TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 41 • ÖZEL SAYI

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

2012-2013 Seçkisi

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 41 • ÖZEL SAYI

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

→ TBD YÖNETİM KURULU

Turhan Menteş, İ. İlker Tabak, Lütfi Varoğlu, Levent Berkman, Koray Özer, Erdem Erkul, Ersin Taşçı, İzzet Gökhan Özbilgin, Levent Karadağ, Melih Akyılmaz, Zeynep Keskin

→ TÜRKİYE BİLİŞİM DERGİSİ ADINA

Turhan Menteş Eser ve İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu, Müdür

→ YAYIN YÖNETMENİ

Koray Özer

→ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Aslıhan Bozkurt

→ EDİTÖRLER

Fatma Ağaç Haber, **İ. İlker Tabak** Genel, **Mehmet Ali Köksal** Hukuk, **Selçuk Özdemir** Eğitim, **Talat Postacı** KOBİ, **Mesut Orta** Kamu BİB, **Erdem Erkul** E-Devlet, **İzzet Gökhan Özbilgin** Güvenlik, **Nihal Sandıkçı** Müzik, **Arzu Kılıç**.

→ YAZI KURULU

Atilla Yardımcı, Coşkun Dolanbay, Levent Karadağ, Makbule Çubuk, Nezih Kuleyin, Serdar Gunizi, Veysi İşler, Serdar Biroğul, Ersin Taşçı, Ayfer Niğdelioğlu, Ebru Altunok.

→ GÖRSEL TASARIM

Mehmet Pektaş

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR. YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

İÇİNDEKİLER

6 ... Yayın yönetmeninden
8 ... Yerli yazılımcılar, kamu ihalelerinde öncelik istiyor
12 ... TBMM: Bilişim Bakanlığı kurulmalı
18 ... Bakan Cevdet Yılmazla söyleşi
26 ... TBD yeni yönetimini seçti
30 ... Endüstriden Haberler- Sayısal uçurum- Eylem Cülcüloğlu
32 ... Sosyal medyada veri analizi- Hüseyin Oktay, Recep Erdem Erkul
40 ... Hukukçunun bilişim günlüğü- Sosyal medya hesabının değeri ve sürdürülebilirliği- S. Pelin Gürlek
44 ... İstanbul, nasıl ve ne zaman, finans ve bilişim merkezi olur?
50 ... Off-set Modeli", bilişimde neden olmasın?
56 ... Simge-E'Kimlik -İ. İlker Tabak
60 ... Çok mobil uygulama geliştiremiyoruz ama çok fazla tüketiyoruz – Aslıhan Bozkurt
66 ... Microsoft Türkiye Genel Müdürü Tamer Özmen: Amacımız, bu pazarı Türk insanı için bir ekonomi fırsatına döndürmek
70 ... Bilkom Genel Müdürü Cömert Varlık-Türkiye'nin mobil uygulama pazarında söz sahibi olması aslında hiç zor değil
78 ... İnceleme-Türk Cumhuriyetleri'nde BİT kullanımı-Doç. Dr. Gökhan Özbilgin
82 ... İnceleme: Türk Cumhuriyetleri'nde BİT kullanımı- Azerbaycan'a bilişimle gidelim
Doç. Dr. İzzet Gökhan Özbilgin- Kübra Çalış
88 ... Sosyal medyanın "Gezi"deki rolü... Aslıhan Bozkurt
98 ... Avukat Gürkan Özocak: Sosyal medyada barışçıl eylem çağrısında bulunma suç oluşturmaz
102 ... TBD'den Karadağ: İşe, sosyal medyayı öğrenme ve öğretmekle başlanmalı, düzenlemeler kısıtlama yönünde olmamalı
110 ... Üç soru üç cevap- Ece Temelkuran: Vatandaş gazeteciliğinin kontrolü zor ve tehlikeli...- Arzu Kılıç
116 ... Arkadaş Yayınevi'nin kurucusu Cumhur Özdemir: Geliştirdiğimiz Amazon Kindle benzeri e-book cihazı, 2013'e yetişecek- Aslıhan Bozkurt
126 ... Sivil Toplum Stratejisi—Nezih Kuleyin
128 ... Söyleşi-Gartner Yönetici Ortağı Aksu: "Bilişim sayacı" ile kullandığımız kadar ödeyeceğiz - Fatma Ağaç
134 ... Söyleşi-TBD Onursal Başkanı Prof. Dr. Aydın Köksal- Bilişim ve yazılımdaki teknik birikimimizi geliştirmeyi sürdürelim-Çağrı Aydınoğlu- Merve Işıl Kaya
144 ... Uluslararası telekomünikasyon düzenlemeleri tartışıldı- Fatma Ağaç
146 ... BTK: WCIT'te, İnternet yönetimi ile ilgili herhangi bir hüküm eklenmedi
148 ... İNETD Başkanı Akgül: Daha örgütlü olarak İnternet'e saldırmaya devam edecekler
152 ... Prof. Dr. Coşkunoğlu: İnternet, siyasi ve ekonomik güç odaklarının tehdidi altında
158 ... Simge- Robosapiens- İ.İlker Tabak
162 ... Pardus ekibi neden dağıtıldı?
164 ... Söyleşi- BKM Genel Müdürü Canko: Mobil ödemeler ve dijital cüzdan uygulamaları ödeme sistemlerinin geleceğini belirleyecek- Aslıhan Bozkurt
172 ... Endüstriden Haberler- Ortak zihin çağına doğru- Eylem Cülcüloğlu
176 ... İnternet Etiği: Sosyal Medya Ortamlarında İnternet İletişiminin Etik Kuralları- Prof. Dr. Ersin Töreci
184 ... Söyleşi- Profesör Dr. Tuncer Ören: Bilişimde Türkçenin doğru kullanılmasının yaşamsal önemi var- Fatma Ağaç
190 ... Harf Devriminin 84. Yılı ve Bilişim- Kaya Kılan
196 ... Eskiden nasıl gözetleniyorduk, şimdi nasıl gözetleniyoruz —Nezih Kuleyin
204 ... BT pazarı, 2013'te 11,6 milyar ABD dolarına ulaşacak
212 ... Hukukçunun bilişim günlüğü- E-devlet, E-kimlik, E-dergi ve yasal düzenlemeler üzerine düşünceler- S. Pelin Gürlek
220 ... Başarsoft CEO'su Alim Küçükpehlivan- Haritaların düzenli güncellenmesi maalesef neredeyse tamamen özel sektöre düşüyor
222 ... Goldmaster Genel Müdürü Sinan Bora- TMC donanımlı model ve bilinirliliği artırmaya çalışıyoruz
228 ... Endüstriden Haberler - Polis devletinin gizli piramiti - Eylem Cülcüloğlu
232 ... Üç Soru Üç Cevap- "Sosyopat" mı, o da ne?-Arzu Kılıç
240 ... TÜİK Başkanı Aydemir: Kusursuz bir endeksin varlığından söz etmek doğru olmaz
248 ... 2023 için büyük Ar-Ge projeleri gerekiyor- Atilla Yardımcı
252 ... Türkiye'ye AİHM'den, erişim engelleme cezası
254 ... Bilişim Hizmet Ödülleri'ni Bakan Ergün, verdi
260 ... 19. TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması sonuçlandı
264 ... 14. Bilimkurgu Öykü Yarışması Ödülleri verildi
266 ... Söyleşi- TBD Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı Belgin Tezcan Aksu Türk dünyası, bilişim alanında ortak terimler kullanmalı –Fatma Ağaç
282 ... Kitap Tanıtımı – Söyleyecek sözü bitmemiş kitaplardan- Ayfer Niğdelioğlu
288 ... Müziğin teknolojiyle imtihanı- Hazer Yokuş

Merhaba

Geçen televizyonda izlediğim bir haber programında yıllar önce kameralar önünde yaşanmış bir olay tartışılıyordu. Olayın görgü tanıklarından biri şöyle dedi: "O gün küçük bir tartışma yaşanmıştı. Bu tartışmanın bu kadar büyüyüp bugün gündeme oturmasını aklım hiç almıyor." Gerçekten de bazen bir küçük tartışma, bazen söylenecek küçük bir söz, bazen de bir duraksama, gündem yaratabiliyor. Hatta bırakalım gündemi, tarih yaratabiliyor. Özellikle ortamda bir ses/görüntü kaydı yapacak bir cihaz veya bir tanık varsa... Eskiden tanık insanın ta kendisiydi, sonraları ses alma cihazı veya fotoğraf makineleri oldu. Sonra kameralar bu sıfatları hak etti. Son yıllarda da internet ve sosyal medya aynı kervana katıldı. Üstelik kendimizi gönüllü anlattığımız, bile isteye "şimdiyi", gündem veya tarih kıldığımız bir araç takımı bu sonuncusu...

Bilişim Dergisi olarak yazdığımız her sözcüğün, yayımladığımız her fotoğrafın şimdiyle, gündemle hatta tarihle ilişkisinin farkındayız. Ancak bilişim, "şimdisi dün" bir alan. O yüzden dergiyi hazırlarken şimdiyi değil yakın ve uzak geleceğe bakıp "yarın artık bugün" düsturundan yola çıkıyoruz...

Elinizde tuttuğunuz seçki, 2012 Kasım ve 2013 Kasım ayları arasında dergimizde yayımlanan söyleşi, deneme, inceleme, makale ve köşe yazılarından derlendi.

Amacımız elektronik sayfalarda yapmaya çalıştığımızı, "nostaljik" bir ortamda sizlerle paylaşmak. Gezi'den, uluslararası telekomünikasyon düzenlemelerine, mobil pazardan, yol gösterime (navigasyon) kadar işlediğimiz pek çok konuyu seçkimize almaya çalıştık. Taşınabilirliği artırmak için de dergiyi toplam üç yüz sayfa dolaylarında tuttuk... Umarız, yarını şimdiye taşımaya çalıştığımız konularımızla, dergimizi keyifle okursunuz...

Saygı ve sevgilerimle

Koray Özer

Yerli yazılımcılar, kamu ihalelerinde öncelik istiyor

YASAD Başkanı Güneş, kamu yazılım ihalelerinde yerli yazılımcılar olarak tercih edilmeyi beklediklerini bildirirken, yazılım üretim sektörünün bugün bir kriz yaşandığına dikkat çeken TBD Onursal Başkanı Köksal, krizi aşabilmek için devletin yapması gerekenleri açıkladı.

Bilişim'2012 Kurultayı'nın ana teması olarak belirlenen Atılım için Bilişim çerçevesinde 22 Kasım 2012 tarihinde Marriott Otel Angora – 1 Salonu'nda gerçekleştirilen 2'nci oturumunda "Rekabet-Girişimcilik-İnovasyon odaklı bir sektör nasıl yaratılır? Teşvikler ve girişim sermayesi-Sektörün atılım dopingi mi?" konuları tartışıldı. Yöneticiliğini Doç. Dr. Cemil Arıkan'ın yaptığı bu oturumunda, Yazılım Sanayicileri Derneği (YASAD) Başkanı Doğan Ufuk Güneş, Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Onursal Başkanı Prof. Dr. Aydın Köksal, Bilişim ve Yazılım Eser Sahipleri Meslek Birliği'nden (BİYESAM) Namık Kural, Aselsan Kripto ve Bilgi Güvenliği Müdürü Ali Yazıcı, Melek Yatırımcı Hürsel Kendir ve Rhea Girişim'den Onur Takmak birer sunumda bulundular.

YASAD Başkanı Güneş, "Yerli yazılımcılar olarak kendi ürettiğimize sahip olmak zorundayız" diyerek, kamu yazılım ihalelerinde yerli yazılımcılar olarak tercih edilmeyi istediklerine dikkat çekti. Yazılımda neler yapılması gerektiğini ilgililere sunduklarını ifade eden YASAD Başkanı Güneş, yazılımla ilgili pek çok teşvik oluşturulmasına katkı verdiklerini ifade ederek, devletle YASAD arasında çok iyi koordinasyon geliştirdiklerini anlattı. "Bizim yaptığımız ihracat, nitelikli ihracattır" diyen Güneş, Mayıs 2012 tarihinde Almanya'ya Yazılım Ticaret Gezisi yaptıklarını ve 28 Alman firmasıyla görüştüklerini söyledi.

TBD Onursal Başkanı Köksal, oldukça ayrıntılı hazırladığı sunuma, yanıt bulunması gereken üç soruyu sıralayarak başladı. "Rekabet ve girişimciliğin kaynağı olan "Yenilikçilik" nedir; nasıl gelişir?, Teşvikler ve Girişim Sermayesi rekabetçi-yenilikçi bir sektör yaratmaya yeter mi? ve İçinde bulunduğumuz durum elverişli bir ortam mı? " sorularına yanıt arayan Köksal, "Bütünleşen yenilikler" ile "Teknolojik Devrimler"in,

insanoğlunun uygarlık yolunda gelişme çizgisinin yüzyıllık, binyıllık basamakları olduğuna işaret etti. "Yenilik ve Yenilikçilik, öyle bizde olmayan, başkalarından alıp kullanıvereceğimiz, ama kendi başımıza erişemeyeceğimiz bir teknik değildir. Plan, planlama ve eşgüdüm olmadan ne yenilikçilik söz konusu olabilir, ne de bir mühendisin düşlerini gerçekleştirme olasılığı" diyen Köksal, sürdürülür gelişme için elverişli bir "ortam" yaratılması gerektiğini vurguladı. Köksal, kararlı ve istikrarlı olması gereken sürdürülür elverişli ortamı, "üretilen ürünlerle hizmetlerin kamu eliyle satın alınıp korunduğu, bunların iyelik haklarının (sahiplik ya da telif haklarının) korunup bakım koşullarının güvence altına alındığı bir endüstri ve ticaret ortamı" şeklinde tanımladı.

Böyle bir ortamın, yeniliğin toplumda yerleşmesi için ön koşul olduğunu söyleyen Köksal, iyi işleyen oturmuş bir 'hukuk düzeni'nin olmadığı bir ortamda, örneğin bir yağma düzeninde, hiçbir yeniliğin ekine (kültüre) dönüşmeyeceği, dolayısıyla, süren, kalıcılığı olan bir uygarlığa da dönüşmeyeceğinin altını çizdi.

Yazılım iç pazarlarıyla ilgili elverişli ortamı, çevreyi ya da iklimi (ekolojiyi) oluşturma ve böyle bir iklimde gelişmesini destekleyecekleri yazılım iç pazarlarıyla yazılım dışsatımları arasında bir denge kurmanın hükümetlere düşen özel görev olduğunu belirten Köksal, bu dengenin sürdürülebilir biçimde sağlanabilmesi için yerel yazılım üreticilerine, güçlü deniz aşırı satıcılar (çokuluslu ya da yabancı firmalar) karşısında rekabet şansı verilmesini sağlamanın da yine hükümetlerin görevi olduğunu söyledi. Yazılım üretim sektörünün bugün bir kriz yaşandığına dikkat çeken Köksal, krizi aşabilmek için devletin yapması gerekenleri şöyle sıraladı:

*Kamu İhale Kurumu (KİK) yasası dışında, yerli ürünlere rekabet şansı veren ayrı ve özgün bir "Yazılım Edinme Yönetmeliği" tanımlanmalı.

*Proje tanımları ve şartnamelerde, yerli yazılım ürünlerine de uluslararası firmaların yazılım ürünleri edinilirken benimsenen koşullarla ticari ve endüstriyel haklar aynen tanınmalı. "Ön Yeterlik Koşulları" tanımlanmalı.

*Kamu ihalelerinin, birtakım kamu kurum ve kuruluşlarına yöneltilmesiyle baş gösteren "devlet tekeli" önlenmeli.

*Yazılım ürünlerinin bakım süreci ile Yazılım İyelik (Telif) Hakları, güvence altına alınmalı.

Eksiklere karşın devletin bilişim ve yazılım sektörlerini destekleme çabalarının çok önemli olduğuna değinen Köksal, "Teknoparklarda sürdürülen Ar-Ge Projeleri'ne TÜBİTAK TEYDEB'in verdiği destekleri, Ar-Ge Yasası'nı, TTGV'yi ve KOSGEB'in KOBİ'lere verdiği destekleri övgüyle anıyoruz" dedi.

Köksal sunumunu "Şimdi burada tartıştığımız konu şudur: "Yenilikçi İleri Teknoloji'ye sarılıp gelişme koşullarını benimseyerek, yerleştirerek -sürdürülür kılarak- ülkemize küresel ölçekte başarı ve zenginlik kazandırmak" diyerek bitirdi.

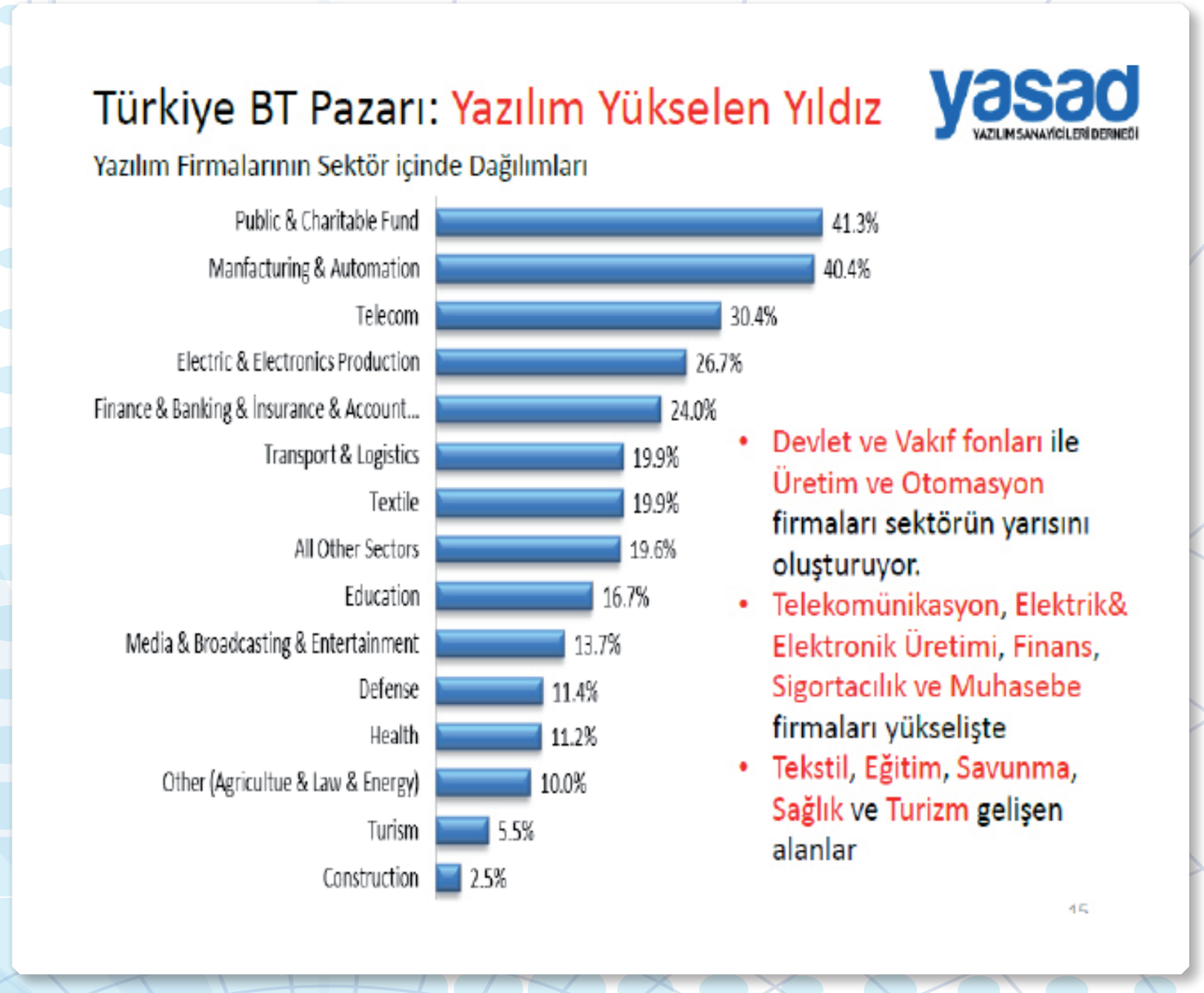

SAYI
151
ŞUBAT / 2013

TBMM: Bilişim Bakanlığı kurulmalı

1005 sayfalık TBMM İnternet ve Bilişim Komisyonu'nun taslak raporunda, bilişim sektörünün tek bir elden koordine edilmesi için bakanlık kurulması, siber suçlar için hâkim ve savcı yetiştirilmesi ve Özel İletişim Vergisi'nin tamamen kaldırılması önerildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnternet ve Bilişim Araştırma Komisyonu, "siber güvenlik" taslak raporunu açıkladı. 1005 sayfalık raporda, "Bilişim Bakanlığı", "Ulusal Siber Güvenlik Koordinasyon Kurulu", "Ulusal Bilgisayar Olaylarına Müdahale Organizasyonu" ve "Ulusal İnternet Ağı İzleme Sistemi" kurulması, siber güvenlik konusunda yasal düzenlemelerin yapılması ve kritik altyapı sistemlerinin güvenlik anlamında güçlendirilmesi önerileri yer aldı.

TBMM Başkanlığı'na sunulan raporun öneriler bölümünde, bilgiye erişim ve İnternet'in, Anayasa'da temel bir hak olarak düzenlenmesi gerektiği belirtildi. Raporda, bilişim sektörünün potansiyelinin harekete geçirilmesi, tek bir elden koordine edilmesi amacıyla Bilişim Bakanlığı kurulabileceği, söz konusu Bakanlığın, özellikle kişisel verilerin korunması, bilgi güvenliğinin sağlanması konusunda etkin görevler üstlenebileceği ifade edildi. İkinci bir seçenek olarak doğrudan Başbakan'a bağlı Bilişim Ajansı kurulması önerilen raporda, bu seçeneğin hayata geçirilmesi durumunda, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından icra edilmesi öngörülen fonksiyonların, ajansta oluşturulacak daireler tarafından yerine getirilebileceği kaydedildi. Rapordaki üçüncü seçenekte ise mevcut bakanlıklardan uygun olanının yeniden yapılandırılması yer aldı.

Raporda siber güvenlik konusunda temel olarak şu öneriler sunuldu:

- Siber güvenlik konusunda yasal düzenlemeler yapılmalı ve toplum düzenini bozabilecek kritik altyapı sistemleri, güvenlik anlamında güçlendirilmeli.
- Siber ortamlarda gereken durumlarda saldırı yapılması yetkisine sahip Ulusal Siber Güvenlik Koordinasyon Kurulu kurulmalı.
- Kamu kurumları ve özel kurumlar tarafından internet aracılığı ile verilen hizmetlerin geniş kapsamlı saldırılardan korunması için Ulusal İnternet Ağı İzleme Sistemi kurulmalı ve tüm paydaşların işbirliği ile saldırılara gerçek zamanda müdahale edilmeli.
- Ulusal Bilgisayar Olaylarına Müdahale Organizasyonu kurulmalı.

Siber suçlar için hâkim ve savcı

Bilişim suçlarına da değinilen raporda; bilişim, elektronik haberleşme ve siber suçlar alanında ihtisas sahibi hâkim ve savcıların yetiştirilmesinin sağlanması ve bu alanlarda ihtisas mahkemelerinin kurulması önerildi. Bilişim ve elektronik haberleşme hukukunun bağımsız bir bilim dalı olarak kabul edilmesi ve bu konuya yükseköğrenim müfredatında yer verilmesi ve bu konuda lisans ve lisansüstü programların açılmasını gerektiği belirtildi.

Bilişim ve elektronik haberleşme mevzuatında, özgürlükleri kısıtlayıcı, daraltıcı ve geniş yoruma açık terimler yerine, kapsam ve sınırları belirli düzenlemeler yapılmasının yararlı olacağı vurgulandı. Raporda, yerli arama motoru, sosyal paylaşım ve video siteleri ile e-posta sağlayıcıların yaygınlaştırılması teşvik edilmesi gerektiğine işaret edildi. İnternet üzerinden hizmet alıcı ve sağlayıcıların sorumluluklarının netleştirilmesi, kişisel verilerin gizliliğinin korunmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması da raporda belirtilen öneriler arasında sıralandı.

Siber suçların failine ulaşılabilmesi, suçun takibinin yapılabilmesi ve failin cezalandırılabilmesi için; sınır ötesi suçlarla mücadele olanağının artırılması, uluslararası güvenlik standartlarının oluşturulması, hizmet sağlayıcı adaylarına vergi indirimi veya kredi teşviki sağlanması, kamu ihale ve bütçe planlama mevzuatının bulut bilişim hizmeti alımlarına uyumlu hale getirilmesi gerektiği kaydedildi.

İstanbul peering merkezi haline getirilmeli

Raporda yer verilen önerilerden bazıları şöyle:

"Elektronik haberleşmenin ve İnternet'in doğal afetler ve olağanüstü haller nedeniyle aksaması riskine karşı, alternatif haberleşme altyapılarının kurulmalı.

Türkiye'nin jeopolitik konumundan istifade edebilmek için İstanbul peering merkezi (İnternet omurgaları arasında doğrudan trafik akışı sağlayan arabağlantı merkezi) haline getirilmeli.

İnternet'in belirli ülkelerin tekelinden çıkarılarak küresel düzeyde rekabet ortamının oluşturulması için BM nezdinde yapılan tüm girişimler desteklenmeli.

Bilişim sektörüne özgü yerli yazılımlarla İnternet'teki yerli ve Türkçe içeriğin nicelik ve nitelik artırılmalı.

Kamu kurumları, kamuya açıklanabilecek bilgilerini İnternet siteleri ve sosyal medya üzerinden kullanıcılarla paylaşmaları sağlanmalı. Çocukların sakıncalı içeriklerden uzak tutulabilmesi amacıyla ebeveynler bilinçlendirilmeli.

İnternet'te fikir ve düşüncelerin yayılmasında büyük rol oynayan sitelerin, toplumda çok sesliliğin bir parçası olarak algılanması sağlanmalı. Bilişim okuryazarlığı, kamu personel alımlarda aranan özel şartlardan birisi olmalı.

Çağrı merkezleri ve rehberlik gibi hizmetlerin, bilişim alanındaki istihdamın artırılmasına, ev–ofis gibi alternatif çalışma yöntemleriyle engellilerin, öğrencilerin, ev hanımlarının, emeklilerin ve diğer sosyal kesimlerin işgücü piyasasına kazandırılmasına yönelik birer fırsat olarak değerlendirilmeli ve bu alandaki yatırımlar desteklenmeli, eğitim ve sertifika programları verilmeli."

ÖİV tamamen kaldırılmalı

Özel iletişim vergisinde mobil ve sabit ayrımının kaldırılması, kademeli olarak indirime gidilmesi ve özel iletişim vergisinin tamamen kaldırılması önerilen raporda, sadece Türk Telekom'un yükümlüsü olduğu haberleşme vergisinin ya tamamen kaldırılması ya da aynı veya benzeri hizmeti sunan işletmecileri de kapsar şekilde genişletilmesi gerektiği kaydedildi.

Raporda, "İnternet üzerinden yurt dışı kaynaklı olarak Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım, Youtube gibi video paylaşım ve Google gibi arama motoru hizmeti sunan firmaların Türkiye'deki faaliyetleri nedeniyle elde ettiği gelirlerin vergilendirilebilmesi, bunlarla IP adreslerinin paylaşımı ve kişilik haklarının korunmasını teminen içeriğin çıkarılması gibi konularda işbirliği yapılabilmesi için, bunların Türkiye'de yetkili temsilcilik ve irtibat bürolarının oluşturulmasının sağlanması ve bu amaçla uluslararası girişimlerde bulunulması önem arz etmektedir" ifadesine yer verildi.

İnternet kafelerin mesleki örgütlenmesi sağlanmalı

Yerli ve Türkçe içerikli oyun üretiminin niceliksel ve niteliksel olarak geliştirilmesi ve yurt dışı kaynaklı oyunlarla rekabet gücünün artırılması istenen raporda, ilgili eğitim kurumlarında oyun programlama ve tasarım eğitimlerinin verilmesi ve bu alanda yükseköğrenim kurumlarında bölümler açılmasının yararlı olacağına değinildi. Oyun derecelendirmesi ve yaş sınırlandırmasına ilişkin ölçüt ve kurallara ilişkin farkındalık oluşturmak amacıyla tanıtım çalışmalarının yapılması, bu amaçla radyo ve televizyon yayınları ile dijital oyun tanıtımlarının yapıldığı İnternet sitelerinden yararlanılması gerektiği belirtildi.

Raporda mevzuatın verdiği izinler dışında, sanal veya gerçek paraya dayalı çevrimiçi kumar ve bahisle mücadelenin geliştirilmesi gerektiği ifade edildi.

Eğitim sisteminde dijital oyun programlama ve oyun tasarımı müfredatı oluşturulması, temel eğitim ve yükseköğretimde bu alanda ulusal yarışmalar yapılarak üretkenlik teşvik edilmesi de önerildi.

Raporda, İnternet kafelere ilişkin, "İnternet kafelerin yurt genelinde mesleki örgütlenmesi sağlanmalı. Kalite standartları, mesleki ve etik kurallar belirlenmeli. Düzenli olarak denetlenmeli. İnternet kafelerde elektronik spor turnuvalarının düzenlenmesi, bu turnuvalara ortam sağlayabilecek İnternet kafeler ve turnuvalara ilişkin standartlar ile uygulama usul ve esaslarının meslek örgütleri tarafından belirlenmeli" önerilerine yer verildi.

Ulusal siber güvenlik strateji ve eylem planları oluşturulmalı

Emniyet Genel Müdürlüğü başta olmak üzere, bilişim suçlarıyla doğrudan mücadele

eden kolluk güçlerinin, uluslararası standartlara göre yapılandırılması ve bu alanda sertifikalı, nitelikli bilişim uzmanı personel istihdam edilmesi gerektiği belirtilen raporda, tüm kamu personelinin, vatandaşın kişisel bilgilerinin korunması, bilgi güvenliği ve bilişim suçları gibi konularda bilinçlendirilmesi önerildi.

Raporda İnternet güvenliğine ilişkin öneriler arasında, ulusal siber istihbarat altyapısı oluşturulması; bu konunun Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Kamu Güvenliği Müsteşarlığı'nın görev tanımı içerisine alınması da yer aldı. Acilen ulusal siber güvenlik ve ulusal bilgi güvenliği stratejileri ve eylem planları oluşturulması gerektiği vurgulandı.

Savaş halinde düşman ülke bilgi sistemlerini hedef alacak siber saldırıların TSK bünyesinde teşkil edilecek siber komutanlık birimlerince yapılması ve bu amaçla gereken altyapının kurulması istendi.

İnternet medyası Basın Kanunu kapsamına alınsın

İnternet medyasına ilişkin raporda, "İnternet yayıncılığının Basın Kanunu kapsamında yayıncılık, çalışanlarının ise basın çalışanı sayılabilmesini teminen, İnternet haber sitelerince İnternet ortamında yapılan yayınların Basın Kanunu'nun kapsamına alınması, Basın Kanunu ve ilgili diğer mevzuatın bu amaçla yeniden düzenlenmesi, bu sayede İnternet medyasını da içeren kapsamlı bir mevzuatın oluşturulması" önerisi getirildi.

İnternet medyasının faaliyetlerini habercilik mesleğinin gerektirdiği ilkelere uygun olarak sürdürebilmeleri için, mali yapılarının güçlendirilmesi, bu amaçla, Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanunu'nda ve ilgili diğer mevzuatta, İnternet haber sitelerinde de resmi ilan ve reklam yayımlatılabilmesine olanak verecek değişikliklerin yapılması önerildi.
"Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'un İnternet medyası çalışanlarını da kapsamalıdır" denilen raporda anılan Kanunda, İnternet medyası personelinin çalışma saatleri ve izinlerini sektörün yapısına uygun olarak iyileştirecek şekilde düzenlenmesi istendi. İnternet medyasının yetişmiş iş gücü ihtiyacının karşılanmasını teminen, iletişim fakültelerinde, bu alanın gerektirdiği ve sektöre özgü eğitimlerin verilmesi gerektiği kaydedilen raporda, İnternet medyasında yer alan haberlere ait yer, tarih ve zaman gibi bilgilerin güncel olarak haber alanında yer almasının zorunlu olması gerektiği vurgulandı.

Raporda "İnternet yayıncılığında üretilen içeriğe ilişkin kalite standartlarının oluşturulması, Türk dili kurallarının doğru kullanılmasının sağlanması büyük önem arz etmektedir. Barındırma ücretlerinin İnternet yayıncılığının gelişimine engel olmayacak makul seviyeye çekilmesi sağlanmalıdır" denildi.

"Bu taslak 'dijital hapishane' yaratır"

TBMM İnternet ve Bilişim Komisyonu üyesi CHP İzmir Milletvekili Erdal Aksünger tasarının kişi hak ve özgürlükleri açısından bir tehdit oluşturduğunu söyledi.
Tasarıyı "devleti koruyacağım diye kişileri tek tek dijital bir hapishaneye kapatmak gibi" şeklinde değerlendiren Aksünger; iktidarın çocuk pornosu, terör gibi söylemlerle insanları korkutarak bu tasarıyı geçirmek istediklerini belirtti.

CHP Uşak eski Milletvekili Prof. Dr. Osman Coşkunoğlu da tasarının İnternet'in özgür kullanımı ve kişinin mahremiyeti açısından ihlal içerdiğini bildirdi. Coşkunoğlu, benzer yasaların ABD ve AB'de de geçirilmeye çalışıldığını fakat güçlü bir muhalefetle rafa kaldırıldığını aktardı.

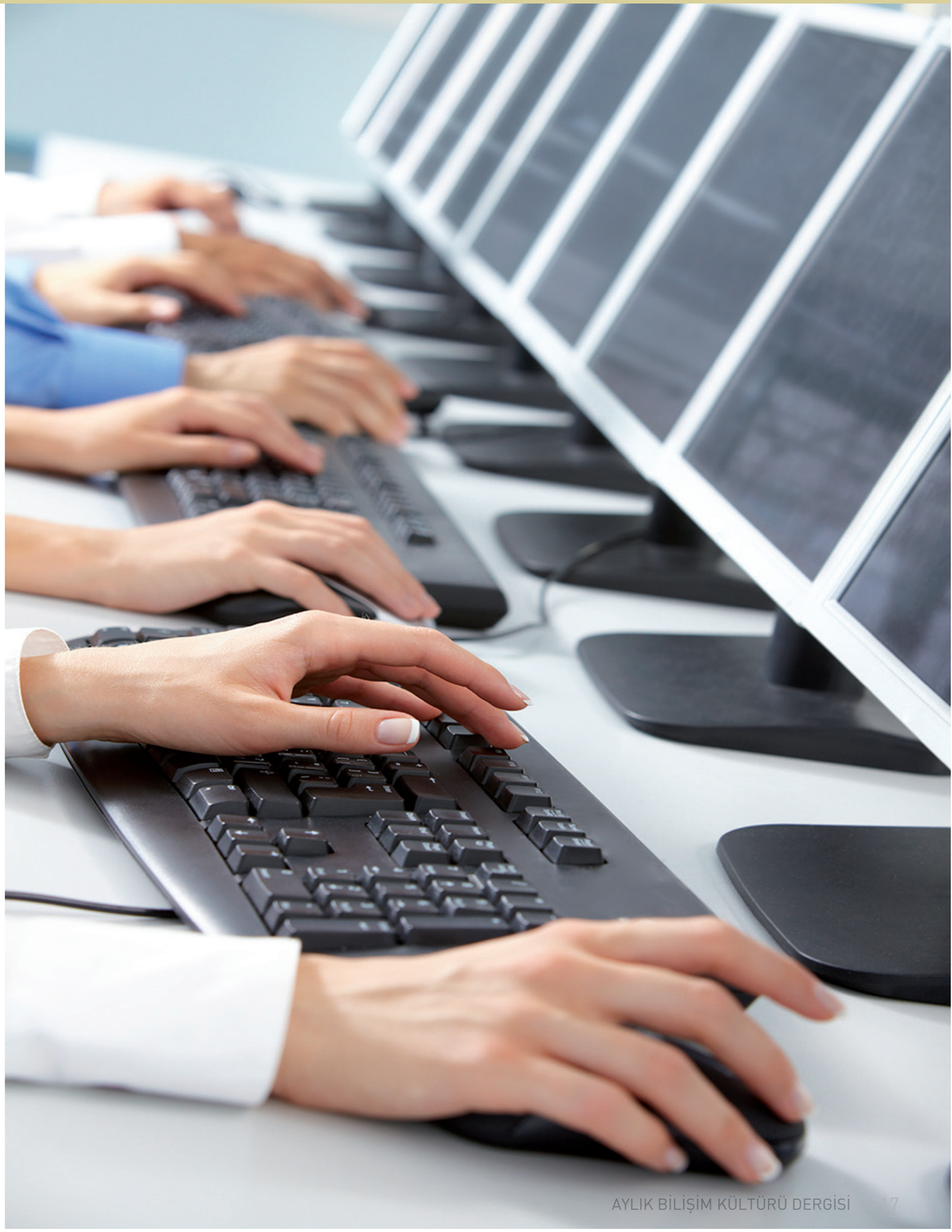

SAYI
152
MART / 2013

Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz:

Bilgi Toplumu Stratejisi, bilişim sektörüne özel önem veriyor

Hazırlıkları sürdürülen, BTS'de bilişim sektörüne özel önem verildiğini vurgulayan Kalkınma Bakanı Yılmaz, "Türkiye'nin dünya bilişim pazarından daha fazla pay alması için sektörün mevcut durumu analiz edilerek sektörün gelişimi açısından engel teşkil eden kritik sorunlara neşter vurulacak" dedi.

Fatma Ağaç

Türkiye'nin dünya bilişim pazarından daha fazla pay alması için sektörün mevcut durumu analiz edilerek sektörün gelişimi açısından engel teşkil eden kritik sorunlara neşter vurulacağını söyleyen Kalkınma Bakanı Cevdet Yılmaz, hazırlıkları sürdürülen, Bilgi Toplumu Stratejisi'nde (BTS) bilişim sektörüne özel önem verildiğini bildirdi. Yılmaz, BTS ile bilişim sektörünün, Türkiye'nin 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olma hedefi bağlamında konumlandırılmasının öngörüldüğünü kaydetti.

Yılmaz, strateji çalışmasıyla bilişimle kalkınma vizyonu etrafında güçlü bir bilişim sektörü oluşturacak kararları almayı ve başta İnternet ve mobil teknolojiler olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinin Türkiye'de kullanımını etkinleştirmeyi amaçladıklarına işaret etti.

İnternet'e erişimin dünyada temel bir hak olarak kabul edilmeye başlandığı bir dönemde stratejinin Türkiye'nin genişbant altyapısını güçlendirecek çözümlere ilişkin bir çerçeve ortaya koyacağını dile getiren Yılmaz, BTS'nin yalnızca ekonomik değer yaratmasının yeterli olmayacağını vurguladı.

Kent yaşamını kolaylaştıracak akıllı çözümlerin stratejik bir yaklaşımla ele alınacağının altını çizen Yılmaz, "Bu alanda akıllı ulaşım, enerji ve su verimliliği, çevreye duyarlılık gibi konular öncelikli olacak" dedi.

Yılmaz, "Sosyal değer yaratılmasına da çok önem veriyoruz. Onun için Stratejide bir yandan bireylerin ve toplumun bilişim uygulamalarını etkin biçimde kullanmalarına ve sayısal bölünme dediğimiz toplum kesimleri arasındaki erişim ve kullanım farkını gidermeye çalışacağız. Diğer yandan da hem genel anlamdaki sosyal sorunlarımıza hem de bilişimin neden olduğu sorunlarımıza çare olacak adımları tanımlamaya çalışacağız. Bu çerçevede eğitim, aile, nesiller arası ilişkiler gibi belli başlı konuları ön plana çıkaracağız" diye konuştu.

e-Devlet çalışmalarının da BTS'nin önemli bir ayağını oluşturmaya devam edeceğini belirten Yılmaz, özellikle son birkaç yılda hayata geçirilen e-devlet projelerinin, kamu hizmetlerinden yararlanmada büyük maliyet avantajları ve kolaylıklar sağlayarak, kamu hizmetlerinin daha verimli ve nitelikli sunumuna yönelik çalışmaların odağında yer aldığını ifade etti. Kalkınma

Bakanı Cevdet Yılmaz, BİLİŞİM Dergisi'nin sorularını şöyle yanıtladı:

-1990'lı yılların özellikle ikinci yarısından itibaren tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de bilişim toplumu olma yönünde çabaların arttığı gözleniyor. Ülkemizde bilişim toplumuna geçiş amacına yönelik olarak Bilişim ve Ekonomik Modernizasyon Raporu ile Türkiye Ulusal Enformasyon Altyapısı Anaplanı (TUENA) hazırlandı. e-Ticaret Koordinasyon Kurulu (1998-2002) ve KamuNET (1998-2002) kuruldu. e-Türkiye Girişimi (2001) başlatıldı. e-Dönüşüm Türkiye Projesi gündeme getirildi. Ardından "Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı" hazırlanıp uygulamaya konuldu. Geçmişte Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı kapsamında açıklanan 111 eylemin ancak yüzde 50'si gerçekleştirildi. Bazı projeler kaldı. Bu kapsamda yapılan çalışmaları, alınan sonuçlara ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Bildiğiniz gibi ülkemizde bilgi toplumuna dönüşüm konusunda, daha önce çeşitli seviyelerde girişimler olsa da, en geniş ve kapsamlı süreç, e-Dönüşüm Türkiye Projesi ile başlatıldı. 2003 yılından itibaren, e-Dönüşüm Türkiye Projesi şemsiyesi altında iki kısa dönemli eylem planının uygulanmasından sonra 2006 yılında Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planını hazırlayarak uygulamaya koyduk. Strateji ve eylem planı, kamu yatırım projeleri ya da çeşitli aktörler tarafından uygulanan programlarla görünür hale geldi.
Stratejinin uygulama sürecini iki farklı yöntemle takip etmeye çalıştık. Birincisi, istatistiklere dayalı bir izleme süreci idi. Strateji kapsamında 117 ayrı göstergeden oluşan bir istatistik seti oluşturmuştuk. Bu göstergelerin takibini 2009 yılından itibaren üç yıl arka arkaya çıkardığımız Bilgi Toplumu İstatistikleri çalışması ile yaptık. Bu raporlar, göstergeler ve bu göstergelere ilişkin hedeflerimiz dikkate alındığında bazılarında hedefi aştığımızı, bazılarında hedefe yaklaştığımızı, bazılarında da maalesef hedeflerimize yaklaşamadığımızı ortaya koyuyor. Bir diğer değerlendirme mekanizması da Değerlendirme Raporları. 2008 yılından bu yana beş adet ilerleme raporu hazırlandı. Son olarak da nihai değerlendirme raporuna yönelik bir hazırlık yapıldı. Bu raporlarda da göstergeler haricinde belirlenen 111 eylemdeki gelişmeler nitelik olarak ortaya kondu. Henüz yayınlamadığımız nihai değerlendirme raporuna göre Stratejinin 2012 yılı Haziran ayı itibarıyla yüzde 64,7 oranında bir tamamlanma oranına ulaştığını görüyoruz. Bunu önemli bir başarı düzeyi olarak değerlendiriyorum. Diğer yandan, elbette eksik kalan, başlatılamayan ya da tamamlanamayan çalışmaları da bu raporda ele aldık. Stratejinin uygulama sürecinde karşılaşılan sorunlar, daha iyi nasıl gerçekleşebileceği konusunda elde edilen tecrübeler, bundan sonraki çalışmalarımızda bize yol gösterici olacak.

-Kalkınma Bakanlığı "Bilgi Toplumu Stratejisini" yeniden hazırlıyor. Buna neden ihtiyaç duyuldu? Strateji hangi yılları kapsayacak ve neler yapılması planlanıyor?

-Ülkemizin temel politika metinleri olan Kalkınma Planı, Orta Vadeli Program ve Yıllık Programlar hiçbir politika alanını dışarıda bırakmadan tüm konulara yer verdiğimiz üst düzey politika metinleridir. Bu kapsamda, her alana ilişkin daha detaylı temel politika metinlerine ihtiyaç duyuluyor. Kamu kurumlarımız tarafından hazırlanan stratejiler de bu çerçevedeki çalışmalardır.
Daha önce 2005 yılında hazırlanarak 2006-2010 döneminde uygulanan Bilgi Toplumu Stratejisi ülkemizde bu çerçevede ilk üretilen strateji dokümanları arasında yer alıyordu. Takip eden dönemde çok sayıda alanda bu türden çalışmalar kurumlarımız tarafından yapıldı.

Geçtiğimiz dönemdeki Bilgi Toplumu Stratejisi deneyimimiz, birtakım eksiklikleri de süreç boyunca deneyimlememize rağmen, bize bunun önemli faydalar sağladığını gösterdi. Strateji bir eylem planı eşliğinde uygulamaya konduğundan Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşüm çalışmaları açısından bir toparlanma sağladı. Kurumlarımız buradaki temel yönlendirmelerden destek buldular, çalışmalarının hangi bütünün parçasını teşkil ettiği konusunda duyarlılık geliştirme fırsatını buldular. Üstelik bilgi toplumu çalışmaları çok yaygın olduğundan ve bu alanda sınırlı sayıda kurumun görev üstlenmesi ile ilerlemek mümkün olmadığından, Strateji bir anlamda fiili bir kurumsal işbirliği çerçevesi oluşturdu. İşte bu ve bunun gibi nedenlerle önümüzdeki dönem için Bilgi Toplumu Stratejimizi güncellememiz gerektiğini düşündük ve buna ilişkin çalışmalarımızı başlattık.
Bildiğiniz gibi, bilgi ve iletişim teknolojileri hayata dair çok yeni fırsatlar sunmaktadır. Bu fırsatlardan mümkün olan en üst seviyede faydalanmak ve hayatımıza önümüzdeki yıllarda girecek bu yenilikleri yönetmek için strateji ve politikalar oluşturmak durumundayız.

Bu kapsamda hazırlanmış bulunan Bilgi Toplumu Stratejisinin (2006-2010) uygulama dönemi 2010 yılı itibarıyla sona ermiştir. Bu nedenle, ülkemizin önümüzdeki dönemde uygulayacağı bilgi toplumuna dönüşüme ilişkin strateji, politika ve uygulamaların belirlenmesi amacıyla yeni bir strateji çalışması yürütmekteyiz. Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin katılımıyla, 2014-2020 yıllarını kapsayacak olan yeni Strateji 2013 yılında tamamlanarak uygulamaya konulacaktır.
Stratejiyi iki aşamalı bir süreçten geçerek hazırlamayı öngördük. İlk aşamada bir

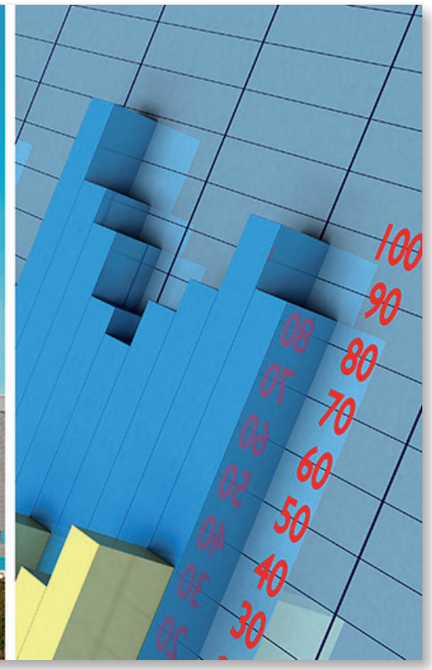

danışmanlık hizmeti alarak Stratejinin oluşturulması sürecinde istifade edeceğimiz bir takım hazırlık çalışmalarını yaptırıyoruz. Bu çalışma ile ülkemizin bilgi toplumu açısından mevcut durumunu, bu alandaki küresel eğilimleri ve ülke örneklerini görmek istiyoruz. Bu çalışmada ayrıca mevcut durum ve küresel örnekler göz önüne alınarak bir takım önerilerin yapılmasını da bekliyoruz. Bu süreç tamamlandıktan sonra Bakanlığımızın koordinasyonunda ilgili kesimlerin katılımı ile Stratejiyi oluşturma sürecini başlatacağız.

-"Bilgi Toplumu Stratejisi"nin yenilenmesi kapsamında hangi konulara yer verilecek? Yenilenen strateji planında eski dönemde yapılamayan/sonuçlandırılamayan eylemler mi öne çekilecek?

-Strateji çalışmasıyla bilişimle kalkınma vizyonu etrafında güçlü bir bilişim sektörü oluşturacak kararları almayı ve başta İnternet ve mobil teknolojiler olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinin Türkiye'de kullanımını etkinleştirmeyi amaçlıyoruz.
Çalışma boyunca, hayatımıza büyük bir hızla giren ve eğitimden çalışma hayatına, sosyal ilişkilerimizden kamu hizmetlerine her alanda olumlu ve olumsuz önemli etkileri olan bilgi ve iletişim teknolojileri bütün yönleriyle masaya yatırılacak.
Stratejide bilişim sektörüne özel önem veriliyor. Türkiye'nin dünya bilişim pazarından daha fazla pay alması için sektörün mevcut durumu analiz edilerek sektörün gelişimi açısından engel teşkil eden kritik sorunlara neşter vurulacak. Strateji ile sektörün, Türkiye'nin 2023 yılında dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri olma hedefi bağlamında konumlandırılması öngörülüyor.
İnternet'e erişimin dünyada temel bir hak olarak kabul edilmeye başlandığı bir dönemde Stratejimiz Türkiye'nin genişbant altyapısını güçlendirecek çözümlere ilişkin bir çerçeve ortaya koyacak.
Bilişime dayalı çözümler belli alanlarda çalışma imkanlarını ortadan kaldırdığından istihdama ilişkin değerlendirmelerde kaygıyla karşılanabiliyor. Ancak, bu konuda yapılan objektif çalışmalar bilişim sektörünün pozitif istihdam yarattığını ortaya koyuyor. Bu doğrultuda Strateji çalışması ile Türkiye'nin doğru yönü bulmasını sağlayacak analizler yapılacak ve işgücünün stratejik adımlarla yönlendirilmesine odaklanılacak.
Bilgi toplumu stratejimizin yalnızca ekonomik değer yaratması bizim için yeterli değil. Sosyal değer yaratılmasına da çok önem veriyoruz. Onun için Stratejide bir yandan bireylerin ve toplumun bilişim uygulamalarını etkin biçimde kullanmalarına ve sayısal bölünme dediğimiz toplum kesimleri arasındaki erişim ve kullanım farkını gidermeye çalışacağız. Diğer yandan da hem genel anlamdaki sosyal sorunlarımıza hem de bilişimin neden olduğu sorunlarımıza çare olacak adımları tanımlamaya çalışacağız. Bu çerçevede eğitim, aile, nesiller arası ilişkiler gibi belli başlı konuları ön plana çıkaracağız.

Sanal ortam artık neredeyse paralel bir yaşam evreni haline geldi. Gerçek hayatta yaşadığımız pek çok güzelliği sanal ortamda tecrübe edebildiğimiz gibi gerçek hayatta başımıza gelen bir takım olumsuz durumlarla gene sanal ortamda karşılaşabiliyoruz.
Bu açıdan bilgi güvenliği, kişisel bilgilerin korunması ve güvenli İnternet özel önem taşıyor. Biz de Strateji çalışmasında konunun teknik, hukuki, kurumsal boyutlarını kullanıcı alışkanlıklarını da göz önünde bulundurarak bütünsel bir çerçevede ortaya koyacağız ve bu alandaki riskleri mümkün olduğunca azaltmaya çalışacağız.
Bilgi ve iletişim teknolojileri hayata dair çok yeni fırsatlar sunuyor. Bunlardan mümkün olan en üst seviyede faydalanmak istiyoruz. Kent yaşamını kolaylaştıracak akıllı çözümleri stratejik bir yaklaşımla ele alacağız. Bu alanda akıllı ulaşım, enerji ve su verimliliği, çevreye duyarlılık gibi konular öncelikli olacak. Dijital ortamda yer alan devasa bilgi yığınını bireysel, sosyal ve ekonomik değer üretiminde etkin biçimde kullanmamızın yolunu açacak büyük veri politikalarımızı ilk defa gündeme getireceğiz. Hayatımıza önümüzdeki yıllarda girecek yenilikleri yönetme niyetindeyiz.
e-Ticaret alanındaki sorunları ortadan kaldırarak e-ticareti daha da canlandıracak somut öneriler geliştireceğiz. Öte yandan, bilgi toplumunun ve bilgi ekonomisinin önemli bir unsuru haline gelen İnternet girişimciliği konusunu çalışacağız. Buradaki amacımız ülkemizden uzun vadede Google, Facebook gibi lider firmalar çıkmasını sağlayacak bir ekosistem oluşturmaya dönük yaklaşımlar geliştirmek.
e-Devlet çalışmaları da bilgi toplumu stratejimizin önemli bir ayağını oluşturmaya devam edecek. Özellikle son birkaç yılda hayata geçirilen e-devlet projeleri, kamu hizmetlerinden yararlanmada büyük maliyet avantajları ve kolaylıklar sağlayarak, kamu hizmetlerinin daha verimli ve nitelikli sunumuna yönelik çalışmaların odağında yer almaktadır. Kamunun e-dönüşümü, kamu hizmetlerinin etkinliğini artırma amacıyla hızlandırılarak sürdürülecek. e-Devlet çalışmalarımızda bugüne kadar takip ettiğimiz vatandaş memnuniyetini odağa alan yaklaşımı güçlendireceğiz.
Bilgi Toplumu Stratejisi gibi farklı alanlarda çok sayıda hedefin belirlendiği politika belgelerinde kapsam da doğal olarak geniş oluyor. Stratejide ülkemizin kalkınmasının temel bileşeni olarak gördüğümüz bilgi toplumuna ve bilgi ekonomisine geçiş açısından önem arz eden hususları stratejik bir önceliklendirme ile içermek istiyoruz.
Bu saydığım kapsamda doğal olarak ileriye doğru hamleler yapma niyetindeyiz. Ayrıca, mevcut strateji ve eylem planlarında yer alan ve henüz tamamlayamadığımız bir takım çalışmalar varsa elbette bunları da yeni çalışmanın kapsamına dâhil etme hususunu değerlendireceğiz.

-"Bilgi Toplumu Stratejisi"nin yenilenmesi çalışmaları kapsamında hazırlanan Mevcut Durum Raporu yayımlandı. Hazırlanan bu raporda, Türkiye'nin bilişim toplumuna

dönüşüm yolunda geldiği nokta; ülkemizde benimsenmiş politika ve stratejiler açıklanıyor. Rapor hakkında bilgi verir misiniz?

Halen yürüttüğümüz danışmanlık hizmet alımında dört adet temel çıktı üretilmesini bekliyoruz. Bunlar; Mevcut Durum Raporu, Küresel Eğilimler ve Ülke İncelemeleri Raporu, İhtiyaç Tespiti ve Öneriler Raporu ve Makroekonomik Projeksiyonlar ve Fırsatlar Raporu. Mevcut Durum Raporu bu kapsamda aldığımız ilk rapor. Bu raporda Teknik Şartnamede tanımladığımız sekiz eksen bazında Türkiye'nin bilgi toplumu açısından ne durumda olduğunun fotoğrafı çekiliyor. Ülkemizde bu alandaki politika ve stratejiler, mevzuat, hayata geçirilen veya çalışmaları süren temel uygulamalar ortaya konuyor. Bu alandaki potansiyelimiz, olumsuzluklar, önümüzdeki fırsatlar ve karşılaşabileceğimiz zorluklar Raporda ele alınıyor. Ayrıca, ulusal ve uluslararası çeşitli veriler dikkate alınarak Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümde uluslararası konumuna ilişkin gelişmeler de analiz ediliyor.
Şu anda hazırlanan ve yayımlanan Mevcut Durum Raporu üzerinde Bakanlığımızın ve ilgili tarafların görüşleri doğrultusunda geliştirmeler devam ediyor. Konuya ilgi duyan herkesin Raporla ilgili görüşlerini beklediğimizi de bu vesileyle ifade etmek istiyorum. Bu raporun olgunlaşması ile ileriye doğru öneriler ortaya konurken doğru bir noktadan hareket etmemiz mümkün olacak diye düşünüyorum.

-Büyüme ve istihdam odaklı olacağı açıklanan "Bilgi Toplumu Stratejisine" hangi kurum, kuruluş ya da kesimlerin katkısı alınacak?

-Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümü sürecinde olabildiğince ilgili tüm aktörleri sürece dahil etme taraftarıyız. Takdir edersiniz ki bu aktör listesi oldukça kapsamlı. Bilgi toplumuna dönüşüm gündeminin tarafı olan tüm kamu kurumları, özel kesim, sivil toplum kuruluşları ve bireylerin tamamını çalışmanın paydaşı olarak kabul etmekteyiz. Çalışma boyunca bu kesimlerin ilgilileriyle birebir görüşmeler yapılması ve bu kesimlerden temsilcilerin katılımı ile odak grup ve atölye çalışmaları yapılmasını öngördük. Aynı zamanda çalışmanın birinci ayından itibaren yayına geçen Proje ve Katılımcılık Portalı aracılığıyla tüm paydaşların çalışmalar hakkında bilgilendirilmesi ve çalışmaya katkıda bulunmalarını sağlama gayretindeyiz. Danışmanlık süreci sonrası Stratejinin belirlenme aşamasında da benzer bir katılımcı yaklaşımı takip etme niyetindeyiz.

-Avrupa Birliği Bilgi ve İletişim Teknolojileri Politika Destek Programı'nın (ICT PSP) 7. ve son çağrısı olan 2013 Yılı Çağrısı 21 Aralık 2012 tarihi itibariyle açılmış bulunuyor. Çağrı, 14 Mayıs 2013 tarihinde kapanacak. Programın 7'cisinden Türkiye'nin beklentisi nedir? Geçmiş yıllarda istediğimiz başarıyı elde edebildik mi?

-Ülkemiz bir taraftan katılım müzakereleri, bir taraftan bilgi toplumuna yönelik politika, strateji ve eylem planları ile Avrupa Birliği'nin (AB) bilgi toplumu gündemini takip ederken diğer taraftan da, bu alana yönelik mali destek sağlayan AB programlarına taraf oluyor. Bu sayede AB ile olan sosyal ve ekonomik bütünlüğün geliştirilmesine yönelik önemli kazanımlar elde edildiğini düşünüyorum. Bu programlara katılım ülkemiz adına AB'nin pek çok alandaki ortak politikalarına ve uygulamalarına nüfuz etme imkânı sağlıyor. Bu programlar ayrıca, AB politika, mevzuat ve uygulamalarının sürece yayılarak içselleştirilmesinde de oldukça etkin bir araç niteliği taşıyor.

Bu bağlamda, Türkiye, ICT PSP'ye 2009 yılı başından geçerli olmak üzere taraf oldu. Bu program kapsamında yapılan projelerle, bir yandan ülkemizde yürütülen yenilikçi ve gelecek vadeden akıllı uygulamalar için finansal destek sağlanırken bir yandan da Avrupa'da oluşan bilgi ve tecrübe birikiminin ülkemize aktarılması sağlanıyor. Ayrıca, ICT PSP kapsamında yürütülen projelerin çok ortaklı projeler olmaları nedeniyle, projelerde yer alan taraflar bu projeler sayesinde birlikte proje üretme ve proje yürütme becerisine sahip oluyor. Programın son çağrısına ilişkin beklentimiz de, ülkemizden ilgili tarafların birçok projede yer almasıdır.
ICT PSP programındaki başarımızı programa ödenen katkı payı miktarı ve alınan hibe miktarı üzerinden değerlendirdiğimizde, 2010, 2011 ve 2012 yıllarında sırasıyla yüzde 88, yüzde 163 ve yüzde 80 oranlarında geri dönüş elde ettik. Bu yüzdeleri diğer ülkelerle kıyasladığımızda, Türkiye'nin birçok ülkeden daha iyi konumda olduğunu görebiliyoruz. Ancak bu geri dönüş oranları kadar, hatta ondan ziyade bizim için en önemli başarının bu projelerden elde edinilen tecrübe ve bilgi birikimi olduğu kanaatindeyim.

-Bakanlığınız sorumluluğunda Şubat 2011'de başlatılan ve kamu kurumları arasındaki yazışmaların elektronik ortamda gerçekleştirilmesine yönelik ortak kurallar setinin oluşturulmasını amaçlayan "e-Yazışma Projesi" neleri kapsıyor? Projenin ayrıntılarından söz eder misiniz?

-e-Yazışma, Bakanlığımız tarafından Şubat 2011'de başlatılmış bir proje. Proje ile nihai hedefimiz kamu kurum ve kuruluşları arasındaki resmi yazışmaların elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak altyapının oluşturulması. Proje kapsamında; kamu kurumları arasında iletilecek resmi yazışmalar ile bunların üstverilerini ve elektronik imzalarını taşıyacak paket yapısı belirlendi ve belgelerin kurumlar arasında güvenli şekilde iletilmesini sağlayacak şifreleme mekanizması ortaya kondu. Bu amaçla, tüm bu mekanizmanın nasıl çalıştığını detaylı şekilde tanımlayan e-Yazışma Teknik Rehberi hazırlandı.

Ayrıca, bu teknik rehberi gerçekleyen ve isteyen tüm kamu kurum ve kuruluşlarının kendi elektronik belge yönetim sistemlerine entegre edebilecekleri bir API geliştirildi. Sonrasında tasarlanan sistem ve geliştirilen API, Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Bakanlığımızın katılımı ile bir pilot uygulama kapsamında test edildi.

Şu anda, Resmi Yazışma Yönetmeliği'nin, Başbakanlık tarafından bu projede ortaya konan teknik çözümün uygulanmasına imkân vermek üzere güncellenmesini bekliyoruz. Bu mevzuat düzenlemesinden sonra PTT tarafından verilecek kayıtlı elektronik posta hizmeti sayesinde kurumlar arasında elektronik ortamda yazışma gerçekleşebilecek. Böylece bir yandan kamuda resmi yazışma sürecinin etkinliğini artırırken diğer yandan israfının önlenmesi, ulaşım masrafları vb. alanlardaki kazanımlarla önemli oranda tasarruf gerçekleştirmiş olacağız.

Türkiye Bilişim Derneği yeni yönetimini seçti

16 Mart 2013'te yapılan Genel Kurul sonucunda Türkiye Bilişim Derneği'nin 30. döneminde görev alacak yeni Yönetim Kurulu belirlendi ve görev dağılımı gerçekleştirildi.

Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) 29. Olağan Genel Kurul toplantısı ile yeni Yönetim Kurulu belirlendi. 16 Mart 2013'te Ankara JW Marriott Otel'de yapılan Genel Kurulda TBD'nin 30. Dönem Yönetim Kurulu seçildi.

Saygı duruşunun ardından açılış konuşması yapan TBD Yönetim Kurulu Başkanı Turhan Menteş, Türkiye'deki en önemli sivil toplum kuruluşlarından biri olan TBD'nin bilişim kültürünü yayma, Türkiye çapında bilişim teknolojilerinin kullanımını arttırma hedefi üzerine odaklandığı ve çalışmalar yaptığının altını çizdi. Bir önceki dönem faaliyet raporunu sunarak geçmiş dönemi kısaca açıklayan Menteş önümüzdeki dönemlerde yapılacak çok büyük işlerin olduğunu, bunu da herkesin katkılarıyla TBD çatısı altında yapmayı arzu ettiklerini dile getirdi.

TBD'nin 30. Dönem Yönetim Kurulu'nun gündemi ilan edildiği şekilde tamamlandı. Yeni Yönetim Kurulu'nda görev dağılımı şöyle belirlendi:

- Turhan Menteş – Yönetim Kurulu Başkanı
- İ. İlker Tabak- İkinci Başkan
- Lütfi Varoğlu – Veznedar
- Melih Akyılmaz – Sayman
- R. Erdem Erkul – Uluslar arası ilişkilerden sorumlu Başkan Yardımcısı
- Zeynep Keskin- Üye
- Levent Berkman - Üye
- Ersin Taşçı - Üye
- İzzet Gökhan Özbilgin- Üye
- Koray Özer - Üye
- Levent Karadağ- Üye

Denetleme Kurulu'na ise şu isimler yer aldı:
- Vural İbrişim
- Tuncay Bilmez
- Erdal İ. Naneci

TBD 30. Dönem Onur Kurulu'nda ise şu isimler yer aldı:
- Ünal Yarımağan
- Kaya Kılan
- Rahmi Aktepe
- Nezih Kuleyin
- İnci Apaydın

Yazılım Üretim Sektörü Bildirgesi

TBD 29. Genel Kurulu'nda kabul edilen "Yazılım Üretim Sektörü Bildirgesi"nde şöyle denildi:

1. Türkiye'de 42 yıllık birikimi olan yazılım üretim sektörü, içinde bulunduğu darboğazda 2013'te bugün çökme tehlikesiyle karşı karşıyadır.

2. Oysa bu sektörde, 1971'den beri elde edilen teknik deneyim ve yapabilme bilgisi, Türkiye'yi bilişim uygulamalarında en ileri ülkelerden biri düzeyine çıkarmıştı.

3. Sürdürülebilir büyüme koşulları sağlanabilirse, yazılım üretimi alt sektörümüzün, ülkemizi bugün içinde bulunduğu "Orta gelir tuzağı"ndan çıkararak ekonomisi bilgiye ve yüksek teknolojiye dayalı yenilikçi bir "Merkez ülke" yapabileceğine inanıyoruz.

4. Yazılım sektörünün güvencesi olan hukuk sisteminde, iyelik (telif) haklarını koruyan yasal düzenlemelerin (örn. KİK, madde 22a, 22b) yapılmış olmasına karşın, kamu yönetimi, uygulamada bunları kullanmaktan kaçınmaktadır. Yazılım bakım hizmetlerinin edinilmesinde kamu kuruluşları, kendilerine teslim edilmiş kaynak kodlarını korumak yerine, bunları kendi çalışanlarına ya da açık ihale ile üçüncü kişilere vererek ya da göstererek bu endüstriyel birikimlerin yağmaya uğramasına yol açmakla, yasal anlamda "suç" işlemektedirler.

5. TÜBİTAK, TÜRKSAT gibi kamu kuruluşları Türkiye'de filizlenen yazılım üretim endüstrisinin küresel düzeyde gelişmesi için önlemler almak yerine, yazılım üretim hizmetlerini doğrudan kendi kadroları eliyle vermeyi yeğlemektedirler.

Rekabeti ortadan kaldırdığı için ülkemizin geleceği bakımından çok tehlikeli bu yaklaşım, bu konuda teknoloji geliştirmiş kırk yıllık birikime sahip şirketlerin yok olmasına yol açacak bir devlet tekeli yaratmaktadır.

6. Yazılım üretim sektörünün gelişmesini desteklemek üzere TÜBİTAK/TEYDEB, KOSGEB gibi kuruluşlar eliyle verilen teşvikler ve teknoparklar, bugünkü Türk yazılım üretim gücünün oluşmasında önemli katkı sağlamıştır. Ancak bu teşviklerle üretilen üstün nitelikli yazılım ürünlerinin kamu alımlarında tercih edilmemesi, bu birikimin sürekliliğine ket vurmaktadır. Oysa ne ABD, Almanya gibi ileri ülkelerde, ne Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin (BRIC) ya da Güney Kore gibi, bu alanda atılım yapan rakiplerimizde, ne de Türkiye'de, yazılım ürünlerinin, ilkin o ülkenin kamu kesiminde yaygın biçimde kullanılmadan küresel pazarlara açılabildiği bir örnek yaşanmamıştır.

7. Sonuç olarak, yazılım üretim birikimimizin yağmaya uğrayarak çökme tehlikesine karşı yaşam savaşı verdiği bu ortamda, Türk yazılım üreticileri adına, yasalarımızda öngörülen önlemlere karşın süregiden bu yanlış uygulamalara son verecek, genelge niteliğinde bir yönetmeliğin hükümetimizce ilgili yönetim birimlerine ve kamu yöneticilerine duyurulmasını gerekli görüyoruz. Böylece Türkiye'nin 2023'te yeryüzünün en güçlü 10 ekonomisi arasına girmesi için gerekli yüzde 8,5 yıllık büyüme oranının gerçekleşmesini sağlayabiliriz. Yazılım üretimi alt sektörümüzün, ülkemizi "Orta gelir tuzağı"ndan çıkararak ekonomisi bilgiye ve yüksek teknolojiye dayalı yenilikçi bir "Merkez ülke" yapabileceğine, gerçekten inanıyoruz.

İki güncel kaynak: (a) Bilişim Devriminde Türkiye, 1971 – 2011 – 2051, Prof. Dr. Aydın Köksal, Türkiye Bilişim Derneği (TBD), Ankara (360 sayfa); (b) Atılım için Bilişim, Türkiye Ekonomisi için Bilgi ve İletişim Teknolojileri Sektörü Atılım Stratejisi 2023, Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD), Mayıs 2012, İstanbul (247 sayfa).

Sayısal uçurum

Avrupa'da 120 milyon kişinin hayatında hiç internete girmediğini biliyor muydunuz?

Eylem CÜLCÜLOĞLU

Bir karıncanın bakış açısından dünya çok farklıdır. Bir bakterinin bakış açısından ise çok daha farklı. İçinde bulunduğumuz dünyayı kendi perspektifimizden algılarız. Çoğu zaman da bu perspektifin dışından bakamayız. Modern dünyada yaşayan bizler interneti, elektrik su gibi her an her yerde erişilebilen bir şey olarak görüyoruz. Oysa yaşadığımız dünyada dijital uçurum bulunuyor ve bu uçurum her geçen gün daha da artmakta. En modern bildiğimiz Avrupa'da bile hayatında hiç internet kullanmamış kişilerin sayısı 120 milyonun üzerinde. Avrupa Komisyonu Digital Agenda for Europe inisiyatifi bu rakamı 2015 yılında yüzde 15 seviyelerine indirmeyi hedefliyor. Yüzde 15 bile 100 milyonun üzerinde bir rakam. Dünyanın diğer bölgelerine baktığımızda durumun çok daha kötü olduğunu görüyoruz. Dünyada elektriği olmayan 1.3 milyar kişi var. Dünyada internet penetrasyon oranı sadece yüzde 34.3. Afrika'da bu oran yüzde 15'e kadar geriliyor. Durum böyle olunca dijital uçurum da her geçen gün artarak büyüyor.

Bugünün matbaası

İnterneti ve bilişim teknolojilerini matbaa ile kıyaslayabiliriz. Dünyada düşünsel ve bilimsel gelişim matbaa ile başladı. Matbaa sayesinde dünya birkaç yüzyıl içinde 10 binlerce yıldan daha çok atılım yaptı. Buluşlar, icatlar, bilim paylaşıldı. Bilgi birikimi ve paylaşımı yeni buluşları getirdi. Matbaayı geç kabul eden bizim gibi milletler geri kalırken, matbaayı ilk kullanan uluslar günümüzün liderleri oldu. İnternet de matbaanın bir benzeri. Hatta internet matbaadan bile daha güçlü bir buluş. İnternet sayesinde bilgi çok hızlı bir şekilde paylaşılıyor. Eskiden aylar süren akademik araştırmalar haftalar bazında yapılabiliyor. İnsanlar bilgiye ulaşmak için kütüphanelerin yollarını tutmuyorlar. Bilim yer bağımsız işliyor ve farklı ülkelerdeki bilim insanları aynı proje üzerinde çalışabiliyor. Matbaanın etkilerini görmemiz birkaç yüzyılı aldı. İnternetin etkilerini ise çok daha hızlı görmeye başladık. CERN'deki büyük hidron çarpıştırıcısı deneyi dahil olmak üzere dünyada bilim her zamankinden çok daha hızlı ilerlemeye başladı. Teknoloji inanılmaz bir hızla ilerledi.

Amerikan Patent ve Marka Ofisinin rakamlarına göre 1992'de 92 bin adet olan yıllık patent başvuru sayısı 2011 yılında 247 bine yükseldi.

İnternetin sağlık, eğitim, teknoloji ve bilime olan katkıları katlanarak artmaya devam edecek. İnternet üzerinde petabytelarca veri bulunuyor. Bu veriler her geçen gün büyüyor. Google gibi güçlü arama motorları sayesinde internet üzerindeki verilerin büyük bir kısmına ücretsiz olarak ulaşılabiliyor. Bilimsel makalelerden, gazetelere kişisel bloglardan kütüphanelere her türlü veriye herkes istediği zaman ulaşabiliyor. Bu iletişim devrimi sayesinde insanlık matbaanın getirdiklerinden çok daha büyük bir değişime hazırlanıyor.

Çağ belirleyen araç

İnterneti bizi sanayi çağından çıkarıp bilgi çağına, nano çağına taşıyacak bir araç olarak görebiliriz. Bu kadar önemli bir araç ancak erişilebilir olduğunda değer taşır. İnternete ulaşamayan, interneti az kullanan ülkeler aynı matbaayı geç kullanan ülkeler gibi geri kalacaklar. İnterneti etkin kullanan ülkeler bilgi çağına ve nano çağına geçiş yaparken, dijital uçurumun diğer yanında kalan ülkeler hala tarım çağını yaşamaya devam edecekler.

Batı dünyasının bunu görüp dijital uçurumu engelleyecek girişimlerde bulunması gerekiyor. Dijital uçurum zaten mevcut olan medeniyetler uçurumunu daha da keskinleştirecektir. Bu keskinleşme dünyada savaşlara ve huzursuzluklara yol açacaktır. Dünyadaki bölgelerin gelişim düzeylerindeki büyük farklılıklar sadece savaşa, kana ve sefalete yol açar. Gelişim düzeyinde kabul edilebilir bir ortalama yakalanmalıdır. Bu yüzden internetin tüm dünya genelinde, fakir ülkeler dahil olmak üzere yaygınlaştırılması gerekiyor. Bu konuda hem devletlere hem de ucuz PC üretimi yapacak bilişim devlerine büyük görev düşüyor.

SAYI
153
NİSAN / 2013
www.bilisimdergisi.org/s153

Sosyal medya veri analizi

Hüseyin Oktay
University of Massachusetts, Amherst
hoktay@cs.umass.edu

Recep Erdem Erkul,
Editör& Kurucu
www.digital-government.net
eerkul@digital-government.net

İkinci nesil İnternet

Web 2.0 ya da ikinci nesil İnternet, O'Reilly Medya[1] tarafından 2004'te kullanılmaya başlanmıştır. İkinci nesil İnternet, toplumsal iletişim sitelerini, iletişim araçlarını, vikileri yani İnternet kullanıcılarının ortaklaşa ve paylaşarak yarattığı sistemleri tanımlar.

Web 2.0 ilk zamanlar bloglar ve vikiler ile karşımızda iken daha sonraları bu terimin içini başka İnternet teknolojileri doldurdu. Diğer bir deyişle, Web 2.0 uygulamaları web hizmetini iyileştirmeyi amaçladı. Bu amaç doğrultusunda geliştirilen yeni İnternet teknolojileri ziyaretçilerin siteye ve platforma katılımını; diğer sitelerle ve ziyaretçilerle işbirliği yapmasını; ziyaretçilerin görüşlerini düşüncelerini paylaşmasını kolaylaştırdığı söylenebilir[2].

En çok kullanılan Web 2.0 uygulamalarından bazıları olarak Facebook, YouTube, MySpace, Linkedin, Twitter, Microsoft Messenger uygulamaları ile, Wikipedia ve Blog sayfalarını sayabiliriz. Bu kavramlar 2004 yılı öncesine kadar hayatımızda hiç yer almaz iken şimdi ise hayatımızı onlarsız düşünmek neredeyse imkânsız.
Yine yinelemek gerekirse Web 2.0 ve sosyal medya uygulamalarında içerik tamamen bireyler tarafından belirlenir ve bireyler bu uygulamalar üzerinden birbirleriyle etkileşim kurabilirler. Uygulamaların bu temel özelliği, İnternet'te içerik oluşturmadaki güç dengesinin 'elitist' tekelde olduğu bir modelden, eşit ve katılımcı bir modele doğru değişmesini sağlıyor[3]. Belki de bu katılımcı modelin sonucu olarak, Web 2.0 ve sosyal medya şu anda günümüzde çok aktif bir şekilde kullanılıyor.

Son yayınlanan bir çalışmalara baktığımız zaman dünyada İnternet'te geçirilen her 5 dakikadan birisi sosyal medya üzerinde gerçekleştiriliyor[4]. 2011 Ağustos ayında, 23 milyon farklı kullanıcı, toplam 45.3 milyar dakikayı İnternet üzerinde harcadı. 13.1 milyar dakika ile Facebook en çok vakit geçirilen site [5] oldu. Twitter üzerinde dünya genelinde günlük 200 milyondan fazla tweet paylaşılıyor.[6]. Bunun yaklaşık 5 milyondan fazlası Türkçe dilinde atılan 'tweet'lerden oluşuyor.

Bu istatistiki veriler, toplumun (en azından toplumun sosyal medyada temsil edilen kısmının) görüşlerinin, isteklerinin ya da gerçekleşen güncel olaylara karşı tepkilerinin, sosyal medyaya yansıyor olmasını çok muhtemel kılıyor. Politik bir olaydan tutun da, gösterimdeki diziler ile alakalı yorumlara kadar; ya da ekonomiden söz eden haberlerden, futbol maçlarının sonuçlarına, ekonomik tartışmalara kadar her şey, sosyal medyada ya da bloglarda kendine yer buluyor[7]. Yine e-katılımcılık amacı ile devlet kuruluşları, ya da sosyal pazarlama teknikleri ile şirketler tüketicilerin görüşlerini sosyal medya üzerinden paylaşmasını kolaylaştırmaya çalışıyor[2]. Diğer bir deyişle, sosyal medya, binlerce belki de milyonlarca kullanıcının çeşitli olaylar hakkındaki fikirlerini ifade eden içeriği barındıran bir platform olmuş oluyor. Bu da okunması ya da özetlenmesi gereken binlerce belki milyonlarca farklı içerik anlamına geliyor.

Crimson Hexagon

Günümüzdeki yapay zekâ ve bilgisayar teknolojisi sosyal medya üzerinde oluşturulan bu kapsamlı içeriği kısa bir sürede otomatik olarak özetleyip analiz etme imkanı sunuyor. Örneğin, merkezi Boston şehrinde olan ve Harvard Üniversitesinde geliştirilen teknolojiye sahip Crimson Hexagon şirketi, [8] sağladığı Forsight platformu ile Twitter, Facebook, YouTube ve Bloglarda kullanıcıların oluşturduğu içerikleri otomatik olarak, istenilen konuya odaklanarak analiz edebiliyor. Crismon gibi projeler sonucunda kurulan benzeri şirketler, analiz sonucunda ortaya kapsamlı bir rapor çıkartıyorlar. Rapor içerisinde sosyal medyadaki görüş kategorilere ayrılmış bir şekilde sunuluyor; her kategoride konuşulan konular gösteriliyor, bu görüşe katkısı olan kişilerin demografik bilgileri toplam halinde sunuluyor ve bu kullanıcılar arasından sosyal medyada en etkili kişiler belirleniyor.

Sosyal medyada ortaya çıkan bu görüşün toplumun her kesiminin düşüncesini yansıtıp yansıtmadığı ayrı bir tartışma konusu. Ama sadece sosyal medya kullanıcılarının görüşü olarak dahi dikkate alınmasının özel sektöre ve kamu kuruluşlarına katabileceklerini örnekler vererek irdelemeye çalışacağız. Örneklerimiz güncel küresel olaylardan, şirketlerin tüketici motivasyonlarını anlamalarına; ülke içinde gerçekleşen politik olaylardan televizyon programlarına olan halkın tepkisine kadar geniş bir yelpazeden geliyor.

Örnek çalışmalar

Mısır ve Libya

İlk örneğimiz Mısır, Libya ve Suriye'de son dönemde gerçekleşen güncel olaylara olan halkın tepkisinin twitter üzerinden analiz edilmesini ele alıyor. Bu olaylar esnasında halkın kendi içinde harakete geçmesi için sosyal medyayı kullandığına dair çok farklı fikirler hep konuşuldu. Biz burada olaylar öncesinde ve sonrasında bu ülkelerde twitter üzerinde neler konuşulduğunu anlamaya çalışan bir çalışmadan bahsedeceğiz[14].

Mısır'da insanlar hem politik durum hakkındaki görüşlerini hem de yeni hükümetin nasıl oluşturulması gerektiğini twitter üzerinden konuşuyorlar. Şubat 2011'den, Haziran 2012'ye kadar yaklaşık 12 milyon Arapça tweet, ve 1 milyonun üzerinde İngilizce tweet bu çalışma için analiz ediliyor. Bu zaman aralığında twitter üzerinde konuşulanlar, geriye dönük ve devrim odaklı konuşmalardan, ileriye dönük, yeni hükümet kuruluşları ve seçimler hakkındaki konuşmalara dönüyor. Şubat 2011'den Kasım 2012'deki seçimlere kadar tweetlerin yüzde 54'ü devrim odaklı iken, seçimlerden sonra Ocak 2012'ye kadar yüzde 26'sı devrim ile alakalı. Şubat 2012, Haziran 2012 döneminde bu oran yüzde 10'lara kadar geriliyor. Bu azalan konuşmaların yerini yeni devlet kurma ile alakalı konuşmlar alıyor.
Twitter'a Libya için yansıyanlar Mısır'dan biraz farklı. Ekim 2011'de Kaddafi'nin ölümünden sonra Aralık ayına kadar atılan tweet'in İngilizce ya da Arapça olmasına göre farklı özellik taşıyor. İngilizce tweet'ler kuvvetler ve askerler arası çatışmadan bahsederken, Arapça tweetler yeni devlet kurma hakkında ifadeler içeriyor.

Facebook ve Twitter'da yeni Papa seçimi

İkinci örneğimiz 13 Mart 2013'te Katolik kilisesinde gerçekleştirilen Papa seçimi hakkında Facebook ve Twitter üzerinde Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İngiltere ve Arjantin'de konuşulanları ayrı ayrı inceliyor. ABD'de yüzde 21 oranında olumlu konuşmaya karşılık yüzde 8 olumsuz konuşma gerçekleşiyor. Bu oran İngiltere'de yüzde 12 olumlu ve yüzde 12 olumsuz; Arjantin'de ise belki de tam da beklenilen gibi diğer ülkelerden fazla olarak yüzde 30 olumlu ve yüzde 18 olumsuz şeklinde oluyor. [16]

ABD'de gerçekleşen konuşmalar büyük ölçüde (yüzde 56) görüş belirtmeden haber paylaşımlarından oluşuyor. Yüzde 21'lik olumlu paylaşımların yüzde 15'i yeni Papa'ya olan kişisel güveni ve heyecanı dile getirirken, yüzde 6'lık kısmı ise genel Katolik kilisesine olan heyecanı dile getiriyor. İngiltere'de ise yüzde 51 oranında yeni Papa seçimleri hakkında şaka ve espiri içerikli paylaşımlar yapılıyor.

Yeni Papa'nın ülkesi Arjantin'de ise yüzde 30 oranındaki olumlu görüş, yüzde 13 oranında Papa'ya destek ve heyecan içerirken, yüzde 10'u ise bir Arjantili'nin bu göreve seçilmesinden duyulan milli gururu ifade ediyor.

Bu örnekte güncel bir olaya farklı ülkelerde gösterilen tepkinin sosyal medya kullanılarak kolayca ölçülebilmesinin yanında, kullanılan teknolojinin herhangi bir ülkenin diline sınırlı olmadan çalışabildiğini görmüş oluyoruz.

Sevgiler Günü Amerika'da eyaletler

Üçüncü örnek sevgililer gününde Amerika'da farklı eyaletlerde atılan tweetleri inceliyor. Şubat'ın ilk iki haftasında, iki milyondan fazla tweet'in analizi sonucu yüzde 40 oranında olumsuz, yüzde 23 tarafsız ve kalan yüzde 37 oranında da olumlu tweet atıldığı görülüyor. Şubat'ın ilk günlerinde olumsuz görüşler daha fazla iken, sevgililer gününe yaklaştıkça günlük olumlu konuşmaların oranı, olumsuzları geri de bırakıyor. [15]

Amerika'da Twitter üzerinde en romantik konuşmanın gerçekleştiği eyalet, yıl boyu güneşli havası ile meşhur Kaliforniya'dan geliyor. Burayı, sırayla Wyoming ve Texas takip ediyor. İlk beşin kalanı ise Utah ve balayı için çokça tercih edilen Hawaii alıyor.

Sevgililer günü ile alakalı olumsuz konuşmaların en çok geçtiği eyalet ise, hava şartlarının ağır olduğu Güney Dakota. Burayı Batı Virginya, Kuzey Dakota, Rhode Island ve Kentucky takip ediyor.

En çok sevgililer günü konuşması ise yine en çok bekâr gencin bulunduğu New York eyaletinden geliyor. Sevgili bulma isteği içeren tweet'ler ile adeta sevgililer gününe yalnız girmek istemeyen kişilerin uğraması gereken yer açık ara New York gibi görünüyor.

Amerika seçimleri

Bir diğer örneğimiz 2012 Amerikan seçim sürecinde Ekim 22'de gerçekleştirilen üçüncü (son) başkanlık münazarası. [9] Bu münazara ile alakalı televizyonların da teşvik etmesi sonucu 2 günde Twitter'da 1 milyona yakın içerik oluşturuluyor. Bunların analizi sonucunda sosyal medyadaki görüş yüzde 37 ile Obama'nın, yüzde 35 ile Romney'nin münazarada daha etkili olduğunu düşünüyor. yüzde 27'lik kalan grup ise münazaranın ortada olduğunu kanaatinde. [10] Obama'nın daha iyi olduğunu düşünenler ekonomi ve dış politikada Obama'yı daha iyi bir seçenek olarak gördüklerini ifade ediyor.

Amerika vergi artırımı

Dördüncü örneğimiz de Amerika'daki vergi artırımı tartışmaları hakkında sosyal medyadaki insanların görüşü. Sosyal medyadaki konuşmaların yüzde 24'ü konuyla alakalı insanların duygusal görüşlerini yansıtıyor (örn. kaygılananlar, kızanlar, hayal kırıklığına uğrayanlar). yüzde 36'sı ise konuyla alakalı yayınlanan haberleri paylaşımı içeriyor. Yüzde 22'si konu ile alakalı şaka içerikli paylaşımlar. Yüzde 18'lik kısım ise destekler ya da eleştirel politik görüş ifade ediyor. [12] Birçok benzer analizleri incelemek için Crimson Hexagon'un blog sayfasını inceleyebilirsiniz. [13]

Kuzey Güney dizisi

Son örneğimiz Türkiye'de yayınlanan Kuzey Güney dizisinden. Dizide yer alan Ferhat karakteri öldürülür. Kimin öldürdüğü henüz dizide belli değilken, sosyal medyada diziyi takip edenler kendi görüşlerini paylaştılar. Takipçilere göre, dizideki Güney karakteri en muhtemel katil. İkinci seçenek ise dizinin bir bölümüne kadar Sami iken, daha fazla ipucu belirince Burak olmuş. Yani diğer bir deyişle, hala dizide katilin kim olduğu belli değilken sosyal medyada konu ile alakalı bir görüş oluşmuş. [11]

Sonuç

Web 2.0 teknolojileri artık toplumların ve aynı zamanda ülkemizin vazgeçilmezleri arasına girmiş durumda. Özellikle sosyal medya siteleri, insanların İnternet ortamında etkileşmesini sağlayarak adeta toplumun görüşlerinden bir kesit sunuyor denebilir.

Ülkemizde de kamu ve özel sektör kuruluşları, verdikleri kararlar ya da sundukları hizmet veya ürünler hakkında; toplumda ne konuşulduğunu, hangi kullanıcıların ne tür görüşleri yaymakta etkili olduğunu, belirlenen hedeflere ne kadarulaşıldığını ölçmede sosyal medyayı bir araç olarak kullanmayı düşünebilirler.

Sosyal medya sayesinde özel sektör ve kamu kuruluşları aldıkları yeni kararlar, yeni hizmet ya da ürünler hakkında toplumdan daha hızlı geri dönüşüm alıp, kendilerini hedefe ulaştıracak stratejilerini tekrar gözden geçirebilirler.

Referans

[1] http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html
[2] http://www.sde.org.tr/tr/haberler/1775/sosyal-medyanin-kamu-hizmetleri-ve-siyasette-kullanilabilirligi.aspx
[3] Jackson, N. A. & Lilleker, D. G.(2009). 'Building an Architecture of Participation? Political Parties and Web 2.0 in Britain', Journal of Information Technology & Politics,6:3,232 — 250
[4] agbeat.com—social-networks-now-account- for-1-in-5-minutes-of-all-web-use
[5] www.newmediatrendwatch.com—87-turkey
[6] http://mashable.com/2011/06/30/twitter-200-million/
[7] http://www.bilisimdergisi.org/pdfindir/s140/pdf/128-129.pdf
[8] www.crimsonhexagon.com
[9] http://www.2012presidentialelection news.com/2012-debate-schedule/2012-presidential-debate-schedule/
[10] http://usnews.nbcnews.com/_news/2012/10/24/14674385-social-media-analysis-bayonets-fail-to-cut-romney-but-overall-debate-sentiment-swings-obamas-way?lite
[11] http://www.crimsonhexagon.com/social-media-analysis-who-shot-ferhat/
[12] http://www.crimsonhexagon.com/social-media-opinion-fiscal-cliff/
[13] http://www.crimsonhexagon.com/blog/
[14] http://mashable.com/2013/03/09/twitter-revolution/
[15]http://mashable.com/2013/02/14/romantic-states-social-media/
[16]http://www.crimsonhexagon.com/aggregate-opinion-analysis-removes-language-barrier/

Sosyal medya ve sürdürülebilirliği

Bildiğiniz üzere uzun zamandır konuşulan bir gerçek var twitter başta olmak üzere sosyal medyada takipçi edinmek için illa paylaşımda bulunmak, bazen saatler, bazen aylar gibi uzun zaman ayırmak ya da ünlü olmak gerekmiyor "yumurta kafa" takipçileri rahatlıkla satın almak mümkün.

Yumurta kafa takipçiler twitter'da açılmış herhangi bir profil fotoğrafı ya da kimlik bilgisi olmayan ya da bilgileri çoğunlukla gerçeği yansıtmayan, tweet'i olmayan ya da az sayıda paylaşımda bulunmuş olan, çoğunlukla bir kişiye bağlı birden fazla hesap ya da robot hesap şeklinde üretilmiş sahte hesaptır. Bu hesapların piyasada paket şeklinde satıldığı artık herkes tarafından bilinen bir gerçek en son rakamlara göre 100-TL'ye 30 bin yabancı ya da 7.500 Türk twitter takipçisi almak mümkün. Facebook sayfaları için de aynı şey geçerli aynı paraya 6.000 Facebook sayfa beğenisi sahibi olunabilmekte.

Çok popüler olduğu iddiasındaki kişiler sayfa takipçilerinin sayısı ile popülerliklerini ispat yarışındalar. Yine aynı şekilde ünlü markaların reklam ajansları ile anlaşarak takipçi satın aldıkları da bilinmekte. Sponsorlu reklamlar aracılığı ile demografik özelliklerini belirledikleri kişilerle buluşmaları da mümkün olan sayfa sahiplerinin belirledikleri özelliklere göre ödedikleri eder de artmakta. Öte yandan; bu reklam ağından yer alan hesapların bir kısmının Facebook tarafından yaratıldığı ve kişi sayısını arttırmakta kullanıldığı iddiaları da kulaktan kulağa fısıldanmakta.

Oysa ki gerçekte bir sayfanın ya da profilin ederini arttıracak olan şey takipçi ya da beğenen sayısından ziyade nitelikli paylaşım ve hatta paylaşımların takipçiler tarafından başkaları ile de paylaşımı ve neticeten paylaşım sayısını arttırarak daha nitelikli ve daha çok kişiye erişebilmektir. Yani özetle satın alma işlemi ancak markanızla gerçekten ilgili potansiyel ya da mevcut müşterilere ulaşma imkânı yarattığı kadar değerlidir.[1]
Günümüzde sosyal medya hesabı olmazsa olmazlardan; gerek gerçek gerek sahte hesap olsun tüm sosyal medya hesaplarının bir ederi var. Değeri belirleyen etkenlerin

başında takipçi sayısı geliyor (genelde ünlülerin sayısı daha fazla olmakla birlikte etkileşimde bulunulan çevre de bu rakamı belirlemede esaslı rol oynuyor) . Ayrıca kişinin tweet atma sıklığı ve tweetlerinin retweet edilmesi (paylaşılması) yani kişinin etkileşim sıklığı, paylaşımların beğenilmesi, tekrar

paylaşılması, favorilere eklenme sayısı da yine hesabın ederini belirleyen diğer unsurlar.[2] Hesabı satın alanlar ise ya aynı nitelikte paylaşımda bulunmak isteyen rakipler ya da reklam şirketleri ve ajanslar olarak göze çarpıyor.

Konun hukuki açıdan bir diğer ayağı da sahte hesaplar üzerinden hakaret, taciz vs. suçların işlenmesi ya da ünlülere ait hesapların onların adı kullanılarak onlarmışçasına kullanılması ya da isim sahibi olan kişilerin hesaplarının onlardan önce yaratılması ve hatta satışa sunulmasıdır.[3]

Bu tür hukuki aykırılıkların varlığında başvurulacak hukuki çareleri bir başka yazımızın konusu etmek daha doğru olacaktır. Ancak burada belirtmek isteriz ki; satın alınan takipçi ya da beğenilerin sayfada doğrudan ya da size atfen paylaşımlarında ki herhangi bir hukuka aykırılık halinin sizin açınızdan da hukuksal sıkıntı doğuracağı ihtimali göz ardı edilmemelidir.[4]

Sosyal medya hesaplarının devri ise çeşitli nedenlerle yasaklanmış durumda. Bu yasaklar üyelik

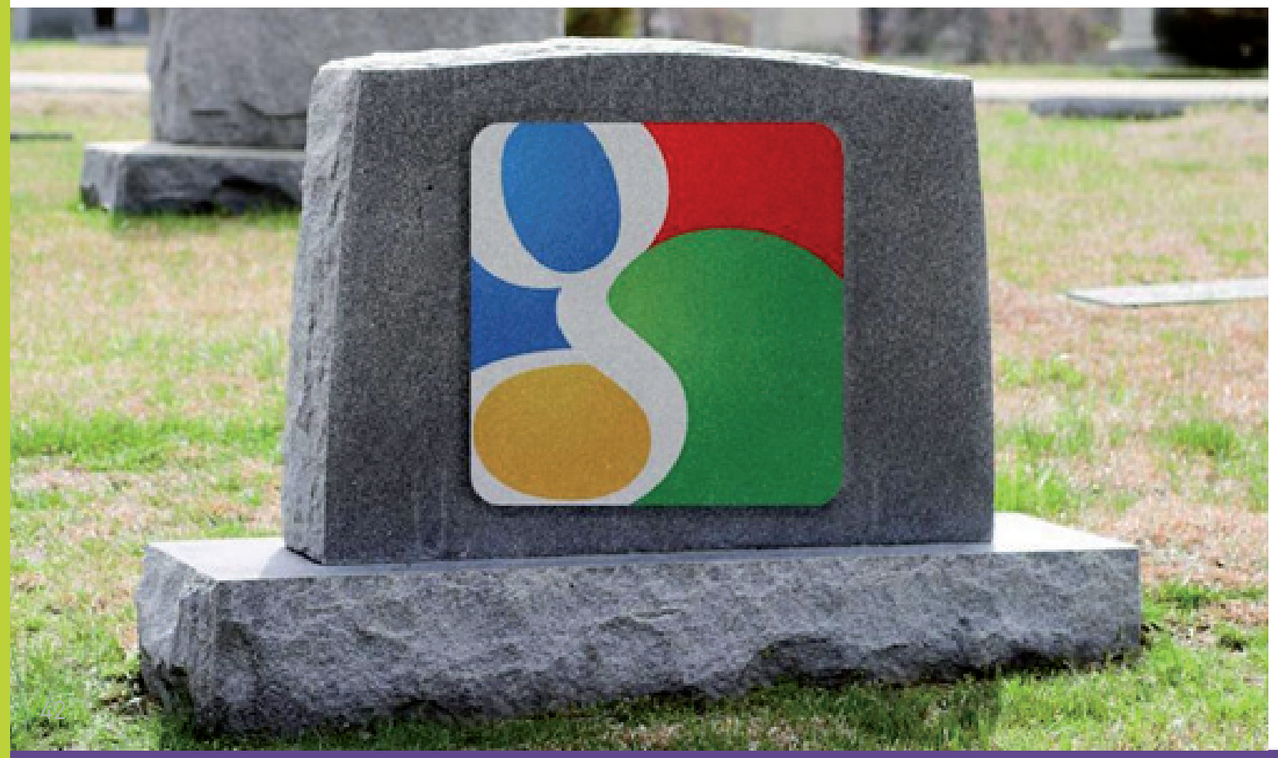

sözleşmesinde yer alıyorsa da çoğu kullanıcı üyelik sırasında onaylamak durumunda bırakıldıkları bu protokolün içeriğinden bir haberdir. Ancak devir yasağının kişinin şahsına bağlı devredilmez haklara dokunduğu müddetçe geçerli olduğunun kabulü gereklidir. Maddi değeri olan söz konusu hesapların sürdürülebilirliği hatta miras bırakılabilmeleri de olası görülebilmelidir. Bir kimsenin kişiliğine sıkı sıkıya bağlı, şahsi görüşlerini paylaştığı sosyal medya hesabının hem manevi anlamda varlığının yaşatılması ve devamının sağlanması hem de maddi anlamda değerinin korunması kişinin iradesine saygı göstermek olarak değerlendirilebildiği ölçüde mümkün kabul edilmelidir.

Yakın zamanda yayınlanan bir haberde[5] e-posta hizmeti kullanıcıların ölümden sonra hesap bilgilerinin kimlerle paylaşılmasını önceden belirlemesine izin veren bir sistemin kullanılmaya başlanacağı duyurulmuştu. Bu takdirde, gerek sosyal medya gerekse e-posta ve sair site hesaplarının ölümden sonra da kullanılması ile varsa önemli bilgiler ya da maddi değer ve sair hakların doğrudan intikalinin sağlanması da mümkün olacaktır. Konunun hali hazırda ülkemiz mevzuatında ayrı bir düzenlemeye tabi tutulmamış olmasına karşın fikri haklar ve gayri maddi malvarlığı anlamında değerlendirmek suretiyle İnternet hesaplarının yasal mirasçıların tereke hesabına dahil kabul edilmesi mümkün görülmelidir. Yine tüzel kişiler yani şirketler açısından da sosyal itibar için yapılan masraf kalemleri muhasebeleştirilebildiği gibi şirketin sonlandırılması/ birleşme devralma/ iflas ya da hacze muhatap kılınması hallerinde şirket sosyal medya hesaplarının da ederi marka hakkı ile bağlantılı olarak hesap edilmek suretiyle yasal işlemlere konu edilebilmelidir.

2-Hesabınızın değerini hesaplayıp ve sıralamaya koyan bir web sitesi dahi var http://bit.ly/hmvp88
3-http://bit.ly/11v3dq2
4-5651 S. Kanun İçerik sağlayıcının sorumluluğu m. 4- "(1) İçerik sağlayıcı, internet ortamında kullanıma sunduğu her türlü içerikten sorumludur. (2) İçerik sağlayıcı, bağlantı sağladığı başkasına ait içerikten sorumlu değildir. Ancak, sunuş biçiminden, bağlantı sağladığı içeriği benimsediği ve kullanıcının söz konusu içeriğe ulaş-masını amaçladığı açıkça belli ise genel hükümlere göre sorumludur."
5-http://on.mash.to/17tQAjV

İstanbul, nasıl ve ne zaman, finans ve bilişim merkezi olur?

Türkiye İş Bankası Başkanı Özince, potansiyel olduğu irade ve güven oluşturulması gerektiğini belirtirken Rhea Girişim Sermayesi Kurucusu Takmak, hareket planına ihtiyaç duyulduğunu söyledi. IBM'den Karadere ise, teknoloji firmalarına önemli görevler düştüğünü, markalaşmak adına yaratıcı işgücünün desteklenmesi gerektiğini vurguladı.

İstanbul, 8 bin yıllık geçmişiyle, mimari zenginliği, renkli kültürü ve doğal güzelliğiyle dünyanın eşsiz şehirlerinden biri... Şimdilerde finans merkezi ünvanını da alarak sadece Türkiye'nin değil tüm dünyanın dikkatlerini üzerinde topluyor. Peki, kültürlerin ve kıtaların kesişme noktası İstanbul, bilişim merkezi de olabilecek mi? Kurulacak teknokentler, oluşacak yeni istihdamlar, Ar-Ge harcamaları, bankacılık teknolojileri, yazılım ihracatları, mobil uygulamalar İstanbul'u, bilişim merkezi yapabilecek mi? BİMY'20 Semineri kapsamında gerçekleştirilen "İstanbul Finans ve Bilişim Merkezi Olacak mı?" panelinde, "Bilişim üssü adayı İstanbul ne durumda?", "Neler yapılması gerekiyor?", "İstanbul, önce bölgesel sonra global bir finans ve bilişim merkezi olabilecek mi?" sorularına yanıt arandı.

"İstanbul Finans ve Bilişim Merkezi Olacak mı?" panelinin moderatörlüğünü Eczacıbaşı Bilgi ve İletişim Sistemleri Grup Başkanı Levent Kızıltan üstlendi. Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu Başkanı H. Ersin Özince, Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Kurucu Ortak ve Başkanı Onur Takmak ile IBM Küresel Teknoloji Hizmetleri Ülke Müdürü Gülseli Zeren Karadere panele konuşmacı olarak katıldı.

Panel moderatörü Kızıltan, İstanbul'un finans merkezi olması ile ilgili olarak Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği (TÜBİSAD) adına çeşitli toplantılara katıldığını anlattı. İstanbul'un finans merkezi olması konusunda kamuoyu algısı ile sektör algısının bambaşka olduğuna değinen Kızıltan, yazılım geliştirme, teknoloji üretimi çalışmalarını kendi içinde üretmeleri, merkezlerden almaya alışık olmamaları nedeniyle bilgi ve iletişim sektörünün bir merkez ile yan yana gelmesi noktasında "bir açığı" olduğuna değindi.

Özince: İstanbul'un finans ve bilişim merkezi olmasına zaman var

Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu Başkanı Özince, İzmir İktisat Kongresi'nda "Ekonomik egemenlik olmadıkça egemenliğin anlamsızlığı"nın vurgulandığını anımsattı. İş Bankası'nın da Türk müteşebbisleri desteklemek için yola çıktığını anlatan Özince, "Ben İstanbul'un finans ve bilişim merkezi olacağını sonuna kadar savunup, arkasında olanlardanım. Bunu daha çok yönetişim adına savundum" dedi.

İstanbul'un bir finans merkezi olması" fikrinin 2003 yılına kadar gittiğine değinen, "İstanbul'un bir finans merkezi olmasına daha oldukça zaman var" diyen Özince, Dubai'de kurulan finans

merkezini örnek gösterip finans merkezinin bu ülkenin liberalleşmesine yardımcı olduğunu söyledi. Özince, konuşmasına şöyle devam etti:
"İstanbul'un finans merkezi olması ile ilgili 2005 yılında Başbakan'ın da isteği ile 2005'te Bankalar Birliği olarak yabancı bir firmaya bir çalışma yaptırdık. Sonuçta "isterseniz olur" parametresi çıktı. Türkiye'de finans adına yürütülen tüm çalışmaların yüzde 40-45'i İstanbul'da gerçekleştiriliyor. Uzun bir zamandır bunun bir gayri menkul projesi olmadığını anlatmaya çalışıyorum. Bölgesel finans merkezleri, tamamen ulusal yaklaşımlarla ele almanız gerekmeyen bir şey. İstanbul gerek finans gerek bilişim alanında merkez olacaksa belli bir Pazar oluşturulması gerekiyor. İstanbul, Dubai'den çok daha derin bir Pazar."
10-15 yıldır, "Türkiye bir Hub (Merkez) olabilir mi?" diye beklediğini belirten Özince, bir Cumhuriyet kurumu yöneticisi olduğu için; "Ekonomik egemenlik olmadıkça egemenlik egemenlik değildir" düşüncesinde olduğunu vurguladı. Özince, konuşmasını şöyle tamamladı:
"Türkiye'nin jeopolitik önemi var. Finasta çok ciddi insan birikimi sağladık ama bir bankacılık kültürünü çıkaracak durumda değiliz. Finans ve bilişim uzun vadeli iştir. Uzun yıllar yatırım yapmak gerekir. Türkiye'de finans ve bilişim alanındaki firmaların halen emekleme sürecinde olduklarını düşünüyorum. Reel sektördeki firmalar hâlâ yenilik değil, verimlilik artırma çabasında. Gerek finans gerek bilişim merkezi olma noktasında yönetişim açısından çok kabul edici olmamız lazım. Bu işler irade ve zaman işidir. Yapacak çok işimiz var. Potansiyel tabiki var. Burada irade en önemlisi ve öncelikle güven oluşturmamız lazım"

Takmak: Hareket planına ihtiyaç var

Rhea Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş. Kurucu Ortak ve Başkanı Takmak, konuşmasında, "Sermaye Piyasası Mevzuatında Girişim Sermayesi Modelleri ve Devlet Teşvikleri, Girişim Sermayesi Nedir?, Girişim Sermayesi Yatırımları, GSYO'larda (Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıkları) Yatırım Sınırlamaları, Yeni Vergi Düzenlemeleri" ve Rhea Grubu konularında bilgi verdi.
"İstanbul'un finans merkezi olmasının girişim sermayesi noktasında bilişim açısından çok tetikleyici bir konu olduğunu düşünüyorum" diyen Takmak, İstanbul'un bilişim ve finans merkezi olması için çok kapsamlı bir hareket planına ihtiyaç bulunduğuna işaret etti.
Türkiye'de bilişim ortaklığı fonu olduğunu dile getiren Takmak, "Türkiye'de 6-7 tane temel reform yapılması gerekiyor. Bunlardan biri de girişim sermayesi fonu yapısı çerçevesinde olmalı" diye konuştu.
Yurtdışında kolektif yatırım amacıyla kurulan kuruluşlara doğrudan ve dolaylı olarak yapılan yatırımlardan kaynaklanan riskin yatırıma yönlendirilen anapara miktarı ile sınırlı olmasının zorunlu olduğunu anlatan Takmak, sözlerine şöyle devam etti:
"1 Ocak 2013 tarihinden itibaren GSYO ve GSYF'lerden (Girişim Sermayesi Yatırım Fonları) elde edilen kazançlar da kurumlar vergisinden istisna oluyor. Dolayısıyla GSYO ve GSYF'ye yatırım yapmak isteyen bir kurum hem bu fon vasıtası ile kurum kazancının bir kısmını vergiden istisna tutarken, diğer yandan bu fonun bir iştirake dönüştüğü bir ortamda , ayrıca bu kurumdan elde edilen kazancın istisna olması nedeniyle ayrıca bir teşvik unsuru ile desteklenmiş olmaktadır.!"

Karadere: Türkiye'deki yerleşik global teknoloji firmalarına gerçekten çok iş düşüyor

IBM Küresel Teknoloji Hizmetleri Ülke Müdürü Karadere de, İstanbul'un finans merkezi olarak üst sıralara yükselebilmesi ve markalaşabilmesi için neler yapılması gerektiğini katılımcılarla paylaştı.
"İstanbul'un uluslararası finans merkezi olarak üst sıralara yükselebilmesi, ülkemizde finans piyasalarının derinleşmesi ve küresel alanda etkin

yer alması, söz sahibi olabilmesi ve aynı zamanda Türkiye'nin markalaşması için çok önemli bir adımdır" diyen Karadere, teknoloji firmalarına önemli görevler düştüğü, markalaşmak adına standartlara uygun yaratıcı işgücünün desteklenmesi gerektiğine dikkat çekti. Karadere, küresel finansal merkezlerin rekabet ortamını belirlemek için her altı ayda bir "Global Financial Centres Index" adında bir raporunda İstanbul'un 59'ncu sırada olduğunu anımsattı.

Finans merkezi sürecini, "elektronikleşme, ortak kullanım, globalleşme" olmak üzere üç ana başlık altında inceleyen Karadere, 2000'lerde elektronikleşmenin sağladığı yeteneklerle alım-satım işlemlerinin mikrosaniyeler seviyesine geldiğini, eski yöntemlerin yok olduğunu, birçok işlemin elektronik ortamlarda yapıldığı anlattı. Finansal merkezlerinin globalleşmenin etkilerinden yararlanarak diğer finansal merkez ve yatırımcılara sağladıkları teknoloji hizmetlerinden gelir elde etmeye başladıklarını, ortak veri merkezi yatırımları yapıldığı, Co location ve Proximity Services hizmetlerinin verildiğinden söz eden Karadere, bugün riskin tek merkezden tek elden yönetilmesi gerektiği noktasına gelindiğini, teknoloji dilinde "Straight Through Processing" denilen iş modellerine ulaşıldığını söyledi.

2011 yılında yapılan yasa değişikliği ile sermaye piyasaları kurumlarının bir araya getirildiğinden söz eden Karatepe, ortak eylem planlarında network altyapıları ve veri merkezlerini paylaşımlı kullanacak şekilde yapılanmalara başlandığını, yeni yasanın sağladıkları olanaklarla stratejik ortaklıklar yaparak hem iş hem de teknolojik ortaklıkların konuşulduğuna değindi. Karatepe, bulunduğumuz saat diliminin rakiplerimiz Moskova, Dubai gibi merkezler yanında ciddi avantaj sağlayıp Arnavutluk, Azerbaycan, Tunus, Mısır ve diğer Afrika ülkeleri açısından sağlam bir merkez konumuna gelebileceğini vurguladı.

"Türkiye'deki yerleşik global teknoloji firmalarına gerçekten çok iş düşüyor" diye Karatepe, sözlerini şöyle bitirdi:

"Yurt içi ve dışı deneyimlerini ülke çapında yaygınlaştırmak, kaliteli iş gücü oluşturabilmek, bu sistemin gerektirdiği standartlarda uygulama geliştirme, ortak veri merkezleri kurma ve işletme, araştırma geliştirme olanaklarını ülkemize taşıma anlamında dolayısı ile de hem IT pazarını büyütmek hem de İstanbul Finans Merkezi gibi büyük hareketlere temel destek sağlayabileceğini düşünüyorum."

"Off-set Modeli", bilişimde neden olmasın?

SSM'den Varoğlu, birçok yabancı şirketle uzun süreli çalışmalar yapacaklarını bildirip bunun KOBİ'ler için büyük ve örnek bir fırsat yaratacağını vurguladı. Esen System Integration Müdürü Uğur, "Bilişimde de off-set uygulanmaması için hiçbir neden yok" derken TUSAŞ BT Müdürü Bayramusta, sağlık, enerji ve telekom alanındaki kamu alımlarında "off-set" uygulanmasının zorunlu hale getirilmesini önerdi. Ayesaş Yazılım'dan İlik ise, off-set konusunda stratejik olarak karar verilmesi gerektiğine işaret etti.

Bilgi İşlem Merkezi Yöneticileri (BİMY) Semineri'nin ikinci gün sabah, Savunma Sanayii Müsteşarlığı (SSM) Uluslararası İşbirliği Daire Başkanı Lütfi Varoğlu'nun modöratörlüğünde, "Ekonomiye Katkı: Bilişimde Off-set Modeli" paneli yapıldı. Esen System Integration Genel Müdürü Cem Uğur, Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TUSAŞ) Bilgi Teknolojileri Müdürü Gülsen Bayramusta ile Ayesaş Yazılım İş Geliştirme Yöneticisi Yavuz İlik'in konuşmacı olduğu panelde; savunma, güvenlik ve havacılık sanayiinin gelişiminde önemli bir rol oynayan off-set uygulamalarının bilişim sektöründe ne şekilde uygulanabileceği tartışıldı ve somut öneriler gündeme getirildi.

"Off-set", ekonomideki anlamıyla "alım satımın dengelenmesi"ni içeriyor. Savunma Sanayii Müsteşarlığı, Türkiye'de devlet eliyle yapılan tedarik projelerinde off-set uygulamasını gerçekleştiren ve bunu ekonomik katkıya dönüştüren tek kuruluş olarak biliniyor.

Geniş anlamda "Telafi Edici Mukabil Ticaret" olarak tanımlanan off-set, kamu tarafından açılan uluslararası ihaleler sonucunda ihalelerin açıldığı ülkeden çıkacak dövizi telafi etmek ve bu ülkelerin ihracat potansiyelini arttırmak amacıyla, ihaleyi kazanan yabancı firma tarafından ana ihale anlaşmasına ek olarak verilen taahhütlere deniliyor. Yani, mühendis ve teknisyenlerin parayla alınan teknolojinin üretim aşamasında çalışması ve o teknolojiyi öğrenerek bir adım ileri götürebilme kapasitesine erişmesi anlamına geliyor.

Off-set uygulaması, 1950'lerde NATO kapsamında yoğun olarak Amerikan ürünlerini satın alan Avrupa ülkelerinin, karşılığında ABD'nin kendi ürünlerini ithalini istemesiyle ortaya çıktı. Günümüzde, dünyadaki toplam ticaretin yaklaşık yüzde 12'si off-setle bağlantılı ve bugün off-set, 130 ülkede uygulanıyor.

Yurtdışı kamu harcamalarında yüzde 50 oranında off-set uygulanması durumunda, 10 yıl boyunca sanayi katılımı, ihracat ve teknolojik işbirliği yoluyla ülke ekonomisine

sağlanabilecek katkı yılda 30 milyar dolar. Dünyadaki uygulamalara paralel olarak, Türk sanayiinin geliştirilmesi amacıyla, bütün sektörlerdeki kamu alımlarında off-set uygulanmasının zorunlu hale getirilmesi istenirken kamu alımlarında off-set uygulamasının Türkiye'nin sanayileşme hamlesinin itici güçlerinden biri olacağı vurgulanıyor.

Ekonomi Bakanlığı'nın sayfasında da Off-set Tebliği yer alıyor. 2007'de yazılmış tebliğde "Sivil alımlarda da, savunma sanayiinin yaptığı gibi off-set uygulaması yapılsın" denilmişti.
Modaratör Varoğlu, Türkiye'de iyi bir örnek olduklarını söyleyip geri dönüşümlerin başladığını ve bunun bilinçli bir politika olduğunu belirtti.
"Off-set ülkemizde çok geç kaldı" diyen Varoğlu, Avrupa Birliği'nin (AB) yeni kararı, çok uluslu şirketlere getirilen modellere değindi. Off-set modelinde iş ve istihdam yaratmanın şartı olduğunu bildiren Varoğlu, off-set yoluyla bir sektörün nasıl geliştirildiğini somut verilerle anlattı. Varoğlu, "1990'ların başında doğrudan alım yapan Türkiye'de, geliştirilen ürünlerin satıldığı bir ülke olma kararı verildi" dedi.
Varoğlu, SSM'nin off-set uygulamasında 27 yılda 17 milyar dolarlık taahhüt alındığı, yüzde 70'i geri dönüş ihracatı olduğu ve yüzde 23 yerel katma değer yaratıldığını bildirdi.
Savunma Sanayii Müsteşarlığı'nın 2011'de yayınlanan 2012-2016 yılları arasında uygulanacak yeni stratejisindeki off-set regülasyonuna değinen Varoğlu, SSM stratejik planında, dış kaynaklı da olsa verilen projelerde sanayi katılımı ya da off-set şartının sözleşme bedelinin yüzde 70'i olması prensibinin benimsendiğini anımsattı. Türk savunma sanayinin teknolojik kazanımları ve bilgi birikimini üst düzeye çıkarmak için yeni stratejide, 2016 yılında 2 milyar dolar ihracat ve 8 milyar dolarlık ciro hedefi konuldu.
Strateji belgesinde kritik alt sistemlerdeki dışa bağımlılığı makul seviyelere çekilmesi için teknolojik üstünlük kazandıracak yurtiçi geliştirme projelerinin hayata geçirilmesine öncelik verileceğini vurgulayan Varoğlu, "Endüstriyel katılım şimdi birinci önceliğimiz. Türkiye'de üretim ve ihracatın artırılması ve bazı alanların geliştirilip yeni alanların seçilmesi gerekiyor. Buna göre, savunma ve havacılık olarak tanımlanan toplam savunma sanayi cirosunun yüzde 30'u çoğunluğu KOBİ'lerden oluşan yan sanayi tarafından karşılanacak. Bu unsur, sistemlerde ve dolayısıyla tedarikte yerli katkı oranını daha üst seviyeye taşıyacak" diye konuştu.
Teknoloji transferi ve kabiliyetleri önem taşıdığını belirtip "Gelecek beklentimiz, bu alanda birçok yabancı şirketle uzun süreli çalışmalar yapacağımız bir dönem yaşayacağız" diyen Varoğlu, KOBİ'ler için büyük ve örnek bir fırsat yaratıldığının altını çizdi.
Türk Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TUSAŞ) Bilgi Teknolojileri Müdürü Bayramusta, off-set uygulamalrın ne olduğunu anlatıp kurumunda uygulanan off-set modelinin gelişme sürecine ilişkin bilgiler verdi. 1984'te yapılan off-set uygulaması ile güçlü bir yapıya kavuştuklarını söyleyen Bayramusta," Biz BT birimi olarak çok şey öğrendik ve kabiliyetlerimizi geliştirdik" dedi.

Bayramusta, dengeleme, devletin alımlarını "telafi edici işlemler" olarak tanımladığı off-set'in "Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu ortaklıklarının uluslararası ihale çerçevesinde öngördükleri dışalımları karşılamak için yapacakları dışsatıma ilişkin anlaşma" olduğunu belirtti.
F-16 Projesi'nin etkin BT hizmetleri sunulması için bir başlangıç olduğunu anlatan Bayramusta, A400M Nakliye Uçağı; Barış Kartalı ve JSF projeleri ile aviyonik yazılım geliştirme ve sistem mühendisliği çalışmalarından söz etti.
Bilgi toplumu stratejilerinin gerçekleşmesi ve desteklenmesi için BT sektörüne özellikle yazılım alanına önem verilmesi gerektiğine işaret eden Bayramusta, "BT alanında hem iç hem de dış pazarda dengeli bir büyüme stratejisi yürütülmeli, bu konudaki regülasyonlar hızla tamamlanmalı.
Kamu alımlarında off-set uygulaması zorunlu hale getirilmeli. Mevcut ya da kurulmakta olan sanayilerin standartlarını yükseltmek, uluslararası pazarlarda rekabet edebilecek mal veya hizmet üretebilmek için bilişim sektöründe de off-set uygulamasına gidilmeli, KOBİ'ler de bu desteklerden yararlanmalı" önerisinde bulundu.
Bayramusta, savunma dışındaki sektörlerdeki (Sağlık, Enerji, Telekom) kamu alımlarında "off-set" uygulanmasının zorunlu hale getirilmesi ile Türkiye'nin sanayi alt yapısında hem iç pazarda hem dış pazarda önemli kazanımlar elde edilebileceğine dikkat çekti.
Esen System Integration Genel Müdürü Uğur, şirketlerinde yapılan off-set uygulamalarına ilişkin bilgiler verip bir off-set uygulamasının nasıl olduğu ve yararları hakkında açıklamalarda bulundu.
Havacılık, savunma ve uzay alanlarında mühendislik çözümleri geliştirdiklerini anlatan Uğur, ABD'de başarılı olmuş "Genis Alan Gözetleme" ürünü için Türkiye'de geliştirilmeye başlattıkları yurtdışı (SNC) finansmanlı Ar-Ge projesinden söz etti.

Uğur, "90'lı yıllarda uygulamaya konulan bu model, savunma ve havacılıkta birçok firmanın kurulması, ayakta kalması ve büyümesini sağladı. Bilişimde de uygulanmaması için hiçbir neden yoktur diye düşünüyorum. Büyük yabancı firmaların off-set yetkilileri, Türkiye'den iş yapmak isteyenler için anahtar kişilerdir. Off-seti bir firmaya giriş alanı olarak görmek lazım" şeklinde konuştu.

5 milyon dolarlık bir off-setin 500 bin dolarlık cezası değeri olduğunu anımsatan Uğur, off-set ile başlayan ilişkilerin bir süre sonra off-set borcu kalsın kalmasın uzun süreli ilişki haline döndüğünü söyledi.

Ayesaş Yazılım hakkında bilgi veren İş Geliştirme Yöneticisi İlik ise, faaliyet alanlarından söz etti. "Her aldığımız iş sayesinde yeteneklerimiz de artıyor" diyen İlik, işbirliklerine ilişkin bilgiler de verdi.
Rekabet ortamında iyi bir fiyat verilmesi, kaliteli iş yapılması ve taahhütlere uyulması gerektiğinin altını çizen İlik, "Off-set çok faydalı bir model. Stratejik olarak da karar verilmesi gerekiyor" dedi.

SAYI
158
EKİM / 2013
www.bilisimdergisi.org/s158

E'KİMLİK

Kişilerin kimlikleri olduğu kadar ülkelerin de kimlikleri vardır. Ülkemizin kimliğinin belirlendiği bazı önemli olaylar ekim ayı içinde gerçekleşmiştir.

Simge

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

90 yıl önce, 13 Ekim 1923 günü Ankara Başkent oldu. 29 Ekim 1923 günü Cumhuriyet'in ilanı ile, ülkemiz Türkiye Cumhuriyeti kimliğine kavuştu. TBMM'deki oylamada Mustafa Kemal Atatürk oy birliği ile ilk cumhurbaşkanı seçildi.

Ülkemizin kimliğinin oluşmasında önemli yer tutan, ekim ayındaki bazı olayları anımsayalım [1]:

23 Ekim1840 günü Posta ve Telgraf Teşkilatı (PTT) Genel Müdürlüğü kuruldu (iletişim). 20 Ekim 1903 tarihinde Türkiye'nin ilk futbol kulübü olan Beşiktaş Jimnastik Kulübü kuruldu. Galatasaray SK de 1905 yılı ekim ayında kurulan diğer kulübümüz oldu (spor).

6 Ekim 1907 yılında İstanbul'da ilk otomobil Beyoğlu'nda görüldü. Bundan tam 19 yıl sonra, 1926'da Türkiye'nin ilk uçak fabrikası Kayseri'de açıldı (sanayi). Uçak fabrikasının açılmasından 10 yıl sonra ise, 1936'daki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında, tayyareci Vecihi'nin kızı Eribe Hanım paraşütüyle yere çakılarak yaşamını yitirdi.

Çağdaş ülke kimliğine kavuşma yolunda atılan bazı yasal adımlar da ekim ayı içinde gerçekleşmiştir: 4 Ekim 1926'da "Türk Medeni Kanunu" yürürlüğe girmiş; aynı yıl 10 Ekim günü "Kıyafet Kanunu" kabul edilmiştir (yasama). 4 Ekim 1931 günü T.C. Merkez Bankası kuruldu; 15 Ekim 1937'de yeni harflerle basılan ilk kağıt paralar tedavüle çıktı (ekonomi). Üzerinde Atatürk'ün resmi bulunan 100 liralık banknotlar 1942'de tedavülden kaldırıldı.

Ankara Gar binası törenle açıldı (30 Ekim 1937), ODTÜ'nün temeli atıldı (2 Ekim 1957), Bilkent Üniversitesi kuruldu (20 Ekim 1984).
Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayii A.Ş. (TÜDEMSAŞ), TCDD'nin kullanmakta olduğu buharlı lokomotif ve yük vagonlarının onarımını yapmak amacıyla 22 Ekim 1939 yılında "Sivas Cer Atelyesi" adı altında işletmeye açıldı. 29 Ekim 1961'de Türk yapımı ilk otomobil "Devrim", Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'e armağan edildi. 7 Ekim 1966 günü seri üretim yapılan ilk otomobilimize "Anadol" adı verildi (sanayi). 30 Ekim 1973 günü, Boğaziçi Köprüsü, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından açıldı (ulaşım). 21 Ekim 1981 günü Atatürk Barajı'nın temeli atıldı (enerji).

"İstikbâl Göklerdedir" görüşüne uygun biçimde yapılanlar havacılık ve uzay alanındaki kimliğimizin olgunlaşmasına katkı vermiştir: 29 Ekim 1987'de, Cumhuriyet'in 64. yılında yerli yapım F-16 uçağı uçtu, 27 Ekim 2008 günü Türksat 3A Uydusu devreye girdi (havacılık-uzay).

Bütün bunları gerçekleştiren yurttaşlarımızın ilk nüfus sayımı 28 Ekim 1927 günü yapıldı. Türkiye'nin nüfusunun 13 milyon 648 bin 270 kişi olduğu açıklandı.
Dünya ülkesi kimliğine kavuşmamız için uluslararası arenada atılan adımlar arasında önemli bir yer tutan Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla ilgili protokol, 17 Ekim 1951 günü Londra'da imzalandı. 5 Ekim 1953'te Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne 40 oyla üye olarak seçilen Türkiye, 17 Ekim 2008 tarihinde, aynı konseye 151 oyla bir kez daha (2008-2009) üye olarak seçildi. 3 Ekim 2005 günü Avrupa Birliği ile Türkiye arasında üyelik görüşmeleri başladı (dış ilişkiler).
Gazi Mustafa Kemal Paşa 15 Ekim 1927 günü, CHP Kurultayı'nda "Büyük Nutuk"u okumaya başladı. Nutuk'un okunması 6 gün sürdü. 29 Ekim 1933 günü ise, Cumhuriyet'in onuncu yılı kutlamalarında tarihi Onuncu Yıl Söylevi'ni verdi (kuruluş, kurtuluş).

Birçok genel seçim de ekim ayı içinde yapılmıştır (demokrasi). Hükümetlerin kurulması da bu ay içinde gerçekleşmiştir.

Ülkemizin çağdaş Türkiye Cumhuriyeti kimliğini korumak ve yaşatmak için kendi bireysel kimliğimizin, benliğimizin ne olduğunu bilmemiz gerekir. Ekim ayında resmen bu kimliği kazanan ülkemizin, tarihte ekim ayındaki olaylarla bunu pekiştirdiği görülmektedir.

Ekim ayı yalnızca ülkemize değil dünyaya da farklı bir kimlik kazandırmıştır.
İki bilgisayar arasındaki ilk bağlantı da, dünyamıza küresel köy kimliğini kazandıran ve İnternet'in öncüsü olan ARPANET üzerinden 29 Ekim 1969 günü gerçekleştirildi.

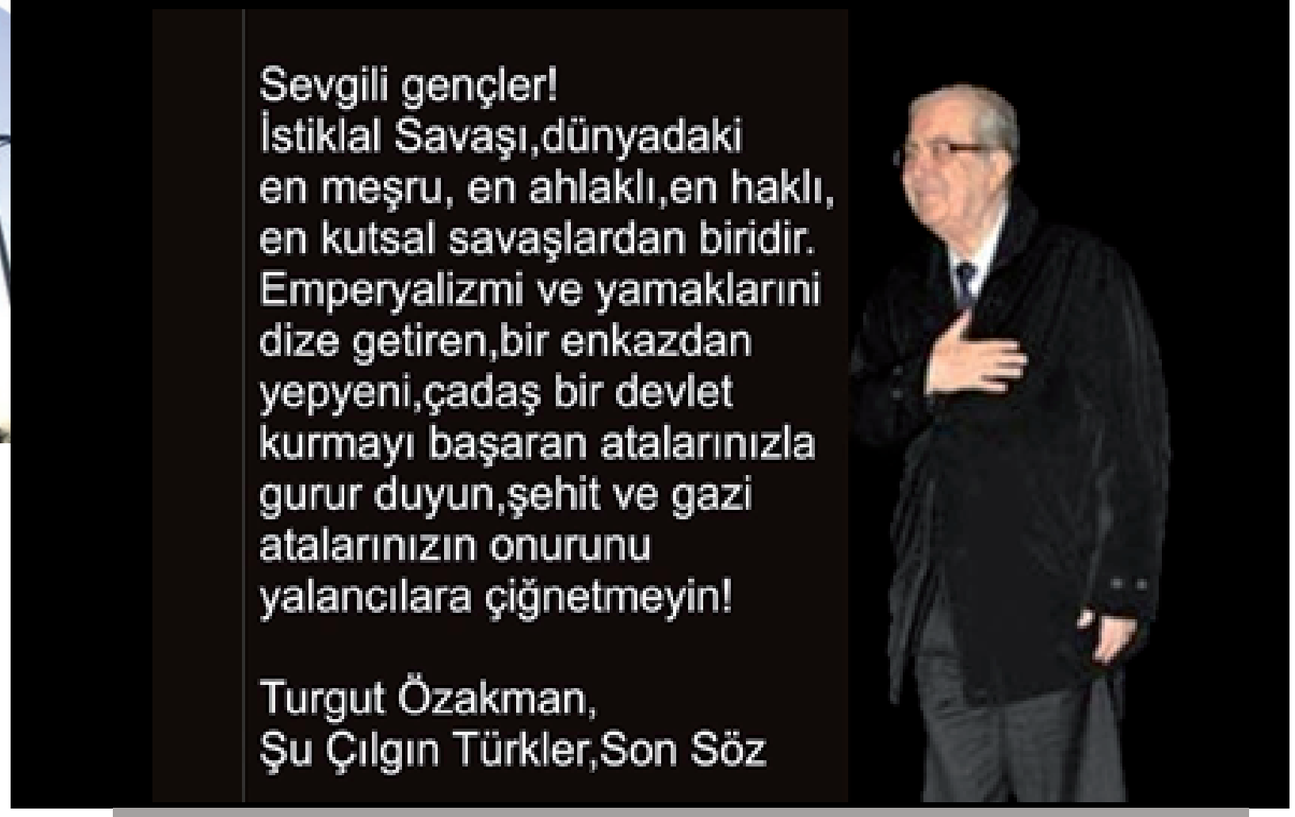

"Şu Çılgın Türkler" adlı eseriyle cumhuriyeti en iyi biçimde anlatan tarihçi ve yazar Turgut Özakman'ı bugün son yolculuğuna uğurladık. Mekânı cennet olsun.
O, Türkiye Cumhuriyeti kimliğinin oluşmasında bireylere düşen görev ve sorumlulukları tarihsel gerçeklerle bizlere ulaştırdı.
Kimliğimizi doğru algılamamızı sağladı: Türküm, doğruyum, çalışkanım...

[1] Yararlanılan kaynak: http://tr.wikipedia.org

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği Yönetim Kurulu II. Başkanı

Çok mobil uygulama geliştiremiyoruz ama çok fazla tüketiyoruz

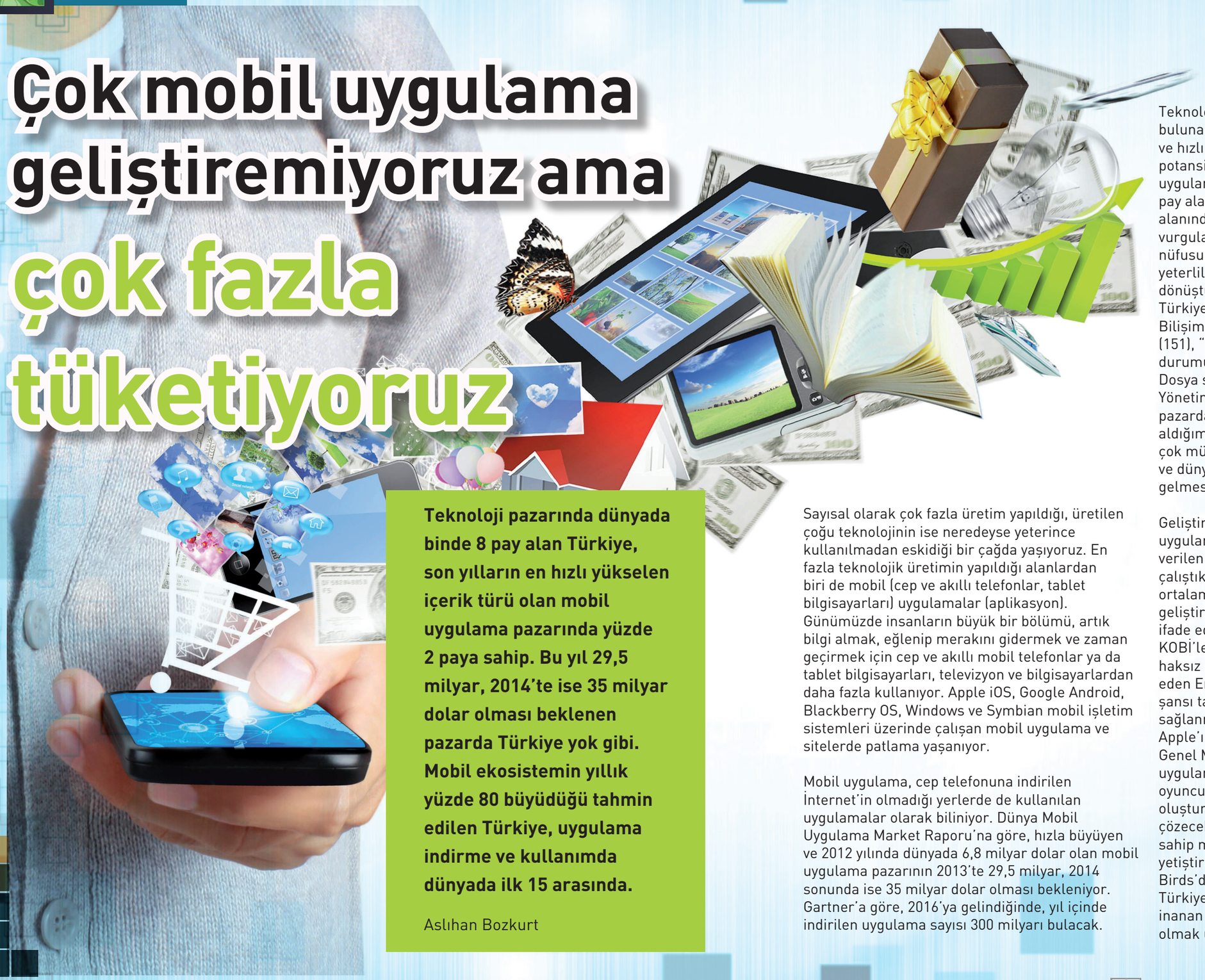

Teknoloji pazarında dünyada binde 8 pay alan Türkiye, son yılların en hızlı yükselen içerik türü olan mobil uygulama pazarında yüzde 2 paya sahip. Bu yıl 29,5 milyar, 2014'te ise 35 milyar dolar olması beklenen pazarda Türkiye yok gibi. Mobil ekosistemin yıllık yüzde 80 büyüdüğü tahmin edilen Türkiye, uygulama indirme ve kullanımda dünyada ilk 15 arasında.

Aslıhan Bozkurt

Sayısal olarak çok fazla üretim yapıldığı, üretilen çoğu teknolojinin ise neredeyse yeterince kullanılmadan eskidiği bir çağda yaşıyoruz. En fazla teknolojik üretimin yapıldığı alanlardan biri de mobil (cep ve akıllı telefonlar, tablet bilgisayarları) uygulamalar (aplikasyon). Günümüzde insanların büyük bir bölümü, artık bilgi almak, eğlenip merakını gidermek ve zaman geçirmek için cep ve akıllı mobil telefonlar ya da tablet bilgisayarları, televizyon ve bilgisayarlardan daha fazla kullanıyor. Apple iOS, Google Android, Blackberry OS, Windows ve Symbian mobil işletim sistemleri üzerinde çalışan mobil uygulama ve sitelerde patlama yaşanıyor.

Mobil uygulama, cep telefonuna indirilen İnternet'in olmadığı yerlerde de kullanılan uygulamalar olarak biliniyor. Dünya Mobil Uygulama Market Raporu'na göre, hızla büyüyen ve 2012 yılında dünyada 6,8 milyar dolar olan mobil uygulama pazarının 2013'te 29,5 milyar, 2014 sonunda ise 35 milyar dolar olması bekleniyor. Gartner'a göre, 2016'ya gelindiğinde, yıl içinde indirilen uygulama sayısı 300 milyarı bulacak.

Teknoloji pazarında dünyada binde 8 payı bulunan Türkiye'nin, son iki yılda ortaya çıkan ve hızlı gelişen uygulama geliştirme pazarındaki potansiyeli nedir? İnternet'ten de hızlı büyüyen uygulama geliştirme pazarında Türkiye nasıl pay alabilir? Türkiye'nin genç nüfusunun bilişim alanında önemli bir fırsat oluşturabileceği hep vurgulanıyor. Genç ve hızlı İnternet kullanan nüfusun, uygulama pazarında var olabilmesi, yeterlilik kazanıp yeterliliği yetkinliğe dönüştürebilmesi için neler yapılabilir?
Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) aylık yayını Bilişim Dergisi olarak, Şubat 2013 sayımızda (151), "Mobil uygulama pazarı ve Türkiye'nin durumu"nu dosya sayfalarımızda inceledik. Dosya sayfalarımıza katkı veren MOBİLSİAD Yönetim Kurulu Üyesi Kubilay Erdoğan, mevcut pazardan henüz ekonomik olarak yeterli pay aldığımıza dikkat çekip "Şu an ülkemiz daha çok müşteri durumunda, bunun hızla ülkemiz ve dünya için ciddi üretici ve satıcı pozisyonuna gelmesi gerekiyor" dedi.

Geliştirilen yeni uygulamalar ile yeni uygulama geliştirmek ve pazarlamak için verilen devlet desteklerinin arttırılması için çalıştıklarını anlatan Erdoğan, sektörde ortalama 150 firmanın olduğu ve uygulama geliştirdiğini, uygulama sayısının da binler ile ifade edilebileceğini bildirdi. Türk teknoloji KOBİ'lerinin yerel regülasyondan kaynaklanan haksız rekabete maruz kaldıklarına işaret eden Erdoğan, eşit koşullarda rekabet etme şansı tanıyan dinamik bir regülasyon yapısının sağlanmasının önemini vurguladı.
Apple'ın Türkiye yetkili distribütörü olan Bilkom Genel Müdürü Cömert Varlık, Türkiye'nin mobil uygulama pazarında söz sahibi ve ciddi bir oyuncu olması için, toplumda bir farkındalık oluşturulması, sonrasında ise, ihtiyaçları çözecek uygulamaları öngörebilecek vizyona sahip mobil geliştirici veya iş uzmanlarının yetiştirilmesi gerektiğini vurguladı. Angry Birds'den daha da keyifli oyun ve uygulamaların Türkiye'den çıkması için hiçbir engel olmadığına inanan Varlık, başta lisans ve önlisans eğitimi olmak üzere, ilkokuldan itibaren öğrencilerin

mobiliteyi de kapsayan bir eğitime tabi tutulmasını önerdi.

Türkiye'nin "dünyanın 6'ncı büyük dijital toplumu" konumunda olduğunu belirten Microsoft Türkiye Genel Müdürü Tamer Özmen, Türk uygulama geliştiricileri çoğalması ve Türkiye'nin yazılım ihracatına katkıda bulunabilmeleri amacıyla "Açık Akademi" projesini hayat geçirdiklerini anlattı.

Mobil uygulamanın yeni bir alan olduğuna değinip Pozitron Kurucu CEO Fatih İşbecer, yazılımcıların mobile geçmesinin kolay olmadığı ve mobilin ciddi bir potansiyel barındırdığına işaret etti. Terra Bilgi İşlem Kurucusu Kemal Demir ise, cihaz ve uygulamaların yaygınlaşmasının, insanların içindeki girişimcilik ruhunu açığa çıkardığını vurguladı. Qualcomm Türkiye Genel Müdürü Barış Ruacan da Türkiye'nin, uygulama geliştirici ve mobil girişimciler için büyük bir pazar olduğunun altını çizdi.

Mobil ekosistem yıllık yüzde 80 büyüyor

Son yılların en hızlı yükselen içerik türü olan mobil uygulamalardaki yükselişin Türkiye'ye de yansıdığını söylemek pek mümkün değil. Hollanda merkezli Distimo'nun 2012 yılını değerlendiren raporuna göre, en büyük 20 mobil uygulama pazarı arasında Türkiye yok. Dünya uygulama geliştirme pazarındaki payı yüzde 2 olan Türkiye, uygulama (aplikasyon) indirme ve kullanım sırasında ise dünyada ilk 15 arasında yer alıyor. Türkiye'de yüklenen aplikasyonların başını oyunlar çekiyor, daha sonra müzik ve sosyal ağlar geliyor. Mobil ekosistemin yıllık yüzde 80 büyüdüğü tahmin edilen Türkiye'de mobil uygulama pazarı, mobil oyunlar, reklam uygulamaları ve firmalara geliştirilen uygulamalar (B2B) olarak üçe bölünüyor.

Günümüzde özellikle iş dünyasında doğru bilgiye hızlı erişimin kişilerin verimliliği ve iş yeteneğini artırdığı, hızın başarıyı getirdiğine inanılıyor. Bilgiye hızlı erişim, müşteriye hızlı hizmet ve hızlı karar verme, kritik başarı faktörleri arasında ilk sırayı alıyor. Bu süreçte de mobil teknolojiler, kişi ve kurumlara en büyük yardımcı olarak öne çıkıyor. Her an ve her yerden bilgiye erişim, mobil teknolojilerle sağlanırken her iş alanına yönelik mobil uygulamalar da giderek zenginleşiyor ve büyük bir hızla dev bir ekonomiye dönüşüyor. Kullanıcıların sürekli yanlarında taşıdıkları cihazlara bağlılıkları artarken, bu durum uygulama geliştiriciler için de çok büyük bir fırsat yaratıyor.

20 yıl önceki web sitelerine benzeyen mobil uygulama pazarı, halen tam anlamıyla şekillenmemiş bir alan... Geniş kitlelere her zaman her yerde ulaşmak için en uygun platform olan mobil uygulamalar, çözüm ve uygulama zenginliği sunuyor, sosyal ağlara, oyunlara, doküman paylaşımı ve tüm bilgilere ulaşımı sağlıyor. Bir kaza anında en yakın hastane bulunuyor, sinema biletini yer ve zamandan bağımsız olarak satın alınıyor, seyahat daha kolay ve konforlu gerçekleşiyor. Sosyal ağlara girilebiliniyor; alışveriş ve bankacılık işlemleri bulunulan yerden ve donanımdan bağımsız olarak yapılabiliyor. Getirdiği çözümlerle pek çok alanda yaşamımıza giren mobil uygulamalarla birçok kişi, ihtiyaçlarını hızlı ve kolayca karşılıyor, zaman ve para tasarrufu yapıyor. Bu alanda en çok bankacılık ve anlık iletişim, eğlence ve medya uygulamaları göze çarpıyor.
3 binden fazla küçük ve orta büyüklükteki yazılımcı ve enformasyon teknolojileri şirketlerini temsil eden ve bir ticaret grubu olan Rekabetçi Teknoloji Birliği'nin 2012 Mobil Uygulama Sektör Raporu'na göre, mobil uygulama ekosistemini destekleyen başlangıç ve yeni işletmelerin artışı, 2015 yılında tahmini olarak 100 milyar dolar büyüklüğe ulaşacak ve ekonomik kriz sürecinde önemli iş olanakları yaratacak. Rekabetçi Teknoloji Birliği ve Microsoft Technet'in yaptırdığı araştırmaya göre, uygulama endüstri ve ekonomisi, 400 bin ila 600 bin arasında iş olanağı sundu.

2013 için dijital pazarlama tahminleri

Pazarlama dünyasının ileri gelen 86 temsilcisine, 2013 yılına dair tahminlerini soran Cmo.com sitesinde yer alan tahminlerden bazıları şöyle:
*Tüketicinin kendi gücünü keşfetmesine ve teknolojide yaşanan gelişmelere bağlı olarak 2013 pazarlamada daha çok "analizler" yılı olacak.
*İçerik oluşturma önem kazanacak. e-Posta pazarlamasında kullanılan kişiselleştirilmiş içeriğe benzer içerikler web sitelerinde de kullanılmaya başlanacak. Web sitelerinde doğru zamanda doğru içeriği kullanmak önemli hale gelecek.
*B2B 2013'ün öne çıkan ticari modeli olacak.
*Video daha fazla kullanılan bir pazarlama aracı haline gelecek.
*İçerik oluşturmada kullanılan geleneksel yöntemler yavaş yavaş terk edilecek. İçerik oluşturmada "outsource etme", "kullanıcılar tarafından oluşturulma" gibi daha yenilikçi yöntemler kullanılacak.
*Bugüne kadar interaktif medyanın hızla ilerlemesinin bir sonucu olarak tüm yorumlar global bir paydada yapılıyordu. 2013 ve sonrasında coğrafi ve kültürel farklılıkların keşfedilmesine bağlı olarak yerele göre yorumlanmış/özel pazarlama stratejileri önem kazanacak.
*Mobil reklamların kullanımı artacak.
*"Müşteri Deneyimi" önem kazanacak.
*Fiziksel dünya ile dijital dünyanın yolları uygulamalarda daha çok kesişecek.
*CRM ve VERİ önem kazanacak.
*Markalar; pazarlama departmanları – reklam ajansları ve tüketiciler arasındaki uyumu daha çok sorgulamaya başlayacak.
*Müşteri edinmeden çok müşteriyi elde tutma yöntemleri üzerinde durulacak.
*İçeriğin önem kazanmasına bağlı olarak medyada birleşmeler ve satın almalar çoğalacak, medyanın bizzat kendisi kurumsal pazarlamacılara dönüşecek.

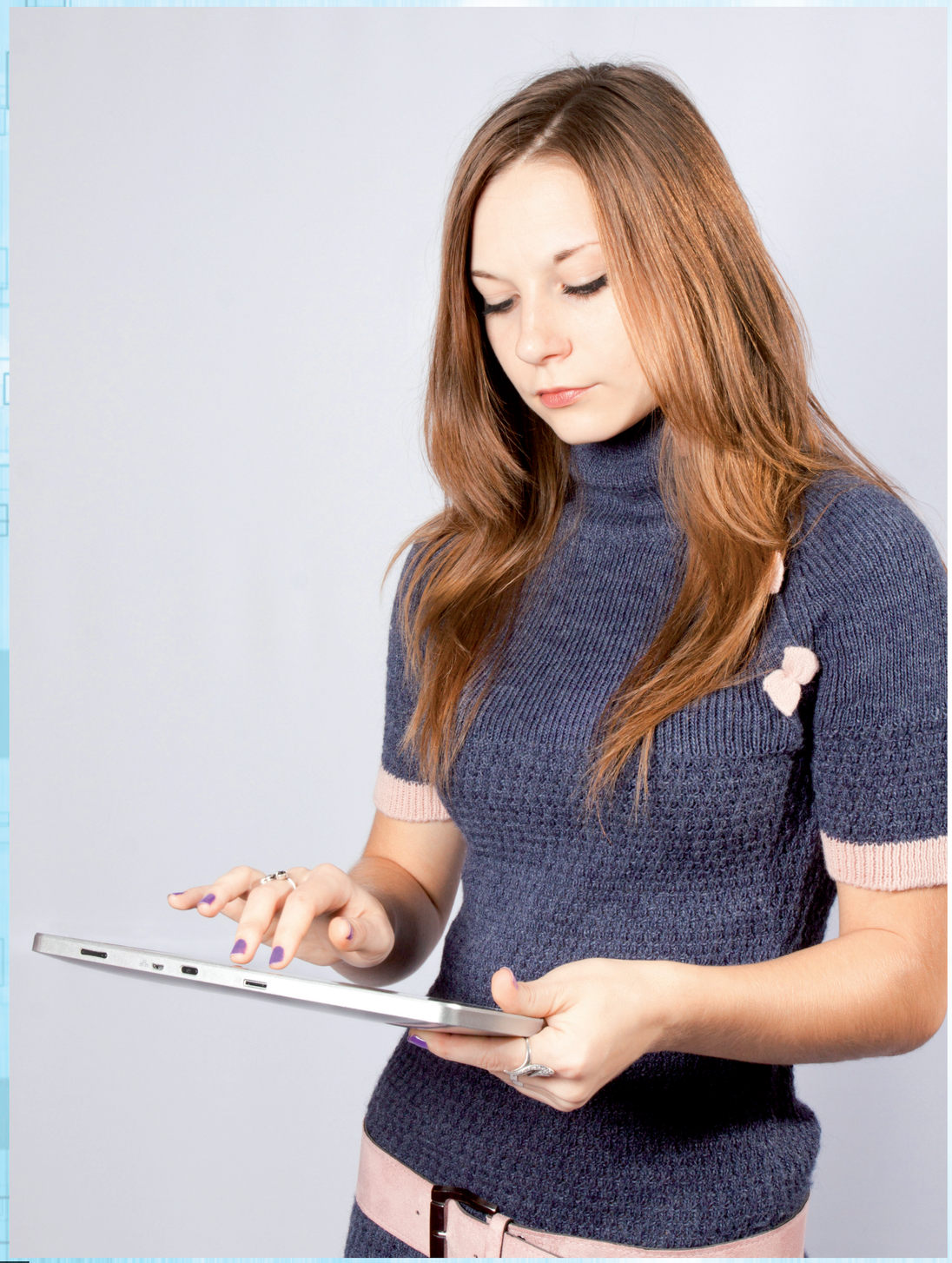

Uygulama pazarını ne kadar tanıyorsunuz? (*)

1. Türkiye'de uygulama pazarı satış hacmi 2011-2012 Mayıs arasında ne kadar büyüme göstermiştir?
a) 15
b) 67
c) 54
d) 22

2. Türkiye bu büyüme ile dünyada uygulama kullanan kaçıncı ülke sırasına yerleşmiştir?
a) 4
b) 5
c) 6
d) 9

3. Apple ürünlerinin satıldığı sanal marketin adı nedir?
a) Apple bug
b) Apple home
c) Apple Store
d) Apple can

4. Google uygulamalarının satıldığı sanal marketin adı hangisidir?
a) Google Drive
b) Google Plus
c) Google Play
d) Google Search

5. Türkiye'de her indirilen her 100 uygulamadan kaçı oyun uygulamalarıdır?
a) 20
b) 50
c) 80
d) 60

Yanıtlar: 1:C, 2:D, 3:C, 4:C, 5:D

(*) 6 Temmuz 2012 Dünya Gazetesi

Microsoft Türkiye Genel Müdürü Tamer Özmen:

Amacımız, bu pazarı Türk insanı için bir ekonomi fırsatına döndürmek

Türk uygulama geliştiricilerin çoğalması, Türkiye'nin yazılım ihracatına katkıda bulunabilmeleri ve gençleri bu pazarda üretici konumuna geçirmek üzere "Açık Akademi" projesini hayat geçirdiklerini bildiren Özmen, isteyen herkesin uygulama yazmayı öğrenip dünya pazarında başarı kazanmaması için hiçbir neden olmadığına inanıyor.

- Dünya ve Türkiye'de mobil yazılım ve mobil uygulama geliştirme pazarı nasıl gelişiyor? Bu pazarda Türkiye ne kadar pay alıyor? Türkiye, dünyada uygulama geliştiren ülke sıralamasında kaçıncı sırada yer alıyor?

-Türkiye, bugün dünyanın en dinamik ve genç nüfusuna sahip ülkelerinden biri olma özelliğine sahip. Cep telefonu kullanım rakamlarına baktığımız zaman Avrupa'nın 3'üncü büyük mobil ülkesiyiz. Sosyal medyayı en hızlı benimseyen ve yaşamının bir parçası haline getiren ülkelerden biri olduğumuzu söyleyebiliriz. Aynı zamanda Türkiye, dünyanın 6'ncı büyük dijital toplumu konumunda. Gartner'ın raporuna göre 2013 yılında toplamda 81 milyon uygulama indirilmesi öngörülürken, 2016 öngörüsü 310 milyon uygulama indirileceği ve 74 milyar dolar gelir elde edileceği yönünde. Türkiye bu pazardan maalesef çok az bir pay alıyor. Microsoft Türkiye olarak Türk uygulama geliştiricileri çoğalması ve Türkiye'nin yazılım ihracatına katkıda bulunabilmeleri amacıyla "Açık Akademi" projesini hayat geçirdik. Sosyal medyayı bu denli çok kullanan ülke gençliğinin bu pazarda üretici konumuna geçmesi, bu hayalimizin aslında en temel çıkış noktası oldu. Amacımız, bu pazarı Türk insanı için bir ekonomi fırsatına döndürmek. İsteyen herkesin uygulama yazmayı öğrenerek bu uygulamalarla dünya pazarında başarı kazanmaması için hiçbir neden yok.

-Mobil uygulama geliştirici olarak kimlerle birlikte çalışıyorsunuz? Tedarikçi ve çözüm ortaklarınız kimlerdir?

-Türkiye'deki yerel yazılım ekonomisini geliştirmek ve girişimciliği desteklemek amacıyla bir yandan Microsoft'un dünya çapında hayata geçirdiği projeleri başarılı şekilde Türkiye'ye taşırken diğer yandan da Türkiye'ye özel olarak geliştirdiğimiz ve tüm dünyaya örnek teşkil eden "Açık Akademi" gibi projeleri hayata geçiriyoruz.

Girişimcilere destek olabilmek adına 2012 yılı başında başlattığımız Açık Akademi projemiz ile gençlere uygulama geliştirme konusunda eğitimler vererek, onlara sürekli büyüyen bu pazarda geliştirecekleri yaratıcı uygulamalar ile yer alabilme fırsatı sunuyoruz. Dijital alanda tüketici konumundan, üreterek girişimci konumuna geçme sürecinde önemli bir adım olarak hayata geçirdiğimiz Açık Akademi programına gösterilen yoğun ilgi bizleri çok mutlu ediyor. Açık Akademi Türkiye'de en fazla potansiyel girişimcinin bir arada bulunduğu bir eğitim portalı.

-Mobil uygulamalar, kullanıcıların beklentilerini ne ölçüde karşılıyor? Çeşitli araştırmalarda Türk katılımcıların yüzde 20'si mobil uygulamaların beklentilerini karşılamadığını belirtiyor. Dünya ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek olan bu oran, yeni Türk geliştiriciler için pazarda bir fırsat oluşturur mu?

-Windows 8 Mağazası'nda binin üzerinde uygulama mevcut. Kurumlar ve bireyler Windows Mağaza'da yerlerini önceden alabilmek, uygulamaları ile Türkiye'de ve dünyada ilk olabilmek için uygulama geliştirme çalışmalarına çok önceden başladılar. Microsoft Türkiye'de gerçekleştirdiğimiz 12 etkinlikte 2000'in üzerinde kişi yaptığımız on-line ve yerinde eğitimlerle ve uygulama geliştirme sürecinde verdiğimiz teknik destekle uygulamalarını şimdiden hazır hale getirdiler. Bugüne kadar finans, otomotiv, eğitim, eğlence, seyahat gibi birçok kategoride 50'den fazla uygulama Windows 8 Mağaza'da yerini almaya hazırlanıyor. Önümüzdeki dönemde bu sayıların on binleri aşacağını inanıyoruz. Özellikle de uygulama geliştirme platformumuz Açık Akademi'nin uygulama sayısının artışı için büyük bir etken olacağını düşünüyoruz.

-Mobil uygulamaların yararları nelerdir? Neden mobil uygulama önemsenmeli ve nasıl bir strateji gerekiyor?

-Kasım ayı başında Türkiye'de Türkçe olarak kullanıcılara sunulan Windows 8 ile telefon, tablet ya da PC bütün cihazlarınızda tek bir cihaz kullanıyormuş gibi hayatı kolaylaştırıp tamamen kesintisiz deneyim yaşamak mümkün. Klavyesi takılıp çıkarılabilen, ekranı dönebilen, katlanabilen pek çok tipte yepyeni cihazlar ile piyasaya sunuldu.

Windows Mağazası'nda şimdiden Türkiye'nin önde gelen birçok markasının Türkçe uygulamasının mevcut olması ise bizi oldukça memnun ediyor. Örneğin, Garanti Bankası Windows Mağazası'nın dünyadaki ilk bankacılık uygulamasına imza atarken TAV ise Windows Mağazası'nda dünyada ilk havacılık uygulamasını hayata geçiren kurum oldu. Bu gelişmeler Türkiye'deki markaların Windows 8'e olan inancını ortaya koyan son derece önemli bir gösterge.

Bilkom Genel Müdürü Cömert Varlık:

Türkiye'nin mobil uygulama pazarında söz sahibi olması aslında hiç zor değil

bilkom
Dijital Yaşam Koçunuz

Angry Birds'den daha da keyifli oyun ve uygulamaların Türkiye'den çıkması için hiçbir engel olmadığına dikkat çeken Varlık, başta lisans ve önlisans eğitimi olmak üzere, ilkokuldan itibaren öğrencilerin mobiliteyi de kapsayan bir eğitime tabi tutulması gerektiğini vurguladı.

Apple'ın Türkiye yetkili distribütörü olan Bilkom Genel Müdürü Cömert Varlık, dosya sayfalarımız için sorularımıza yanıt verdi. Teknoloji dünyasını "mobil uygulama mağazası" terimiyle tanıştırdıklarını anımsatan Varlık, Türkiye'nin mobil uygulama alanında yüksek potansiyel barındırdığına inanıyor Mobil uygulamaları iş ortakları ve "dijital yaşam koçları" ile destekleyip yönlendirdiklerini anlatan Varlık, ilk mobil uygulamalarını, 2012'nin son çeyreğinde iTunes App Store'da yayınlanan "Bilkom Kitaplık" olduğunu bildirdi.

"Akademik takvimlerde mobil uygulama geliştirme derslerinin yer alması gerekliliğini her fırsatta dile getiriyoruz" diyen Varlık, Türkiye'de henüz oturmuş bir mobil uygulama pazarı bulunmadığını ve uygulama geliştiricilerin hızlı biçimde gelir elde etmek için mobil uygulamalara yöneldiklerini söyledi.

Varlık, Türkiye'nin mobil uygulama pazarında söz sahibi ve ciddi bir oyuncu olması için, toplumda bir farkındalık oluşturulması, sonrasında ise, ihtiyaçları çözecek uygulamaları öngörebilecek vizyona sahip mobil geliştirici veya iş uzmanlarının yetiştirilmesi gerektiğini vurguladı.

Türkiye'den Angry Birds'den daha da keyifli oyun ve uygulamalar çıkması için hiçbir engel olmadığının altını çizen Varlık, başta lisans ve önlisans eğitimi olmak üzere, ilkokuldan itibaren öğrencilerin mobiliteyi de kapsayan bir eğitime tabi tutulmasını önerdi.

-İlk mobil uygulamanızı ne zaman geliştirdiniz?

-Bilkom olarak, www.dijitalyasamkocu.com portaliyle başlattığımız kapsamlı içerik pazarlama çalışmalarının paralelinde, ücretsiz "Bilkom Kitaplık" uygulamasını 2012 yılının son çeyreğinde iTunes App Store'da yayınladık.

-Geliştirdiğiniz mobil uygulamalar nelerdir? Bugüne kadar kaç tane mobil uygulama geliştirdiniz? Türkiye'de en çok hangi mobil uygulamalar geliştiriliyor ve kullanılıyor?

-Teknoloji dünyasını "mobil uygulama mağazası" terimiyle tanıştıran Apple'ın Türkiye'deki yetkili distribütörü olarak bugün birçok kurumun birbirinden ilginç mobil uygulaması olması bizi sevindiriyor. Bilkom çatısı altında geliştirilen ilk mobil uygulama ise bir iOS uygulaması; yine distribütörlüğünü yaptığımız Adobe'nin Digital Publishing Suite

ile hazırlanan "Bilkom Kitaplık" oldu. Katma değerli distribütörlük modelimiz doğrultusunda sahiplendiğimiz ve logomuzun altında kullandığımız "Dijital Yaşam Koçu" misyonumuzu pekiştirmek için ürettiğimiz kitapları dijitale çevirmek amacını taşıdık. Böylelikle ister sektöründe uzmanlaşmak ister temsil ettiğimiz ürünlere dair bilgi almak isteyen son kullanıcı, iOS (Apple işletim sistemli) cihazından rahatlıkla uygulamaya erişebiliyor. Uygulamalarımızı kurgularken müşterilerimizin ve bayi kanalımızın ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve onlara hizmet için geliştiriyoruz.

Mobil kullanımın hızla yaygınlaştığı ülkemizde ise hem tablet hem de akıllı telefonlar için popüler uygulama kategorileri çeşitlilik gösteriyor. Türkiye'de henüz oturmuş bir mobil uygulama pazarı bulunmadığı için, uygulama geliştiriciler portföy oluşturmak, bağlı bulundukları markanın mobil dünyada var olmasını sağlamak veya hızlı biçimde gelir elde etmek için mobil uygulamalara yöneliyor. Bu seçimler sonucunda App Store platformuna baktığımızda Türkiye'de geliştirilen uygulamalar arasında bankacılık veya TV kanalı uygulamaları gibi hayatı kolaylaştıran ya da oyunlar gibi eğlenceli vakit geçirmeye odaklı uygulamalar öne çıkıyor.

Kullanıcıların tercihleri ise bunlarla sınırlı değil. Akıllı cihazların becerilerini artıran kamera uygulamaları, sosyal paylaşım uygulamaları ve anlık mesajlaşma araçları başta olmak üzere, oyundan eğlenceye, spordan habere pek çok alanda uygulamaya ihtiyaç duyuluyor. Bu nedenle de Türkiye'nin mobil uygulama alanında yüksek potansiyel barındırdığını düşünüyorum. Çünkü çok değerli yazılımcılarımız ve çok dahice, hatta pratik fikirlerimiz var. Yeter ki bunlar hayata geçebilsin. Geçtiğimiz yıl itibariyle düzenlemeye başladığımız Dijital Yaşama Yön Verenler Atölyesi'nde özellikle mobil uygulamalar iş ortaklarımız ve sektörün önde gelen geliştirmecilerince en çok konuşulan konuların başında geldi. Bilkom olarak böyle bir etkinliğe ev sahipliği yaparak Türkiye'nin ihtiyaçlarını tartışmaya açıyoruz. Bu vesileyle, mobil uygulamaların gelişimini iş ortaklarımız ve dijital yaşam koçlarımızın vasıtasıyla destekliyoruz, yönlendiriyoruz.

-Mobil uygulamalarınız kullanıcının hangi ihtiyacını karşılıyor?

-Ücretsiz olarak iTunes App Store'da yayınlanan "Bilkom Kitaplık" uygulaması, bugüne kadar Türkçe kaynak eksikliğini hissettiğimiz birçok konuda zengin bir içerik sunuyor. Bilkom'un distribütörlüğünü yaptığı Apple, Adobe ve Graphisoft ile ilgili olarak kullanıcıların merak ettiği ve öğrenmek istediği konular "Bilkom Kitaplık" ile interaktif ve eğlenceli bir şekilde sunuluyor. Ancak bu içeriklerin her biri son derece özenle hazırlanıyor ve güncelleniyor.

E-kitaplar, dijital mimarlık, dijital pazarlama, dijital eğitim gibi sektörlerin ihtiyaç duyacakları tüyoları barındırırken, Bilkom'un Digibook serisi ise yine indirilebilecek kitaplar arasında yer alıyor. Uygulamamız, dijital yaşayanlar için tamamen Türkçe hazırlanan büyük bir kaynak niteliği taşıyor. Dijital kitaplar arasında gezinirken, video formatlarında Dijital Yaşam Koçlarımızın anlatımlarıyla da karşılaşabiliyorsunuz.

-Mobil uygulamaların yavaşlığından şikâyet ediliyor. Uygulamalar sizce neden yavaş?

-Uygulamalardaki yavaşlamalar cihazın donanımı, kullanılan işletim sisteminin optimizasyonu veya uygulamaların uyumluluğuyla ilgili olabiliyor. Bu nedenle, benzer şikâyetler daha çok açık kaynaklı mobil işletim sistemlerinde gözleniyor.

Apple'ın iPhone ve iPad ürün ailesinde, güçlü cihaz donanımının yanı sıra başarılı optimizasyon çalışmaları sayesinde mobil uygulamalar bazen masaüstü denklerinden bile hızlı çalışıyor.

Güvenilir ve yüksek performanslı bir altyapıya sahip olan iTunes App Store, iOS kullanıcılarının her zaman en iyi, en hızlı ve en güncel uygulamaları kullanmalarını sağlıyor. Öyle ki, içerik kalitesi firma için son derece önem taşıyor. Distribütör olarak biz de yayın öncesi incelemelerden ve değerlendirmelerden geçerek izinleri aldık.

-Mobil uygulama geliştiren yazılımcıların karşılaştığı zorluklar neler?

-Bilkom olarak, bir mobil uygulama geliştirirken platformu iyi tanımanın ve hedef kitleyi doğru belirlemenin önemini biliyoruz. Bunu bilmeden yola çıkıldığında, yenilikçi bir ürün ortaya koyup bunun donanım ve platform kısıtlarına takılması, bir geliştiricinin başına gelebilecek en kötü şey olduğunu düşünüyorum. iOS platformu, bu açıdan geliştiricilere önemli kolaylıklar sağlıyor. Apple'ın kolay anlaşılır, kullanışlı Yazılım Geliştirme Kiti (SDK), mobil geliştiricilere ihtiyaç duydukları kolaylığı ve güvenliği sunuyor. Apple'ın yalnızca en yüksek performansa sahip donanımla ürettiği cihazlar, uygulama geliştiricilerin arka uçta daha odaklı biçimde çalışmalarına olanak tanıyor. Diğer yandan, özellikle iletişim, teknoloji ve mühendislik alanlarında okuyan genç arkadaşlarımız için bu yeni dünyanın, aynı zamanda yeni bir iş alanı olduğuna inanıyoruz. Bu sebeple, akademik takvimlerde mobil uygulama geliştirme derslerinin yer alması gerekliliğini her fırsatta dile getiriyoruz.

-Mobil uygulamalar, kullanıcıların beklentilerini ne ölçüde karşılıyor? Çeşitli araştırmalarda Türk katılımcıların yüzde 20'si mobil uygulamaların beklentilerini karşılamadığını belirtiyor. Dünya ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek olan bu oran, yeni Türk geliştiriciler için pazarda bir fırsat oluşturur mu?

-Bu dünyanın sınırları, sadece kullanıcıların hayal gücüyle çizilebilir. Kullanıcıların beklentilerini daha iyi anlamak ve uygulama geliştirilen platformun sunduğu olanakların farkına varmak, mobil geliştiricilerin öncelikli odaklanması gereken bir konu. Örneğin Bilkom olarak biz; "2. uygulamamız ne olabilir?" sorusunu şöyle sormayı tercih ediyoruz :"Bizden ne bekleniyor?" Yoksa akla binlerce fikir geliyor ancak hangisinin gerçekten "kullanılmak istenen uygulama" olduğunu keşfetmek gerek.
Türkiye'deki geliştiricilere önerimiz, iki etaplı düşünmeleri: "Satılabilir, ücretli bir uygulama mı geliştirecekler? Yoksa bir marka ya da kurum ya da devlet adına bedelsiz bir uygulama mı?" Çünkü biri daha çok tüketici içgörüsünü anlamayı gerektirirken, diğeri daha çok kurumun kullanıcıya ne demek ve nasıl demek istediğini anlamaya odaklanmayı gerektiriyor.
Cep telefonu satışlarının rekor düzeyde olduğu, mobil eğilimi hayli yüksek olan Türkiye'deki kullanıcılar, ister ticari ister hizmet anlamında büyük bir potansiyel niteliği taşıyor.
Örneğin bir vatandaş olarak şahsi beklentimi dile getireyim; belediye ve kamu kuruluşlarının bürokrasiden bizi uzaklaştırarak, hizmetlerini ve vatandaşlarıyla sağlıklı iletişimlerini üzerine kuracakları mobil uygulamalar kesinlikle talep görecektir.

-İnternet'ten de hızlı büyüyen mobil uygulama pazarında Türkiye olarak pay alabilmek için neler yapılmalı? Mevcut uygulama sayısını kaça çıkarmalıyız?

-Teknolojinin dünyayı ülke sınırlarının ötesinde bir bütün haline getirdiği bir dönemden geçerken Türkiye olarak mobil uygulama pazarında söz sahibi olmamız aslında hiç zor değil. Bunun için genel olarak toplumda, özelde ise yazılımla ilgilenen teknoloji insanlarında mobil uygulamaların önemli bir pazar oluşturduğu algısını oluşturmak gerekiyor. Sonrasında ise, ihtiyaçları çözecek uygulamaları öngörebilecek vizyona sahip mobil geliştiriciler veya iş uzmanları yetiştirmemiz gerekiyor. İlk adımı başarıyla gerçekleştirdiğimizde, ikincisinin kendiliğinden geleceğine inanıyorum.

Uygulamaların sayısından çok niteliğini artırmamız gerekiyor. Farklı platformları konuşturmayı başarmak, mevcut teknolojilerin mobildeki yatırımlarını takip etmek son derece önemli. Örneğin SAP'i kullanan firmalar için SAP ile gelen mobil fırsatları görmek anlamak gerek.
Diğer taraftan, Instagram, Angry Birds ya da Fruit Ninja, mobil cihazların sahip oldukları özellikleri iyi anlayıp bu özellikleri verimli biçimde kullanarak her yıl milyonlarca dolarlık gelir sağlayan örneklerden sadece birkaçı. Kültüründe binlerce sokak oyunu, güçlü mizah kültürü ve Dede Korkut Hikâyeleri gibi sayısız güzel hikâye bulunan ülkemizden, Angry Birds'den daha da keyifli oyunlar ve uygulamalar çıkması için hiçbir engel yok.

Uygulama sayısı gibi rakamsal hedefler koymaktansa, gerçekten zevkle kullanılan, içeriği dopdolu ve mobil arayüzü güçlü uygulamalar yaratmak hedeflerimiz olmalı. Tasarımdan fikir, kalite ve sürdürülebilirlik ön planda olmalı.

-Masaüstü ve dizüstü bilgisayarlarda böyle bir ayrım yok da neden mobil işletim sistemlerinde her şey için ayrı bir uygulamaya ihtiyaç duyuyoruz?

-Bunun temelinde, Apple'ın Mac OS X ile temellerini attığı, sonrasında ise iOS ile genişlettiği "uygulama tabanlı işletim sistemi" yaklaşımı yatıyor. Sıradan bilgisayarların yazılım altyapısı, klasörleri ve dosyaları baz alır. Kullanmak istediğiniz dosyayı, bir klasör ağacının içerisinde arayıp bulur, sonrasında çift tıklayarak çalıştırırsınız. Bu çalıştırma işlemi ise esasında o dosyaya, daha önceden atadığınız bir uygulamaya ilgili dosyayla birlikte açılma komutu vermenizden ibarettir.
Diğer bir deyişle, örneğin bir fotoğrafa çift tıkladığınızda, siz aslında o dosya türünün ilişkilendirildiği fotoğraf uygulamasına açılma komutu vermiş olursunuz. Kısacası, bilgisayarlarda da her şey için ayrı bir uygulamaya ihtiyaç duyulur. Sadece, sistemin çok daha karmaşık olmasına rağmen, yıllardır alışılageldiği için bunu fark etmeyiz.
Standart bir mobil uygulamada birtakım kaygılar öne çıkar; örneğin, ekranın boyutu, cep telefonunun işlemci gücü. Dolayısıyla çok güçlü bir iMac'ten ya da MacBookAir'dan farklı düşünmek gerekir; "ortam" farklıdır.
iPad ile birlikte Apple'ın sağladığı bu alandaki kolaylık ise, Apple ailesi ürünlerinin bir bütün olarak çalışmasıdır. iPhone ya da iPad tercih eden bir kullanıcı aynı ekosistemin bir bileşeni olan Mac bilgisayarı kullanması gerektiğini bilir. Çünkü Apple ailesi doğasından gelen bu bağlantıyı rahatça kurmaya yardımcı olur. Sevdiği fotoğrafları görüntülemek için fotoğraf uygulamasını (iPhoto) açar ve orada dilediği fotoğrafları kolayca görüntüleyebilir, iCloud'a yükler ve heryerden erişir. Aynı şekilde iTunes'dan iPod'una indirdiği bir müziği, Mac'inden de aynı şekilde erişebileceğini

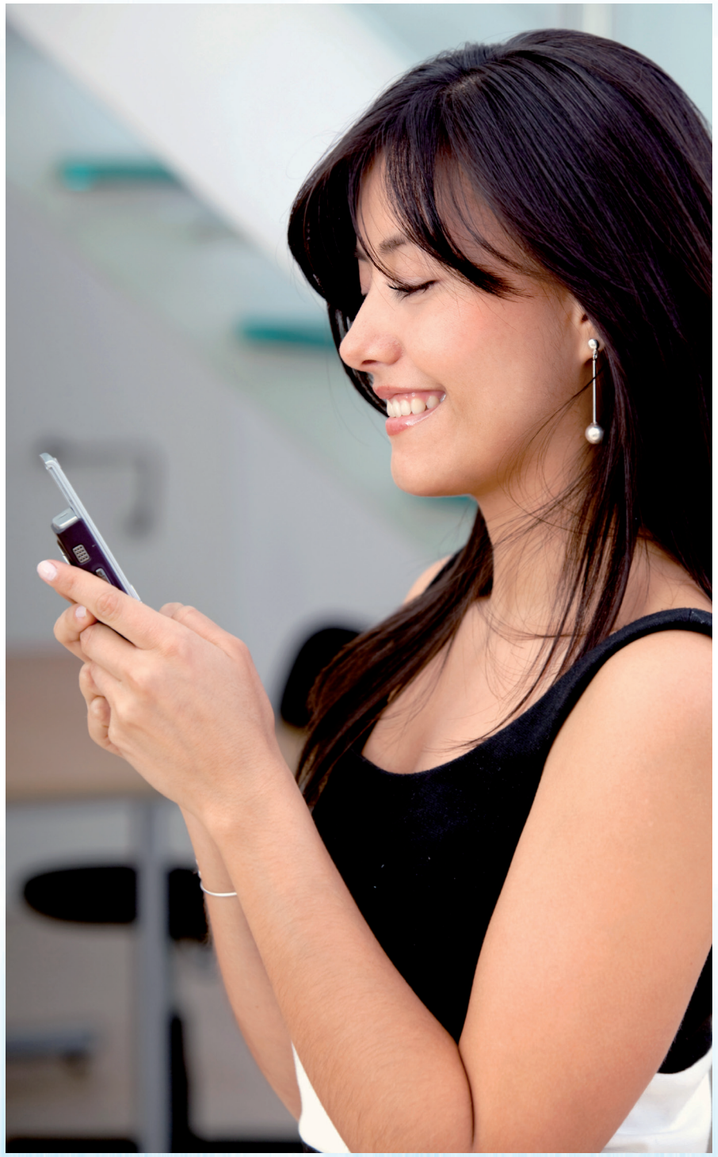

bilir. En kaba anlatımıyla, Apple kimliğinizle tüm cihazlarınızın nerede olduğunu bile her bir cihazınızdan takip edecek şekilde birbirini tanıyan bir aileden söz ediyoruz.
Akıllı telefon ve tabletlerde herhangi bir fotoğrafı veya şarkıyı uygulama olmaksızın, doğrudan dosyayı bulup açarak çalıştırmanın ne kadar zor olduğunu tecrübe edebilirsiniz. Ama o cihaz bir Apple olmayacaktır.

-Mobil uygulamaların yararları nelerdir? Neden mobil uygulama önemsenmeli ve nasıl bir strateji gerekiyor?

-Mobil uygulamalar sadece hayatı kolaylaştırmakla kalmıyor, alışkanlıklarımızı tahmin bile edemeyeceğimiz şekilde değiştiriyor. Her şeyden önce çok pratik... İnternet ile başlayan dijital pratik yaşam anlayışı, akıllı telefonlar ve tabletler sayesinde bir başka boyut daha atladı.
Yararlarının en başında özellikle şehir yaşamında sağlanan zaman, enerji ve para tasarrufu geliyor. Sadece "fotoğraf" örneğini vermem yeter. Güzel bir seyahatimizi arşivlemek için her yere iyi, pahalı bir kamera taşımak, en güzel fotoğrafı seçmek ve fotoğrafı üretmek için bir dolu emek ve makara harcamak zorundaydık. Bugün, fotoğraf makinesi, cep telefonunuzun, e-posta okuduğunuz tabletin, sıkıldığınızda film izlediğiniz, oyun oynadığınız cihazın, banka şubesi olarak kullandığınız minicik mobil aletin içinde. Üstelik Instagram gibi "tamamlayıcı" şahane bir uygulama ile neredeyse profesyonel bir fotoğrafçı kadar iyi bir kare yaratabilirsiniz. Dahası, arkadaşlarınız da bir tık ötenizde, stres atmak artık Twitter gibi sosyal ağlarla daha da rahat. Günlük yaşamda bir insana birçok olanak sunarken, kurumlar için de çok değerli bir pazar mobil uygulama pazarı; önümüzdeki yıllarda da insanlığa hizmet sunmaya devam edecek. Önemli olan dahice fikirler ortaya çıkması... Stratejiler tamamen "kullanılmak istenilen fikirlere" odaklı olmalı. Beni çok etkileyen bir örnek vermek istiyorum. Yurtdışında bir süpermarket zinciri, kasa entegrasyonu ve CRM altyapısıyla kadın hedef kitlesine yönelik markalarla işbirliği yaparak çok güzel bir proje gerçekleştiriyor. Yapılan her alışverişte kasa fişinin altında kişiye özel bir yemek tarifi çıktısı veriliyor. Neye göre? O günkü alışveriş listenize göre... Mağaza hiçbir reklam yatırımı yapmadan, kadınlar arasında ağızdan ağıza pazarlama sayesinde iyice popüler oluyor. Sonunda uygulamayı mobile de taşıyor.
İşte size şahane bir entegre kurgu. Bir ucu markalara, bir ucu tüketici memnuniyetine diğer ucu ise pazarlamanın yarayıcı gücüne dokunuyor. Sonuç ise beklenti ötesi kârlılık ve şöhret... Ama işin kilit noktası ise "tüketiciye sağlanan fayda"
Türkiye'nin de bu pazarda ciddi bir oyuncu olması için toplumda bir farkındalık oluşturulması, başta lisans ve önlisans eğitimi olmak üzere, ilkokuldan itibaren öğrencilerin mobiliteyi de kapsayan bir eğitime tabi tutulması gerekiyor. Mobil dünyanın bir çöplüğe dönüşmesini engellemek de, cihaz ve platform üreticilerinin ana sorumluluğu olmalı diye düşünüyorum.
Özetle, dijital yaşam koçu olma misyonumuz mobil uygulamaların gelişimini takip etme ve dijital yaşam koçlarımız vasıtasıyla da yönlendirme gibi bir görevi Bilkom'a yüklüyor; Bilkom'un platform olduğu buluşmalarda Türkiye adına tüm bu soruları sık sık irdeliyoruz. Sizlerin aracılığıyla tüm bilişim dünyası profesyonellerini etkinliklerimize ve network'ümüze katılmaya davet etmekten memnuniyet duyarız.

Türk Cumhuriyetleri'nde **BİT kullanımı**

İzzet Gökhan Özbilgin

İnternet kullanımı hakkındaki sayısal verilere bakıldığında özellikle IDI değerlerinde Kazakistan, öne çıkıyor. Türkiye ve Azerbaycan da Kazakistan ile yakın değerlere sahip.

On-line bir kimliğe bürünen dünyamız, son 11 yılda 360 milyon olan bilgisayar kullanıcı sayısını müthiş bir artış gösterip 6 katına çıkardı ve. Kıtalar bazında en fazla nüfusa sahip olan Asya, 922 milyon kullanıcı ile birinci sırada bulunuyor. Avrupa'da aktif kullanıcı sayısı 476 milyon, Kuzey Amerika'da ise 271 milyon oldu. Ülkelerin kullanıcı penetrasyon oranına bakıldığında Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa ülkelerinde bu oranın neredeyse yüzde 100 olduğu görülüyor.

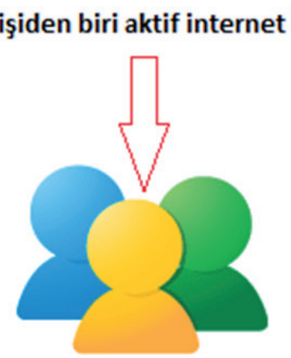

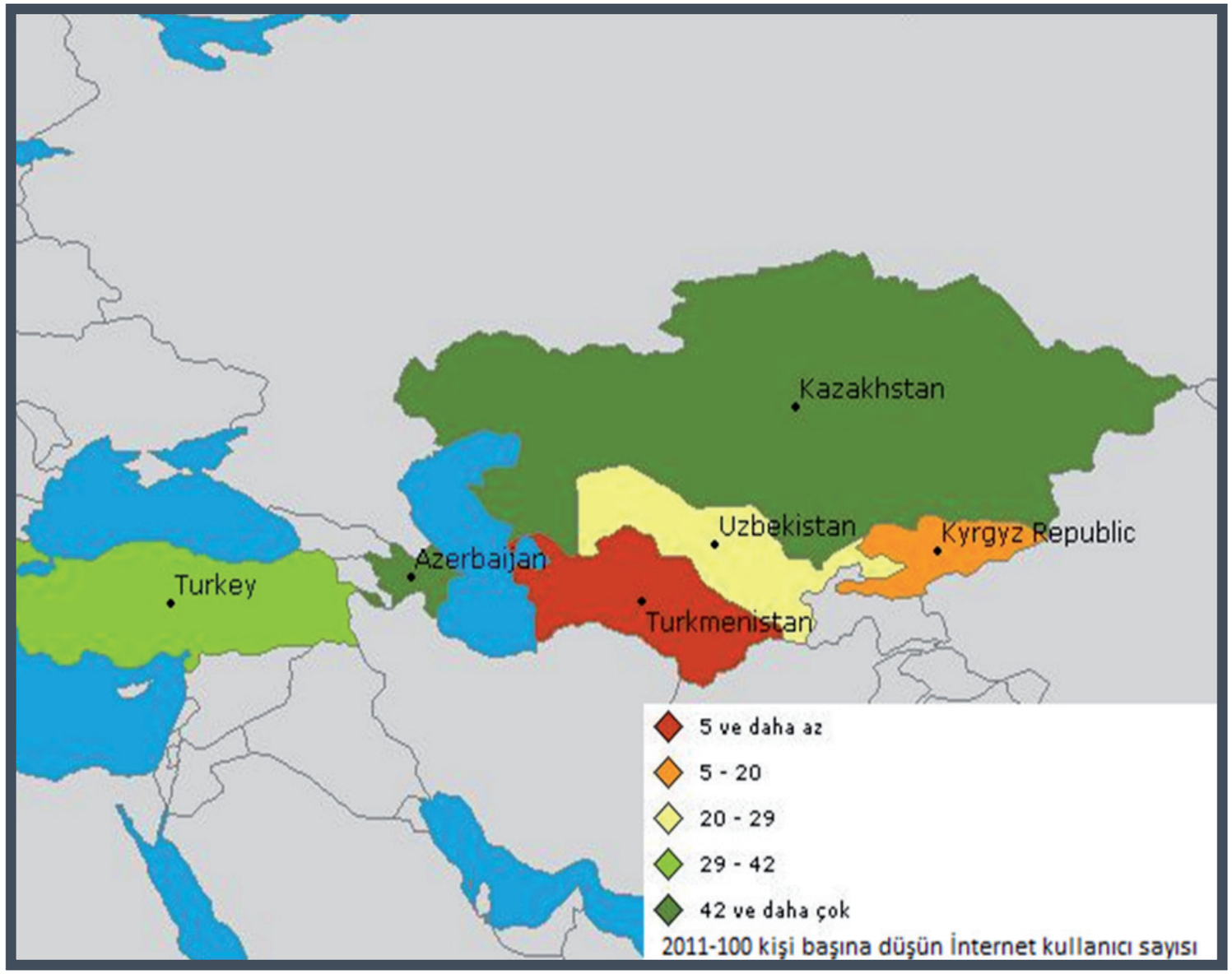

Türk Cumhuriyetleri İnternet kullanım değerleri

Türkiye hariç diğer Türk Cumhuriyetleri'nin hepsi Sovyetler Birliği'nin dağılması ile bağımsızlığını kazandılar. Bugün Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan bağımsız birer devletler. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan Türk Cumhuriyetleri'ni ilk tanıyan ülke oldu. Din, dil, ırk ve kültürel bağlar ilişkilerin gelişmesi için uygun bir zemindir. Zaten Türkiye de, bağımsızlıklarını ilan ettikleri günden bu yana kardeş devletlerle yakından ilişki kurup onların batıya açılan penceresi konumunu kazandı.

Tüm dünyada olduğu gibi Türk Cumhuriyetleri de yaşanan global krizin getirdiği durgunluktan kurtulmak için BİT'i anahtar bir unsur olarak görüyor. Yapılan araştırmalar, bu alanda yapılan yatırımların gayri safi yurtiçi hasılaya doğrudan etki ettiğini ortaya koyuyor. Tabi ki tersi bir şekilde ülkelerin ekonomik refah düzeyi ile İnternet kullanıcı sayısı, bağlantı sahipliği, hanelerde bilgisayar sahipliği gibi etmenler doğrudan orantılıdır. Şöyle ki; en temel ihtiyaçlar kategorisinde olmayan BİT kullanımın artması için bireylerin alım gücünün bu ihtiyaca yanıt verebilecek düzeyde olması gerekir. Yakın ekonomik ve siyasi ilişkiler içinde bulunan bu ülkelerin bilişim

sektöründeki kullanım durumuna bakıldığında; dünya üzerindeki ekonomiye bağlı kullanım dağılımı bu ülkeler için de geçerli. Türk cumhuriyetlerinin ekonomik gelişmişlik düzeyi ile bilgi ve iletişim alanındaki kullanım eğrisi genellikle paralel bir seyir izliyor.

Ülkeler	GSMH($)	Nüfus (milyon)	Kullanıcı Sayı (milyon)	Penetrasyon (Kullanıcı sayısını nüfusa oranı)
AZ	6.832	9,493	4,746	%49
KA	8.220	17,522	7,884	%44
KR	920	5,496	2,194	%39
TR	10.410	79,749	31,483	%39
TUR	4.110	5,054	0,252	%5
UZ	1.510	28,394	8,575	%30

Kişilerin İnternet kullanımlarındaki başlıca nedenleri arasında bilgi edinme, sosyal ağları kullanma ve iletişim (elektronik posta, on-line sohbet) kurma isteği yatıyor. Özellikle sosyal paylaşım siteleri İnternet kullanımın artmasında büyük bir rol oynuyor. Son yıllarda Facebook, Twitter ve YouTube, çok sayıda üye sayısına ulaştı. Küresel olarak tüm bireyleri etkisi altına alan sosyal paylaşım siteleri, Türk Cumhuriyetleri üzerinde de etkili oldu. Bu alanda liderliği 31.483.200 kullanıcı ile Türkiye çekerken, en az kullanıcıya sahip ülke ise 8.200 ile Türkmenistan.

Türk Cumhuriyetleri BİT gelişmişlik endeksi değerleri

BİT artan bir hızla gelişiyor ve tüm dünyada daha fazla kullanım alanı buluyor. Özellikle son yıllarda mobil uygulamalar ve sosyal medyada yaşanan büyük gelişim, ülke, kurum ve kişilerin yaşam biçimlerini ciddi anlamda değiştiriyor. BİT'in başta finans olmak üzere sağlık, enerji, eğitim gibi diğer sektörlere sağladığı kaldıraç etkisi de hesaba katıldığında, aslında bu sektörün ülke gelişmişliğine yarattığı etkinin çok büyük olduğu görülür. Bu anlamda BİT insanların sadece hizmet aldığı bir sektör olmaktan çıkıp, ülke ekonomisine katkı sağlayan ve ülkelerin mukayese edilmesinde kullanılan bir parametre halini aldı ve bu teknolojilere ilişkin uluslararası kabul edilen endeksler yayınlanmaya başlandı.

Bilgi ve iletişim teknolojileri gelişmişlik endeksi (ICT Development Index- IDI), ülkelerin BİT alanındaki gelişimlerini izlemekte kullanılan Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) tarafından hazırlanan bir endeks. Bu endeks, ülkeler çapında BİT'in evrimini görmek, gelişmişlik düzeyini analiz etmek ve sayısal uçurumu ortaya koymayı amaçlıyor.

BİT Gelişmişlik Endeksion ise, bir konuyu dikkate alan ve ülkeler arasında BİT durumunu mukayese etmeye yarayan bir değer. 2008 yılında oluşturulan ve ilk olarak 2009 yılında kullanılan endeks, 3 ana konudan girdi alıyor. Bunlar BİT'e erişim, BİT kullanımı ve son olarak BİT yetenek alt endeksleridir.

BİT Gelişmişlik Erişim Alt Endeksi, ülkelerin BİT açısından 5 konusunu dikkate alıyor. Bunlar ise, 100 kişiye düşen sabit telefon hattı sayısı; 100 kişiye düşen mobil telefon abonesi; İnternet kullanıcısı bazında İnternet erişim hızı; bilgisayara sahip hane halkı sayısı ve İnternet erişimi olan hane halkı sayısıdır. Bu endekste en önde Kazakistan geliyor, onu sırasıyla Türkiye, Azerbaycan izliyor. Bu arada en üstte yer alan Kazakistan bile dünya sıralamasında birinci olan Kore'nin çok altında bulunuyor.

BİT Gelişmişlik Kullanım Alt Endeksi ise, İnternet kullanıcısı, 100 kişiye düşen sabit geniş bant abonesi ve 100 kişiye düşen aktif mobil abone sayısını içeriyor. Bu endekste Türk Cumhuriyetleri arasında Türkiye üçüncü sırada bulunuyor. İlk iki sırayı ise Kazakistan ve Azerbaycan alıyor.
Yetişkin okuryazarlığı ve okul durumlarının ele alındığı BİT Gelişmişlik Yetenek Alt Endeksinde, yine en üstte Kazakistan yer alırken, Azerbaycan ilginç bir şekilde bu endekste Türk Cumhuriyetleri arasında en sonda bulunuyor.

Özetle; Türk Cumhuriyetleri'nde İnternet kullanımı hakkındaki sayısal verilere bakıldığında özellikle IDI değerlerinde Kazakistan'ın öne çıktığı görülüyor. Bununla birlikte; Türkiye ve Azerbaycan da Kazakistan ile yakın değerlere sahip. Türkmenistan ise bu ülkelerin çok gerisinde.

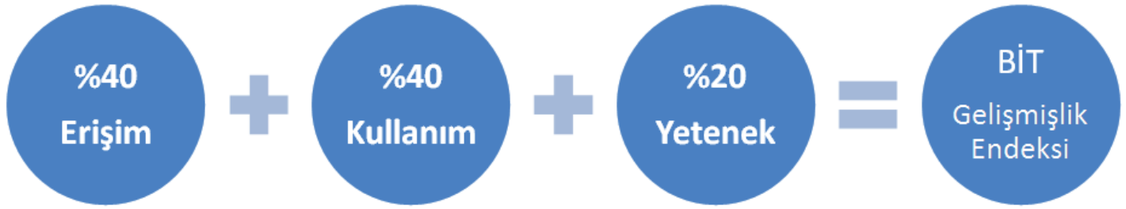

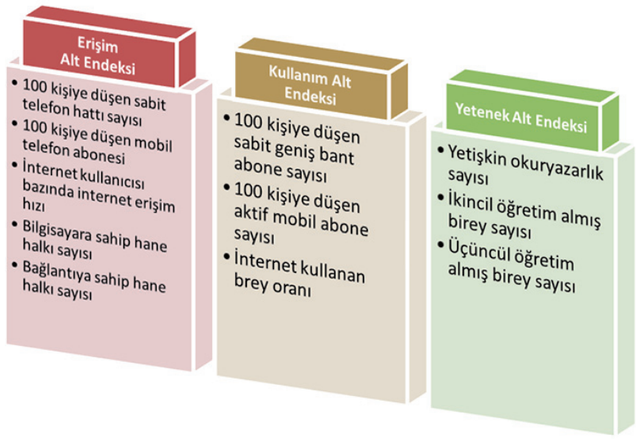

Ülkeler (2011)	Erişim Alt Endeksi	Kullanım Alt Endeksi	Yetenek Alt Endeksi
AZ	74	54	85
KA	53	49	49
TR	69	65	68
TUR	111	139	83
UZ	114	83	78

Türkiye Cumhuriyeti | Azerbaycan | Kazakistan | Türkmenistan | Kırgızistan | Özbekistan

Azerbaycan'a bilişimle gidelim...

Türkiye ve Azerbaycan'da son yıllarda bilişim sektöründe önemli gelişmeler oluyor ancak, endekslerdeki seviye, istenen düzeyde değil. Hükümetlerin, uluslararası endeksleri oluşturan parametreleri etkileyen unsurları belirleyip doğrudan bunlara yönelik öneriler getirilmesi uygun olacak

Doç. Dr. İzzet Gökhan Özbilgin, Kübra Çalış

Günümüzde ülkelerin birbirine karşı üstünlük elde etmeleri ve dünya pazarında söz hakkına sahip olmalarında bilişim sektörü, en önemli etkenlerden biri olarak göze çarpıyor. Bunun gereği olarak birçok ülke bilişim alanında gelişim için ülke stratejileri ortaya koyuyor, büyük yatırımlar yapıyor ve yatırım-talep artırıcı düzenlemeleri vatandaşlarına sunuyor. Bu çalışmaları sürdüren ülkelerden biri de sınır komşumuz Azerbaycan. Azerbaycan ile olan dostluğumuzun yegâne temeli sınır komşuluğundan değil, aramızda dile getirdiğimiz "tek millet, iki devlet" olmamızdan kaynaklanıyor.

Türkiye'nin internet kullanımına ilişkin penetrasyon oranı yüzde 45 iken Azerbaycan'ın yüzde 50...

Uluslararası Para Fonu'nun (International Monetary Fund -IMF), "gelişmekte olan ülkeler" statüsünde yer verdiği bu iki ülke için durum ele alındığında, Türkiye 2009 yılında, İnternet kullanım sayısının nüfusa oranı yüzde 36 olarak Azerbaycan'dan daha yüksek değerlere sahipti. 2011 yılı verilerinde ise, Azerbaycan bu arayı kapatmakla kalmayıp yüzde 50 İnternet kullanım seviyelerine gelerek Türkiye'nin yüzde 45 İnternet kullanım oranını geride bıraktı. Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) sektöründeki gelişim durumuna bakıldığında; ülkenin ekonomik durumu, bilgisayar sahipliği veya İnternet kullanıcı sayılarını doğrudan etkilediği görülür. Yani ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile bilgi ve iletişim alanındaki gelişimi paralel olarak düşünülebilir. Azerbaycan ve Türkiye örneğinde de, Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'daki (GSYH) artış, kullanıcı sayısına doğrudan etki ettiği görülüyor. Türkiye'nin yaklaşık yüzde 11'u kadar bir nüfusa sahip olan Azerbaycan'da İnternet kullanıcı sayısı da, paralellik bir şekilde Türk kullanıcı sayısının yaklaşık yüzde 13'ü seviyesinde. Bu sayıların nüfusa oranlayarak elde edilen penetrasyon değerleri ise her iki ülke için de yüzde 45'in üstünde.

	Ülke	GSYH ($)	Nüfus (milyon)	Kullanıcı (milyon)	Penetrasyon Oranı (yüzde)
2010	AZ	6832	9,4930	4,7460	50,0
	TR	10410	79,749	36,455	45,7
2011	AZ	5729	8,3030	3,6890	44,4
	TR	10079	77,804	35,000	45,0
2012	AZ	4807	8,2380	2,4440	29,7
	TR	8590	72,561	26,400	36,4

Kaynak: www.itu.int/ict/statistics, www.internetworldstats.com

Azerbaycan'da işletmelerin web siteleri yok denecek kadar az...

BİT'in yaygınlaşması sadece günlük aktivitelerde değil iş dünyasında da önemli ve etkili değişimler meydana getiriyor. İşletmeler, yapısal değişimler yaşayarak bu teknolojilerin kullanımlarını aktifleştiriyorlar. Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerde bilişimin kullanılması adına birçok ülkede teşvik mekanizmaları bulunuyor. Örneğin, İsveç'te hükümet BİT kullanımı yapan küçük işletme sahipleri için eğitim programlarını şart koşmuş ve vergi bazında indirimler yaparak işverenlerin çalışanlarına kişisel bilgisayar tedarik etmesine olanak sağlamış. İşletmeler İnternet ve bilgisayar kullanımı ile bilgiye erişim sağlarken aynı zamanda kendi web sayfaları üzerinden çeşitli hizmetler sunuyorlar. 2011 yılı verilerine göre Türkiye'deki işletmelerin yüzde 54'ü, Azerbaycan'daki işletmelerin yüzde 9'u web sayfasına sahip (bkz. 2012 Azerbaycan İstatistik Yıllığı ve 2011 Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması). Hane halkı bakımından Azerbaycan'ın gerisinde kalan Türkiye, işletmelerde BİT kullanımında komşusunu büyük farkla geçmiş.

Türkiye'de bilişim sektörünün ekonomiye etkisi yüzde 3,10 iken, Azerbaycan'da yüzde 1,5...

BİT sektörü, küresel krizin sonucu olan ekonomik krizin aşılmasında Türkiye'nin 2023 hedeflerinde olduğu gibi birçok ülkede anahtar bir unsur olarak görülüyor. Bilişim sektöründen elde edilen verimlilik artışı ve istihdam ile ülkeler GSYH miktarlarını artırıyorlar. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'ne (Organisation For Economic Cooperation And Development-OECD) dahil olan ülkelerinin

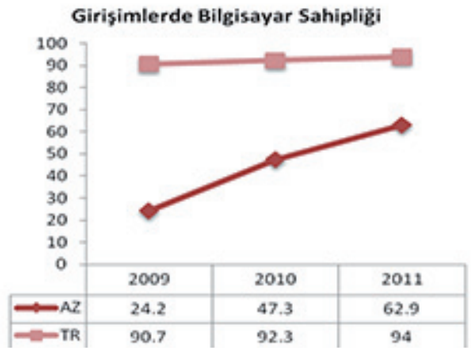

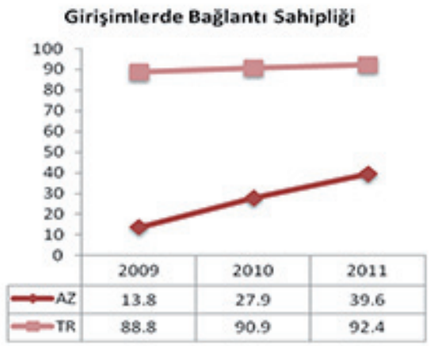

Kaynak: 2012 Azerbaycan İstatistik Yıllığı, 2011 Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması

sahip olduğu ortalama GSYH değerlerinin çok altında kalan Azerbaycan ve Türkiye'nin 2011 yılı bilişim pazar büyüklükleri, sırayla 1,5 milyar ve 24,2 Milyar Dolar. Bu rakamlardan da anlaşıldığı gibi Türkiye'deki bilişim sektörü, Azerbaycan'ın pazar büyüklüğünün 20 katı. Ancak ilginç bir şekilde pazar büyüklüğündeki bu uçurum ülkelerdeki bilişim sektörünün yurtiçi hasılaya olan etkisinde görülmüyor. 2011 yılı verilerine göre Türkiye'de bilişim sektörünün etkisi yüzde 3,10 iken, Azerbaycan'da yüzde 1,5 (bkz. http://www.azstat.org/publications/yearbook/SYA2012/, http://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bilisim_internet/docs/sunumlar/kalkinma_bakanligi.pptx).

Yani Azerbaycan'a göre 20 kata daha fazla pazar büyüklüğüne sahip olan Türkiye'de bu sektörün ekonomiye etkisi Azerbaycan'daki etkinin sadece 2 katı. Bu bağlamda ülkemizde yapılan yatırımların doğru noktalara kanalize edilme gerekliliği ortaya çıkıyor.

BİT Gelişmişlik Endeksi 2011'de, Türkiye 69, Azerbaycan 68 sırada

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (The International Telecommunication Union- ITU) tarafından tanımlanan BİT Gelişmişlik Endeksi (ICT Development Index – IDI), on bir konuyu dikkate alan ve ülkeler arasında BİT durumunu karşılaştırmaya yarayan bir değer. 2008 yılında oluşturulan ve ilk olarak 2009'da kullanılan endeks, 3 ana konudan girdi alıyor. Bunlar BİT Erişim, BİT Kullanım ve son olarak BİT Yetenek alt endeksleridir.

2011 yılı için yapılan IDI ölçümlerinde ne Türkiye ne de Azerbaycan ilk 50'ye giremedi ve gelişmiş ülkelerin arasında yerini alamadı. Azerbaycan ITU tarafından ölçümün yapıldığı yıllar boyunca sıralamasını daha iyi seviyelere getirdi. Ancak Türkiye, 2008 yılındaki sıralamasını yıllar itibariyle

2011	IDI Erişim Alt Endeksi		IDI Kullanım Alt Endeksi		IDI Yetenek Alt Endeksi	
Ülkeler	Değer	Sıra	Değer	Sıra	Değer	Sıra
AZ	4,63	74	2,98	54	6,77	85
TR	5,12	69	2,26	65	7,13	68

Kaynak:ITU Measuring the Information Society 2012

düşürerek 2011'de 69. sıraya gerileyerek Azerbaycan'ın hemen altında kaldı (bkz. ITU Measuring the Information Society 2012). Devletlerin sektör yatırımlarına ek olarak vatandaşlara kamu hizmetlerinin sunumunda BİT'in kullanımını ifade eden e-devlet; vatandaşa şeffaf, kolay ve güvenli hizmet sunmayı amaçlayan bilgi erişim platformlarıdır.
Türkiye'de 2013 Ocak ayı itibari ile 74 kamu kuruluşu tarafından toplam 589 adet hizmet e-devlet kapısı üzerinden 14.232.167 adet kayıtlı kullanıcıya sunuluyor (bkz. https://www.turkiye.gov.tr/).

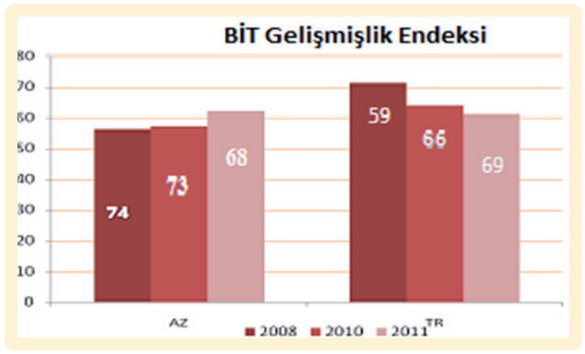

Kaynak: ITU Measuring the Information Society 2012

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi (2012) verilerine göre, Türkiye 80. Azerbaycan 96. sırada
E-Devlet Gelişmişlik Endeksi (EDGI), ülkelerin elektronik devlet hizmetlerinin durumu hakkında bilgi sağlıyor. Bu endekse göre Türkiye, Azerbaycan'dan üstün durumda ancak dünya sıralamasında çok gerilerde. Hükümet ve yönetişim ile ilgili süreçlerde BİT destekli katılımı ifade eden e-Katılım Endeksi'nde ise Türkiye 30. sırada yer alarak 27. sırada olan Azerbaycan'ın gerisinde kaldı (bkz. United States E-Government Survey 2012). Hem EDGI hem de e-Katılım endekslerinde birinci sırayı, bilişim alanında vizyon liderlerinden biri olarak kabul gören Güney Kore alıyor.
Ağ Hazırlık Endeksi (Networked Readiness Index -NRI), BİT'in sağladığı olanaklardan ülkelerin yararlanabilmesine ilişkin eğilimlerini birden çok parametreyi kullanarak ölçüyor. Türkiye ve Azerbaycan bu yıl ki verilere göre ülke sıralamasında sırasıyla 52. ve 61. sırada bulunuyorlar. NRI 2012 yılı liderliğini 5.94 puanla İsveç alırken, Haiti 2.27 puanla 142. olarak listeyi sonunda yer alıyor (bkz.WEF The Global Information Technology Report 2012).
Ülkemiz ve kardeş Azerbaycan'da son yıllarda bilişim sektöründe önemli gelişmeler olmakla beraber ele alınan endekslerden anlaşılacağı gibi gelen seviye istenen düzeyde değil. Hükümetlerin oluşturacağı stratejilerin belirlenmesinde bu uluslararası endeks ve alt endeksleri oluşturan parametrelerin tek tek ele alınması ve bu parametreleri etkileyen unsurlar belirlenerek, doğrudan bunlara yönelik öneriler getirilmesi uygun olacak.

EDGI	2010		2012	
Ülkeler	Değer	Sıra	Değer	Sıra
AZ	0,4571	83	0,4984	96
TR	0,4780	69	0,5281	80

Kaynak: United States E-Government Survey 2012

Türkiye olarak kardeş ülke Azerbaycan'la ortak bilişim projeleri gerçekleştirilmeli...
OECD ülkelerinin sahip olduğu ortalama GSYH değerlerinin çok altında kalan Azerbaycan ve Türkiye, bilişim alanında yapacağı atılımlarla ülke ekonomisinin kalkınmasını sağlamalı. Her iki ülkenin bilişim alanında yayımlanan endekslerde genelde ilk 50 sırada yer alamaması üzücü bir durum. İki ülke arasında ülke nüfusu, GSYH, bilişim pazarı açısından çok büyük farklıklar olmasına rağmen BİT kullanımında bu fark çok daha az.

Kültür, dil gibi birçok açıdan büyük yakınlıkları olan bu iki ülke, beraber hazırlayacağı projelerle küresel anlamda güçlerini artırmalı. Gerçekleştirilecek bilişim projeleri, hem ekonomik gelişmişliğin artması ve bölge kalkınmasını sağlayacak hem de Azerbaycan-Türkiye arasındaki dostluk köprüsünü güçlendirecek. İki ülkenin de birbirine "Acınız acımız, sevinciniz sevincimiz, başarınız başarımızdır" diyebilecek gönül bağlılığına sahip olduğu gerçeği de unutulmamalı.

Bu yüzden atılacak ortak adımlarla beraber kalkınmalı ve güçlenmeliyiz.
21. yüzyılda bunu sağlamanın yolu, bilişimden geçtiği için de bu alanda daha yoğun çalışmalar yapmalı, ortak ticari anlaşmalar gerçekleştirilmeli, ülkeler birbirinin deneyimlerinden faydalanacak platformlarda bir araya gelmeli ve en önemlisi kardeşlik duygularını güçlendirmeliler. Böylece diğer Türk Cumhuriyetleri için de bilişim alanında örnek bir dayanışma sergilenmeli.

Sosyal medyanın "Gezi"deki rolü...

Türkiye'de "Taksim Gezi Parkı eylemleri" sürecinde sosyal medyanın çok yoğun kullanılması bu alanın düzenlenmesi gerektiği tartışmalarını gündeme getirdi. Bakan Yıldırım, "Sosyal medyayı kısıtlayıcı çalışma yok" derken BTK, konuya ilişkin bir düzenleme çalışması yapılmadığını kaydetti. TBD Yönetim Kurulu Üyesi Karadağ, yapılacak düzenlemelerin kısıtlama yönünde olmaması gerektiğine dikkat çekerken Avukat Özocak, sosyal medyada barışçıl eylem çağrısında bulunmanın suç oluşturmayacağını bildirdi.

Günümüzde siyasal ve sosyal olaylar, teknoloji ve iletişim araçları sayesinde yeni boyutlar kazanırken hızla büyüyüp önemli bir güç haline gelen sosyal ağlar, tarihin akışını dönüştürüyor. Artık örgütlenmeler, buluşmalar, tepkiler sosyal ağlar üzerinden yapılıyor, bilgisayar veya İnternet bağlantısı olan bir cep telefonu ile gelişmeler izlenip doğrudan katkı veriliyor. Paylaşılan içeriklerin, hızla ve kolayca tartışma ortamı oluşturmasını sağlayan sosyal medya, bir sosyalleşme platformuna dönüşüp siyasal ve toplumsal alanda daha etkin bir rol üstleniyor.

Önce İran'daki seçim krizi haberleri, Twitter ve Facebook üzerinden paylaşıldı, 2008'deki Çin ve Haiti depremlerinde ilk haberler sosyal medya üzerinden geldi. Dünya siyaseti ve sosyal ağlarının kullanımı açısından 2010 yılı önemli bir dönüm noktası oldu. Tunus'ta başlayıp Orta Doğu'yu önemli ölçüde etkileyen siyasi değişimlerinde sosyal medya, sivil toplumu organize etti, ortak hareket etmelerine zemin hazırladı ve kitleleri oldukça fazla etkiledi. Bu süreçte sosyal medya araçları kullanılarak atılan mesajlar, bir kartopu gibi büyüyerek insanları tetikleyip bir kelebek etkisi yarattı. Hatta kullanım kolaylığı ve etkili yayılımı nedeniyle bu ağlar, kullanıcılarına asimetrik bir güç kazandırdı. Washington Üniversitesi araştırmacılarınca özellikle Tunus ve Mısır odaklı yapılan bir araştırma, Facebook, Twitter, ve YouTube'da eşsiz bir veritabanı oluşturulduğu ve "Arap Baharı"nda sosyal medyanın kritik rol oynadığını kanıtladı. Avusturalyalı University of Technology Öğretim Üyesi Prof. Timothy M. Devinney'e göre, "Artık, sosyal medyanın tüm dünyadaki milyonlarca insanı bir araya getirebilme, görüş oluşturma ve değişime yönelik geniş çaplı hareketler için gereken 'bilişsel tepkiyi' teşvik etme kapasitesi var."

Son 15 yılda yayına giren birçok sosyal ağ, başlangıçta birkaç istisnası dışında neredeyse tamamına yakını kullanıcıların birbirleriyle tanışma ve mesajlaşmasını hedeflerken 2004'te Facebook, 2006'da ise Twitter farklı bir hizmet verdi. Böylece milyonlarca insan, kendisini özgürce ifade edebildiği, dünyaya daha sansürsüz bakabildiği ve yeni arkadaşlıklar kurup birbirleriyle resim, video gibi eğlence unsurlarını paylaşabildiği yeni ortamlara sahip oldu. Bu ortamların klasikleşmiş demokrasiden açık demokrasiye geçişi tetiklediği, daha şeffaf, daha çok fikir alışverişi olan bir iletişimi getirdiğine dikkat çekiliyor. Öyle ki günümüzde devrim ve toplumsal değişim/dönüşümlerin artık televizyon veya radyodan duyurmadan önce tweet, blog, Facebook ve Twitter'da paylaşılacağı veya YouTube'da yayınlanacağından söz ediliyor.

Teknolojinin toplumu nasıl dönüştürdüğü, Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD), 22-25 Eylül 2010 tarihleri arasında Rixos Grand Ankara'da gerçekleştirildiği, "Sosyal Dönüşüm" ana temalı 27. "Ulusal Bilişim Kurultayı"nda ele almıştı. Bilişim 2010 etkinliğindeki "Twitter Ne Alem?" oturumunda Reklam Yaratıcıları Derneği'nden İlyas Başsoy, "Twitter 12 Eylül'den önce olsaydı askerler darbe yapamazdı" demişti.

"Sanal olan" gerçeği etkiledi

Bilindiği gibi nüfusunun yüzde 40'ından fazlası Facebook (socialbakers.com verilerine göre, 31 milyon 247 bin) kullanıcısı olan Türkiye, dünya genelinde 6. sırada yer alırken Avrupa'da zirvede bulunuyor. Dünyada 555 milyon Twitter kullanıcısı varken Türkiye'de bu sayı 10 milyon. 555 milyon kullanıcının içinde 200 milyonluk bir bölüm aktif olarak Twitter hesaplarını güncellemeyenlerden oluşuyor. Türkiye'de ise 6 milyona yakın aktif kullanıcı olduğu bildiriliyor.

Ve, özgür haber alma kaynaklarından biri olan sosyal medya Türkiye'de, "Taksim Gezi Parkı eylemleri" sürecinde patlama yaptı, toplu hareket etmek ve bilgi akışını sağlamak için çok yoğun bir şekilde kullanıldı. Mayıs sonunda Türkiye'de yaşanan eylemlere yansıdı, dünya Twitter'ın gücü ve yayılma etkisine şahit oldu.

Bu yayılmada, TV kanallarında eylemle ilgili yeterli ve ayrıntılı haberleri bulamayanların kapsamlı bilgiyi almak amacıyla sosyal medya sitelerine göz atmayı tercih etmesi ile özellikle sanat ve siyaset dünyasının ünlü isimlerinin eylemlerle ilgili paylaşımlarda bulunmasının büyük katkısı görüldü. Öyle ki 31 Mayıs 2013'te eylemlerin yoğunlaştığı saatlerde #direngeziparkı başlıklı twitter hashtag'i dünya listesinde popüler konularda (trending topics-TT) zirveye yerleşti. Sosyal medyanın ciddi etkisini gören Türkiye, ilk defa "sanal olanın" etkisini derinden hissetti.

Sosyal medyanın paylaşım ve bilgi akışındaki yoğun kullanımı, "yalan haber", "provakatif bilgi" ve "enformasyon kirliliği" iddialarıyla birlikte bu alanın düzenlenmesi gerektiği tartışmalarını gündeme getirdi. AK Parti yetkilileri, sosyal medya stratejilerini planlayacak bir ekip oluşturdukları ve sosyal medyanın yasal bir çerçeveye oturtulması gerektiğini belirtirken Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım, sosyal medyayı kısıtlayıcı bir çalışma olmadığını açıkladı. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (BTK) ise, sosyal medya ile ilgili bir düzenleme çalışması yapılmadığını kaydetti.

TBD BİLİŞİM Dergisi olarak (Temmuz 2013 156. Sayı), sosyal ağların Türkiye'de özellikle "Gezi eylemleri" sürecinde kullanımını ve rolünü, "Dosya" sayfalarımızda mercek altına aldık. "Dosya" sayfalarımıza, sosyal medya üzerine çeşitli yazıları bulunan ve sosyal medyayı aktif kullanan TBD Yönetim Kurulu Üyesi Levent Karadağ ile Köksal&Partners Avukatlık Bürosu'nda görevli Avukat Gürkan Özocak sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. İnternet üzerindeki etkileşimleri gerçek zamanlı olarak izleyen ve çözümleyen bir analitik platform olan InsightRadar Platformu yetkilileri de hem sorularımızı yanıtlayarak hem de Gezi Parkı eylemlerinin 29 Mayıs -17 Haziran tarihleri arasındaki sürece ilişkin hazırladıkları analiz raporunu bizimle paylaştılar. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) yazılı açıklama yaparken Oran Teknoloji'den Yakup Noyan, bir değerlendirmede bulundu.

Sosyal medyayı aktif kullanan TBD Yönetim Kurulu Üyesi Levent Karadağ, eylemler sürecinde, gençlerin dünyayı radyo ve TV'lerden değil mobil cihazlardan izledikleri için sosyal medyada çabuk organize olabildiklerinin görüldüğüne işaret etti. "Yalan haber ve tweet"ın önüne, devlet ve kurumların risk ve kriz durumuna ilişkin planlarının bulunmasıyla geçilebileceğini vurgulayan Karadağ, işe sosyal medyayı öğrenme ve öğretmekle başlanması, düzenlemelerin kısıtlama yönünde olmaması gerektiğinin altını çizdi.
Avukat Gürkan Özocak, sosyal medyada barışçıl eylem çağrısında bulunmanın suç oluşturmayacağını belirtirken paylaşılan bilgi ve mesajların, nefret söylemi veya şiddet çağrısı yapmaması durumunda ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini bildirdi.
"Zaman, sınır ve engeli" olmayan sosyal paylaşımlarla birlikte yaratıcılığın önem kazandığına dikkat çeken İnsightRadar Platformu, sosyal medyanın içeriği üreten ile izleyen arasındaki katı ayrımı ortadan kaldırdığına işaret etti.
BTK'dan yapılan yazılı açıklamada, siber güvenliğin sosyal medyayı da içeren, kapsamı daha geniş bir konu olduğuna değinilerek sosyal medya ile ilgili bir düzenleme çalışması yapılmadığı kaydedildi.
Yakup Nayman ise, sosyal medya uygulamalarından olan twitter'ın Gezi Parkı olaylarına etkisine ilişkin araştırmaları ve Ulusal Sosyal Medya Derneği'nin (USMED) açıklamasını irdeledi.

Twitter bir baş belası mı?

31 Mayıs 2013'te Twitter'da, #direngeziparkı hashtag'i dünya çapında trending topik (TT) olup dünya listesinde ilk sıraya yerleşti. 3 Haziran 2013'te ise Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, "Şu anda Twitter denilen bir bela var, yalanın daniskası burada. Sosyal medya denilen şey aslında şu anda toplumların baş belasıdır" ifadesini kullandı.
"Sosyal medya bir iletişim aracıdır, provokasyon aracı olarak kullanılmamalıdır. Sosyal medya

kullanıcıları teyit etmeden okuduklarına inanmamalı" diyen İçişleri Bakanı Muammer Güler, Gezi Parkı eylemlerinde "insan hakları ihlalinde bulunan, kötü muamele yapan, aşırı güç kullanımına giden" personelle ilgili tüm yurtta, televizyon, İnternet, gazete, Twitter, Facebook ve benzeri sosyal medya yoluyla her tür görüntü ve iddiaların inceleneceğini bildirdi. İstanbul Emniyeti, 28 Mayıs'tan 4 Haziran'a kadarki süreci ele alan fezlekesinde sosyal medyayı suçladı.
Eylemlerde "on-line gençlik", "orantısız güç=orantısız zekâ" karşılaştırmalarının ardından sosyal medyanın tümüyle denetimsiz olduğu, çok fazla yanlış ya da yalan bilgi yaratıldığı ve kışkırtmalar için zemin hazırladığına vurgu yapılarak düzenlemeye gidilmesi gerektiği noktasına gelindi.
Ve, "sosyal medya" operasyonları başlarken kullanıcıların IP numaralarına ulaşma, bu platformlardaki paylaşımlar nedeniyle kişiler hakkında iddianame hazırlanacağı tartışmaları yaşandı. Bilişim uzmanı hukukçu Gökhan Ahi, soruşturmaların, sosyal medya kullanımını doğal olarak azaltacağı yorumunu yaptı. Alternatif Bilişim Derneği tarafından yapılan basın açıklamasında, "Yurttaşlarının iletişiminin takip edilmesi, kişisel verilerinin yasadışı şekilde toplanması; sosyal medya aracılığı ile ifade ettikleri görüş ve destekleri sebebiyle baskı altına alınmaları kabul edilemezdir" denildi.
CHP'nin Meclis İnternet ve Bilişim Komisyonu Üyesi Erdal Aksünger, "Emniyet, Tweeter'da tespit yapamaz. IP numarasını belirleyemez. Çünkü, Tweeter IP numarası vermiyor" dedi. Kullanıcıların rahat olmasını söyleyen Aksünger, tweeter'daki paylaşımlar yüzünden kimse hakkında iddianame hazırlanamayacağına dikkat çekti. " Mahkemeler tweeter'i delil olarak kabul etmiyor" diyen Aksünger, tweeter de Türkiye'nin Amerikan kanunlarına tabii olduğunu anımsattı.
Cumhuriyet gazetesinden Işık Kansu ve Ayşe Sayın'ın sorularını yanıtlayan CHP Genel Başkan Yardımcısı, Sosyolog Prof. Dr. Sencer Ayata, Gezi Parkı eylemlerini "siyasetçi" gözlüğünden çok, "sosyolog kimliği" ile irdeledi. Eylemcilerinin çoğunun 1990 doğumlu genç olduğuna işaret eden Ayata, eylemlerin "çekirdek" grubu olan gençlerin profilini, "Teknolojiyle dünyaya bağlanıyorlar. Üretken ve yaratıcılar. Saldırı silahları yok, pasifistler... Mizah ile büyümüşler. Ekşi Sözlük, Zaytung, Cem Yılmaz çocukları... Kanımca Ayşe Arman'ın, Gülse Birsel'in isyanına da kulak verdiler" şeklinde özetledi.
Ayata, "Bu gençler genellikle çocuk merkezli ailelerin çocukları. Kendi odalarındaki TV'yi seyretmiş, kendi bilgisayarlarında oynamışlar. Eylemleri de bir eğlenceye, adeta bilgisayar oyununa çevirmediler mi? Örneğin, biber gazını geriye gönderdiklerinde hep birlikte "Oleyy!" çekmeleri gibi. Tam bir zekâ, formasyon, kıvraklık ve çeviklik gösterisi. Yaratıcı ve muzipler" diye konuştu.

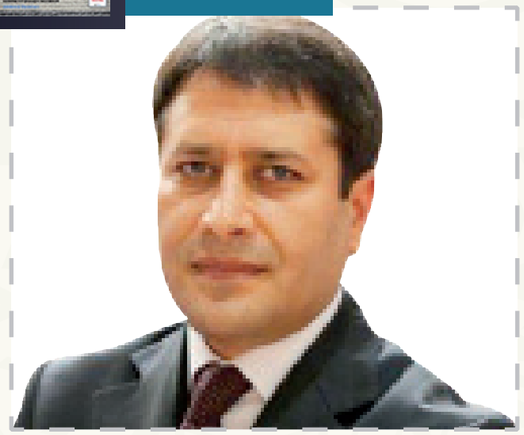

"Yalan tweet bomba yüklü araçtan daha tehlikeli"

Radikal Gazetesi'ne konuşan AK Parti sosyal medyadan sorumlu Tanıtım ve Medya Başkan Yardımcısı Ali Şahin, sosyal medya stratejilerini planlayacak bir ekip oluşturulduğu ve sosyal medyanın yasal bir çerçeveye oturtulması gerektiğini belirtti.

"Yalan tweet bomba yüklü araçtan daha tehlikeli. Sosyal medyaya yasal düzenleme şart" diyen Şahin "Birileri kalkıp yalan yanlış bir tweet'le iftirayla, fotomontajlanmış maksatlı bir içerikle kamuoyunu provoke edip çatışma iklimine sürükleyebiliyor. Yalan ve iftira dolu, provoke edici bir tweet bomba yüklü bir araçtan daha tehlikeli. Bomba yüklü bir aracın tahribatı sınırlıdır. Ama yalan-iftira tweet'i ile insanlar galeyana gelip birbirleri çatışabilir" diye konuştu.
Sosyal medyanın yasal bir çerçeveye oturtulması gerektiğini söyleyen Şahin, kanun çıkmasının "yasaklama" olmadığı, bunun hak ve özgürlüklerin koruma altına alınması demek olduğunu söyledi.

Yıldırım: Sosyal medyayı kısıtlayıcı çalışma yok

İstanbul Teknik Üniversitesi'nde düzenlenen Türkiye Offshore Enerji Konferansı'na katılan Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali Yıldırım, "sosyal medyaya düzenleme" ile ilgili soruya, "Sosyal medyayı kısıtlayıcı bir çalışma yok. Sokakta nasıl bir insan öldürmenin cezası varsa, sosyal medyada da işlenen suçun cezası vardır" yanıtını verdi.

"Sosyal medyanın özgürlük alanı olarak alabildiğince faaliyet göstermesine hiçbir şekilde karşı çıkmak, engellemek doğru bir şey değildir. Ama ne gerçek hayatta ne de sanal dünyada insanları mağdur edecek faaliyetleri yapma serbestisi de olamaz" diyen Yıldırım, "Nasıl sokakta insan öldürmenin bir cezası varsa sosyal medyada da insanı ölüme teşvik ederseniz, intihara, kumara teşvik ederseniz, izni olmadan insanların bilgilerine erişirseniz, onu da kamuoyu ile paylaşırsanız, o insanın mağduriyetine sebep olursanız bunun da bir cezası var. Bu suçun İnternet'ten ya da sosyal medyadan işlenmesi onu masum göstermez, dolayısıyla suç her yerde suçtur. Cezasız kalırsa kamu düzeni devam etmez, kargaşa hâkim olur" diye konuştu.

Gerçek alemde de sanal alemde de suçları önlemek, suçlarla mücadele etmenin demokratik hukuk devletlerinin yapması gereken şey olduğunu anlatan Yıldırım, "Sanal alem bizim hayatımıza yeni yeni girmeye başladığı için, bazı konular mevcut yasalarda tanımlanamamış olabilir. Yapılması gereken, uygulama açısından yanlış noktalara gitmemek için bu yasalara sanal alemle ilgili bölümleri de güncellemek gerekir" açıklamasında bulundu.
Bu arada AK Parti'nin sosyal medyayı düzenleyip ceza verilmesini içeren bir yasa çıkarması halinde Türkiye, dünyada ilk kez bu alana "ceza yasasıyla" giren ülke olacak. Sosyal medyaya yönelik yasal düzenleme, Avrupa Birliği (AB) ve Amerika Birleşik Devletleri gibi gelişmiş ülkelerde bulunmuyor, bu platformlarda hakaret gibi durumlarda bireysel olarak normal mahkemelere başvurulabiliyor.

BMD: Sosyal medyadan yayılan kötü haberler yüzünden maddi veya fiziki zarara neden olacak herhangi bir olay yaşanmadı

Negatif söylemlerde bulunanları, daha bilinçli bir tavır içinde değerlendirme yapmaya davet eden Bilişim Muhabirleri Derneği (BMD), ilgililerden konuyla ilgili gelecek her tür soruyu, uzman kişiler ve global kaynaklar kullanarak örnekleriyle yanıtlamaya hazır olduklarını duyurdu. BMD'nin konuya ilişkin açıklaması ise şöyle:

Türkiye'de 20 yılı aşkın bir süredir hızla gelişen ve hayatımıza birçok alanda katkıda bulunan İnternet ve onun çok önemli bir parçası olan sosyal medya araçları için olumsuz açıklamalar yapılmıştır. Birçok kesimin internet ortamında yayılan bir takım olumsuz yönlendirmeler için hayatımızın bu önemli parçasını suçlayıcı bazı açıklamalarına üzülerek şahit oluyoruz.

Sosyal medya, aynı evimizdeki sıradan teknolojik aletler gibi sadece bir araçtır. Nasıl kullanılacağı, hayatımıza nasıl katkıda bulunacağı tamamen kullananların niyetine göre değişmektedir. Sosyal medya bu bakış açısıyla edilgen bir yapı içermektedir.
Ana akım medyanın olayları haber olarak işleme konusunda yeterince etkin olamaması, olaylarda özellikle sosyal medya araçlarının ön plana çıkmasına neden olmuştur. Twitter gibi araçlar sayesinde ani başlayan olaylar sırasında kaybolan çocuklar bulunmuş, yaralananlara acil tıbbi müdahale imkanları sağlanmış, vatandaşın en tabii hakkı olan bilgi edinmesi mümkün hale getirilmiş ve en önemlisi kanaat önderleri halk tarafından itidalli davranmaya davet edilmiştir.

Bu süreçte kim oldukları halen belirlenememiş bazı karanlık niyetli kişiler tarafından bir takım asılsız ve yalan haberler de bu araçlarla yayılmış, ancak yine sosyal medyanın aydınlık insanları tarafından bu haberlerin önüne set çekilmiştir. Bilindiği kadarıyla, sosyal medyadan yayılan kötü haberler yüzünden maddi veya fiziki zarara neden olacak herhangi bir olay yaşanmamıştır. Sosyal medya, ana akım medyayı besleyen, internet kullanıcılarının kendi gibi düşünenleri bulabildiği diğer yandan kendini zenginleştirebildiği bir ortam sağlamaktadır. İnternet ve sosyal medyanın varlığı, demokrasinin en işlevli unsurlarından biri olarak ön plana çıkmaktadır.
Daha önce bu tarzda söylemlerin bu önemli araçların kullanımını kısıtlama ya da toplumun belli bir kesimini bunu kullanmaktan soğutma gibi negatif hareketlere yol açması ihtimalini

hep birlikte yaşadık. BMD olarak konuyla ilgili negatif söylemlerde bulunanları, daha bilinçli bir tavır içinde değerlendirme yapmaya davet ediyoruz. Türkiye'de bu alanın gelişmesinde katkıda bulunmuş en değerli beyinler olan bilişim muhabirleri, konuyu aydınlatmak üzere ilgililerden bu konuda gelecek her tür soruyu da uzman kişiler ve global kaynakları kullanarak örnekleriyle yanıtlamaya hazırdır.

İYAD: Batı ülkelerinde sosyal medyayı denetlemek isteyen hükümet yok

Gezi Parkı eylemlerindeki rolü nedeniyle gündeme gelen sosyal medyaya düzenlemeye ilişkin tartışmalara İnternet Yayıncıları Derneği (İYAD) de katıldı. İYAD'ın sitesinde yayımlanan bildiri şöyle:
"Son günlerde basına da sıkça konu olan ve hükümetin sosyal medyayla ilgili düzenleme hazırlığı içinde olduğuna ilişkin haberleri endişeyle takip etmekteyiz.
Son olarak AKP Sözcüsü Hüseyin Çelik'in 'Kimse bizden sürpriz de, yasaklama da beklemesin. Medeni ülkelerde bu iş nasıl kayıt altındaysa öyle olacak' şeklindeki açıklamaları ve bu ifadelerin 'Sosyal medyaya yasak değil düzenleme geliyor' şeklinde basında yer bulması endişemizi daha da çok arttırmıştır.
Öyle ki, hükümetin düzenlemeden anladığı, şu anda yürürlükte olan 5651 Sayılı 'İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesi ve bu yayınlar yoluyla işlenen suçlarla mücadele edilmesi hakkındaki kanun' ile aynı ise Türkiye'de sosyal medya erişimini ciddi sıkıntılar bekliyor demektir.
5651 sayılı kanunun getirdiği düzenleme sonucu yasaklı site sayısı 30 bini bulmuş ve Türkiye'yi internet sitelerine erişim konusunda sabıkalı ülkeler arasına sokmuştur. Sosyal medyayı düzenleme adı altında ve benzer bir mantıkla yapılacak kanun çalışması bu baskıyı daha da arttıracaktır.
'Avrupa Birliği standartlarına aykırı bir şey yapmayız' diyen ve sosyal medyanın batılı ülkelerdeki gibi bir denetime alınması gerektiğini vurgulayan Hüseyin Çelik'e batılı ülkelerde sosyal medyayı denetim altına sokmak isteyen hükümetlerin olmadığını hatırlatmak isteriz."

BTK: Halihazırda sosyal medya ile ilgili bir düzenleme çalışması yapılmamaktadır

Sosyal medyanın kullanımında da kötücül kullanımlara karşı bireysel, kurumsal, ulusal ve uluslar arası çapta mücadele gerekiyor ve bu yapılıyor. Gerçek sosyal ortamda suç teşkil eden her şey sanal sosyal ortamda da suç teşkil ediyor.
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu (BTK) Başkanı Tayfun Acarer, sosyal medyaya yönelik bir düzenleme yapılmadığı, siber güvenlik ve kişisel veri güvenliği ile ilgili çalışmaların gündemde olduğunu söyledi. BTK tarafından dergimize gönderilen yazılı açıklama şöyle:
Sosyal medya günümüzde vazgeçilmez iletişim ortamlarından biridir. Sosyal medya bireysel ve kurumsal iletişim için çok önemli olanaklar sunmaktadır. Tüm siber alemin olduğu gibi sosyal medyanın kullanımında da kötücül kullanımlara karşı bireysel, kurumsal, ulusal ve uluslar arası çapta mücadele gerekmektedir ve bu yapılmaktadır. Gerçek sosyal ortamda suç teşkil eden her şey sanal sosyal ortamda da suç teşkil etmektedir. Gelişmiş demokratik hukuk ilkelerini benimsemiş ülkelerde de bunların müeyyideleri yasal düzenlemelerle belirlenmiştir. Bireylerin, kurumların ve devletlerin teknik, hukuki ve idari yeterliliklerini geliştirerek, siber güvenliği sağlamaları, sosyal medya dahil tüm İnternet ortamını güvenli bir şekilde kullanabilmek için gereklidir.

Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı koordinasyonunda biz bunun için gerekli bilgilendirme, bilinçlendirme ve farkındalık yaratma çalışmaları ile siber güvenlik tatbikatları düzenleme ve güvenli İnternet hizmeti verilmesi konusunda ülke içinde ve uluslar arası işbirlikleri ile çalışmalar yaptık, yapmaya devam ediyoruz. İnternet Geliştirme Kurulu ve Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) koordinasyonu ile 83 büyük firmanın da katılımıyla oluşturulan Siber Güvenlik İnsiyatifi ile siber güvenlik konusunda farkındalık oluşturma, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Sosyal paylaşım siteleri çok sayıda kullanıcısı olan ortamlardır, bu sitelerde yayınlanan kişisel verilerin izinsiz kullanımı, kimlik hırsızlığı gibi kötü amaçlı kullanımı ihtimalleri karşısında, özellikle kişisel verilerin korunması ve kişisel hakların ihlali durumunda karşılaşılan sorunların giderilmesi için alınması gereken önlemler gelişmiş ülkelerin gündeminde bulunmaktadır. Siber güvenlik sanal ortamın güvenli ve güvenilirliği, kişisel verilerin güvenliği, kişilik haklarının korunması gibi evrensel konularda, bu çalışmalar gelişmiş ülkelerdekilere paralel olarak yürütülmektedir ve ihtiyaç duyulması halinde yetkili makamlar bu hususlarda gelişmiş ülkelerdeki düzenlemelere paralel olarak düzenleme yoluna gidebilirler. Siber güvenlik sosyal medyayı da içeren, kapsamı daha geniş bir konudur. Halihazırda sosyal medya ile ilgili bir düzenleme çalışması yapılmamaktadır.

Avukat Özocak:

Sosyal medyada barışçıl eylem çağrısında bulunma suç oluşturmaz

Facebook veya Twitter'daki paylaşımların, ceza kanunlarındaki bir suça vücut vermesi halinde suç olup soruşturulabileceğine dikkat çeken Özocak, sosyal medyada kullanılan bilgi ve mesajların nefret söylemi veya şiddet çağrısı yapmıyorsa ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini vurguladı.

Sosyal ağların Türkiye'de özellikle "Gezi protestoları" sürecinde kullanımını mercek altına aldığımız "Dosya" sayfalarımıza, Köksal&Partners Avukatlık Bürosu'nda görevli Avukat Gürkan Özocak sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Özocak, Twitter'da "polis geliyor kaçın", "şurada tedavi merkezleri var" şeklinde iletileri paylaşmanın hiçbir suça vücut vermediğini, Anayasa'nın 34. maddesine göre, kişilerin önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız istedikleri yerde toplantı ve gösteri yapabilecekleri ve sosyal medya üzerinden barışçıl eylem çağrısında bulunmanın herhangi bir suç oluşturmadığını anlattı.

Sosyal medyanın, koşulsuz, şartsız veya çok geniş önlemlerle devlet denetimine açık olmasının kişilerin özel hayatları, haberleşme hürriyetleri ve ifade özgürlükleri üzerinde devletin "gözünün" olması, bu özgürlüklerinden tamamen hukuka aykırı bir biçimde engellenmesi/sınırlanması anlamına geleceğine işaret eden Özocak, AİHM kararlarında, ifade özgürlüğünün yalnızca "nefret söylemi ve şiddet" durumlarını kapsamayacağının açıkça belirtildiğini anımsattı.

Sosyal medyanın bugün kişilerin birincil derecede önemli haber ve ifade kaynağı olduğuna dikkat çeken Özocak, nefret söylemi ve şiddet dışında sosyal medyanın kısıtlanması ve devletin denetimine açık olmasının ifade özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına geleceği hak ve özgürlükler bakımından son derece tehlikeli olacağının altını çizdi.

- Sosyal medyayı kullanmak, Twitter ve Facebook'tan gönderilen mesajlar hangi durumlarda suçtur? Mesajların suç olması için ne gerekiyor?

- Twitter ve Facebook'tan gönderilen mesajların doğrudan suç olduğu gibi bir yorum yapmak mümkün değildir. "Suç", temel olarak Türk Ceza Kanunu'nda (yahut ceza normu içeren diğer kanunlarda) bir emir/yasak biçiminde düzenlenen ve bunun karşılığında hapis veya adli para cezası şeklinde bir ceza yaptırımı öngörülen eylemlerdir. Dolayısıyla, eğer kişilerin Facebook veya Twitter üzerinden yazmış oldukları ifadeler, ceza kanunlarında düzenlenen herhangi bir suça vücut veriyorsa, ancak bu durumda mesajların suç olduğu ve soruşturma konusu yapılabileceği söylenebilir. Sosyal medyada en sık görülen suçlar; hakaret, tehdit vb. suçlardır. Ancak özellikle Gezi protestoları döneminde TCK m. 213-218 arasında düzenlenen suç işlemeye tahrik, kanunlara uymamaya tahrik, halkı kin ve düşmanlığa tahrik vb. suçların tartışma konusu olduğunu görüyoruz. Ancak, ifade ettiğim gibi, bu suçların meydana gelmesi için doğrudan kanuni tanımlarında yer alan unsurların meydana getirilmesi gerekiyor. Aksi halde, örneğin Twitter'da sadece "polis geliyor kaçın", "şurada tedavi merkezleri var" şeklinde iletiler paylaşmak veya "hükümet istifa" demek başlı başına hiçbir suça vücut vermez. Yine kişiler Anayasa'nın 34. maddesine göre, önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız istedikleri yerde toplantı ve gösteri yapabileceklerinden, insanlara sosyal medya üzerinden barışçıl eylemler yapma çağrısında bulunmak da herhangi bir suç oluşturmamaktadır.

-Sosyal medyanın gerçek zamanlı bilgi akışını

seçici olarak sansürlemek çok zor. Taksim Gezi Parkı protestoları kapsamında İzmir ve Adana'da onlarca Twitter kullanıcısı sosyal ağlar üzerinden dezenformasyon yapma, "halkı isyana teşvik" suçlamasıyla gözaltına alındı. Bu konuya ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz? Bu gözaltıların hukuki temeli nedir?

- Burada, yukarıda bahsettiğimiz TCK m. 213-218 arasında yer alan suçların işlendiği gerekçesiyle kişiler göz altına alındı. Ancak halkı suç işlemeye veya kanunlara uymamaya tahrik suçları, TCK'da açıkça şu şekilde düzenlenmiştir:
"Suç işlemek için alenen tahrikte bulunan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." (TCK 214)

"Halkı kanunlara uymamaya alenen tahrik eden kişi, tahrikin kamu barışını bozmaya elverişli olması hâlinde, altı aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır." (TCK 217)

Oysa, Twitter'da paylaşılan iletiler, hükümetin istifasını isteyen, insanları protesto için sokaklara çağıran iletilerdir. Hükümeti istifaya çağırmak için sokakta gösteri yürüyüşü yapmak ise herhangi bir suça konu olmadığı gibi, aksine, eğer silah veya saldırı söz konusu değilse, Anayasa'nın 34. maddesine göre bir anayasal haktır. Dolayısıyla benim görüşüm, bu gözaltılar hukuki dayanaktan yoksun ve kanuna aykırı gözaltlarıdır. Zira, ortada bir suç şüphesi yoktur. Esasen, kişilerin barışçıl protesto gösterileri düzenlemeleri anayasal hak olduğundan, polisin bunları engellemesi TCK m. 114 uyarınca siyasi hakların engellenmesi, hukuksuz bir biçimde gözaltına alması TCK m. 109 uyarınca kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, suç şüphesi olmaksızın kişileri darp etmesi TCK m. 86 uyarınca kasten yaralama, yine suç şüphesi ve CMK m. 119 uyarınca alınmamış arama kararı olmadan evlere, insanların sığındığı otellere girmesi TCK m. 116 uyarınca konut dokunulmazlığının ihlali suçlarına vücut vermektedir. Kısacası, eğer eylemler suç teşkil etmiyorsa (ki doğrudan şiddete yönelen çok istisnai olaylar dışında, olayların yüzde 95'i bu tip gösterilerdir) bunlara yapılan müdahaleler ile emniyet kuvvetleri yukarıdaki suçları işlemektedirler.

Şunu da belirtmek gerekir ki; Anayasa'nın 137/2. maddesi uyarınca, kamu görevlileri amirlerinin emirleri suç konusu bir emir ise, bu emirleri hiçbir surette yerine getiremezler. Burada polise verilen emirler de suç olduğundan, bu suçlardan hem emri veren yetkililer, hem de emri uygulayan kolluk kuvvetlerinin cezai sorumluluğu vardır.

- Sosyal medyanın kışkırtmalara açık olduğu belirtiliyor. Kışkırtıcılar nasıl tespit edilir, cezası nedir?

- Sosyal medyada eğer suç teşkil edenbir husus söz konusu ise, bu durumda gerekil soruşturmayı cuhuriyet savcılıkları yürütecektir. Eğer Türkiye'den tespit yapılabiliyorsa, ilgili İnternet sitesinden fiili işleyen kişilerin IP adresleri Emniyet Müdürlüklerinin Bilişim Şube Müdürlüklerince tespit edilir. Eğer Twitter gibi Türkiye'den IP tespiti mümkün olmayan sitelerden işlendiyse, bu durumda adli istinabe yoluyla Twitter'ın ABD'deki merkezinden, ilgili tweetleri gönderen kişilerin IP adresleri istenir, gelen IP adreslerinden failler bulunup haklarında ceza soruşturması yapılabilir.

Bunun yanında, İnternet sitelerinde hukuka aykırı bir içerik söz konusuysa, bu içeriklerin silinmesi için de 5651 sy. Kanun bir hukuki süreç tanımlamıştır. Buna göre, hukuka aykırı içeriğin bulunduğu İnternet sitesinin içerik veya yer sağlayıcısından içeriğin kaldırılması talep edilir. Eğer talep yerine getirilmezse, içeriğin kaldırılması talebiyle sulh ceza mahkemesine başvurulabilir.

Gözaltı durumunda ne yapmalı?

- Gözaltı tedbiri, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 91 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Kısaca özetleyecek olursak; gözaltına alınan bir kimse, öncelikle avukat talep etmelidir. Eğer kendisinin özel avukatı yoksa, baro kendisine ücretsiz avukat gönderecektir. Avukatı gelene kadar kimlik tespiti dışında hiçbir soruya cevap vermek zorunda değildir, susma hakkını kullanabilir. Gözaltı süresi 24 saat + ilgili emniyet birimi/savcılığa götürülmek için 12 saat olmak üzere toplam 36 saattir. Kişi 36 saatten fazla gözaltında tutulamaz. Ancak, ortada örgütlü bir suç söz konusuysa (CMK m. 250 uyarınca söz konusu olan suçlar) gözaltı süresi 2 gündür, ayrıca her defasında birer gün olmak üzere toplamda 3 gün daha uzatılabilir. Bu süreler sonunda kişi ya serbest bırakılmalı ya da sulh ceza mahkemesi hâkimi karşısına çıkarılmalıdır.

Bunun dışında, kişinin gözaltına alındığı derhal yakınlarına bildirilmelidir, gözaltına alınan kişi bunu hemen talep etmelidir. Ayrıca, gözaltında kelepçe, sadece kaçma durumu olan veya kendisi/çevresinin vücut bütünlüğü bakımından tehlike arzeden kişilere kelepçe takılabilir. Bu özelliklerde olmayan kişilere kelepçe takılması kanuna aykırı olacaktır.

-Sizce sosyal medya denetime açık olmalı mı?

- Sosyal medyanın, günümüz dünyasında iletişim özgürlüğü ve ifade özgürlüğünün en önemli araçlarından birisi olduğu tartışmasızdır. Elbette bu mecrada kişiler istediklerini yazabilmekte, yeri geldiğinde yalan veya asparagas bilgiler de paylaşabilmektedir. Ancak bu "sakıncalar", sosyal medyanın kamu otoritesi tarafından denetlenmesi veya kısıtlanması sonucunu çıkarmamıza yol açmamalıdır. Demokratik ülkelerde kişi özgürlükleri, kamu otoritesinin denetimi altında kullanılmaz, aksine, bu otorite tarafından güvence altına alınır. Sosyal medyanın, koşulsuz şartsız veya çok geniş tedbirler dahilinde devlet denetimine açık olması; kişilerin özel hayatlarının, haberleşme hürriyetlerinin ve ifade özgürlüklerinin üzerinde devletin "gözünün" olması, dolayısıyla bu özgürlüklerinden tamamen hukuka aykırı bir biçimde engellenmesi/sınırlanması anlamına gelecektir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, ifade özgürlüğünün yalnızca "nefret söylemi ve şiddet" durumlarını kapsamayacağı, bunun dışında her türlü beyanın ifade özgürlüğü kapsamına gireceği açıkça ve defaatle belirtmiştir.

Dolayısıyla, eğer sosyal medyada kullanılan ifade ırk, din, cinsel yönelim, cinsiyet vb. bir nefret söylemi veya şiddet çağrısı yapan bir ifade değilse, bunun ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Bu nedenle, sosyal medya bugün kişilerin birincil derecede önemli haber ve ifade kaynağı olduğundan, sosyal medyanın yukarıda bahsettiğimiz hususlar dışında kısıtlanması ifade özgürlüğünün sınırlandırılması anlamına geleceğinden, devletin denetimine açık olması da hak ve özgürlükler bakımından son derece tehlikeli olacaktır.

Gürkan Özocak kimdir?

2009 yılında Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Gürkan Özocak, 2012 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden yüksek lisans derecesini aldı.
İyi derecede İngilizce ve orta düzeyde İtalyanca bilen Özocak, Köksal&Partners Avukatlık Bürosu'nda 2010 yılı Kasım ayı itibariyle avukatlık stajını tamamlayıp büroda görevine devam ediyor. Özocak, halen Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Usul Hukuku Bilim Dalı'nda doktora eğitimini sürdürüyor.

TBD'den Karadağ:
İşe, sosyal medyayı öğrenme ve öğretmekle başlanmalı, düzenlemeler kısıtlama yönünde olmamalı

Gezi protestolarının Twitter'da şimdiye kadar en çok konuşulan konuların başında geldiğini belirten Karadağ, yayın yasağının olmaması, devlet ve kurumların risk ve kriz durumuna ilişkin planlarının bulunmasıyla "yalan haber ve tweet"ın önüne geçilebileceğini vurguladı.

Büyük veri ve sosyal ağların Türkiye'de özellikle "Gezi protestoları" sürecinde kullanımını mercek altına aldığımız "Dosya" sayfalarımız için sosyal medya üzerine çeşitli yazıları bulunan ve sosyal medyayı aktif kullanan TBD Yönetim Kurulu Üyesi Levent Karadağ ile görüştük.

Türkiye'nin sosyal ağları kullanmada dünyada ilk 5 ülke arasında yer aldığı için gezi protestolarının da dünyada Twitter'da en çok konuşulan konu halini aldığına söyleyen Karadağ, "Gezi protestoları Twitter'da şu ana kadar en çok konuşulan konuların başında geliyor. Arap Baharı, Wall Street olayları hiçbiri Twitter'da bu kadar konuşulmadı" dedi.

Gezi protestolarının başlangıcında "dijital yerliler" denilen 30 yaş altındaki gençlerin, sosyal medya ortamlarını iyi bildikleri gibi uluslar arası sosyal medyalarda da kısa sürede yer aldıklarına değinen Karadağ, 29 Mayıs'ta 1 milyon 800 binlerdeki aktif Türk kullanıcı sayısının, 10 Haziran'da 9 buçuk milyon kişiyi geçtiğini bildirdi. Karadağ, protestolar sürecinde, gençlerin aslında apolitik olmadıkları, dünyayı radyo ve TV'lerden değil mobil cihazlardan izledikleri için sosyal medyada çabuk organize olabildiklerinin görüldüğüne dikkat çekti.

Cep telefonu ve bilgisayarda kullanılan ortamların yabancı şirketlere ait olduğunu anımsatan Karadağ, Twitter ve Facebook gibi şirketlerin kullanıcılar arasında güveni sarsmamak için dünyaya mal olmuş bir harekette gizli bilgileri vermek konusunda direnç gösterebilecekleri, hükümet tarafından yapılan açıklamaların da bu doğrultuda olduğuna işaret etti.

Sanal dünya ile gerçek dünyanın birleştiği, gerçek dünyada "yalan haber", sanal dünyada da "yalan tweet" olduğunu belirten Karadağ, yayın yasağının olmaması, devlet ve kurumların risk ve kriz durumuna ilişkin planlarının bulunması halinde, "yalan haber ve tweet"ın etkisinin daha az olacağının altını çizdi.

-Gelişen teknoloji ve farklılaşan ihtiyaçlarla birlikte veri tabanı teknolojilerinde de ciddi bir değişim yaşandı. Bu değişim, büyük veri ve bileşenlerine ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz?

- Wikipedia'da büyük veri; "toplumsal medya paylaşımları, ağ günlükleri, bloglar, fotoğraf, video, log dosyaları v.b. gibi değişik kaynaklardan toparlanan tüm verinin, anlamlı ve işlenebilir biçime dönüştürülmüş biçimi" şeklinde tanımlanıyor. Büyük veri platformunun oluşumundaki beş bileşen yine Wikipedia'da; İngilizce karşılıkları olarak "variety (çeşitlilik), velocity) (hız), volume (veri büyüklüğü), verification (doğrulama) ve value (değer)" şeklinde 5V diye açıklanıyor.
Variety (Çeşitlilik): Üretilen verinin yüzde 80'i yapısal değil ve her yeni üretilen teknoloji, farklı formatlarda veri üretebiliyor. Telefonlardan, tabletlerden, bütünleşik devrelerden gelen türlü çeşitlilikte "veri tipi" ile uğraşılması gerekiyor. Bir de bu verilerin farklı dillerde, Non-Unicode olabileceğini düşünürseniz, bütünleşik olmaları, birbirlerine dönüşmeleri de gerekli.
Velocity (Hız): Büyük verinin üretilme hızı çok yüksek ve gittikçe artıyor. Daha hızlı üreyen veri, o veriye muhtaç olan işlem sayısının ve çeşitliliğinin de aynı hızda artması sonucunu doğuruyor.
Volume (Veri Büyüklüğü): IDC istatistiklerine göre 2020'de ulaşılacak veri miktarı, 2009'un 44 katı olacak. Şu anda kullanılan, "büyük" diye adlandırdığımız kapasiteleri ve "büyük sistemleri" düşünüp bunların 44 kat büyüklükte verilerle nasıl başa çıkacaklarını hayal etmek gerekiyor! Kurumun veri arşivleme, işleme, bütünleştirme, saklama vb. teknolojilerinin bu büyüklükte veri hacmi ile nasıl başa çıkacağının kurgulanması gerekli hem de hemen.
Verification (Doğrulama): Bu bilgi yoğunluğu içinde verinin akışı sırasında "güvenli" olması da bir diğer bileşen. Akış sırasında, doğru katmadan, olması gerektiği güvenlik seviyesinde izlenmesi, doğru kişiler tarafından görünebilir veya gizli kalması gerekiyor.
Value (Değer): En önemli bileşen ise değer yaratması. Bütün yukarıdaki eforlarla tariflenen "büyük veri"nin veri üretim ve işleme katmanlarınızdan sonra kurum için bir artı değer yaratıyor olması lazım. Karar veriş süreçlerinize anlık olarak etki etmesi, doğru kararı vermenizde hemen elinizin altında olması gerekiyor. Örneğin sağlık konusunda stratejik kararlar alan bir devlet kurumu anlık olarak bölge, il, ilçe vb detaylarda hastalık, ilaç, doktor dağılımlarını görebilmeli.

Hava Kuvvetleri, bütün uçucu envanterindeki taşıtlarının anlık yer ve durumlarını görmeli, geriye dönük bakım tarihçelerini izleyebilmeli.
Bir banka, kredi vereceği kişinin, sadece demografik bilgilerini değil, yemek yeme, tatil yapma alışkanlıkları ve gerekirse sosyal ağlarda ne yaptığını dahi izleyebilmeli.
Veri, çığ gibi büyüyor; çok yakın bir zamanda akıllı binalarda binlerce sensör olacağı belirtiliyor. Bu sensörler aracılığıyla ev içerisindeki her türlü davranışımız ölçülecek.
Sosyal medya da veri toplanıyor ve anında değerlendiriliyor. Örneğin; ilişkisini "nişanlısına" çeviren kişiye evlilik şirketleri ulaşıyorlar.
Veri tabanını teknolojileri de verinin ilk ortaya çıkışı, ortamına hızlı ulaşma, verinin doğruluğu, verinin değeri, verinin hızla işlenmesi ve ilgili yerlere ulaşmasını güvenli sağlanmalı. Teknoloji ve yazılım şirketleri, "büyük veri (big data)" konusuna odaklanmış durumdalar. Verinin değerlendirilmesi amacıyla da küçük-orta-büyük ölçekli şirketlerin kullanacağı şekilde "veri madenciliği ve iş zekâsı programları" geliştiriliyor. Önümüzdeki dönemde kurum ve toplumlarda "veriye dayalı yönetim" stratejik öneme sahip olacak.

-Büyük verinin (big data) yaratacağı fırsatlar ve istihdam alanları nelerdir?

-Veri; kişi, kurum ve ülkeler için stratejik hale geldi. Geçen yıl, birinde, 70 milyon kişinin vatandaşlık ve özel bilgileri bulunmuş, bilgilerin sorgulama programları yaparak avukatlara satmışlardı. (Araba, ikametgâh, mal varlıklar vs.). Bugün birçok bilgi, uluslar arası alanda el altından satılmaktadır (kredi kart bilgileri, vatandaşlık bilgileri, sağlık bilgileri, ticari bilgiler vs).

Akıllı binalarda binlerce sensör bilgi toplamaya başladı, sosyal medyada iz bırakıyoruz, ulaşımda iz bırakıyoruz. Yeni dünyanın en stratejik ürünü; petrol değil "bilgi"dir. O zaman bilgi üreten, bilgiyi işleyen, bilgi ithalatı, bilgi ihracatı, bilgi casusu gibi iş yaşamının her alanında bilgiye ihtiyaç duyulacak.

-Peki, sosyal ağ ve uygulamalarındaki büyük veri (big data) nasıl yönetilmeli? Sosyal ağ verisi nasıl modellenmeli, mimarisi ve yöntemi ne olmalı?

-Facebook'un kullanıcı sayısı 1 milyara yaklaştı. 1 milyar kullanıcı veri üretiyor. Sosyal medya sadece Facebook değil tabi ki Twitter, Youtube, Pinterest, blog siteleri vs. var. Ama biz Facebook, Twitter, Youtube ekseninden bakarsak; yazı, fotoğraf ve video olarak düşünüp, model kurgulanmalı, takip sistemlerine bakınca İnternette deneyimli arama motor teknolojisiyle anahtar kelimeyle gelen veriyi kayıt ediyorlar. Veriler, karar destek sistemine atılarak, işleniyor. Sosyal ağlardan gelen verilerin bir kısmına hızlı geri dönüş (çağrı, şikâyet yönetimi, kriz yönetimi vs) sağlanması için hızlı karar verme ve yanıtlama sistemleri oluşturulmalı.

-Sosyal ağ üzerinde gerçekleştirilen büyük veri (big data) analiz edilmek istenirse bu analiz işlemi ile elde edilebilecek sosyal ağ analizi ölçütü nedir, nasıl hesaplanır?

-Sosyal ağ üzerindeki büyük verinin analizinde Sosyal Ağ Analiz (SAA) teknikleri kullanılabilir; bu konuda birçok uygulama bulunuyor. SAA, sosyal ağ kümeleri arasında düğümler oluşturarak, düğümler arasındaki bağların ilişkilerini grafiğe döker. Çoğunlukla bu bağ göreceli gücü göstermek için sayıya dökülür. SAA'nın sonucu, her düğümü ağ içindeki yerleriyle ilgili olarak bazı niteliklerle sayıya dökmektir. Bu nitelikler çeşitli metrikler içerir.
Bu metriklerin bazı örneklerini şöyle sıralayabiliriz: Merkeziyet derecesi (ağ içindeki diğer insanlarla olan bağların sayısı), Yakınlık (kişinin, doğrudan veya dolaylı olarak, ağ içindeki diğer bütün kişilere olduğu mesafenin derecesi), Aradalık (kişinin başkalarına ait doğrudan bağlar üzerinden dolaylı olarak iletişime geçtiği kişilerin sayısı) ve ulaşmadır (herhangi bir ağ üyesinin diğer ağ üyelerine ulaşma derecesi).
SAA'nın hangi şekillerde kullanıldığının örnekleri arasında, topluluklar arasındaki güç dinamiklerinin anlaşılması, şüpheli terörist ağlarının tanımlanmasına yardımcı olunması, sahtecilik ağlarının tanımlanmasına yardımcı olunması ve organizasyonların birbiriyle nasıl etkileşime girdikleri sayılabilir.

- Ontolojilerin sosyal ağlara sağlayabileceği katkılar nelerdir? Ontoloji tabanlı bir sosyal ağ nasıl geliştirilebilir, ağdaki ağ ve ilişkiler nasıl temsil edilebilir?

-Sosyal ağlar, kümelerden, davranış özelliklerinden oluşur. Ontolojilerin, daha küçük ve özelleştirilmiş sosyal ağlarda kullanılması

önemli katkılar sağlar. Hatta, pazarlama, aktivizm alanında çok yararlı sonuçlar verir.
Ontoloji tabanlı bir sosyal ağ, öncelikle gerçek hesapların olduğu düşünülerek tasarlanmalı.
Bu sistemde gruplar, paylaşımlar, davranışlar arasındaki ilişkiler daha kesin çizgiler oluşturur. Böylece tüketici eğilimleri, toplumsal davranışlar daha net ölçülebilir.
Ontoloji, semantik web, daha da öncesine gidecek olursak yapay zekâ sistemlerinin istenilen sonucu vermemesi verinin az oluşu, verinin işleme hızlarının az olması, veri saklama kapasitelerinin düşük olmasıydı. Şimdi bunların hepsi aşıldı, büyük verinin işlenmesiyle bu konuda çağ atlanabileceğine inanıyorum.

- Özellikle "Gezi protestoları" sürecinde sosyal medyanın yoğun kullanımını neye bağlıyorsunuz?

-Türkiye, sosyal ağları kullanma açısından dünyada 5 ülke arasında yer aldığından, gezi protestoları da dünyada Twitter'da en çok konuşulan konu halini aldı. Bu nedenle Türkiye içinde ve dışında çok sayıda konuyla ilgili raporlar yayınlandı. Araştırma firmalarının bazılarıyla birlikte çalışmalarımız olduğu için güvenilir araştırmalar olduğuna inanıyorum.

Gezi protestoları Twitter'da şu ana kadar en çok konuşulan konuların başında geliyor. Arap Baharı, Wall Street olayları hiçbiri Twitter'da bu kadar konuşulmadı. Sosyal medyanın ana unsurlarında Facebook, Twitter ve Youtube'da çok fazla sayıda içerik üretildi.

Özellikle ilk günlerde sokağa çıkanların sayısının artışı ve sosyal medyanın kullanımında ulusal medyanın önemli katkısı var. Televizyonlar protestoları vermeyince insanlar, sosyal medyaya yöneldi. Oradan gelen sosyal paylaşımlar, doğru-yanlış paylaşıldı. Aileler çocuklarından haberdar olmak için sosyal medya hesapları açtı.

Gezi protestolarının başlangıcında "dijital yerliler" dediğimiz 30 yaş altındaki gençler, sosyal medya ortamlarını iyi bildikleri gibi uluslar arası sosyal medyalarda da kısa sürede nasıl yer aldılar. Ulusal medyanın meydana gelen olayları vermemesi nedeniyle bütün dünya olayları, sosyal medyadan takip
etti ve sosyal medyada oldukça fazla bilgi toplandı.

- Gezi Parkı protestocuları, bilgi paylaşımında hangi sosyal ağları kullandı? Uluslar arası toplumun dikkatini çekmek ve yardım istemek için sosyal medyadan nasıl yararlandı?

-Gezi Parkı olaylarında ilk günlerdeki kişiler, "Dijital Yerliler" dediğimiz kuşaktan oldukları için sosyal medyayı iyi kullandı. Ayrıca Türkiye'deki 43 milyon 3G aboneli cep telefonu var. Gençlerin çoğunluğunda akıllı telefon özelliği olan telefonlar bulunduğundan çekilen fotoğraf veya video kısa zamanda sosyal ağ ortamlarında paylaşıldı. Paylaşımlarda bir koordinasyon ve organizasyon olarak, Hashtag (#) larda organize oldular. Çok kısa sürede #DirenGeziParkı, #DirenGezi ve uluslar arası paylaşımı #OccupyGezi şeklinde yapıldı.

Sosyal medya ortamları olarak Twitter, Facebook, Youtube ağırlıklı bir şekilde kullanıldı. Ayrıca iç haberleşme için şifreli Zello Programı ve kendi iç ağlarından yararlandılar.
Ancak İnternet'in ve halkların özgürlüğü konusunda faaliyet gösterdiğini belirten Anonymous'un devreye girmesiyle devlet sitelerinin hack edilmesi ve uluslar arası alanda yayılması etkili oldu. Apolitik olduğu için eleştirilen gençlerin aslında apolitik olmadığı, dünyayı radyo ve TV'lerden değil, mobil cihazlar üzerinden izledikleri için sosyal medyada çabuk organize olabildiklerini gördük.

Uluslar arası toplum özellikle yurt dışında yaşayan Türkler, kriz dönemlerinde Türkiye'den "haber almakta" çok zorlanıyorlar. Yayın yasaklarının konulmasıyla birlikte insanlar yakınlarından haber alamaz hale geliyorlar. O zaman sosyal medyaya bakıyorlar ve çoğunlukla haber yerine dezenformasyon okuyorlar. Ayrıca "dijital yerliler" dediğimiz kuşağın İngilizcesinin iyi olması,

sözlük programlarını iyi kullanmaları nedeniyle #occupygezi hashtagı ile twitleri paylaşarak uluslararası toplumun dikkati çekildi. Ama özellikle yüklenen aşırı fotoğraf ve videolar, uluslar arası toplumun ilgisini çabuk çekmesine neden oldu.

-Olayların başlaması (31 Mayıs) ve sonraki 7 gün içinde (özellikle 6 Haziran) #DirenGeziParkı ve #OccupyGezi hastag taşıyan ne kadar tweet atıldı, sayı vermeniz mümkün mü?

-29 Mayıs'ta 1 milyon 800 binlerdeki aktif Türk kullanıcı sayısı, 10 Haziran'da 9 buçuk milyon kişiyi geçti. Bu konuda sizinle şu bilgiyi paylaşabilirim.

-Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın göstericilerin cep telefonları için mahkemeden "arama kararı" çıkarttığı, telefonların imaj kopyası alınarak inceleme yapılacağı basına yansıdı. Habere göre Savcılık, soruşturma kapsamında 230 şüphelinin telefonlarında "imaj kopyalaması yapabilmek" için mahkemeye başvurarak arama kararı çıkarttı. Sulh Ceza Mahkemesi de telefonları bilgisayar gibi kabul ederek Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen "bilgisayarlara, bilgisayar programlarına ve kütüklerine, kopyalama ve el koyma" hükmü uyarınca, savcılığın talebini yerinde bularak aramaya izin verdi. Arama kararıyla telefonların imaj kopyası alınarak incelemeler yapılacak. Bu konuya ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Öncelikle olayın hukuki kısmı televizyonlarda tartışıldı. Bir olay hakkında haber vermenin suç unsuru olmadığı belirtildi. Örneğin; "Şurada polis var", "Burada TOMA var" gibi. Bu televizyonların da yaptığı bir durum. Ancak birisine hakaret etmek, küfretmek suç teşkil ediyor.
Teknik kısma bakılınca bugüne kadar bilgisayarlı vakalarda bilgisayardaki disklerin kopyaları alınıp verilmedi. Bilgisayarlara el konuldu, telefonlara da el konulduğu zaman bulunan bilginin doğruluğu nasıl ispat edilecek? Bilgi, o ortama sonradan da yerleştirilmiş olabilir. Telefonlara bakmak kişilerin bilgisayarlardan daha özeline girmek demektir. Çünkü telefonlarda çok daha özel bilgiler olabilir. Bu kişinin özel hakkına müdahale edilmek sayılabilir. Cep telefonu ve bilgisayarda kullanılan ortamlar yabancı şirketlerin ortamları. Bu şirketler (twitter, facebook vs), kullanıcılar arasında güveni sarsmamak için dünyaya mal olmuş bir harekette gizli bilgileri vermek konusunda direnç gösterebilirler. Son zamanlarda hükümet tarafından yapılan açıklamaların da bu doğrultuda olduğu görülüyor.

- AK Parti'nin sosyal medyadan sorumlu Başkan Yardımcısı Ali Şahin, "Yalan tweet bombadan daha

tehlikeli. Sosyal medyaya yasal düzenleme şart" dedi. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

-Sanal dünya ile gerçek dünya birleşti, gerçek dünyada nasıl "yalan haber" varsa sanal dünyada da "yalan tweet" var. Yalan tweetin daha tehlikeli olması, daha hızlı yayılmasındandır. Bunun önüne geçmek için öncelikle yayın yasağının olmaması, devlet ve kurumların risk ve kriz durumuna ilişkin planlarının bulunması gerekiyor. Ancak o zaman "yalan haber ve tweet"in etkisi daha az olur. İnsanlar, tarih boyunca bilinmeyenden korkmuşlar. Bilinmeyenler azalınca korku da azalmış. O zaman işe sosyal medyayı öğrenmek ve öğretmekle başlamak gerekir.
Son yıllarda özgürlük hareketleri, "İnternet'in özgürlüğü" üzerine veriliyor. O nedenle İnternet'e gelebilecek herhangi bir kısıtlama haberi bile dünyada anında karşı örgütlenmeleri getiriyor. Anonymous bunların başında yer alıyor. Bir kısıtlama getirdiğiniz anda uluslar arası teknoloji şirketleri, çok kısa sürede başka yöntemlerle kısıtlamayı deliyorlar. Youtube'ın Türkiye'de yasaklı olduğu dönemlerde Türkiye, Youtube dünyada en çok kullanan ülkelerden olmuştu.

Sosyal medya yapılacak düzenleme yaparken öncelikle, toplumun çeşitli kesimlerine sosyal medya, bu ortamda nelerin suç, nelerin suç olmayacağı şeffaf bir yapıyla anlatılarak işe başlanmalı. Düzenlemeler sosyal medyayı kısıtlama yönünde olmamalı.

-Gezi Parkı olaylarında gerçek veriler ve gerçek olmayan veriler birbirinden nasıl ayırt edildi sizce?

-Ulusal medya yayın yapmayınca çok fazla gerçek olmayan bilgi de ortaya çıktı. İnsanlar çocukları ve yakınlarından haber alamayınca sosyal medyadan yayılan her türlü habere bakıp inanmaya başladılar. Sosyal medyada, insanları doğru haber almaya yönlendirse de doğru haber kaynaklarının anında sahteleri çıktı. Doğru haberi ayırt etmek için, tweeter adresinin paylaştığı haberlerin geçmişine, eski bir hesap olup olmadığına dikkat edildi. Yoğun olarak bazı hashtaglar (#direngezi, #direnankara vb) izlenirken bunların da anında harf oyunlarıyla sahteleri devreye girdi. Ama Taksim Dayanışması gibi platformlar, blog sayfaları açarak veriyi daha güvenilir hale getirdiler. Daha güvenli iletişim için Zello programı kullanıldı.

Yine sosyal medyada hesabın doğru olacağına (Cem Yılmaz, Okan Bayülgen vs) inandığı kişilerin haberlerine bakıldı. Ayrıca Facebook gruplarında grupların eski olması ve tanıdıkları ortak arkadaşlara göre karar verdiler.

Burada sosyal medyanın ticari olarak kullanılabileceğine, bu işten ticari yarar elde etmek isteyen kişiler olabileceğine dikkat edilmeli. Örneğin "Gezi Gönüllüleri" adı altında bir facebook grup kurup ve twitter adresi açıp, çok sayıda kişiyi kayıt edebilir. Daha sonra grubun veya twitter hesabının adını ticari firma olarak değiştirip, beğen sayısı olarak satabilirler.

Özetle sosyal medyanın dinamiklerini öğrenip ona göre sosyal medyada yer almamız lazım.

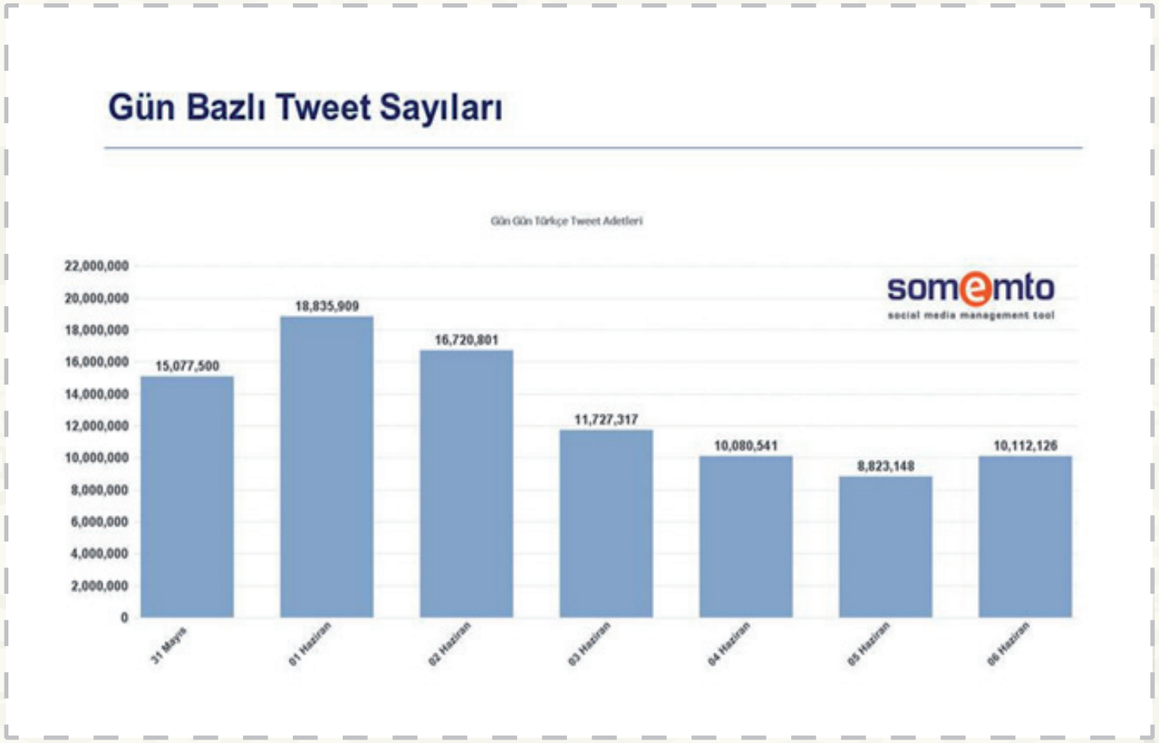

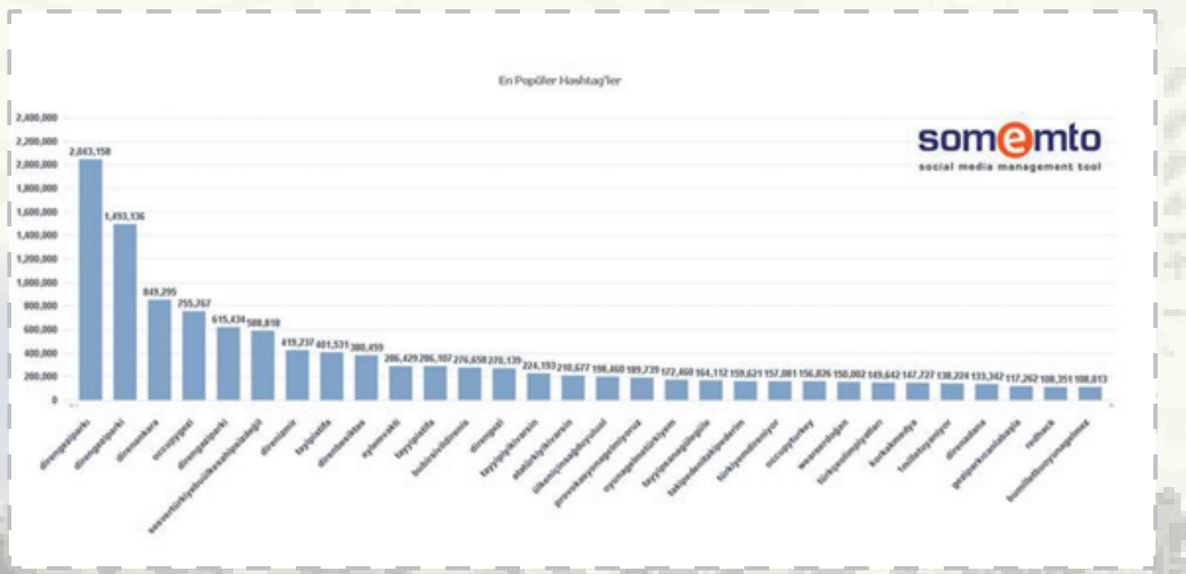

Analiz Özeti

sonemto
social media management tool

Kaynak	: Twitter
Toplam Tweet Adedi	: 91,377,342
Tarih aralığı	: 31 Mayıs – 6 Haziran 2013
Teknolojiler	: Hadoop, Big Data Teknolojileri,Java, RDBMS
Toplam Veri Hacmi	: 250 GB
Saatte İşlenen Veri Miktarı	: ~1.5 GB
Raporlama Periyodu	: 15 Dakika

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Değerli okurlar,

Geçen ay, son dönemlerde medya ve iletişimin güncel ve sıcak tartışma konularından biri olan "yurttaş gazeteciliği" kavramını ele almıştık. Bu ay da aynı konuyu inceleyerek sorularımızı gazeteci ve yazar Ece Temelkuran'a yönelttik. Bildiğiniz gibi Kavram olarak "yurttaş gazeteciliği; "halk gazeteciliği", "katılımcı gazetecilik", "demokratik gazetecilik", "gerilla gazeteciliği" ya da "sokak gazeteciliği" olarak da biliniyor.

Ece Temelkuran'ı tanımayan yoktur ama ben yine de hakkında kısa bilgi vermek istiyorum:

1973 yılında İzmir'de doğan Ece Temelkuran, 1991'de Bornova Anadolu Lisesi, 1995'te de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. 1993 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde gazeteciliğe başladı. İlk yazıları Patika dergisinde yayımlandı.
Temelkuran'ın kadın hareketi, siyasi tutuklu ve hükümlüler, Güneydoğu sorunu üzerine çalışmaları ve röportajlar var. Almanya'da kadın hareketi üzerine bir araştırma yaptı. Yurtiçinde ve dışında çeşitli dergilerde yazılar yazdı, CNN Türk'te muhabirlik yaptı.
Dünya Sosyal Forum'unu izlemek için 2003'te Brezilya'ya, 2004'te Hindistan'a gitti. Venezüella'daki sosyalist devrimini ve Arjantin'de ekonomik krizden sonra oluşan halk hareketini inceledi. Bu harekete ilişkin yazıları "Buenos Aires'te Son Tango" adı altında yazı dizisi olarak Milliyet'te yayınlandı. Milliyet gazetesinde "Kıyıdan" adlı köşesinde yazdı. Habertürk TV'de yayınlanan "Kıyıdan" adlı programı hazırlayıp sunan Temelkuran, Habertürk gazetesinde "Kıyıdan" adlı köşesinde yazdı. Bugüne kadar Nawaat, New Left Review, Le Monde Diplomatique, Global Voices Advocacy, Al Akhbar, New Statesman ve Guardian'da makaleleri yayımlandı.
Ağrı'nın Derinliği (Deep Mountain, Across the Turkish-Armenian Divide) ve Kıyı Kitabı (Book of the Edge) isimli kitapları İngilizceye, Muz Sesleri kitabı Arapçaya çevrildi. Muz Sesleri ayrıca yakın zamanda yedi farklı ülkede yayımlanmak üzere çevriliyor.
Temekkuran'ın "Bütün Kadınların Kafası Karışıktır", "Oğlum Kızım Devletim-Evlerden Sokaklara Tutuklu Anneleri","Kıyı Kitabı", "İç Kitabı", "Dışarıdan Kıyıdan Konuşmalar", "İçeriden Kıyıdan Konuşmalar", "Biz Burada Devrim Yapıyoruz Sinyorita!", "Ne Anlatayım Ben Sana!", "Ağrının Derinliği", "Muz Sesleri", "İkinci Yarısı", "Kayda Geçsin" ve "Düğümlere Üfleyen Kadınlar" adlı kitapları bulunuyor.

Yazarın bugüne kadar almış olduğu ödüllerden bazıları şunlar:
- Barış Dostluk Demokrasi Ödülü (2007, "Ne Anlatayım Ben Sana!" kitabıyla, Diyarbakır Demokrasi Platformu tarafından)
- Ayşenur Zarakolu Düşünceye Özgürlük Ödülü (2008, İnsan Hakları Derneği tarafından)
- Halkevleri Halkın Sesi Ödülü (2011, Kıyıdan televizyon programı için)
- İletişim Araştırmaları Derneği (İLAD) Onur Ödülü (2012)

Keyifli okumalar dilerim ☺

BİLİŞİM SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ
SAYI 155
HAZİRAN / 2013
www.bilisimdergisi.org/s155

Ece Temelkuran:

Vatandaş gazeteciliğinin kontrolü zor ve tehlikeli...

Vatandaş gazeteciliğini çok önemsediği ve geleceğinin çok parlak olduğunu düşünen Temelkuran, vatandaş gazeteciliğinde gerçeklik meselesini kontrol etmenin çok zor olduğuna değinip gazetecilik eğitiminden geçenlerin söylediklerine kulak verilmesi gerektiğini söyledi.

- Bilişim teknolojileri sayesinde artık herkes güncel olaylarla ilgili birbirini bilgilendirip yorumda bulunabiliyor. Bloglar, İnternet sayfaları, portallerdeki haberlere yapılan yorumlar, wikiler, forumlar, elektronik mesajlar ve benzeri mecralar sayesinde yepyeni bir gazetecilik doğdu. Teknolojinin bireylere kendilerini ifade etme olanağı sunması yeni kavramların ortaya çıkmasına yol açtı. "Vatandaş gazeteciliği" de bunlardan biri. Kişilerin gördükleri bir olayı kendi olanaklarıyla amatör olarak çekip yayınladıkları "vatandaş gazetecilik" kavramı, günümüzde tüm medyayı yeni bir yapılanmaya zorluyor. Eskiden medyada, sadece profesyoneller söz sahibi iken, yeni dönemde amatör veya bireyler de artık çok etkili olabiliyor. Ayrıca, yüz binlerce okuru olan gazetelerin yazarı, televizyonların sunucu ve programcıları da yazılarını ya da programlarını da tweeter'dan paylaşmak zorunda kalıyorlar. Bazı uzmanlara göre, önümüzdeki yıllarda medya kuruluşlarının kendi muhabirleri, kendi haberleri olmayacak. Onun yerini haberlerini kamusal alanda paylaşan, gündemin nabzını tutan bağımsız gazeteciler alacak. Bugün pek de ciddiye alınmayan "vatandaş gazeteciliği" çok önemli bir kavram haline gelecek. Siz bu görüşe katılıyor musunuz?

- Vatandaş gazeteciliği ile ilgili en çarpıcı kavram güven meselesi bence, çünkü gazeteler, televizyonlar, basın yayın kuruluşları logolarının güven ifade etmesi için milyon dolarlık yatırımlar yaparken, biz dünyanın en önemli olayları ile ilgili twitter'da sadece takma ismini bildiğimiz birtakım insanlara güvenebiliyoruz. Örneğin; Tahrir'de olan olayla ilgili El Cezire'den fazla oradaki takma isimle kendi kendine ne olduğunu anlatan bir adamın ya da bir kadının söylediklerine kulak veriyoruz. Ben bunu çok büyüleyici buluyorum ve insanın insana güvenme ihtiyacının bütün finansal yatırımları yendiği bir nokta olarak da görüyorum. Öte yandan bu kontrol edilebilen bir şey değil. Kontrol etmesi çok zor, yani gerçeklik kontrolünü, gazeteciliğin temel kuralları bakımından doğruluk kontrolünü yapmak çok zor. O yüzden tehlikeli de

bir şey vatandaş gazeteciliği. Bir başka büyüleyici gelen tarafı da dünyanın her yerinde kendimize benzeyen insanları kısa bir araştırma sayesinde bulabiliyor ve biz orada olsaydık ne söyleyeceksek onu söyleyen insanlarla iletişime geçebiliyoruz. Bu bence büyüleyici bir şey. Bu bakımdan vatandaş gazeteciliğini çok önemsediğim gibi geleceğinin de çok parlak olduğunu düşünüyorum.

-"Vatandaş gazeteciliğinin medyaya olumlu katkılar getireceği" belirtiliyor. Bu konudaki değerlendirmenizi alabilir miyiz? Sizce "vatandaş gazeteciliği" medyaya neler katacak? Ve, getireceği olumsuzluklar neler olacak?

- Vatandaş gazeteciliği muhabirleri çok zorlayan bir şey oldu. Yeni bir meydan okuma alanı olduğu için muhabirlerin daha çok çalışmasına neden oluyor. Bu bakımdan geliştireceğini düşünüyorum gazeteciliği, ama öte yandan vatandaş gazeteciliğinde gerçeklik meselesini kontrol etmek çok zor olduğu için yine de gazetecilik eğitiminden geçmiş insanların söylediklerine kulak vermek gerektiğinin kanaatindeyim.

-CNN Türk, Radikal, Milliyet ve birçok gazetenin İnternet sitelerinde vatandaş gazetecilik örneklerini görebiliyoruz. Vatandaş gazeteciliğin doğruluğunu kontrol etmek mümkün mü? Vatandaş sadece bilgiyi sunmanın dışında disiplin, analiz yeteneği, açıklama ve içerik oluşturmaya da başlarsa gazetecilik mesleği tehlikeye girer mi?

- Gazetecilik mesleği sadece haber vermek ile ilgili bir şey değildir. Aynı zamanda doğru tavır almakla sorgulamakla ilgili bir şeydir. Dolayısıyla ben tehlikeye gireceğini düşünmüyorum, ama maalesef gazetecilik mesleğinin sadece habercilik zannedildiği bir döneme girmiş olabiliriz ve bu mesleğe zarar verebilecek bir şey olabilir.

SAYI
149
ARALIK / 2012
www.bilisimdergisi.org/s149

Arkadaş Yayınevi'nin kurucusu **Cumhur Özdemir**:

Geliştirdiğimiz Amazon Kindle benzeri e-book cihazı, 2013'e yetişecek

30 yılı aşkın bir süredir yayıncılık faaliyeti gösteren "Arkadaş", sanal ortamdalarda da okuyucularla arkadaş. İlk prototipi üretilen, test çalışmaları süren e-kitap okuyucu cihazı ile İnternet'ten hem Arkadaş hem de diğer dışı kaynaklardan içerik satın alınacak.

Aslıhan Bozkurt

TBD *Bilişim Dergisi olarak Arkadaş Yayınevi'nin kurucusu Cumhur Özdemir ile, yayıncılık faaliyetlerinde bilgi işlem teknolojilerinin (BİT) kullanımı ve e-book konusundaki çalışmaları içeren bir söyleşi gerçekleştirdik. Özdemir, Arkadaş Yayınevi olarak çalışmalarında 90'lı yıllardan beri BT'yi etkin bir şekilde kullandıklarına işaret etti.*

1880'de dağıtımcılıkla faaliyete başlayan Arkadaş, daha sonra kitapevi ve yayınevi olarak hizmetlerine devam etti. Dünyanın önde gelen yazar ve yayıncılarıyla işbirliği yapan, bünyesinde bulunan diğer yayınevleriyle birlikte Türkiye'nin en büyük ve eski yayınevlerinden biri olan Arkadaş, açtığı büyük mağazalarda yayımladığı binlerce kitabı okuyucu ile buluşturdu. Bilgisayar kitapları da yayımladıkları için "Bilişim, IT sektöründeki kelimelerin defile arenası olduk" diyen Özdemir, geliştirdikleri e-book cihazının, satıştaki cihazların birçoğundan çok daha iyi durumda olduğunu ve eksiklerinin giderilmeye çalışıldığını söyledi. 2013'te piyasaya Amazon'un iş planına benzeyen ve içerik satma becerisi olan bir planla çıkmayı planladıklarını belirten Özdemir, Türk okuruna kaliteli ve nitelikli kitap sunarak kültürel yapının gelişmesini sağlamak için ileri teknolojiden yararlandıklarını, toplam kalite yönetimi esasları çerçevesinde ticari faaliyetlerini sürdürdüklerini vurguladı.

70'ten fazla ülkeye 29 dilde Microsoft yazılımlarını tedarik zincir yönetimi sistemi ile üretip ihraç eden Arkadaş, başarılı bir şekilde yürüttüğü bu işi, şimdilerde ilaç endüstrisi alanında da kullanabileceği işbirlikleri geliştirmeye çalışıyor. Arkadaş, Orta Doğu ve Afrika'nın ilaç tedarik merkezi olmak istiyor.

- Yayın dünyasına ne zaman girdiniz ve neler yaptınız? Arkadaş olarak kurumsal yapınızda ne gibi değişikliklere gittiniz? Kaç yazar ve yayınevi ile işbirliğiniz var? Bugüne kadar kaç kitap yayınladınız? Bir yılda ortalama kaç yeni yayın gerçekleştiriyorsunuz?

-Güncel ve çok satan kitap, Mp3 dijital-müzik müzik-film-oyun DVD ve ünlü ressam tablo ve ayraçlarını, uygun fiyata kredi kartı veya havale ile satın alabileceğiniz Arkadaş, faaliyetlerine 1980'de Ankara'da dağıtımcılıkla başladı. Sonraki yıllarda kurulan Arkadaş Kitabevi ve Arkadaş Yayınevi ile Türk okuyucusuna hizmet veriyoruz. Arkadaş Yayınevi'nde, bilgisayar kitapları dışında roman, mizah, ilgi, araştırma-inceleme, Türkçe sözlükler, müzik, eğitim ve çocuk edebiyatı alanlarında da kitaplar yayımlanıyor.

Bugüne kadar Arkadaş yayınevi ve markaları (1001 çiçek, Akılçelen kitaplar ve Angora) ile yaklaşık 1.600'ün üzerinde kitap ürettik. Sadece geçen yıl (2011'de) 70in üzerinde yeni yayın gerçekleştirdik. Arkadaş olarak 1984'ten itibaren faaliyet alanına kitap mağazacılığını da ekledik. Ve, bu faaliyetimizi, 2009'da Arkadaş Kitabevi şeklinde iş modeli olarak yeniledik. Özgün tablo çoğaltma alanında faaliyet göstermek üzere 2005'te kurulan Angora Yayıncılık Sanatsal Ürünler Pazarlama, 20'den fazla ünlü Türk ressamının resim haklarını temsil ediyor. 2008 yılından itibaren Arkadaş Yazılım teknolojileri, 2009 yılında da Lodos Grup, Arkadaş'tan oluşup faaliyetlerini bağımsız yürütüyor.

Ağırlıkla çeviri kitaplar üzerinde yoğunlaştık ve farklı dillerde yayınlar yaptık. Dünyanın en tanınmış yayıncıları ve ajansları ile çalışıyoruz. Yayınlarımız, Wiley, O'Reilly, Oxford ve Microsoft Press gibi dünyanın en büyük firmalarıyla yapılan işbirliği sonucunda hayat buldu ve bu çalışmalar, pek çok dünya dilinden eserin Türkçemize kazandırılmasını sağladı. Son yıllarda kadro ve satış hacminde büyüme yaşadık. Büyüyen pazarlama kapasitemiz, ayrıntılı ve sistematik satış raporlarımız iş ortaklarımızın beğenisini kazanırken Arkadaş Yayıncılık olarak Türkiye'nin en köklü yayıncılık kuruluşları arasındaki yerimizi koruyoruz.

Eğitim ve deneyimi yüksek toplamda 300 kişilik bir kadroya sahibiz. Profesyonel kadromuzla, geniş bir yelpazede, çok çeşitli konulardaki kitapları, en yeni ve gelişmiş baskı tekniklerini kullanarak yayımlıyoruz. Arkadaş olarak Türkiye çapında kurumsal kimliğe önem veriyoruz. Türk okuruna kaliteli ve nitelikli kitap sunarak kültürel yapının gelişmesini sağlamak için ileri teknolojiden yararlanarak toplam kalite yönetimi esasları çerçevesinde ticari faaliyetimizi sürdürüyoruz.

Bu alanda Arkadaş Pazarlama, global standart otoritelerinin kalite ve tutarlılık değerlerini göz önünde bulundurarak birçok farklı hizmet sunarken bu hizmetleri raporlayıp geliştiriyor. Arkadaş Pazarlama, 60'tan fazla ülkede yer alan müşterileriyle aktif bir pazarlama hizmetini sürdürürken iş ortaklarımıza güvenli ve güvenilir bir tedarik zinciri yönetimi olanağı sağlıyoruz. Uluslararası ticaret yasaları ve buradaki değişim, gereklilik ve sınırlandırmaları yakından izleyen Arkadaş Pazarlama, tüm ticari ve gümrük mevzuat uygulamalarına uyumlu olarak süreçlerini düzenliyor.

-Arkadaş olarak çalışmalarınızda bilgi işlem teknolojilerini (BİT) nasıl kullandığınızı, ne gibi uygulamalarınız olduğunu öğrenebilir miyiz?

- Kitapevi, yayınevinde ve yazılım sürecinde bilgi teknolojilerini (information technology-IT) kullanıyoruz. Kitapevi ve yayınevi dışında başka başka iş planlarımız var. Örneğin yazılım, bir Enki ticari platform bir e-book olmak üzere iki koldan yürüyor. Bir de tedarik zinciri yönetimi (Supply Chain Management) yapan ve Microsoft'un programlarını çoğaltıp yaydığımız bir kolumuz var. Bizzat geliştirip kullandığımız tedarik zinciri yönetim sistemimiz de tamamen IT sektöründen besleniyor.

Yine Arkadaş Yazılım'ın 2009 yılında geliştirip 2010'da kullanıma sunduğu web platformu Enki üzerinden e-ticaret uygulamalarımız (Kitabevi çözümü ve web mağaza yönetimi) var. Enki platformu, değişik kategorilerdeki fiziksel ve dijital ürünlerin on-line satışına olanak sağlıyor. Bugün Enki platformunu kullanan www.arkadas.com.tr web sitesinde 61 bin fiziksel ürün, 160 bin dijital müzik ürün (MP3) kredi kartı veya havale yöntemleriyle güvenli alışveriş olanağıyla satın alınabiliyor. Yaklaşık 800 bin yabancı dilde e-kitap satışı için dünyanın en büyük e-kitap dağıtıcıları ile anlaşma imzalandı.

Fiziki üründe verdiği hizmetlerin tümünü elektronik olarak da vererek, iş ortaklarımıza İnternet ve diğer dijital kanallarda güvenli ve etkili teslimat yapıp fikri mülkiyet haklarının korunmasına da katkı sağlıyoruz. Arkadaş Yazılım ve Lodos Grup aracılığı ile esnek ve gelişebilen bir digital dağıtım ağı oluşturuyor. Bir ürünün satış ve pazarlamasını digital veya web üzerinde herhangi bir platformdan yapabilen Arkadaş'ın, bütün veya kısmi işleyişi elektronik olarak gerçekleştirebilecek, ödeme, tüm finansal raporlama ve takip gereksinimleri yerine getirebilecek yapılanması var.

Bildiğiniz gibi hızla değişen günümüz ekonomik koşulları içerisinde perakende firmaları yaşamlarını sürdürebilmek için büyük baskı altında. Gelirleri ve müşteri memnuniyetini artırmak, giderleri azaltmak ve kesintisiz hizmet verebilmek için donanımlı, (instrumented), verimli, (efficient), iletişim kanalları açık (interconnected), güvenli (reliable), akıllı (Intelligent) çözümlere sahip olunması gerekiyor. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda farklı, akıllı bir perakende işletme modeli geliştirmek üzere yaklaşık iki yıllık, analiz, geliştirme ve test aşamasından sonra Enki Retail'i ortaya çıkardık. Enki Retail, akıllı yazılım çözümleri yanında personel yönetiminden, fire ve kayıpların takibine, ürün yerleşim ve planlamasına varan bir management framework olarak geliştirildi.

Bu know-how ve akıllı yazılım çözümleri, envanterdeki her ürünü gerçek zamanlı takip edebilecek, her türlü detayına kolayca, her yerden ulaşabilecek bir donanıma sahip.
Servis tabanlı tasarımı sayesinde farklı sistemlerle entegre olabilen ürünümüz, POS terminalleri, kiosklar, güvenlik sistemleriyle, işletme kaynak planlaması (Enterprise Resource Planning-ERP) sistemi olarak da SAP ve Netsis ile birlikte gerçek zamanlı entegre çalışıyor. İstenirse Enki Web Platformu ile entegrasyon sağlanarak işletmenin e-ticaret sistemi oluşturulabiliyor, tek merkezden fiziksel ve dijital operasyonlar fazladan insan gücüne ihtiyaç duymadan, paralel olarak yürütülebiliyor.
Mağazayı açtığımızda önce IBM, sonra NCR'yi tercih ettik. Kafemizde kahve içenlerin hesabı ödemesi, adisyon kaydının tutulması için cihaz ve yazılımı birlikte satılan Almanların MICROS sistemlerini kullandık.

Enki Retail çözümleri, Envanter-Mağaza- Sipariş, Satınalma, Satış ve İade fonksiyonları için süreç – Kampanya- Güvenlik sistemleri yönetimi; Ekip-Kategorilere göre ürün yerleşim planlaması; Lojistik çözümleri; Built-in Webstore Solutions; Sınırsız ürün ve kategori desteği; SAP ile başka ERP çözümleriyle entegrasyon- POS entegrasyonu; Gelişmiş raporlama fonksiyonları; İş zekâsı çözümleri; Workflow tasarımı ve Çağrı merkezi entegrasyonunu içeriyor. Enki, kodu bizde esnek bir program olduğu için her uç kasa ile konuşuyor, ne alındığı, ne satıldığı ve ne sipariş edilmesi gerektiğini biliyor.
Arkadaş Yazılım tarafından ayrıca her türlü materyalin fiziksel gönderiminde ortaya çıkabilecek hataların önüne geçmek üzere sevk, rapor aracı (Dispatch Reporting Tool -DRT) uygulaması geliştirildi. Sistem temelde gönderisi yapılacak ürünlerin doğru adrese, doğru zamanda ve doğru taşıyıcı ile hatasız gönderimini amaçlıyor. Burada bahsedilen gönderim, bir taşıyıcı firma aracılığıyla başka firmalara yapılan gönderiler olabileceği gibi, firmanın şube veya departmanları arasında yapılacak iç gönderiler de olabilir.

DRT, kurumsal ya da ERP sisteminden gerçek zamanlı veri alışverişi yapan bir servis ve barkod okuyucu ve kablosuz ağ bağlantılı bir mobil terminalden oluşuyor. Şartlara göre el terminali yerine PC de kullanılabiliyor. Gönderi görevlisi kendisine gönderi belgesi ulaştığında terminal üzerinden gönderi numarasını girerek gerçek zamanlı olarak ERP sisteminde o parti içerisindeki koli ve ürün bilgilerine ulaşıyor. Sevk edilecek koliler üzerindeki barkod bilgileri el terminaliyle sisteme aktarılıyor. Bu aşamada eksik veya fazla gönderiler saptanıp kullanıcı bilgilendiriliyor. Bir sonraki aşamada ise gönderinin teslim edileceği taşıyıcı firma, araç ve sürücü bilgilerinin satış veya lojistik ekibi tarafından hazırlanan gönderi belgesiyle uyumu kontrol ediliyor. Eğer hata yoksa ürünleri teslim alan görevlinin terminal üzerinden imzası alınıp ürünler teslim ediliyor.
Teslim aşamasından sonra gerekli kargo takip linkleri oluşturularak alıcı ve göndericilere bilgilendirme mesajları gönderiliyor.

-Enki nedir? Bir kısaltma mı?
-Hayır. Yaratıcı bir Sümer tanrısı olan Enki, ana tanrıçayla birlikte Sümerlerce bilinen evrenin büyük bölümüne biçim vermiş.

-Önümüzdeki dönemde Enki'yi başka kurumlara satmanız söz konusu olacak mı?

-Öyle bir eğilim var. Bu çalışmalar da iki koldan gelişiyor. Ancak buna "yazılım satmak değil yazılımı servis olarak kullandırmak" diyoruz. Bugün bir kurum satın almak isterse onlara bir boş Enki teslim ediliyor. Şu anda yazılımı servis olarak kullandırdığımız kimse yok ama görüşmelerimiz olan mağazalar bulunuyor. Enki ile, 100-500 firmayı hem fiziki hem sanal ticaret ortamı kurabilir ve çok kolay yönetebiliriz.
Akılcı indirim (kazandırdığı oranlara göre değişen aralıklarda) programları öneriyor. On binlerce, yüz binlerce ürüne otomatik olarak uygulanabilecek komutlar verilebiliyor.

-e-yayın ve e-kitap konusundaki yeni trentler hakkında genel bir değerlendirme yapabilir misiniz?

- e-book, kitabın elektronik kopya olarak satılması, bir kontent ticaretidir. "Kitabın kokusu güzel, gözüm kâğıdı iyi ayırt edebiliyor, ekrana bakamıyorum" diyen kitap okuruna, kâğıt kalitesinde okuma olanağı sağlar.

Dünyada yüzlerce, binlerce e-book cihazı üreten şirket var. e-book, "kâğıda bastığımız kitap, dergi ve benzeri bilgileri ister word dosyası, ister pdf olarak elektronik ortamda kopyalayıp yaymak" demek. Elektronik olarak kitapları ya da entelektüel bir hak içeren yazılı ürünleri, indirmek ve cihazla kontent (bir şeyin içinde bulunanların bütünü, muhteva) satışını birlikte yürütme projesidir e-book. İlk bakışta bir yayıncılık işi gibi görünüyor ama aslında e-book, bir işletmecilik planı.
Bu iş planının bir boyutunu, içeriğinin entelektüel haklarının korunduğunuz kontent akışı yönetimi; diğer boyutunu da, piyasaya sunulacak cihaza, text to speech denilen yazıları sese çevirme, okuma, notlar alma ya da üstüne yazdığınız (underline), altını çizdiğiniz satırları notları bir buluta veya data centerda saklama, bir kaza anında kullanıcı adı ve şifresinin başka bir cihaza girilmesi durumunda her bilginin geri gelmesi gibi bir işletmecilik platformu oluşturuyor.
E-book, Amazon'dan sonra popülerleşti ve hepimiz Türkiye'ye ne zaman gelecek diye merak etmeye başladık. 2003-2004'te, 5-5.5 milyar dolarlık bir şirket olan Amazon, 2011'de 36 milyar dolarlık bir şirket haline geldi ve Amerika'daki kitap-yayın sektörünün yüzde 55'ine doğru hızla gidiyor. Eski işletmeler ise (3.5-4 milyar dolar arası ciro ile ikinci firma olan Borders) battı. Birinci firma olan Barnes & Noble, inanılmaz derecede daralmaya gitti.

Şu an e-book piyasası, üçe bölünmüş durumda. Sony ve çeşitli firmalar, e-book cihaz satıyor. "İçine çalıntı bir içerik mi konulmuş, o içerik başkalarına yayılıyor mu?" bununla ilgilenmiyor. İkincisi içerik satıcıları, yayıncılar, yani hak sahipleri. Bunlar dünyanın en büyük yayın kuruluşları. Random House, Hachette, Pearson gibi yayın gruplarının hepsi ellerindeki kitapları Amazon'la anlaştıkları şartlarda çok iyi satıyorlar. Üçüncüsü de Amazon'dan başka gösterebileceğimiz bir yer var mı bilemiyorum ama ikisini (satış ve içeriği) birleştiren bir iş planı sahibi firmalar.

Cihaz ve içeriği birleştiren bir platform yaratan Amazon, 1972'den beri kitap gibi okunacak bir şeyi, elektronik olarak saklıyor, kâğıda basmadan elektronik olarak dağıtıyor. 1978-80'lerde Commodore bilgisayarlar vardı ve ekrandan kitap okunabiliyordu. Elde tutulan, kitap okumaktan başka işlevi olmayan ilk cihazın çıkış tarihi 1998. 2008'de titremeyen ekran bulundu. Bunun adı "e-ink ekran". Burada herz (bir görüntünün 1 saniyede ekrandaki yinelenme sayısı) yok. Amazon, kitaptan para kazanan bir firma olarak cihazın bu "titremeyen ekran" yönünü keşfetti. Okur gözleri iyi görmüyorsa yazıyı, fontları büyütebiliyor. Okur metni, text to speech programı ya da metinden konuşmaya programları ile dinleyebiliyor. Bunu sağlayıp bir de kontentleri koruma planına sahip olduğu için yayıncılar kindle'a büyük ilgi gösterdiler. Şu anda Almanya'da Kindle'ın sektördeki payı yüzde 25'i geçti. Amerika'da kesin rakamı bilmiyorum ama yüzde 55'i bulduğu söyleniyor.

-"Bir kere satın al her yerde oku" parolasıyla 2007'de piyasaya sunulan Kindle (elektronik kitap görüntüleyicisi), kitapları elektronik ortamda veri olarak indirerek okumayı kolaylaştıran bir ekranla, binlerce kitabı okumayı ve taşımayı sağlıyor. Arkadaş yayınevi olarak bu alanda başlattığınız/başlatacağınız projeleriniz nelerdir?

- Amazon gibi, ikisini birleştiren bir iş planı olan bir şirket Türkiye'de yok. Ama bunu yapan şirketler İngiltere'de de, Fransa'da da yok. Dünyada şu anda ikisini (kontent ve cihaz) birden yürüten çok örgütlü tek organizasyon bana göre Amazon.

Türkiye'de e-book'un cihaz üreticileri satış yapmaya çalışıyor. Arkadaş'ın mağazasında 10 marka, e-book satılıyor. Biz, içerik ile cihazı birlikte satan planı çok beğendik. Yazılım şirketimizin bir taraftan donanımcılarla cihaz yapmaya çalışırken bir taraftan da kontent yönetimi için web sitemizin kalibre (bir düzeneğinin doğru sonuçlar verecek şekilde ayarlanması) etmeyi sürdürüyor.
Arkadaş olarak, güncel ürünlerden farklı, yayıncı ve yazarların e-kitap konusundaki ihtiyaçlarına yanıt verebilecek, bununla birlikte kullanıcılarına geniş format desteği ve kullanım kolaylığıyla ön plana çıkacak bir e-kitap okuyucu cihaz (E-Ink) geliştiriyoruz.
İnternet sitemizde yaptığımız ankette belirgin bir biçimde öne çıkan Turkuaz kitap (T-book) adını vermeyi düşündüğümüz cihazın, ilk prototipleri üretildi şu an test çalışmaları yapılıyor. Bazı eksiklikleri var. En önemli eksiği, Türkçe text to speech programı sorunlu çalışıyor. Metinleri sayfa dışına taşmadan akıtmayı çok başarılı yapıyor, fontları büyütüp küçültüyor. İnce-parlak ekranda, pil-bataryası çok uygun. Navigasyon tuşları kullanışlı. Dokunmatik ekran. Tüketiciye verdiğimiz ürünlerin içerikleri koruyabilmek için türlü önlemleri var. Dijital hak yönetimi (Digital Rights Management- DRM) programı uygulanmış durumda. Yeni geliştirilmiş yazılımları otomatik olarak upgrade ediyoruz. Kitaplar üzerine alınan notlar, data centerda saklanabiliyor.
Kullanıcının İnternet'ten hem Arkadaş e-kitap mağazasından, hem de isterse Arkadaş dışı kaynaklardan içerik satın alabilmesi için geliştirilen e-book cihazı, şu anda satışta olan cihazların birçoğundan çok daha iyi durumda. Eksikler giderilmeye çalışılıyor ve satışının 2013'e yetişeceğini umuyorum. 2013'te piyasaya Amazon'un iş planına benzeyen ve içerik satma becerisi olan bir planla çıkmayı planlıyoruz.
Türkiye'de yayıncılığın büyüyen, küçümsenmeyecek bir potansiyele sahip olduğu ve Türkiye'nin okuduğu inancındayım. E-book için iyi kitap olmalı, iyi sunulup iyi dağıtılmalı. Bunlar sağlanırsa en azından fiziki kitaptan daha az yararlı olmaz.

-Yetkili çoğaltıcısı olduğunuz Microsoft yazılımları konusunda bilgi verir misiniz?

- Microsoft Press'in Türkiye'deki tek distribütörüyüz ve Microsoft Press kitaplarını Türkçeleştiriyoruz. Arkadaş Ltd, 1997 yılından beri, orijinal donanım üreticisi (Original Equipment Manufacturer- OEM) olarak tüm Avrupa, Orta Doğu ve Afrika (Europe, Middle East and Africa -EMEA) bölgesine Microsoft yazılım ürünlerinin kaliteli, güvenli ve hızlı bir biçimde dağıtımını yapıyor, tedarik zinciri yönetim hizmeti veriyor. 70'ten fazla ülkeye 29 dilde Microsoft yazılımlarını üretip ihraç eden Arkadaş, 1992'de başladığı Microsoft yayıncılığında da "Yılın Microsoft Yayıncısı" ödülünü iki yıl kazandı.
Microsoft, başlangıçta bir dönem kendisi

İrlanda'da, üretim yapılıp dağıtılıyordu. Ama her ülke ve bölgede satışlar çok artınca önce lokal üreticiler buldu. Bulunan firmalar, Microsoft adına lisanslı yazılım üretip sevk ettiler. Böylece Microsoft, ürünlerini elini değmeden satarken tedarik zinciri yönetimi de gündeme geldi.
Bizde şu anda tedarik zincir yönetimi sisteminde 150 kişi çalışıyor. Bunun 50-55'i doğrudan doğruya tedarik zincir yönetiminin içindedir. Sistem için yazılım firmasına da bilgisayar mühendisi aldık. 11 bilgisayar mühendisi bulunuyor.
Çok başarılı bir şekilde yürüttüğümüz bu işi, şimdi başka konulara satmaya çalışıyoruz. Şu an ilaç endüstrisi ile iletişim halindeyiz. Orta Doğu ve Afrika (Middle East and Africa-MEA) ile belki de Doğu Avrupa'nın ilaç tedarik merkezi olmak istiyoruz.

-Microsoft, Arkadaşı niye tercih etti?

-Arkadaş'ın tedarik zinciri yapısı, 1980'den beri var. 1991-92 yılında yayıncılık ve kitapçılık işi ile ilgili olarak "Bilgisayar kitapları çok satılacak, bu parlak bir sektör" diye Microsoft ile yazışıp kitaplarını basma hakkını almak istedik ve aldık. O zaman raporların nasıl, ne zaman ve hangi şablonla verileceği, hangi durumda ne olabileceğine ilişkin konuları içerek yaklaşık 50 maddelik bir anlaşma (lisans) gönderildi. Anlaşmanın her maddesini iyi bir uluslar arası ilişkide hata yapmamak adına düzgün bir şekilde yapınca "Bu coğrafyada, kendi kendine anlaşmayı anlayan ve her detayını yerine getiren şirket bulmakta sıkıntı çekiyoruz. Yayıncılık kökeninden gelenlerin başarılı olduğu başka bir iş kolumuz var. Bununla ilgilenir misiniz?" dediklerinde bu işbirliği gelişti.

- Microsoft Press kitaplarını lisanslı olarak Türkçeleştiren tek yayınevi olarak dilimize çok sayıda güvenilir bilgisayar kitabı kazandırdınız. Bu faaliyetiniz ülkemiz bilişim sektörüne ne gibi katkılar sağladı?

Kitapçılığı geçici olmayan, başlı başına bir alan olarak yapıldığında kalıcı olarak görüyoruz. Büyük ölçekli kitapçılığın yeni alışveriş alışkanlığında önemli olacağını düşünüyoruz. Kent Park AVM'deki Arkadaş Kitapevi de bunun bir prototipi olarak yapıldı. Tekrarının yapmayı öngörüyoruz. Niyetimiz bu metrajı test edip, bu ve bundan daha büyük bir takım mağazalar açmak.
Büyüklüğü bin 31 metre kare olan Arkadaş Kitapevi'nde raflar, konularına göre tanzim edildi. Mağazada ağırlıklı pay kitapta, ikinci konu ise "medya". Yerli ressamların çalışmalarının telif hakkı ödenerek elde edilen reprodüksiyonları da kitapevinde yer alıyor.

-Yayınevimiz, 1992'den beri 20 yıldır Microsoft'un kitaplarını tek kuruluş olarak yayınlıyor. Başka hiç kimse, Microsoft tarafından üretilen kitapları yayınlamadı. Microsoft'un yarattığı ürünleri sadece bizim yayınlıyor oluşumuz sektörü şöyle etkiledi: Microsoft, ilk günlerinde, İngilizce kökenli kelimelerde format, stil, file, biçem sunucu-server gibi denemeler yaptı. Bu denemeler Türkiye'de yeni bir bilişim dilinin gelişmesinde kritik rol oynadı. Bilebildiğim kadarıyla Türkiye Bilişim Derneği (TBD), Türk Dil Kurumu (TDK) ve benzeri odaklara daima yakın durdular. Türkiye'de çalışan Microsoft yöneticileri, bunu hep aşılması gereken bir problem olarak gördüler. Çünkü, Türkçe programlar (word, power point) satması gerekiyordu. Bugün "fare" dediğimiz zaman akla "mouse" da geliyor.
Zaman zaman hem Türkçe sürüme göre kitap, hem de hibrit (melez) kitap dediğimiz aynı kitabın İngilizce (farklı) versiyonlarını hazırlayarak çok yararlı ve önemli bir iş yaptığımızı sanıyorum. Biz bir anlamda "Bilişim, IT sektöründeki kelimelerin defile arenası" olduk. Geri bildirimlerde bulunduk. Örneğin biçem bizim etkimizle yok oldu.

Birçok kelime bizim taşıdığımız tartışmalarla değişti.

-Önümüzdeki günlerde gündeme getirmeyi planladığınız örnek uygulama, plan ve önemli projelerinizi anlatabilir misiniz?

BİLİŞİM
BT Projelerinde Başarısızlık
SAYI
148
KASIM / 2012
www.bilisimdergisi.org/s148

SİVİL TOPLUM STRATEJİSİ

Bilişim sektörünü temsil eden çok sayıda şirket kurum ve kuruluşla birlikte, sayılarını her geçen gün artan dernek, vakıf ya da kooperatif olarak örgütlenmeye çalışan bir çok sivil toplum kuruluşumuz da oluştu.

Bu sivil toplum kuruluşlarının kuruluşlarındaki özgün amaç, temsil ettikleri kesimin sosyal ve ekonomik hakları konusunda savaşım vermek olmakla birlikte, ortak bir genel amaçları var o da ülkemizdeki bilişim olgusunun sağlıklı bir biçimde yaşama geçmesi.

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

Doğallıkla bu olgu değişik kesimler tarafından farklı algılanmaktadır. Bazı gönüllü kuruluşlar bu olguyu bilişim sektörünün büyümesi olarak algılarken, bazıları sektör çalışanlarının özlük haklarının geliştirilmesi olarak, başka bir kesimde toplumsal kalkınmanın arttırılması olarak algılamaktadır.

Bu algılar konusunda şu doğru, ya da bu doğru biçiminde bir yorum yapmak sadece görüşlerden birine destek çıkmaktan başka bir anlam ifade etmeyeceği için bu konuya bakış açımızı değiştirerek ülkemizin bilişim ile kalkınması için yapması gerekenler konusunda 'sivil toplum örgütleri nasıl davranmalıdır' teması üzerine görüşlerimi açıklamak istiyorum.

Eleştirmekten yorulmadığımız kamu önce e-dönüşüm eylem planı sonra da 2023 Vizyonu ile bilişim altyapısını nasıl geliştireceği konusunda stratejik belge üretimini tamamlamış ve uygulamalarına bu belgeler doğrultusunda başlamıştır.

Sivil toplum kuruluşlarının ise ülkede sivil toplum bilişim ilişkilerinin nasıl düzenleneceği konusunda stratejik bir planı ve bu planının yaşama geçirilmesi için oluşturduğu bir örgütsel planı yoktur.

Üzülerek belirtmek isterim ki bilişim teknolojisinin gelişmesi birlikte kişisel bilgilerin korunması konusunda inanılmaz derecede kötü bir duruma düştüğümüz gibi, bilişim teknolojisi yanlış kullanımlar nedeni ile de bir çok kişi için olumsuz bilgi hızla yaygınlaşmakta ve bilişim suçları ya da bilişim teknolojisi kullanarak suç üretme mekanizmaları ortaya çıkmaktadır.

Ülkemiz halkı hızla gelişen bilişim teknolojisine karşı gereken gelişmiş sivil toplum organizasyonunu geliştirememiştir.

Bu organizasyonu sokaktan geçen insanların kendiliğinden yapmasını beklemenin doğru olmayacağını konusunda hepimiz aynı görüşteyiz. Pekiyi de, doğru olan nedir?

Bence sivil toplum örgütlerince hazırlanacak olan Bilişim Sivil Toplum Stratejik planı ve Uygulama Adımlarının bir an önce hazırlanıp kamuoyu ile paylaşılması gerekmektedir. Bu plan Toplumsal Kalkınma, Bilişim Sektörünün Geliştirilmesi, Bilişim Teknolojisinin Yarattığı Olumsuz Etkilerin Azaltılması ve Çalışanları Sosyal Haklarının İyileştirilmesi ana başlıklarını mutlaka içermeli buna eklenecek diğer başlıklar belirlenmelidir.

Sivil Toplum kuruluşu olmanın sorumluluğu bu çerçevede yeniden ele alınmalıdır.

SAYI 150 OCAK / 2013

www.bilisimdergisi.org/s150

Gartner Yönetici Ortağı Aksu:

"Bilişim sayacı" ile kullandığımız kadar ödeyeceğiz

Gartner

2013'te donanım, yazılım ve servis hizmetlerinde yaklaşık yüzde 5 artış öngördüklerini belirten Gartner Yönetici Ortağı Aksu, önümüzdeki yıllarda bilginin yalnızca insanlar değil milyarlarca cihaz tarafından da üretilip tüketileceğine dikkat çekip "Daha hiçbir şey görmedik, parti yeni başlıyor" dedi.

Fatma Ağaç

"Bilgi, 21. yüzyılın petrolüdür" diyen Gartner Yönetici Ortağı Halil Aksu, Bilişim Dergisi'ne bilişim sektörünün gelecek vizyonlarından söz edip 2013 öngörülerini okuyucularımıza aktardı.

Bilginin petrol gibi ve petrol kadar hayatımıza dahil olması nedeniyle 21. yüzyılda büyük değişimlerin yaşanacağını belirten Aksu, bilginin eşya ve hizmette olduğu gibi, alınabilir, satılabilir, ticari ve kanuni bir değeri olan bir varlığa dönüşeceğine işaret etti.

"Bildiğimiz bilişim cihazları yavaş ama emin adımlarla şekil değiştirecek, parçalanacak ve buharlaşacak" diyen Aksu, bilişim sektöründeki mega trendleri Gartner'ın da öngörüsüyle; bulut bilişimi sosyal medya, mobil bilgi olmak üzere dört ana başlıkta topladı.

Her şeyin dijitalleşeceği, akıllanacağı ve entegre olacağını vurgulayan Aksu, önümüzdeki yıllarda, ev ve iş yerlerimizde elektrik sayacı gibi, hatta daha da gelişmiş bir teknolojiyle, benzer bir mantıkta, bir bilişim ve iletişim sayacı olacağını ifade etti.

Bilgi yalnızca insanlar tarafından üretilip tüketilmeyeceğini, milyarlarca cihazın bilgi üretip tüketeceğini anlatan Aksu, otonom olarak İnternet'e bağlanan, ağlar oluşturan, akıl yürüten, hizmet veren cihazlar olacağını söyleyip "Bunun için çok fazla yazılım üretilmesi, programlanması ve icat edilmesi gerekecek. Yazılım devrimi daha yeni başlıyor" diye konuştu.

"Her Şey Çıplak" isimli kitabında "21. yüzyıl bilişim yaklaşımları için bir rehber... "diyen Aksu, 21. yüzyılın bilişimin asıl patlamasının yaşanacağı asır olacağını dile getirdi. Otomasyonun çok gelişeceğine değinen Aksu, 2013'te donanım, yazılım ve servis hizmetlerinde yaklaşık yüzde 5 artış olmasını düşündüklerini bildirdi.

Aksu, kendisine yönelttiğimiz soruları şöyle yanıtladı:

-"Bilgi, 21. yüzyılın petrolüdür" diyorsunuz. Bu görüşünüzü biraz açar mısınız?

-Kondratieff dalgaları vardır. Sanayi devriminden bu yana olan teknolojik devrimlerin, toplum, siyasi hayat ve ekonomi üzerindeki etkilerini incelemiştir. Buhar makinesi, demiryolları, elektrik, petrol – petrokimya ve benzeri buluşlar çok büyük dalgalara neden olmuş. Özellikle 20. yüzyılda petrol, petrokimya ürünleri ve petrolün mümkün kıldığı alakalı sektörler, otomotiv, havacılık ve benzeri çok büyük değişimlere yol açmış.

21. yüzyılda benzer büyük değişimler, bilginin petrol gibi ve petrol kadar hayatımıza dahil olması nedeniyle yaşanacak. Tablet bilgisayarlar, elektronik postalar, sanal dünyalar, bunun yalnızca öncü örnekleri. Çok daha farklı gelişmeler görülecek. Hatta bilginin kendisi, bugün eşya ve hizmette olduğu gibi, alınabilir, satılabilir, ticari ve kanuni bir değeri olan bir varlığa dönüşecek. Enfonomik kavramı, bir kelime oyunu, enformasyonun ekonomi kelimelerinin bileşkesinden oluşan yeni bir kavram. Bilginin, defter değerinin olması. Bakalım ne zaman olacak?

-Teknoloji dünyasında neler oluyor? Mega trendler nelerdir?

- Gartner teknoloji dünyasındaki trendleri; bulut bilişim, sosyal medya, mobil ve bilgi olmak üzere dört ana başlıkta topladı. Bulut bilişim, tüm bilişim ve iletişim teknolojileri sektörünün değişmesi, dönüşmesi ve çok büyük bir ölçeğe kavuşması anlamına geliyor. Enerji sektörünün gelişim sürecine benzetiyoruz. Bundan belli bir vakit sonra, ev ve iş yerlerimizde elektrik sayacı gibi, elbette daha gelişmiş bir teknolojiyle, benzer bir mantıkta, bir bilişim ve iletişim sayacı olacak. Kullandığımız kadar ödeyeceğiz.
Sosyal ağlar malum. Facebook, Twitter ve Linkedin sitelerinin akıbeti hakkında çok somut öngörülerde bulunmak pek mümkün değil. Ancak bu trendlerin devam edeceği aşikâr. Zira vatandaş, öğrenci, tüketici, genç, ihtiyar herkes alıştı, bir şekilde kullanmaya devam edecek. İnovasyon, müşteri hizmetleri, kurumsal iletişim, kamuoyu yoklamaları, geri besleme almak, marka bilinirliği sağlamak için bu kanal kullanılacak. Ayrıca daha bilmediğimiz yeni yöntem, iş modeli ve kullanım alanları da icat edilecek.
Mobil, bir yaşam tarzı. Hepimiz daha çok seyahat ediyoruz. Keyfimize, yani konforumuza daha düşkünüz. Daha sabırsızız ve daha talepkârız. Her şey avucumuzun içinde olsun, her şeye her an ulaşabilelim, her servisi her yerde her an her cihazdan alabilelim, görebilelim, dinleyebilelim. Zaten bunun için her şeyin buluta taşınması gerekiyor. Arkadaşlarımızın neler söylediği çok

umurumuzda, dolaysıyla sosyal ağlar son derece ön planda ve önemli olacak. Bunların tümü avucumuzun içinde, cebimizde cereyan edecek.

Hatta bildiğimiz bilişim cihazları yavaş ama emin adımlarla şekil değiştirecek, parçalanacak ve buharlaşacak. Ne demek? Klavye, mikrofon, kulaklık, ekran, CPU aynı gövdede olması şart değil. Hatta elle tutulabilir cihaz olması şart değil. Bazılarını gözümüze takabiliriz, Google Glass gibi, bazılarını cebimize takabiliriz, bazılarını vücudumuza gömebiliriz, cilt altına enjeksiyon yöntemiyle. İtici bir düşünce değil mi? Belki bizler için öyle, sayısal göçmenler için, ama doğuştan sayısallar için, öyle değil. Onlar için son derece normal hatta cazip olacak.

Bilgi bu işlerin istihbarat ve akıl boyutu.
Servislerin tümünün akıllanması gerekecek. Hâlâ bilgisayarlarımız bizi tanımıyorlar, şifre girmek gerekiyor, ne yapmak istediğinizi tarif etmek gerekir. Oysa sesimi ve yüzümü tanımalı, keyfimi algılamalı, ihtiyacımı anlamalı, nerede olduğumu, ne yaptığımı bilmeli, hayatımı kolaylaştırmalı. Açsam, en yakındaki yemek imkânını bana bildirmeli. Yurtdışına seyahate çıkacaksam, seyahat önerilerinde bulunmalı, planlama konusunda yardımcı olmalı.

Bunlar kişisel ve nispeten basit örnekler.
Big data, sosyal data, gerçek zamanlı analiz, öngörü, görselleştirme ve benzeri yaklaşım ve teknolojilerle bilgiler her tarafta uçuşacak ve değer üretecek.

Bilgi yalnızca insanlar tarafından üretilmeyecek, tüketilmeyecek, ayrıca milyarlarca cihaz bilgi üretecek ve tüketecek. Daha hiçbir şey görmedik, parti yeni başlıyor...

- Bilişim sektörünün gelecek vizyonlarından söz eder misiniz?

-Otomasyon çok gelişecek. FATİH Projesi gibi projelerle karşılaşacağız. İlk aşamaları nasıl cereyan ettiğine bakmayınız, vizyon doğru ve akıl işidir. Gelecek o şekilde cereyan edecek. Benzer yaklaşımları sağlık, adalet, emniyet, savunma, taşımacılık (trafik dahil) gibi alanlarda da göreceğiz.
Diğer yandan ortam akıl kazanacak. Otonom olarak İnternet'e bağlanan, ağlar oluşturan, akıl yürüten, hizmet veren cihazlar karşımıza çıkacak. Bunlar özel, kurumsal ve kamusal ortamlarda hayatımızı güzelleştirecek ve kolaylaştıracak. Elbette bunun için çok fazla yazılım üretilmesi, programlanması ve icat edilmesi gerekecek. Yazılım devrimi daha yeni başlıyor. Bilişim dalgasının birinci evresini yaşadık, şimdi ikinci evresini yaşayacağız.
3 boyutlu yazıcılar, robotlar, güçlendirilmiş ve kabiliyetleri artırılmış insanlar, fiziki ve dijital dünyaların entegre olması gibi trendler daha uçuk ve akla şaşkınlık verecek senaryolar üretecek. Somut örnek vermek çok zor. Çok somut bir fikrimiz olsa, girişimci olur, o fikrin peşinden koşardık...

-"21. yüzyıl bilişim yaklaşımları için bir rehber...21. yüzyıl bilişimin asıl patlamasının yaşanacağı asır olacaktır" sözlerinizle neleri kastediyorsunuz?

-"Her Şey Çıplak" isimli bir kitap yazdık. O kitapta pek çok örnek veriyoruz. Üstte de bahsettiğim gibi, evler, arabalar, insanlar, makineler, uçaklar, fabrikalar, yollar, kısaca her şey dijitalleşecek, akıllanacak ve entegre olacak. Kısaca herkesin ve her şeyin her an nerede olduğunu, ne yaptığını, neden orada o işi yaptığını, sonucunun ne olduğunu, bir sonraki adımının ne olacağını

biliyor olacak. Ortam bu kadar akıllı olunca, hayat kolaylaşacak ve asıl yapmayı arzı ettiğimiz işlere daha çok vakit kalacak. Arkadaşlarımıza, kültür ve sanata, kendimizi geliştirmeye, inovasyona ve huzura daha çok vakit kalacaktır.
Her teknoloji bize bunu vaat etti, ama aslında hiç de böyle olmadı. Acaba bu sefer olabilecek mi?

-20 yıllık kurumsal bilişim danışmanlığı deneyimlerinizi bir kitap içine sığdırmayı başardınız. Kitabınızdan biraz söz eder misiniz?

-"Bilgi Teknolojisi (BT) Yöneticisinin El kitabı", bir referans kaynak, başvuru kitabı, bir kılavuz. Kurumsal ortamlarda BT yöneticiliği yapan kişilerin mutlaka okumasını tavsiye ediyorum. İçinde bir olgunluk modeli de var. Onun üzerinden kendilerini değerlendirebilirler ve geliştirebilirler. Ayrıca 32 yöneticinin kısa öyküleri, deneyimleri ve vakaları kitapta yer almaktadır. Bunlar da oldukça ibret verici ve öğretici.
Kitapta toplam 10 bölüm var. Bunlar BT yönetiminin temel disiplinleridir. Her bölümün içinde 10 alt başlık bulunuyor. Bunlar hep aynı. Buradan bir disiplinin nasıl icra edilmesi gerektiği ve neler dikkat edilmesi gerektiği ifade edildi. Olabildiğince bol dipnot ve referans kaynağı da kullanıldı. Böylece çalışma oldukça zengin, doyurucu ve türünün tek ve çok kapsamlı örneğidir. Ayrıca Türkçe olması nedeniyle de değerlidir.

-Bilgi toplumuna dönüşüm için sizce 2012'de bilişim sektöründe atılan en önemli adım ne oldu? 2012'den bilişim sektörü açısından geriye ne kaldı?

-2012'nin diğer yıllardan çok farklı olup olmadığını çok iyi değerlendiremiyorum. Benim açımdan çok somut veya çok önemli farklı bir gelişme olmadı. FATİH Projesi elbette çok önemli bir gelişme. İletişim sektörü durağan ve sıradan cereyan etti. Sektörün genel büyüme oranları beklenen ölçüde ve tek haneli oranlarda cereyan etmiştir. Yani bu anlamda, 2012 büyük ve önemli hatırlanması gereken bir başlık atmadı, atamadı.

-2013'te bilişim sektörünün büyümesi ve ülke kalkınmasına katkı verebilmesi için öncelikle yapılması/atılması gereken adımlar nedir?

-FATİH Projesi gibi daha çok projenin üretilmesi gerekiyor. Projeler biraz daha profesyonel yönetilmeli ve icra edilmeli. Bilişim sektörünün harcama dağılımı halen sağlıklı değil. Kabaca yüzde 80 donanım, yüzde 10 servis, yüzde 10 yazılım sağlıklı değil. Donanım yıllar içinde yüzde 30'lara kadar inmeli, servis ve yazılım sektörlerinin oranı ciddi bir şekilde artmalı. Zira kalite ve özgünlük yazılım ve servislerle olacak.

Bunu sadece kamudan veya hükümetten beklemek değil, özel sektör ve bizatihi bilişim sektörünün de sorumlulukları var. Doğru adımlar atılıyor gibi görünüyor. Genel süreç ağır ilerliyor, ama ilerliyor. Ben genel itibariyle ümitliyim.

-Türkiye bilişim sektörünün 2013 büyüklüğü/cirosu konusundaki beklentiniz/öngörünüzü bizimle paylaşır mısınız?

-Henüz net rakamlarımız çıkmadı, o yüzden somut öngörülerde bulunmam mümkün olmayacak. Ama servis ve yazılım sektörlerinde yüzde 5 ve üzerinde artış olmasını düşünüyoruz, donanım alanında ise yüzde 5 civarında veya hafif altında büyüme rakamları görülecek. İletişim segmentlerinde ise durağan bir büyüme öngörüyoruz.
Orta Doğu'nun genel durumu ve Avro bölgesinin genel durumu ile ilgili ve dünyada genel olarak başka bir krizin veya felaketin olmaması durumunda bu rakamlar geçerli. Başka bir olumsuz gelişme olursa, bu beklentileri de aşağı doğru revize etmek gerekecek.

-Bilişim sektörünün dünya ile rekabetinin önündeki en önemli engeller nedir? Bu engellerin kaldırılması için neler yapılmalı?

-Ben önemli engeller görmüyorum. Azim, kalite ve özgünlük gerekli. Bu anlamda kopyacılığın engel olduğu düşünülebilir ve yetkinlik ve yetişmiş, motive ve vasıflı insan kaynağı bir dar boğaz olarak düşünülebilir. Bunun dışında gerekli olan her şey var, çok çalışmak lazım, üretmek lazım. Vergi teşvikleri, hükümetin daha somut aksiyonlar alması, yabancı sermayenin daha çok gelmesi, yeni inovatif şirketlerin ortaya çıkması gibi şeyleri gönül elbette ister, ama onlar olmadan da, doğal sürecinde sektör kalkınmalı.

-Türkiye'de nitelikli bilişim işgücünün oluşumunda mevcut eğitim sistemi ve üniversitelerimiz sizce yeterli midir? Üniversitelerimiz, sektörün ihtiyacını karşılayacak elemanlar yetiştirebiliyor mu? Türkiye'nin, bilişim işgücünde global arenada ucuz işgücü kaynağı olan Hindistan, Çin gibi ülkelerle ileride rekabet edebilmesi için yapması gerekenleri sıralayabilir misiniz?

-Azim, özgünlük, çalışma isteği, vizyon, iş birliği, üretkenlik gibi kavramlar ön plana çıkmalı. İlim her yerde var. Bugün artık İnternet üzerinden her türlü kursu alabilir, her türlü girişimi başlatabilir, her türlü fonu / teşviki bulabilir, her yere satabilir ve ulaşılabilir durumda. Başarısızlık ancak bahanelerle ve özürlerle açıklanabilir. Başarılı olmak için azimli, özgün ve odaklı olmak lazım.

Çok çalışmak lazım. Kimseden bir şey beklememize gerek yok. Kimseden eksik bir yanımız yok. Dünya avucumuzun içinde, hodri meydan.

Halil Aksu kimdir?
Gartner şirketinde 2002 yılından bu yana çalışan Halil Aksu, halen yönetici ortak olarak görevini Türkiye ve Orta Doğu'da sürdürüyor. Aksu, daha öncesinde Almanya'da Axentiv isimli bir şirkette yönetici, FIT isimli bir şirketin kurucu ortağı ve genel müdürü olarak ve bundan önce de SAP şirketinde uzun yıllar önemli deneyimler kazandı.
Eğitimini Münih Teknik Üniversitesi'nde Enformatik ve Elektronik Bölümleri'nde tamamladı. Halen pek çok üniversitede konuk konuşmacı olarak yer alıyor. Önemli basın ve yayın kuruluşlarında, ulusal ve uluslar arası etkinliklerde konuşmacı olarak sıkça bulunuyor. Mart 2011 ayında Uğur Candan ve Nuri Çankaya ile birlikte "Her Şey Çıplak" isminde İnternet'in geleceğini konu alan bir kitap çıkardı. Aynı kitabın İngilizcesi Eylül 2011de ABD'de yayınlandı.

TBD Onursal Başkanı Prof. Dr. Aydın Köksal:

Bilişim ve yazılımdaki teknik birikimimizi geliştirmeyi sürdürelim

Çağrı Aydınoğlu- Merve Işıl Kaya

Özellikle gençlerden TBD ile başlayıp 30 STK ve devlet işbirliği ve katkılarıyla bugüne ulaşan birikimin üstüne titremelerini isteyen Köksal, 2050'de Türkiye'nin 6. büyük ekonomi olabileceğini belirtti. "Bilişim Devrimi'ne ayak uydurmada yeniden geriye savrulmayalım" diyen Köksal, yazılım üretiminin darboğazdan çıkması için alınması gereken ivedi önlemler konusundaki çalışmaların geç olmadan yaşama geçirilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Türkiye Bilişim Derneği Kurucusu ve Onursal Başkanı Prof. Dr. Aydın Köksal'ın "Bilişim Devriminde Türkiye: 1971 – 2011 – 2051" başlıklı son yapıtı üzerinde bir söyleşi gerçekleştirdik. "Bilişim Devriminde Türkiye: 1971 – 2011 – 2051" Kasım 2012'de "TBD 40. Yıl Armağanı" olarak Derneğimizce yayınlandı ve 29. TBD Ulusal Bilişim Kurultayı'nda dağıtıldı.

Mesleğimizin geçmişine olduğu kadar geleceğine de ışık tutan 360 sayfalık bu değerli yapıtta, geçmişte kalan 40 yılın kuş bakışı kısa bir öyküsü sunulduktan sonra, başta Bilişim Kesimimizde elde ettiğimiz birikim gözden geçirilerek "Türkiye'nin Güçlü ve Zayıf Yanları, önümüzdeki Fırsatlar, Tuzak ve Tehditler" ayrıntılı biçimde incelenerek bir GZFT Çözümlemesi yapılıyor; ileri ülkelerin yanı sıra, özellikle rakiplerimizin durumları ve benimsedikleri stratejiler de gözden geçirildikten sonra, bütün bu bilgiler ışığında, 2050'ler Türkiye'si için "Senaryolar" sunuluyor. Daha sonra, bugünkü yol ayrımından Türkiye'nin Bilişim ve Yazılım Endüstrileri ile sağ çıkması için kritik başarı etmenleri ve yapılması gerekenler gözden geçiriliyor. Amaç gerçekleşme olasılığı bulunan en ileri senaryoyu yaşama geçirebilmek...

Türk gençliğine adanan bu çok değerli yapıtta Köksal, 2023'te ilk 10 ekonomi içinde olmanın öngörüldüğünü anımsatıp "Bu yalnızca dışsatım artışıyla olacak iş değildir. Bunu ancak yüksek teknikbilim alanlarına giren üretim gücümüzle başarabiliriz; bu da yazılımsız olamaz" dedi.

2050'li yıllara doğru yurtiçi üretimle 7. hatta 6. sıraya yükselebileceğimizi hesapladığını belirten Köksal, özellikle biz gençlerin TBD ile başlayıp 30 STK ile devletimizin işbirliği ve nice katkılarıyla bugüne ulaşan birikimin üstüne titrememizi istedi.

Meslekteki "en büyük çıkmazı, yazılım iyelik haklarının yürürlükte olan yasalara karşın korunamaması" olarak gören Köksal, söyleşiyi "Bilişim Devrimi'ne ayak uydurmada yeniden geriye savrulmayalım; bilişim ve yazılım alanlarındaki teknik birikimimizi geliştirmeyi sürdürebilelim. Özellikle yazılım üretim kesimimizin bugün içinde bulunduğu darboğazdan sağ çıkması için hükümetimizce alınması gereken ivedi önlemler konusundaki çalışmalarımızı çok geç olmadan yaşama geçirebilelim" değerlendirmesiyle tamamladı.

- Bir ulusun gelişmesinde devlet kurumlarının yanı sıra STK'ların ve derneklerin de katkısı önem taşımakta. Adında "Türkiye" sözcüğü bulunan tek bilişim derneği olan TBD, sizce Türkiye'nin bilişim toplumu olma hedefini yakalama noktasında hangi önemli atılımlara ve başarılara imza atmıştır?

- Bugün sayıları 30 olan bilişim konusunda çalışan sivil toplum kuruluşları içerisinde, tarihsel olarak ilk ve en eski kuruluş olmakla TBD, meslek sorunlarımıza, gereksinmelerimize bilişim kesimimizin oluşmaya başladığı dönemde temel çözümler getirmeyi başarmış olan kuruluş olmuştur. Doğal olarak da, uğraş alanımız için uzun soluklu amaçlar koyan, çalışma ilkelerimizi saptayan, meslek töresini koyan, başta Türkçe bilişim terimleri olmak üzere ilk meslek standartlarımızı tanımlayan ve orta öğretimden yüksek öğretime her düzeyde eğitim programlarımızın başlatılmasına yol açan koşulları sağlayan da bu dernek oldu.

1968'de henüz Bilişim Derneği'ni de kurmadan önce, Hacettepe Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde ortaya attığım "Bilişim Devrimi'ni Türkiye'nin gelişmesi için bir araç olarak kullanacağız" sözü bütün çalışmalarımıza ışık tutan bir temel ilke olarak değerlendirildi.
Ülke kalkınmasını gözetmek ana ilke olarak benimsenince, pek çok düşünce ve girişim de, TBD ile birlikte, bu ana ilkenin sonuçları olarak ortaya çıktı. Bilişim dergisinin sürekliliğiyle birlikte yaygınlık kazanan bu düşünsel eylem çizgisine "ulusal düzeyde bir bilinçlenme devinimi" de diyebilirsiniz.
"Bilişim Kültürü Dergisi" alt başlığını taşıyan bir süreli yayın olarak, TBD'nin sesi Bilişim'in 42 yıldır yayınlanması, yeryüzünde örneğine ancak pek özel koşullarda rastlanabilen evrensel düzeyde bir başarıdır.
Ulusumuza bilgisayar sistemlerinin olanaklarını ve gücünü, yaklaşan Bilişim Devrimi'ne erken uyum sağlamanın, Endüstri Devrimi'ni kaçırmış bir Türkiye'ye sağlayabileceği fırsatları geniş bir çevreye tanıtma doğrultusundaki çabalarımız, torpil ve adam kayırmanın önünü kesen "Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı" gibi uygulamalarımız (1974), işin en başından beri ulusal dilimiz Türkçenin gücüne yaslanmamız, halk katında mesleğimizin çok etkin bir verimlilik aracı olarak tanınmasına yol açtı ve Türkiye Bilişim Derneği'ne saygınlık kazandırmakta gecikmedi. O dönemin tek televizyon kanalı olan TRT, sonradan bir daha erişemeyeceğimiz bir sıklıkta hemen her gün Türkiye Bilişim Derneği'nin çalışmalarına ve düşüncelerinde bültenlerinde yer verdi; "Uzay Yolu" gibi çok izlenen bilim kurgu dizilerinde, "bilgisayar" vb. yeni sözcüklerimizin yoğun biçimde kullanılması, her yaştan yurttaşlarımızda mesleğimize karşı ilgi ve merak uyanmasına yol açtı.

Bu dönemde devleti yöneten kuruluşlar, bakanlarımız, genel müdürlerimiz toplantılarımıza, seminerlerimize, kurultaylarımıza etkin biçimde katıldılar; düşüncelerini söylediler; sorunlarımızın çözüm yollarını bizimle tartıştılar... Bakanlıklarımızın yürüttükleri çalışmalarda, sık sık biz de onlarla görüşmeler yaptık; bilişim uygulamalarının geleceği konusunda devlet yönetimimizle iletişim kurmayı başardık. Kamu İktisadi Kuruluşlarının Yeniden Yapılanması çalışmalarına (Baklacıoğlu Komisyonu), DPT çalışmalarına katıldık. Örneğin 1974'te, Türkiye Bilişim Kurumu'nun (TBK), Başbakanlık'a bağlı özerk yapıda bir kurum olarak kurulması gereğine Bilişim Dergisi'nin kapağında yer verdiğimiz bir özel sayı yayınladık (sayı 8); TBK Yasa Taslağı'nı bile hazırladık. Bu yasa yalnızca Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer almakla kalmadı, "1974 yılının ilk yarısında kurulacaktır" önlemi Yıllık İcra Programı'nda da yer aldı. O yıllarda siyasal nedenlerle Türkiye Bilişim Kurumu kurulamadı. Sonuç olarak böyle bir kurumun yokluğunda bu kez TBD olarak, Devlet Planlama Teşkilatı içerisinde "Bilgi İşlem Sürekli Özel İhtisas Komisyonu"nun kurulmasını önerdik. Böylece o zaman bilgi işlem merkezi olan yedi üniversitenin birer temsilcisiyle, sekiz kişilik bu kurul, yıllarca Türkiye'de kamu sektörüne giren bütün bilgisayarların olurluk incelemelerini değerlendiren bir strateji geliştirme, destekleme ve özendirme kurulu olarak görev yaptı. Özendirme ve destek yalnızca bilgisayar sistemleri edinme ile sınırlı kalmadı, üniversitelerimiz başta olmak üzere, kamu yönetiminde teknik uzman kadroların oluşturulabilmesi doğrultusunda Maliye Bakanlığı'nın işbirliğini sağlamayı da başardık. Bütün bu hizmetler, gönüllü olarak, başka bir deyişle hiç kimseye ne maddi çıkar, ne de bir makam ya da bürokratik bir yetki sağlanmadan başarıldı.

- Bilim ve bilişim dilinin Türkçeleşmesinde Türkiye ilerleme kaydedebildi mi? Sizce bu durumunun önündeki en büyük engel nedir? Türkçe terimlerin kullanılmasının Bilişim Toplumu olmamıza ne gibi katkıları olabilir?

- Sorunun yanıtı besbelli biçimde evettir. Bu konuda olağanüstü bir özgüven kazandı Türkiye. Ancak, bu konuya gereğinden çok önem vermek beni doğrusu rahatsız da ediyor. Ben bilişimciyim, mühendisim... Ulusal dilimiz Türkçeyi ben bilişim mesleğinin Türkiye'de topluma katkı verebilmesi için gerekli olduğu için kullandım. Başka bir deyişle, Türkçe bilişim terimleri benim için bir araçtı; ama dikkat ederseniz bilişim mesleğini de Türkiye'nin, çoktan hak ettiği parlak bir geleceğe ulaşabilmesi doğrultusunda yine bir araç olarak kullanmaktan söz ediyorum. Demek ki amaçlar ve araçlar birbirine karışabiliyor... Bunda şaşılacak bir şey yok. Araç bazen amaca doğru kendi başına olmazsa olmaz bir önkoşul gibi algılanmaya başlıyor.
Bu konudaki en büyük engel, hiç kuşkusuz, yabancı dille öğretimden bir türlü vazgeçemeyişimizdir. Yabancı dille öğretimin ne denli yanlış bir uygulama olduğunu da, yalnızca ve yalnızca: (a) Bireysel düzeyde, öğrencilerimizin mesleklerini gereğince öğrenememeleri; (b) Ulusal dilimiz Türkçenin geleceğini karartan bu yaklaşımı sürdürürsek, bağımsız bir merkez ülke olarak, gelecekte varlığımızı koruyamayacağımızı açıkça gördüğüm için, böyle değerlendiriyorum.

Türkçe terimlerin yokluğunda, yabancı sözcüklerin koltuk değneğiyle yetişen mühendislerimizin çoğu, kavramların özünü, bu alanda yaratıcı düşünceler üretecek biçimde iyice sindiremeyeceğinden, özgün yeni endüstriyel ürünler tasarlayıp üretmenin çok güç olduğu bu meslekte, ancak ileri merkez ülkelerin ürünlerini satın alıp kullanmayı yeğ tutacak birer ara elemanı gibi davranmaları beklenir. Oysa Türkiye'de bir bilişim toplumu yaratmanın önkoşulu hiç kuşku yok ki bağımsız bir merkez ülke olarak kendi mühendislik birikimimizi koruyarak ileri ülkelerle küresel pazarlarda yarışabilmekten geçer.

Bu yolda iyi düzeyde yabancı dil öğrenmek kuşkusuz gerekli, ama yabancı dil öğretmek başka, mühendislik öğretimini yabancı dille yapmak başka. Bir taşla iki kuş vurma beklentisi, ancak emperyalist ülkelerin sömürgelerindeki halklar için önerdikleri, kendi ürünlerini pazarlamada kullandıkları "komisyonculuk görevi" üstlenecek ara elemanları yetiştirme yöntemidir.
Türkiye ise, 1773'ten beri tam 240 yıllık bir mühendislik geleneği olan, çok parlak bir geleceğe aday, güçlü bir merkez olma yolunda ilerleyen bir ülkedir. Üstelik Türkçe, yeryüzündeki bütün diller içinde, yalın kurallara dayalı olağanüstü düzenli, sağlam yapısını bozan hiçbir ayrıksı/ayrıcalıklı durum içermeyen, sanki bilim dili olarak kullanılmak için yapılmış matematiksel bir dildir.
Bu koşullarda, yabancı güçler, bütün çabalara karşın Türkiye'nin bir türlü durdurulamayan gelişmesini engellemek üzere bir yöntem arasalar, "yabancı dille öğretim"den daha iyisi bulamazlardı.
Tarihe bakıyorsunuz, yabancı dille öğretimden yararlanmayı benimsemiş bütün uluslar yeryüzünden silinmişler.
Fransa'ya bakalım: İsa'dan önce 50 yılında Romalı Sezar Galya'yı işgal ettiğinde, Kelt kökenli bu ülkede Latinceyle öğretim yapan 14 okul açtı; Birkaç yüzyılda Keltçenin bir kolu olan Galce öldü. Bozulmuş Latince kökenli ama Latinceye benzemeyen tuhaf bir dil, içinde bazı eski Keltçe seslerle çoğul eki "s"yi koruyan derme çatma bir dil türedi. 4-5. yüzyılda ülkeye bu kez Franklar gelince ülkenin adı Fransa oldu. Onlar da çocuklarını, Latince öğretim yapılan Roma okullarına gönderdiler: Frankça da öldü... Derme çatma "adi" halk dili Fransızca ise 1789 Devrimi'yle birlikte "Cumhuriyet"in temel direği olarak çıkarılan "Öğretim Birliği Yasası" ile "zorunlu ve

tek öğretim dili" olarak benimsendikten sonra yeryüzünün önde gelen bir bilim, felsefe ve sanat dili olarak gelişti; o güne değin tek bilim dili sayılan Latince, papazlar ne denli sahiplenirlerse sahiplensinler, hiç kimsenin konuşmadığı bir ölü dil durumuna düştü! İspanyolların, İrlandalıların, İskoçların, Bulgarların, Tatarların benzer durumlarını öğrenmek için, birinci baskısı Mayıs 2000'de yayınlanan "Yabancı Dille Öğretim: Türkiye'nin Büyük Yanılgısı" başlıklı yapıtıma göz atmak yeter.

- Şu anda bazı üniversitelerde eğitim dilinin Türkçe olmasına rağmen kullanılan ders gereçleri, kitaplar, yansılar yurt dışı kaynaklı ve İngilizce... Sizce bunun sebebi nedir? Eksiklikler nasıl giderilebilir?

- Yabancı dille öğretim yanılgısı çok büyük bir tuzak olarak sürüyor da ondan... Bu yaklaşım, Türk ulusunun gelişmesine karşı açılmış bir tuzak gibi işliyor. İhanet, benim kolay kolay benimseyeceğim ve seçmek isteyeceğim bir sözcük değil; ama öte yandan bu denli aymazlık, bilinçsizlik, bunca uyarıdan sonra kabul edilemez gibi geliyor insana. Bir YÖK Başkanımız dedi ki: "Türkçe bir bilim dili olmadığına, Türkçe'yi bir bilim dili yapma gibi bir amacımız da olmadığına göre, üniversitelerimizde öğretimin İngilizce yapılması doğaldır!" YÖK diyor ki: "Türkçe bir bilim dili değildir, çünkü Türkçe kitaplar yok, ders araç gereçleri yok; öte yandan aynı YÖK diyor ki: "Türkçe yazdığınız kitap ya da makale bilimsel çalışma sayılmaz, çünkü Türkçe bilim dili değildir ve olamaz; işte bu nedenle de Türkçe ders kitapları, bilimsel makaleler yazmanın ya da bunları Türkçeye çevirmenin akademik yükselmeler için hiçbir değeri söz konusu olamaz. Bu mantıktaki çelişkiyi ve kısır döngüyü görüyor musunuz? Bu dayatma karşısında bütün bu Türkçe kitapları, makaleleri, ders araç gereçlerini hangi genç akademisyenler üretsin istiyorsunuz ki?
Peki biz kurtuluş savaşını kazanamasaydık, İstanbul'da Amerikan bayrağı dalgalansaydı, Amerikan mandası altında işleri Amerika, Fransa, İngiltere, İtalya ortak yönetimi yönetseydi, bağımsız Türkiye de Çorum-Kırşehir-Çankırı yöresinde sınırları çizili küçük bir devletçik olsaydı, durumuz nasıl olurdu? Sanırım o durumdaki bir YÖK bundan daha geriye düşemezdi...
Gençlerin, geçmişte önceki kuşakların yaptığı gibi yurt sorunlarıyla ilgilenmeleri, gördükleri olumsuzluklar varsa bunlara karşı çıkmaları, yanlış gördükleri uygulamaları düzeltmeye çalışmaları, sorunlara çözüm önerileri geliştirmeye çalışmaları gerekir. Değişimin temel kural olduğu bir dünyada bu doğal yaşamın gereğidir. 12 Mart 1971 günü sabaha karşı darbe olmuştu. Ertesi gün öğleden sonra Hacettepe Senatosu ivedi bir kararla İngilizce öğretime geçmeyi benimsedi. Türkçe Bölümünü kapattı. Oysa bir gün öncesine kadar bu bölümün, el üstünde tutulan 30 kişiyi aşkın seçkin bir öğretim kadrosu vardı. Başbakan Nihat Erim'in "özgürlükler üzerine şal örteceğiz" dediği, dernek çalışmalarına kuşkuyla bakıldığı bir ortamda, 8 kurucu üyeyle TBD'yi 22 Nisan 1971 günü, bu tür bir yurttaşlık sorumluluğu bilinciyle kurduk. 1971 sonunda Türkiye'de 78 bilgi işlem merkezinde yalnızca 394 kişiydik. Amaçlarımızı tanıtınca üye sayımız ilkin 30 sonra 300 oldu, 1983'te 1000'i aştı. Şu anda ise, yitirdiğimiz değerli meslektaşlarımızla birlikte üye sayımız 10.500'ün üzerinde.
Zaman boşa akmadı. Bütün kamusal ve özel kuruluşlarımızı gelişkin bilişim dizgeleriyle donattık... Türkiye'yi, çağdaş bilim-tekniğin olanaklarını kullanarak, birçok ülkenin imreneceği, yaşamımızı kolaylaştıran, çevrimiçi bilişim dizgeleriyle donattık.
Bütün bankalarımızı gelişkin çevrimiçi yönetim bilişim dizgeleriyle donatmamış olsak, finans ve sigortacılık şirketlerimizi karar destek yazılımlarıyla desteklememiş olsak, Türkiye endüstri, ticaret ve hizmet alanlarına giren bütün kesimlerinde bugün ulaştığı verimlilik düzeyine varabilir miydi? Özellikle dokumacılıkta, hazır giyimde, demir dökümde, üstün nitelikli çelik üretiminde, otomotivde, makine ve yapı endüstrilerinde, gemi ve mega yat yapım endüstrilerinde kazandığımız dışsatım gücü, Türkiye'nin doğrudan doğruya kendi insangücüyle, proje yönetim deneyimi ve uygulama yazılımı üretim gücüyle yarattığı bilişim dizgelerinden yararlanabilmiş olmasıyla elde edilmiştir.

Benzer biçimde turizm yatırımlarımızın ulusal ekonomimiz için vazgeçilmez önemdeki başarıları da kuşkusuz ulusal bilişim kesimimiz ve yazılım üretim hizmetlerimiz olmadan sağlanamazdı.
Ne 2013'te bugün yeryüzünün 220 noktasına uçan THY ülkemize bir yılda gelen 37 milyon turiste bilet satabilirdi, ne de mantar gibi çoğalan otellerimizdeki, tatil köylerimizdeki yataklarımızı, bir yeri yanlışlıkla birden çok kişiye verme ya da boş yatağı satamama gibi çelişkilere düşmeden satabilirdik. Kaldı ki bu satışları gerçekleştirmek üzere gerekli yer ayırma işlemlerini yapsak bile, çevrimiçi bilişim dizgeleri olmadan ne para aktarma işlemlerini, ne para tahsil işlemlerini, ne muhasebe, ne de finans işlemlerini bilişim çağının gerektirdiği hızla yapabilirdik.
Bilişim kesiminin yeni bir uğraş alanı olarak örgütlenmesinde, meslek görevlerinin vb. standartların tanımlanmasında, Türkçe bilişim terimlerinin yerleşmesinde, devlet katında mesleğin gelişmesi için gerekli önlemlerin DPT ve bakanlıklarca alınabilmesi ve bilgisayar gücünün verimli bir biçimde kullanılabilmesinde, bu amaçla strateji geliştirme ve yeni yatırımların olurluğu konusunda destek ve denetim sağlayan DPT EBİ Sürekli Özel Uzmanlık Kurulu'nun oluşturulmasında, Beş Yıllık Kalkınma Planlarında ve Yıllık Yürütme Programlarında bilgi işlem merkezlerinin ve bilişim çalışanlarının sorunlarının gündeme getirilmesinde, TBD Ulusal Bilişim Kurultaylarında bu sorunların enine boyuna tartışılmasında, yaygın öğretim ile bilgisayar okuryazarlığı doğrultusundaki çabaların başlatılmasında, yüksek öğretimde bilgisayar mühendisliği, orta öğretimde bilgisayar işletmenliği öğretiminin başlatılmasında, kısaca, Türkiye'de bilişim düşüncesi'nin, giderek bilişim toplumu'nun temellerinin atılmasında TBD başlıca etmen olmuştur.
Sonuç olarak, kırk yedi yıllık düşlerimin birçoğu

gerçekleşti. Bu gerçekleşenler, daha çok altyapıyla ilgili olduğu için, işin belki de en güç, en gözükmeyen bölümleriyle ilgili. Şimdilik hâlâ bir fidan gibi kırılgan gözüken ulusal bilişim gücümüz, geçmişten biraz ders almayı başarabilirsek, kısa sürede kökleri ekonomimizin bütün kesimlerini besleyecek güçlü, verimli bir ağaca dönüşecek. Türk toplumunun çoktan kanıtlanmış gelişme gizilgücü, yakın gelecekte bütün insanlığı şaşırtacak büyük bir hızla gerçekleşecek!
İşte "Türkiye Bilişim Derneği 40. Yıl Armağanı" olarak "Bilişim Devriminde Türkiye: 1971 – 2011 – 2051" başlığı altında hazırladığımız bu yapıtta, geçmiş 40 yılın kuş bakışı kısa bir öyküsünü sunduktan ve hızla değişip dönüşmekte olan Türkiye'nin bugün karşı karşıya bulunduğu yol ayrımını tanımladıktan sonra, ülkemizin geleceğine ilgi duyanlara ikinci kırk yıllık dönem sonunda, 2050'ler Türkiye'si için senaryolar sundum. Daha sonra, bugünkü yol ayrımından Türkiye'nin Bilişim ve Yazılım Endüstrileri ile sağ çıkması için kritik başarı etmenleri ve yapılması gerekenleri gözden geçirdim. Amacımı, "gerçekleşme olasılığı bulunan en ileri senaryoyu yaşama geçirebilmenin yollarını bulabilmek" olarak tanımladım.

- Türkiye'de bilişim sektörüne devrim niteliğinde katkıları olmuş bir akademisyen ve aynı zamanda istihdam yaratan bir işveren olarak yetişmekte olan genç bilişimcileri sosyal ve mesleki yeterlilik bakımından nasıl buluyorsunuz? Bu konuda ne gibi önerilerde bulunabilirsiniz?

- Bu sorunun yanıtı güç, çünkü durum pek parlak değil! Eğer gençler ilkokulda, lise ve üniversitede size öğretmenlerinizin söylediklerini ezberlemişseniz ve bütün bilginiz bununla sınırlı kalmışsa, doğal olarak mesleğinizde de yetersiz kalırsınız; ama öyle değil de, ilkokuldan başlayarak öğretmenlerinizi, onlardan bir şeyler kaptıktan sonra kendiniz araştırıp zenginleştirmiş, arkadaşlarınızdan, kitaplardan romanlardan kendinizi yetiştirmiş kişilerseniz, bu yol size mesleğinizde de yeterlik sağlayacaktır. Yazın alanında yeryüzünde yayınlanan, kalıcı bir değer taşıyan hemen bütün yapıtlar Türkçeye çevriliyor ve basılıyor. Örneğin bütün Nobel edebiyat ödüllüler için olduğu gibi bizim yazarımız Orhan Pamuk da, Moğolcayla birlikte bugüne değin, yeryüzünde kitap basılan 65 dilden 63'üne çevrildi.
Ama yukarıda da vurguladığım gibi, YÖK'ün yanlış kararları ve yabancı dille öğretim tutkusu nedeniyle bilimsel yapıtlarda durum böyle değil. Bilim adamlarımızın, genç araştırmacılarımızın bu kısır döngüyü, yapacakları gönüllü çalışmalarla kırmak üzere kendi alanlarında Türkçe bilimsel makaleler, ders kitapları yazmaları, temel kaynakları Türkçeye kazandırmak üzere çeviriler yapmaları gerekiyor. Akademik yükselmelerde bu tür çalışmalar göz önünde tutulmasa bile, bu yaklaşımı bilimsel bir yurttaşlık sorumluluğu olarak benimseyecek olanlar, hiç kuşku yok ki gelecekte, hem bilimsel yeterlik bakımından, hem de toplumdaki saygınlıkları bakımından kendi bilim alanlarında yapacakları öncülüğün meyvelerini toplayacak olanlardır. Doğada vermeden almak yoktur; toplumlarda öncülüğün, önderliğin bedeli de bu tür gönüllü çalışmaları üstlenmekten geçer. Genç öğrenci arkadaşlarımın, bu tür Türkçe kaynaklar arasında var olanları araştırıp bulmaları ve bunlardan yararlanmaya bakmalarını öneririm. Günümüzün iletişim olanakları bu tür araştırmaları, kimsenin yol göstermesini beklemeden, herkesin kendi gereksinmelerini karşılayabilmek üzere kendi başına yapabilmesini olanaklı kılmıştır.

- 40 yıl önce Türkiye'nin bilişim gücü oldukça kısıtlıydı; bireyler mesleki gelişimlerini çok zor koşullarda sağlıyorlardı; gelişmeleri izleyebilmek güçtü. Günümüzde ise bilgiye ulaşım gerçekten çok kolaylaştı. Yer ve zaman kısıtlaması olmadan, dünyaca ünlü üniversitelerin derslerine de çevrimiçi ortamda ulaşabiliyor; bu tür dersleri izleyebiliyoruz. Peki sizce, bilişim toplumunda bireysel farklılaşma nasıl sağlanabilir?

- Doğru düşünüyorsunuz. Türkiye artık benim gençliğimdeki yoksul, çaresiz ülke değil. Bu gelişme ve dönüşüm sürecinde siz gençler de kendinizi gösterebilirsiniz. Türkiye'de, yurtdışında insanlarla iletişim kurun; arkadaşlar edinin; konuşun tanışın insanlarla.
Bilgiye ulaşmadaki en önemli nokta elde ettiğiniz bilgiyi ezberlemek üzere değil, kendinizi geliştirmek üzere bile olsa, bir ödev yapar gibi sıkılarak üzülerek değil, bu işten tat alarak, bunu sizi mutlu kılan, size yaşam sevinci veren bir davranış biçimi, bir yaşam biçimi olarak yapın. Ancak bunu yapabildiğinizde kendinizi geliştirme sürecini sürdürülebilir kılabilirsiniz.
Gönüllü toplum çalışmalarına katılın... Bunu "iş yine bana düştü" diye yazıklanarak değil, bilmediğiniz yeni bir ülkede özlediğiniz bir yolculuğa çıkar gibi sevinçle yapın... Görüş çevreninizi çok geniş tutun, sorunlarınız için aradığınız çözümleri yeryüzü ölçeğinde düşünün; ülke önderlerine sanatçılara ulaşın, bütün insanlarla dost olun. Eşinizle, arkadaşlarınızla gerçek birer can yoldaşı olun.
Ayrıca elinize geçirdiğiniz her kitabı okuyun, içindeki değerli madenleri kaçırmayın, ama hiçbir zaman ders çalışır gibi değil; sanki özlediğiniz sevgiliyle kavuşur gibi coşkuyla yaklaşın kitaplara. Tıpkı sevgilinizi ararken olduğu gibi, bu kitapların birer birer hangilerine böyle yaklaşabileceğinizi siz bulacaksınız.
Gençliğimde okuduğum Tolstoy'un Savaş ve Barış'ını bir daha unutabilir miyim? Tam metin Türkçe çevirisi ancak 2003'te yayınlanan 500 yıllık Don Kişot'u unutabilir miyim? Bunları ve benzer klasikleri okumamış olanla iyice sindirerek okumuş olan iki dünyalı arasında bence ortaçağda yaşamakla bilişim çağında yaşamak gibi bir anlayış ayrımı kaçınılmaz olacaktır. "Peki, bu kitaplar kaç tanedir, söyleyin, okuyalım da kurtulalım?" diyebilirsiniz. Bu kitapların sayısı çok kabarıktır; ama olsun, siz bulduğunuz birinden başlayın ve okuyun. Yılda 25-30 kitap okumanız gerek, tadını alarak okuyun. Eşinize, arkadaşınıza, sevgilinize anlatın; onların da sizden yararlanmalarına izin verin. Mustafa Kemal'i okuyunca, Mustafa Kemal olursunuz sanki. Onun Gençliğe Hitabe'sini okuyun. 80 yıl sonrasını nasıl görmüş?.. Onun o sözleri nasıl yazdığını, gördüğünü sen düşünmeye başladığında sen O oluyorsun. O'nun kadar güçlüsün ve ondan daha şanslısın, çünkü bugün her şeye kolayca erişebilirsin. Sen Cervantes oluyorsun... Tolstoy, Dostoyevski, Zola oluyorsun. Sonuç olarak, onlarla iletişim kurarak insanları sevmeyi öğrenmelisiniz... Bunu öğrenmeden bireysel farklılaşma yaratma ve mesleğinizde başarılı olma şansınız olmadığını düşünüyorum.

- Yapıtınızda da yer verdiğiniz üzere, Türk toplumunun güçlü yönlerinden biri olan girişimcilik ruhunu, devlet veya özel kurumlar tarafından verilen girişimcilik teşvikleriyle "değer üretmek" amacıyla ne kadar kullanabiliyoruz? Buna bağlı olarak sizce Türkiye neden Steve Jobs'lar , Mark Zuckerberg'ler yetiştiremiyor?

Destekler, "teşvikler" çok güzel; kuruluşlarımız da bunlardan yararlanıyor. Araştırma geliştirme projesi olarak verilen dosyalar TÜBİTAK'ça değerlendiriliyor ve onaylanırsa proje harcamalarının yüzde 60'ına kadarını devlet -bir yıl sonra bile olsa- bağış olarak geri ödüyor. Bu da daha büyük projelere imza atabilmemizi sağlıyor. Burada sıkıntı ürünlerin kamu sektöründe kabul görmesinde. Yasalarımıza göre yerli ürünlerin yüzde 15 fiyat avantajı da var, ama öncelikle devletin bunları satın alıp kullanmayı istemesi gerek. Bu noktada darboğaza çarpıyoruz; insanlarımızda, çoğu yöneticilerimizde yabancı ürünler sanki hep üstünmüş gibi yanlış bir koşullanma var.
Bunun dışında her yazılım ürününün bir de bakım süreci var. Yazılım ürünlerinin iyelik (telif) haklarına saygı gösterilmiyor; kaynak kodların rakip kurumlara verilmemesi, gösterilmemesi gerekir. Yazılım ürünü sonuçta endüstriyel bir üründür, düşünsel bir ürün olmakla Türkiye Cumhuriyeti yasalarınca korunmuştur, sahipliği koruma altındadır; ama devletimiz kendi çıkardığı bu yasaları uygulamıyor. Başka bir deyişle bir firmanın yaptığı yazılımı, daha ucuz bakım yaparım diyen başka bir firmaya veriyor. Mesleğimizdeki en büyük çıkmazı, yazılım iyelik haklarının yürürlükte

olan yasalara karşın korunamaması olarak görüyorum.
Bilişim Devriminde Türkiye kitabının sonuç bölümünde, bana çok parlak gözüken 2050 yılının Türkiye'si için çizdiğimiz iyimser senaryo, doğal olarak, bugün önemli bir teknik bilimsel başarı düzeyi yakalamış olan yazılım üretim endüstrimizin çökmemesine bağlı. Çünkü bütün alanlarda gelişmeyi ve verimliliği tetikleyen, destekleyen bir kesimdir bilişim kesimi. İşin en güç bölümünü aştık, kendimiz olan bir teknik birikim sağladık; bunu koruyabilmeliyiz.

- Türkiye'nin 2023 vizyonu çerçevesinde, bilişim alanında hükümetin politikalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 2023'te yeryüzünün ilk 10 ekonomisi içinde olmamız öngörüldü. Şu anda 16. sıradayız. Bu yalnızca dışsatım artışıyla olacak iş değildir. Bunu ancak yüksek teknikbilim alanlarına giren üretim gücümüzle başarabiliriz; bu da yazılımsız olamaz. Yazılıma verilen destekler sürdürülür ve iyelik hakları korunursa, kamu alımlarında yerli ürünlere gereken ilgi de gösterilirse, süreğen niteliksiz eğitim gibi birtakım sorunlarımızı da önümüzdeki bir iki on yılda çözmeyi başarabildiğimizde, 2050'li yıllara doğru yaklaşık yıllık 9,7 trilyon ABD doları yurtiçi üretimle 7. hatta 6. sıraya yükselebileceğimizi hesaplıyorum.
Bilişim Devriminde Türkiye: 1971 - 2011 - 2051 kitabımda bu düşüncemi, "İyimser Senaryo" olarak, ayrıntılarıyla açıkladım: Çin, Hindistan, Amerika, Rusya, Brezilyadan sonra, aşırı yaşlanan Japonya'nın bile kıl payı önünde, Türkiye gelecek...
Etnik ya da mezhepsel bir iç savaş, bölünme ya da bu koşulların tetikleyebileceği bir dünya savaşı gibi herhangi bir engelle durdurulamazsak...
Bu çok aykırı olumsuz gelişmeler dışında, 2051'de bizi bekleyen olasılığı daha yüksek "Karamsar Senaryo" ise, başta yazılım iyelik haklarının, öteki düşünsel ürünlerle ilgili haklarla birlikte yağmaya uğramasıdır. Ne hukuk düzeninin, ne çevrenin, ne de Cumhuriyet'in temel ilkelerinin korunamadığı bir ortamda, bilişim sistemleri ve yazılım üretimi alanlarında ulusal bir endüstri oluşturma doğrultusundaki kırk yıllık birikimimizi yitirmekle, "dev bir pazar" durumunda kalırsak, büyümemizi sürdürebilsek bile, "Orta Gelir Tuzağı" denilen düzeyde sıkışıp kalmakla 2020'lerde 14 ya da 12'inciliğe doğru yükselmekle birlikte, 2050'lere doğru, 3,4 trilyon ABD doları yurtiçi üretimle 24'cülüğe doğru gerileyebileceğimizi de hesaplayabiliyorum.
Ne olursa olsun, Türkiye dış güçlerin hesapladıkları ölçüde kolay tükenmeyecektir. Bizlerin ve özellikle siz gençlerin TBD ile başlayıp 30 STK ile devletimizin işbirliği ve nice katkılarıyla bugüne ulaşan birikimimizin üstüne titrememiz gerekiyor... Avrasya'nın Pasifik'in olağanüstü hızla geliştiği bir "Küreselleşme" ortamında, geleceğin "çok kutuplu" dünyasında, bunu güler yüzle ve barışçıl söylemlerle, Cumhuriyet değerlerimize bağlı kalarak, herkesin tam eşit olduğu bir yurttaşlık kavramıyla başarabileceğimizden kuşku duymuyorum. "Yurtta barış, dünyada barış" ilkesinden uzaklaşmadan, komşularımızla birlikte, onlarla yardımlaşarak kendi geleceğimizi kendimiz tanımlamalıyız.

Türkiye'nin yalnızca ekonomik gücüyle değil, bilişim ve yazılım gücüyle de, bütün insanlığa yönelttiği bir barış çağrısı gibi değerlendirebileceği yumuşak gücüyle de öne çıkabileceğini, Cumhuriyet ve aydınlanma devrimlerimizden öğrenememiş olsak bile, hiç olmazsa kendi mesleğimizde kırk yıldır elde ettiğimiz başarılardan öğrenmiş olmamız gerektiğini düşünüyorum.
Bilişim Devrimi'nde yaşadığımız kırk yıllık serüvenin kuşbakışı öyküsünü yazarken, biraz da gelecekte olabilecekleri kurcalayınca, ben kendi adıma çok şey öğrendim.
Geçmişte olduğu gibi gelecekte de yapabileceklerimizi düşleyip bunu gerçekten istememizin, başarmamız için yeterli olacağını düşünüyorum.

2050'de Türkiye'nin Japonya, Almanya, Fransa'nın önünde yeryüzünün 9. büyük ekonomisi olacağını ileri süren Goldman Sachs bizim yazılım gücümüzü bilmiyor; Türkiye bence 7., belki de 6. güç olacak. Yeter ki biz Bilişim Devrimi'ne ayak uydurmada yeniden geriye savrulmayalım; bilişim ve yazılım alanlarındaki teknik birikimimizi geliştirmeyi sürdürebilelim. Özellikle yazılım üretim kesimimizin bugün içinde bulunduğu darboğazdan sağ çıkması için hükümetimizce alınması gereken ivedi önlemler konusundaki çalışmalarımızı çok geç olmadan yaşama geçirebilelim.
Sonuç olarak, bunu gerçekten isteyip gerekenleri yapmakta geç kalmazsak, 21. yüzyılda gönenç, barış ve uygarlık bayrağını Türkiye dalgalandıracak!
Yeryüzünün en az beşte dördü, biz Türklerden üstümüze düşen insanlık görevini yapmamızı bekliyor.

Hocam, bu söyleşi için biz gençlere zaman ayırdığınız için size bir kez daha teşekkür ediyoruz; sağ olun. Bize özgüven aşılıyor, yolumuzu aydınlatıyorsunuz. Yapıtınızı Türk gençliğine adarken biz gençlerden beklentileriniz olduğunu biliyoruz. Bu beklentilerinizi kesinlikle karşılıksız bırakmayacağız. Bize güvenebilirsiniz.

Uluslararası telekomünikasyon düzenlemeleri tartışıldı

Altı AB ülkesinin ABD ve Kanada ile birlikte karar belgesine imza atmayı reddetmesiyle birlikte, Dünya Uluslararası Telekomünikasyon Konferansı'nda (WCIT), uluslararası telekomünikasyon alanında yönetişime ilişkin bazı düzenlemeleri güncelleme çabaları sonuçsuz kaldı.

Fatma Ağaç

3-14 Aralık 2012 tarihleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai şehrinde gerçekleşen Dünya Uluslararası Telekomünikasyon Konferansı'nda (World Conference on International Telecommunications- WCIT) Türkiye, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) Başkanı Dr. Tayfun Acarer'in başkanlığındaki bir heyet tarafından temsil edildi. Altı Avrupa Birliği (AB) ülkesinin (İngiltere, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Hollanda, Slovenya ve İsveç), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada ile birlikte karar belgesine imza atmayı reddetmesiyle birlikte, uluslararası telekomünikasyon alanında yönetişime ilişkin bazı düzenlemeleri güncelleme çabaları sonuçsuz kaldı.

Birleşmiş Milletler (BM) şemsiyesi altındaki Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunications Union-ITU), en son 24 yıl önce güncellenen iletişim anlaşmasını gözden geçirmek için 12 günlük bir konferans düzenledi. 193 ülke Dubai'de, Uluslararası Telekomünikasyon Düzenlemeleri'nde yapılacak değişiklikleri tartıştı.

ABD ve Kanada gibi İngiltere de, tüm ülkelerin, İnternet'in yönetiminde eşit hak sahibi olması önerisine baştan karşı çıktı.

Yeni anlaşma esasen ülkelerin spam ile mücadele çabalarını koordine etmeyi ve İnternete erişimi yaygınlaştırmayı hedefliyordu. Ancak görüşmeler, İnternet'in teknik temellerinin gelişiminde tüm ülkelerin eşit hakka sahip olmasına dair tartışmalı konu üzerine yoğunlaştı.

ABD, ITU'yu dışarıda tutmak istiyor

Bu durum, sosyal medya ve arama motoru şirketlerinin, geniş bant kullanımları sebebiyle vergilendirilmesinin önünü açabilecekti. Toplantıda, ITU'nun "İnternet'in çok paydaşlı modeli ve genişbantın gelişiminde aktif ve yapıcı bir rol oynamaya devam etmesini" öngören, bağlayıcılığı bulunmayan bir karar üzerinde tartışmalar gerçekleşti. Anlaşmanın getirdiği düzenlemelerin, İnternet'in yönetimini kapsamaması gerektiğinin altını çizen ABD ve Avrupa ülkeleri ise bu karara karşı çıktı.

Konferansa başkanlık yapan Muhammed Nasır El-Ganim, karara çoğunluğun destek verdiğine işaret ederek "genel havanın" göz önünde bulundurulmasını istedi.

Bir grup Afrika ülkesi, anlaşmanın girişine "Bu düzenlemeler, üye ülkelerin uluslararası telekomünikasyon hizmetlerine erişim hakkını tanır" ifadesinin eklenmesini istedi.

İş, İran'da bitti

ABD ve benzer fikirdeki ülkeler bunu, anlaşmanın getirdiği düzenlemeleri internetin yönetimi ve içeriğini de kapsayacak şekilde genişletme çabası olarak gördü. İran ise Afrika ülkelerinin önerisinin oylamaya sunulmasını isteyerek çıkmaza soktu.

Normalde resmi oylamalardan uzak kalınan ve fikir birliği prensibiyle ilerleyen bu tür konferansa bu tip bir girişim tabu olarak görülüyor.

ITU ekibi görüşmelere geri dönülmesi için çaba gösterse de, ABD, Kanada ve İngiltere anlaşmayı onaylayamayacaklarını açıkladı. Gelişmeler, küresel standartları netleştirmek yerine telekomünikasyon ve İnternet sektörlerinde tartışmalara yol açtı. Küresel ticaretteki siyasi gerginlikleri görünür hale getirdi.

Türkiye'yi, BTK Başkanlığındaki bir heyet temsil etti

WCIT-12 Konferansı'na ilişkin hazırlık çalışmaları, BTK eşgüdümünde 2010 yılında başladı. Bu amaçla görevlendirilen personel, bu konuda Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın belirlediği politikalar doğrultusunda; milletlerarası bir anlaşma mahiyetindeki Uluslararası Telekomünikasyon Düzenlemeleri (International Telecommunication Regulations-ITR) konusunda bir dizi çalışma yürüttü.

Bu kapsamda kamuoyu görüşlerinin alınması amacıyla BTK'nın İnternet sayfasından 2011 ve 2012 yıllarında duyurular yapıldı, konuyla ilişkili kamu kurumlarının ve işletmecilerin görüşleri alındı. Ayrıca, konuya ilişkin sektör ile çok sayıda toplantı gerçekleştirildi.

BTK Başkanı Acarer, konferansa hazırlık çalışmaları kapsamında, konunun ayrıca bölgesel ve küresel uluslararası toplantılarda da hassasiyetle izlendiğini bildirdi. ITU Genel Sekreteri Hamadoun Touré'ın konferansın başlangıcında yaptığı açılış konuşmasında WCIT'te İnternet'e ve içeriğe yönelik konuların tartışılmayacağını açıkladığını anımsatan Acarer, 1988 yılında Melbourne'de imzalanan anlaşmanın güncelleneceği ancak kapsamının genişletilmeyeceğini vurguladığını dile getirdi.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi ve Köşe Yazarı Özgür Uçkan, BM ve ITU eliyle, İnternet yönetişiminin devletlere teslim edilmesinin oylandığını duyurdu. Uçkan, "Birkaç iyi haber: WCIT ve Phorm" başlıklı yazısında da WCIT'den, İnternet'in kontrolünü devletlere teslim etmeyi öngören karar çıkmadığını belirtti.

İnternet Teknolojileri Derneği (İNETD) Başkanı ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Akgül, İnternet'e merkezi kısıtlamalar getirmenin yararından çok zarar vereceğine ve İnternet'in kolayca by-pass edilebileceğine değinerek, Youtube yasağı sırasında, Türkiye'nin Youtube'u oldukça yoğun kullandığına dikkat çekti.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 22. ve 23. Dönem Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Uşak Milletvekili Prof Dr. Osman Coşkunoğlu da, İnternet'in, doğal olarak hem kullanıcılar elinde siyasi ve ekonomik güç odaklarını tehdit ettiğini hem de bu odakların sahiplenip kontrol etme arzularının tehdidi altında olduğunu söyledi.

Özgürlüğün başıboşluk demek olmadığını dile getiren Coşkunoğlu, "İnternet'in tamamen değiştirdiği iş ve yaşam koşullarına, eskinin kural ve ilkelerini uygulamak hem yanlış hem de geçersiz olabiliyor" dedi.

İnternet'in dünyadaki durumu ve geleceğine ilişkin hazırladığımız yazı ve söyleşilerin ayrıntılarını ilerleyen sayfalarda okuyabilirsiniz.

SAYI 150 OCAK / 2013
www.bilisimdergisi.org/s150

BTK: WCIT'te, İnternet yönetimi ile ilgili herhangi bir hüküm eklenmedi

Konferansa ilişkin çalışmaların 2010'da başladığını belirten BTK, anlaşmanın 2015'te yürürlüğe gireceğine dikkat çekti. Ülkelerin "insan hakları alanındaki yükümlülüklerine" işaret eden hükmü desteklediklerini vurgulayan BTK, telekomünikasyonun "içerikle ilgili boyutuna" değinilmediğini bildirdi.

WCIT Konferansı ile ilgili BTK Başkanı Tayfun Acarer talebimiz üzerine dergimize açıklama gönderdi. Açıklamaya göre, Birleşmiş Milletler (BM) Uluslararası Telekominikasyon Birliği'nin (International Telecommunication Union-ITU) 3-14 Aralık 2012 tarihleri arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin Dubai şehrinde düzenlediği Uluslararası Telekomünikasyona İlişkin Dünya Konferansı'na (World Conference on International Telecommunications-WCIT-12) ilişkin hazırlık çalışmaları, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) eşgüdümünde 2010 yılında başladı. Bu amaçla görevlendirilen personel, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın belirlediği politikalar doğrultusunda; milletlerarası bir anlaşma mahiyetindeki Uluslararası Telekomünikasyon Düzenlemeleri (International Telecommunication Regulations-ITR) konusunda bir dizi çalışma yürüttü. Türkiye, Konferans'ta BTK Başkanı Dr. Tayfun Acarer'in başkanlığındaki bir heyet tarafından temsil edildi.

Bu kapsamda kamuoyu görüşlerinin alınması amacıyla BTK'nın İnternet sayfasından 2011 ve 2012 yıllarında duyurular yapıldı, konuyla ilişkili kamu kurumlarının ve işletmecilerin görüşleri alındı.

Ayrıca, konuya ilişkin sektör ile çok sayıda toplantı gerçekleştirildi.

BTK Başkanı Dr. Acarer, konferansa hazırlık çalışmaları kapsamında, konunun ayrıca bölgesel ve küresel uluslararası toplantılarda da hassasiyetle takip edildiğini belirtti. Acarer, ITU Genel Sekreteri Hamadoun Touré'ın konferansın başlangıcında yaptığı açılış konuşmasında WCIT'te İnternet'e ve içeriğe yönelik konuların tartışılmayacağı, 1988 yılında Melbourne'de imzalanan anlaşmanın güncelleneceği ancak kapsamının genişletilmeyeceğini vurguladığını dile getirdi. BTK Başkanı Acarer, açıklamasını şöyle sürdürdü:

"Konferans sırasında ülkemizce; Anlaşma'nın ülkelerin egemenlik haklarına saygı duyması gerektiği, bu kapsamda ITU-T Tavsiye Kararlarının daha önce de olduğu gibi gönüllülük esasına göre uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca çeşitli ülke delegasyonlarınca ortak hazırlanan, "ülkelerin bu Anlaşmayı uygularken insan hakları alanındaki yükümlülüklerine" işaret eden hüküm, tarafımızca da desteklenmiştir. Yine; uluslararası dolaşım hizmetlerine ilişkin hükümlerin eklenmesi, deniz haberleşmesi ile ilgili hususların korunması, uluslararası dolaşım hizmeti alanlara acil çağrı numarasının bildirilmesi ve fiyatlandırmada rekabetçi yapının korunması konularında olumlu yönde görüşlerimiz belirtilmiş ve desteklenmiştir.

Bu Konferansta ayrıca; "numara kaynaklarının doğru kullanımı, uluslararası dolaşım, güvenlik, istenmeyen haberleşme, enerji verimliliği ve e-atık, engellilerin erişimi" gibi hususlar görüşülerek, tüm dünyanın yararlanabileceği önemli kazanımlar elde edilmiştir.

- Anlaşmanın başlangıç bölümüne, üye ülkelerin insan hakları ile ilgili yükümlülüklerine, bu anlaşma çerçevesinde de saygı duyduklarını teyit eden bir hüküm eklenmiştir.

- Anlaşmanın amaç ve kapsam maddesine, "ITR'ın telekomünikasyonun içerikle ilgili boyutuna" değinmediği hususu eklenmiştir.

- "Telekomünikasyon numara kaynaklarının" ilgili ITU Standardizasyon Sektörü (ITU-T) Tavsiye Kararları doğrultusunda ve sadece özgülenmiş amaçlarla tahsis edilmiş kişiler tarafından kullanılması hususunda irade birliği oluşturulmuştur.

- Uluslararası dolaşımda; "hizmet sağlayıcıların ücretlendirme bilgilerini" ücretsiz, şeffaf, güncel ve doğru olarak son kullanıcılara sağlaması yönünde çaba göstermesi taahhüt altına alınmıştır.
- Ayrıca hizmet sağlayıcıların, "yurtdışında uluslararası dolaşım hizmeti alan kişilere sundukları hizmetin kalitesinin tatmin edici seviyede olmasını" sağlamaları istenmiştir.

Ayrıca;

*Sınır bölgelerinde oluşabilen istenmeyen dolaşım ücretlerinin azaltılması ve engellenmesi için hizmet sağlayıcıların işbirliği yapmasının teşvik edilmesi,

*Uluslararası dolaşım hizmetlerinde rekabeti geliştirmek ve son kullanıcıların yararına politikalar geliştirmek amacıyla çaba gösterilmesi,

*Hizmet sağlayıcılar, uluslararası dolaşım kullanıcıları da dahil olmak üzere tüm kullanıcıları zamanında ve ücretsiz olarak acil yardım numaraları konusunda bilgilendirmeleri kararlaştırılmıştır.

- Uluslararası telekomünikasyon şebekelerinin güvenliği ve sağlamlığını teminen bunların verimli kullanılması ve teknik zararlardan kaçınılmasının sağlanması kararlaştırılmıştır.

- Üye devletlerin "istenmeyen toplu elektronik haberleşmenin önlenmesi ve etkilerinin en aza indirilmesi" yönünde çaba harcamaları ve üye devletlerin bu konuda işbirliğine önem vermeleri kararlaştırılmıştır.

Anlaşmanın en önemli kazanımlarından birini "enerji verimliliği ve e-atık konusunda, üye ülkelerin ITU-T Tavsiye Kararlarını dikkate alan en iyi uygulama örneklerini teşvik etmeleri" hususu teşkil etmektedir.

Aynı şekilde "engellilerin uluslararası telekomünikasyon hizmetlerine erişimi" de anlaşmaya giren bir diğer önemli husus olarak öne çıkmaktadır.

Anlaşma metnine, İnternet yönetimi ile ilgili herhangi bir hüküm eklenmemiştir.

Henüz imza atmamış veya konferansa katılmamış devletlerin de bilahare taraf olabilecekleri Anlaşma, imzalayan devletler için iç hukuk süreçlerini tamamlamalarının ardından 2015'te yürürlüğe girecektir."

Anlaşma metnine (ITR Nihai Belgesi) http://wftp3.itu.int/pub/epub_shared/GS/WCIT-12/E/web/flipviewerxpress.html adresinden ulaşılabilir.

İNETD Başkanı Akgül: Daha örgütlü olarak İnternet'e saldırmaya devam edecekler

İnternet'e merkezi kısıtlamalar getirmenin yarardan çok zarar vereceğine işaret eden Akgül, "Youtube yasağı sırasında, Türkiye Youtube'u oldukça yoğun kullanıyordu" dedi. Akgül, "yıkıcı" bir teknoloji olan İnternet'in getirdiği değişimden zarar gören ve zarar göreceğini düşünenlerin tehdidi altında olduğunu belirtti.

İnternet Teknolojileri Derneği (İNETD) ile Linux Kullanıcıları Derneği (LKD) Başkanı ve Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Mustafa Akgül, Bilişim Dergisi'nin sorularını yanıtladı. İnternet'e merkezi kısıtlamalar getirmenin yarardan çok zarar vereceğine ve İnternet'in kolayca by-pass edilebileceğine değinerek, Youtube yasağı sırasında, Türkiye'nin Youtube'u oldukça yoğun kullandığına dikkat çekti.
Bütün dünyada telekom operatörlerinin, İnternet'i algılamakta çok geciktiğini anlatan Akgül, İnternet'i merkezi olarak yasaklamaya kalkmanın anti-demokratik ve etkisiz olacağını, ürküttüğü kurbağaya değmeyeceğini söyledi.
Gelişmiş ülkelerin İnternet'ten daha fazla yararlandığını vurgulayan Akgül, bunun ilgili donanım, yazılım, danışmanlık ve çeşitli hizmetlerden elde edilen kazançlar şeklinde gerçekleştiğinin altını çizdi.
Uluslar arası Telekomünikasyon Dünya Konferansı'nda alınan kararların tam ne olduğu konusunda kafa karışıklığı yaşandığına değinen Akgül, "İnternet'in sahibi insanlıktır. İnternet, insanlığa, demokratik dünyanın bilinçli yurttaşlarına, tüketicilerine, girişimcilerine ve entellektüellerine aittir" dedi.

-İnternet Ekonomisi Değer Zinciri içerisindeki büyük oyuncuların ülkeleri bir yanda kendi çıkarlarını muhafaza etme, Afrika ve benzeri bölgelerdeki teknoloji anlamında geride kalmış ülkeler ise öte yanda bu ekonomiden daha fazla pay alma arzusuyla gitgide cepheleşiyor mu? Sayısal uçurumu kapatma amacının aksine uçurum büyüyor mu?

-Gelişmiş ülkeler İnternet'ten daha fazla yararlanıyorlar. Bu ilgili donanım, yazılım, danışmanlık ve çeşitli hizmetlerden elde edilen kazançlar şeklinde gerçekleşiyor. Ama, asıl kazanç, İnternet'i kendi ekonomileri, kendi iç işlerinde kullanmaları , inovasyonlar yoluyla olmaktadır. Sayısal uçurum ciddi bir vaka olarak dursada, İnternet ve temsil ettiği teknolojiler, gelişmiş ülkelerin dışında da ilginç gelişmelere kaynaklık edebiliyor. Dünyanın, sayısal uçurumu yok etme, İnternet"ten tüm insanlığı ileriye taşıyacak yapı ve projeleri üretmede pek etkin olduğunu söyleyemeyiz.

- Bu yıl 3-14 Aralık'ta, Dubai'de Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) en büyük etkinliklerinden birisi olan Uluslar arası Telekomünikasyon Dünya Konferansı (WCIT) toplandı. Konferansın diğerlerinden farkı 1988 yılında 173 ülkenin katılımıyla hayata geçirilen Uluslararası Telekomünikasyon Düzenlemeleri'nin (ITRs) revize edilmesi oldu. Revize edilen düzenlemeler hangileridir?

-Çok genel olarak operatörleri, ağ güvenliğini, istenmeyen e-postaları, fiyatlandırmayı, enerji tasarrufunu, engelli erişimi, hizmetlerin durdurulması gibi konuları kapsıyor. Bu düzenlemeler 2015 de hayata geçecek. Uzmanların değerlerdirmesi bir yandan daha kötüsü olabilirdi, öte yandan dünya için bazı düzenlemeler yapılabilirdi şeklinde.

- Amerika İnternet'in kontrolünün Birleşmiş Milletler'e (BM) devredilmesine rıza göstermeyeceğini en açık bir şekilde duyurdu. Birleşmiş Milletler'den kasıt, Birleşmiş Milletler çatısı altındaki Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) miydi?

-Evet. BM altında buna talip olan ve ilk akla gelen ITU. Temel yanlış, telekom İntenet'in altyapısıdır ama hepsi o kadardır. Bütün dünyada telekom operatörleri, İnternet'i algılamakta çok geçikti. ArpaNet Projesi oluşturulurken, AT&T ile yapılan görüşmelerde, AT&T ağ teknolojilerinde gelecek görmedi. Türkiye'de Türk Telekom (TT), Tr-net Projesi'ni, üniversitelerin bir projesi olarak algıldı. Ancak 2000'li yıllarda İnternet'in kendileri için önemini algıladılar. Almanya ve Fransa'da telekom operatörleri epey geri kaldı ve Avrupa Birliği'nde (AB) sayısal bölünme 1997'de ortaya çıktı. İnternet, hiçbirimizin öngöremediği şekilde gelişiyor ve "yıkıcı" bir teknolojidir. Liderlik kimsede değildir, vizyonu, ufku, becerisi, ısrarı olan bir avuç kişi çok ilginç şeyler yapabiliyor. Sektörleri yeniden yapılandırıyor. Kanımca, sanayi devrimi boyutlarında köklü ve devrimsel bir gelişmeyi temsil ediyor. İnterneti kontrol etmeye çalışanlar, İnternet'in bu özelliğini kavrayamayan, İnternet, inovasyon, yaratıcılık ile demokrasi, ifade özgürlüğü arasındaki bağlantıyı göremeyen ülkelerdir.

- Dubai'de yapılan, 193 üye ülkenin yaklaşık 170'inin hükümet düzeyinde temsil edildiği Uluslar arası Telekomünikasyon Dünya Konferansı'nın (WCIT) gündeminde İnternet'in geleceğine önemli etkileri olabilecek kararlar alındı mı? Bunlar, İnternet'in düzenlenmesinde ve yönetişiminde BM'ye bağlı ITU'nun dolayısıyla hükümetlerin yetkilendirilmesine ilişkin kararlar mı oldu?

-Bu defa alınan kararlar, ITU geleneğine uygun şekilde alınmadı. Gelenekte bu karar, uzlaşmayla (consensüs) alınırdı. Oylama yapılmazdı. Alınan kararlara ülkeler uymak zorunda değil. 192 ülke var Birleşmiş Milletler'de. Bir emrivaki ile alınan

kararlarda 89 ülke evet, 40 ülke hayır, 15 kadar ülke de tekrar düşünmek istedi. Bu tartışmanın dışında kalan ülkeler de var. 89/192 yüzde 50 bile değil. Kararların tam ne oldugu konusunda kafa karışıklığı var. Niyetin, İnternet'i denetlemek, ülkelerin kontrolüne almak olduğu açık.

- Rusya, İran, Çin, Birleşik Arap Emirliği gibi ülkeler, ITU'nun dolayısıyla hükümetlerin İnternet'in düzenlenmesinde yetki sahibi olmasını savunuyorlar. Bu ülkelerin istediği yönetişim biçimi konferansta kabul edildi mi? İnternet üzerinde hükümetlerin kontrol yetkisinin artacağı, hükümetlerin İnternet'e müdahalesinin meşrulaşacağı iddia ediliyor. ABD ve AB ise şimdiki merkezi olmayan ve çok paydaşlı yönetişimi sayesinde İnternet'in özgür kalabildiği ve başarılı büyüdüğü gerekçesiyle ITU'nun yetkilendirilmesine kesin olarak karşı çıkıyor mu?

-ABD, AB, Avustralya, Yeni Zelanda, Japonya, Şili, Costa Rica, Şili, Kenya gibi birçok ülke İnternet'in şu andaki yönetişim yapısını, yani merkezi olmayan ve çok paydaşlı yapıyı korumasını savunmaya devam ediyor.
Çin, Rusya ve Arap ülkelerinin başını çektiği grup ise, anti demokratik dünya görüşlerini ülkelerine empoze etmek için İnternet'i zapturapt altına almak istiyorlar. Demokratik dünyadaki İnternet kullanıcıları çeşitli kampanyalarla WCIT'de gerçekleşmeye çalışılanlara karşı tavır aldılar.

-WCIT toplantısında teknik ve politik kararlara ilişkin yönetişim şimdiki gibi mi kaldı? Yoksa bu kararlarda ITU dolayısıyla da hükümetler de yetki sahibi kılındı mı?

-Benim anladığım kadarıyla henüz değil. İnternet'i yöneten yapılar; ICANN, IAB (Internet Architectural Board), IETF (Internet Enginnering Task Force) gibi yapılar. Bunların ITU kararlarıyla BM veya ITU'nun denetime geçmesi o kadar kolay değil. Niyetler ortada. Daha örgütlü olarak İnternet'e saldırmaya devam edecekler.

-Türkiye bu toplantıya katılmadan önce ülke görüşünü oluşturmak üzere sektör temsilcileri ile birlikte bir çalışma yaptı mı? Bu çalışmanın sonuçları toplantıda yaşama geçirildi mi?

-Türkiye tam bir gizlilik içinde ve çelişkili davrandı. Sivil toplumu bilgilendirme, sivil topluma danışma, toplantıya sivil toplum temsilcilerini götürmek konularında hiçbir şey yapılmadı. Tipik devlet gizliliği ve biz her şeyi biliriz tavrı uygulandı.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Kurultayı'nda "İnternetin Geleceği" panelinde bu konular gündeme geldi. Panelde, TBMM Bilişim ve İnternet Komisyonu başkan yardımcısı hükümet adına bir açıklama yaptı. AB'ye aday ülke olarak, AB'nin görüşlerine katılmak zorunda olduğumuzu ve bu yönde davranılacağı açıklandı.

Bir hafta kadar sonra, aralarında Türkiye'nin de olduğu birçok ülke, AB ile birlikte hareket edecegini açıkladı. Bunu Dışişleri ya da Ulaştırma Bakanlığı veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'ndan (BTK) duymadık, ama uluslararası basından öğrendik. Bizim Türkiye'den kaç kişi gideceğini, hangi kurumları temsil edeceğini, kimlerin gideceğini öğrenmemiz mümkün olmadı.

Ama, Türkiye , anlaşmayı imzalayan 89 ülke arasında idi. Demokrasi cephesi yerine sansür cephesini seçtik maalesef.

-İnternet'in gerçek sahibi kimdir, kim olmalı?

-İnternet, kimsenin planladığı bir şekilde gelişmedi. Tek bir ülkenin kontrolünde değil. ICANN, IAM, IETF gibi yapılar, ABD ağırlıklı ama uluslararası yapılardır.
İnternet'in sahibi insanlıktır. İnternet, insanlığa, demokratik dünyanın bilinçli yurttaşlarına, tüketicilerine, girişimcilerine ve entellektüellerine aittir.

- İnternet tehdit altında mı? İnternet bir tehdit mi?

-İnternet doğal olarak tehdit altında. İnternet, "yıkıcı" bir teknoloji olduğundan, yıkılma tehlikesi olan, İnternet'in getirdiği değişimden zarar gören ve zarar göreceğini düşünenlerin tehdidi altında. Demokrasinin gelişimi, insanların bilgilenmesi, etkileşmesi, örgütlenmesi, öğrenmesine ortam sağladığı için tehdit olarak algılanıyor.
İnternet'in ortaya çıkardığı çözümü zor birçok sorun var. Bunları tehdit olarak görmek epey abartılı bir yaklaşımdır

-İnternet'e kısıtlama getirilmeli mi? Neden?

-İnternet'e merkezi kısıtlamalar getirmek sağladığı yarardan çok zarar olur ve kolayca by-pass edilebilir. Youtube yasağı sırasında, Türkiye Youtube'u oldukça yoğun kullanıyordu.
Ana sorun, neyin iyi neyin kötü olduğuna karar vermek mümkün değil. Her birey için bu kararlar farklı olacaktır. Bu nedenle merkezi olarak bunu yapmaya kalkmak, anti-demokratik, etkisiz, ve ürküttüğü kurbağaya değmez. Çare, insanı temel almak, ona güvenmek, ona gerekli eğitimi ve araçları sağlamaktır. Bu nedenle "Filtre", yasaklara karşıyım. İnternet Yaşamdır!

Prof. Dr. Coşkunoğlu: İnternet, siyasi ve ekonomik güç odaklarının tehdidi altında

İnternet'in, sanayi devrimindeki endüstriyel üretim araçları gibi büyük bir güç sağladığına işaret eden Coşkunoğlu, İnternet'in özgürce serpilip olgunlaşmasına engel olunmamasını istedi. Coşkunoğlu, olası sakıncaların hiyerarşik değil yatay denetimle giderilmesi gerektiğinin altını çizdi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) 22. ve 23. Dönem Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Uşak Milletvekili Prof Dr. Osman Coşkunoğlu, halen "alan öder" ilkesiyle ücretlendirilen İnternet trafiğine karşı sunulan "gönderen de ödesin" önerisinin fakir ülke vatandaşlarının aleyhine olduğunu ve sayısal uçurumu daha da büyüteceğini vurguladı. Konferansla birlikte, "ülkelerin İnternet'e müdahalesinin uluslararası meşruiyet kazanmasına kapı aralandı" diyen Coşkunoğlu, konferans sonucu ortaya çıkan yeni ITR'ye demokratik ülkelerin genellikle ret oyu verdiğini, kabul oyu veren tek Avrupa ülkesi olan Türkiye'nin, Çin, İran, Arap ülkeleriyle aynı safta yer aldığına dikkat çekti.
"İnternet'in gerçek sahibi kullanıcılarıdır. Ne ABD, ne Google gibi büyük firmalar ne de ITU veya hükümetler..." diyen Coşkunoğlu, İnternet'in hem ITU'ya hem de demokratik ülkelerdeki sakıncalı heveslere karşı çıkan Google gibi dev firmalara teslim edilemeyeceğini bildirdi.
İnternet'in, sanayi devrimindeki endüstriyel üretim araçları gibi benzer büyük bir güç sağladığına dikkat çekerek, dolayısıyla, doğal olarak hem kullanıcılar elinde siyasi ve ekonomik güç odaklarını tehdit ettiğini hem de bu odakların sahiplenip kontrol etme arzularının tehdidi altında olduğunu söyledi.
İnternet'e alışılmış anlamda, eskinin yöntemleriyle yasaklar, kısıtlamalar getirilmemesinin üzerinde duran Coşkunoğlu, "Çünkü, İnternet teknolojisinde kısıtlamalar hem geçersiz olabiliyor hem de yanlış sonuçlar verebiliyor" dedi.

Eskinin yasakları uygulanamadıkça, yeni iş modellerinin ortaya çıkmaya başladığını ifade eden Coşkunoğlu, İnternet'i kontrol hevesindeki siyasi ve ekonomik güç odakları karşısında, kullanıcıların İnternet'e sahip çıkabilmesi için çok güçlü sivil toplum kuruluşlarına (STK) ihtiyaç olduğunu belirtti. Coşkunoğlu, sorularımızı şöyle yanıtladı:

-İnternet Ekonomisi Değer Zinciri içerisindeki büyük oyuncuların ülkeleri bir yanda kendi çıkarlarını muhafaza etme, Afrika ve benzeri bölgelerdeki teknoloji anlamında geride kalmış ülkeler ise öte yanda bu ekonomiden daha fazla pay alma arzusuyla gitgide cepheleşiyor mu? Sayısal uçurumu kapatma amacının aksine uçurum büyüyor mu?

-İnternet'in yönetişimine ilişkin cepheleşmeye, genellikle İnternet'i kontrol etmek isteyenler arasındaki siyasi güç kavgası olarak bakılıyor. Oysa, konunun ekonomik boyutu ve rant kavgası çok önemli. Dolayısıyla, sorunuz çok yerinde.
Bu cepheleşmedeki ilginç bir çelişkiyi de ortaya koymama olanak sağlayacak ayrıntılı bir yanıt vermem gerekiyor.
Şu anda İnternet trafiği, "alan öder" ilkesiyle ücretlendiriliyor. Yani, herhangi bir kullanıcı sadece bir İnternet servis sağlayıcısına ücret ödeyerek İnternet'e bağlanıyor. Hepsi bu. Ondan sonra da Google, Facebook, YouTube, Yahoo, Netflix ve daha nice İnternet firmasının sunduğu hizmetleri, gönderdiği içerikleri ücretsiz olarak kullanıyor. Hemen hepsi Amerika'da olan bu firmalar da kullanıcının talep ettiği hizmet ve içeriği ücretsiz olarak kullanıcıya gönderiyor. Bu firmalar muazzam reklam kârlarına karşın ne vergi veriyorlar ne de üzerinden hizmet sundukları telekomünikasyon altyapısının sahibi olan telekom firmalarına herhangi bir ödeme yapıyorlar. Afrika'da, örneğin Botswanalılar, örneğin Google'ın sunduğu hizmetlere, kendi servis sağlayıcılarına ödedikleri ücretle erişiyorlar. Fakat, bu sayede reklamdan para kazanan Google, Botswana'nın telekom altyapısının sahibi firmaya birşey ödemiyor. Firma da yatırım yapamıyor, sayısal uçurum açılıyor. Dolayısıyla, Avrupa'da, 35 ülkedeki eski tekel (incumbent) telekom firmalarının kurduğu lobi grubu ETNO (European Telecommunications Network Operators), "gönderen de ödesin" diyor. Yani, içerik sağlayan ve en büyükleri Amerika'da olan İnternet firmaları, diğer ülkelerdeki kullanıcılara içerik göndererek "hizmet verme hakkı için bir ücret ödemesi gerekir" diyor ETNO. Kime ödenecek bu ücret? İçerik gönderdiği ülkenin telekomünikasyon firmasına. Fakir ülkeler, örneğin Afrika ülkeleri de aynı görüşte. Böylece, o ülkeler de geniş bant yatırımlarına kaynak bulmuş olacaklar.
İlk bakışta haklı gibi görünen yukarıdaki mantık silsilesi yakından incelenirse, garip bir çelişkiyi görmek mümkün oluyor. ETNO'nun "gönderen de ödesin" önerisi aslında fakir ülke vatandaşlarının aleyhinedir ve sayısal uçurumu daha da büyütür. Bunu görmek için, X isimli fakir bir ülkeyi ele alalım. Ülkenin devlet elindeki veya hükümet kontrolündeki hakim X telekom firması, X vatandaşlarına içerik gönderen Amerika'daki Y firmasından gelen bitleri bir şekilde ülke ağına

girerken sayacak ve karşılığında Y'den ücret talep edecek! Bunu, Amerika'dan hizmet sunan tüm firmaların her biri için yapacak!

Hâlâ telefon kafasıyla iş yapanlar, uluslararası telefon görüşmelerinde kullanılan ve o görüşmeleri bu kadar pahalı yapan bu tür bir ücretlendirmenin İnternet'e uygulanmasının ne kadar zor olacağını anlamıyor olabilirler.
Diyelim, "gönderen öder"in yaratacağı teknik sorunlar çözüldü ve ayrıntılı bir muhasebe mekanizması geliştirildi. Kim ödeyecek tüm bu yeni mekanizmaları geliştirme maliyetini? X vatandaşlarına yansımayacak mı bu?

Diyelim bu sorun da bir şekilde aşıldı. Ya Y firması X telekomun talebi olan bu ücreti ödemeyi kârlı bulmazsa? X vatandaşları bu hizmetten mahrum kalacak ve sayısal uçurum büyüyecek. Veya, daha kötüsü, ya X hükümeti siyasi nedenlerle vatandaşlarının zaten Y'nin hizmetine erişimini engellemek istiyorsa? Buna bahane arıyorsa?

Diyelim, X hükümetinde böyle bir siyasi niyet yok ve - piyasa sisteminde fiyat oluşması gibi - X telekom firması Y'nin kabul edebileceği düzeyde, küçük bir ücret talebinde bulundu. Devletin sahibi olduğu veya hükümetin kontrolündeki X telekom'un bu kaynağı altyapı yatırımına harcayacağı garanti edilebilir mi?

Neden X ülkesi hükümetlerinden ve o ülkelerin eski veya halen tekel (incumbent) X telekom firmaları hakkında olumsuz sayılabilecek bir kuşkuyla söz ediyorum? Buna yanıt vermek için hangi ülkelerin "gönderen öder" önerisini kabul edip, hangi ülkelerin karşı çıktığına bakmak yeterli. Karşı çıkanlar genellikle demokratik ülkelerdir, savunanlar ise Afrika ve Arap ülkeleri gibi otokratik yönetim altında olanlardır. Avrupa'nın eski tekel (incumbent) telekom firmalarının üyesi olduğu ETNO bu önerisini AB üyesi ülkelerine ve bu ülkelerin düzenleyici kuruluşlarına (BEREC) bile kabul ettirememiştir.

Sorunuz sadece ekonomik rant ile ilgili olduğu için, "gönderen öder" sisteminin yaratacağı teknik sorunlara girmiyorum. Ayrıca, Web2.0 ile, tüm kullanıcılar, bireyler potansiyel içerik göndericidir. Buna da girmiyorum. Şimdiye kadar İnternet'in özgür ve hemen hemen bedava olması sonucu, yaşamımızın her boyutunu etkileyip değiştiren inovasyonların bir ücretlenme ile devamının engelleneceğine de girmiyorum.

Burada esas sorun şudur: Eskiden hâkim durumda olan telekom firmaları, giderek gücünü ve kârlılığını yitirdikçe, telefonla sınırlı dünyanın çağdışı kalmış ilke ve kurallarını İnternet dünyasında da geçerli kılarak tekrar güçlenmek istemektedirler. Bu da mümkün değil.

Bu konuda hükümetimizin görüşü nedir? Konunun sahibi Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ile artık bakanlığa yasayla da bağlı olan Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK), görüşlerini gizli tutmuş, kamuoyu ile paylaşmamıştır. Fakat, şu üç gerçeğe bakarak sağlıklı bir tahmin yapılabilir: (1) Türkiye'den sadece Türk Telekom, "gönderen öder" önerisinin sahibi ETNO'nun üyesidir. (2) Hükümetimizin Türk Telekom ile çok yakın ilişkileri vardır. (3) Bu konunun da tartışılabileceği Dubai'deki WCIT konferansına ülkemizi temsilen giden ve gizli tutulan heyette, Türk Telekom mensuplarına ağırlıklı yer verilmiştir.

Peki, telekom firmalarının, İnternet'i de ilgilendirebilen altyapı yatırımlarına devam etmesi için gerekli finansman ne olacak? İnternet firmalarının müthiş kârlarına karşın vergi vermeden, ücret ödemeden devam etmeleri kabul edilebilir mi? Bu sorular yanıtlanmalı; fakat, çağdışı yaklaşımlarla değil. Yeni paradigmalar, inovatif yaklaşımlarla... Tıpkı telif hakları konusunda olduğu gibi, yeni iş modelleri ve paradigmalar gerekli.

- Bu yıl 3-14 Aralık'ta, Dubai'de Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin (ITU) en büyük etkinliklerinden birisi olan Uluslararası Telekomünikasyon Dünya Konferansı (WCIT) toplandı. Konferansın diğerlerinden farkı 1988 yılında 173 ülkenin katılımıyla hayata geçirilen Uluslararası Telekomünikasyon Düzenlemeleri'nin (ITRs) revize edilmesi oldu. Revize edilen düzenlemeler hangileridir?

-WCIT sonunda 55 ülkenin reddedip 89 ülkenin oylarıyla kabul edilen yeni ITR ile 1988 yılından kalma eski ITR arasındaki kayda değer farklar:
- Giriş kısmına iki ekleme yapıldı: düzenlemenin uygulanmasında insan haklarına uyulması gereği ve her üye devletin uluslararası telekomünikasyon hizmetlerine erişim hakkı olduğu.
- Madde 1'e telekomünikasyonun içerikle ilgili yönlerinin bu düzenleme kapsamı dışında olduğu eklenerek, İnternet'in düzenleme dışında tutulması sağlanmaya çalışıldı.
- Madde 5'te çok sayıda değişiklikler ve eklemeler yapıldı:
  - -Uluslararası dolaşımda, kullanıcıların ücretlendirilme konusunda ücretsiz, saydam ve doğru bilgilendirilmesi,
  - -Kullanıcıların yurtdışındayken aldıkları uluslararası dolaşım hizmetinin tatmin edici düzeyde olması,
  - -Ülke sınırlarına yakın bölgelerde oluşabilen gereksiz dolaşım ücretleri sorununun giderilmesi,
  - -Uluslararası dolaşım kullanıcıları da dahil olmak üzere, her kullanıcının acil yardım numaraları konusunda ücretsiz bilgilendirilmesi,
  - -Uluslararası dolaşım hizmetlerinde kullanıcı yararına politikaların ve rekabetin geliştirilmesi yönünde çaba harcanması,
  - -Uluslararası telekomünikasyon ağlarının güvenilir olmasının ve verimli kullanılabilmesinin sağlanması,
  - -Ve, şiddetli itirazlara neden olan Madde 5B: İstenmeyen (unsolicited) toplu (bulk) elektronik haberleşmenin önlenmesi ve etkilerinin en aza indirilmesi.
- Ücretlendirme ve muhasebe sistemlerinin ilke ve kurallarını belirleyen, işletmeleri ilgilendiren teknik ayrıntıları içeren Madde 6 hemen hemen tamamen yeniden yazılmıştır.
- Madde 8'e iki önemli ekleme yapılmıştır: (8A) enerji verimliliği ve elektronik atık konularına devletlerin duyarlı olması; (8B) engellilerin telekomünikasyon hizmetlerine erişim olanaklarının güçlendirilmesi.
- Madde 10'da, bu düzenlemenin ekleriyle beraber 1 Ocak 2015'te yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

Ayrıca ITR'nin parçası olmayan, dolayısıyla bağlayıcılığı da olmayan çok sayıda ek karar (resolution) vardır.

- Amerika, İnternet'in kontrolünün Birleşmiş Milletler'e (BM) devredilmesine rıza göstermeyeceğini en açık bir şekilde duyurdu. Birleşmiş Milletler'den kasıt, Birleşmiş Milletler çatısı altındaki Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (ITU) miydi?

-Evet. ITU ile ilgili kuşkuları 3 katagori altında toplayabiliriz: (1) Telekomünikasyonun daha çok tekeller elindeki telefonları kapsadığı dönemlerden kalma çağdışı yaklaşımların ve gizliliğin egemen olduğu ITU süreçleri. (2) ITU üyesi devletlerin önemli bir kısmında siyasi nedenlerle İnternet'e hükümetlerin ideolojileri yönünde sınırlamalar getirme isteğinin olması.

(3) Çağdışı yapısı gereği, ITU'nun önemli toplantılarında paydaşların değil, sadece devletlerin ve hükümetlerin temsil edilmesinin mümkün olması.

- Dubai'de yapılan, 193 üye ülkenin yaklaşık 170'inin hükümet düzeyinde temsil edildiği Uluslar arası Telekomünikasyon Dünya Konferansı'nın (WCIT) gündeminde İnternet'in geleceğine önemli etkileri olabilecek kararlar alındı mı? Bunlar, İnternet'in düzenlenmesinde ve yönetişiminde BM'ye bağlı ITU'nun dolayısıyla hükümetlerin yetkilendirilmesine ilişkin kararlar mı oldu?

-WCIT'de İnternet'in özgür ve açık olarak gelişmesine engel olabilecek kararlar alındı denemez. Yeni Düzenleme'nin birinci maddesine eklenen bir cümle ile, bu ITR'nin İnternet'i kapsamadığı belirtildi. Fakat, Madde 5B ve bağlayıcılığı olmayan bir ek karar (Resolution 3) ile "ülkelerin İnternet'e müdahalesinin uluslararası meşruiyet kazanmasına kapı aralandı" denebilir. Madde 5B'yi yukarıda, birinci sorunun yanıtında açıkladım. "Resolution 3" ise, İnternet'in dünyada gelişmesi konusunda ITU'ya görev veriyor. Dolayısıyla, bu konferans İnternet hakkında değildi iddiasını da çürütüyor.

Bunların esasta pek de önemli olmadığı, abartıldığı ileri sürülebilir. Fakat, sürecin gizliliği ve garip oylamalar gibi usule (sürece) ilişkin sorunlarla beraber değerlendirilince, İnternet"in geleceğine ilişkin niyetlerde, haklı olup olmadığını ancak zaman içerisinde göreceğimiz kuşku ve kaygı artıyor.

WCIT'ın İnternet'in geleceğini etkileyebilecek bir diğer yönü de oylama sonucudur. Şimdiye kadar daima oybirliği ile karar alınırken, bu konferans sonucu ortaya çıkan yeni ITR'nin 89-55 oyla kabul edilmiş olması da, İnternet'in geleceğine ilişkin önemli bir belirsizlik yarattı.
Kötümser uçta, bundan sonra İnternet'in parçalanmasından söz edilebilir. İyimser olarak da yeni ITR'nın yürürlüğe girme tarihinden (1 Ocak 2015) önceki 2 yılda küresel bir uzlaşmanın gerçekleşmesidir.

- Rusya, İran, Çin, Birleşik Arap Emirliği gibi ülkeler, ITU'nun dolayısıyla hükümetlerin İnternet'in düzenlenmesinde yetki sahibi olmasını savunuyorlar. Bu ülkelerin istediği yönetişim biçimi konferansta kabul edildi mi? İnternet üzerinde hükümetlerin kontrol yetkisinin artacağı, hükümetlerin İnternet'e müdahalesinin meşrulaşacağı iddia ediliyor. ABD ve AB ise şimdiki merkezi olmayan ve çok paydaşlı yönetişimi sayesinde İnternet'in özgür kalabildiği ve başarılı büyüdüğü gerekçesiyle ITU'nun yetkilendirilmesine kesin olarak karşı çıkıyor mu?

-Daha öncede belirttiğim gibi, konferansta ITU'nun, dolayısıyla hükümetlerin etki alanında bir yönetişim biçimi kabul edilmedi, ama bu yönde kapı aralandı. En az iki yıl daha teknik ve politik kararlara ilişkin yönetişim şimdiki gibi kaldı. Ondan sonrası için bir yandan İnternet'i kontrol mücadelesi devam ederken, bir yandan da yeni yönetişim biçimi arayışları başlayacak diye düşünüyorum.

Çünkü, ITU'nun İnternet'e bulaşmasına karşı olanlarda da, şimdiki merkezi olmayan ve çok paydaşlı yönetişimin tamamen ABD merkezli olması karşısında da güçlü ve haklı bir eğilim ortaya çıktı diyebiliriz.

-Türkiye bu toplantıya katılmadan önce ülke görüşünü oluşturmak üzere sektör temsilcileri ile birlikte bir çalışma yaptı mı? Bu çalışmanın sonuçları toplantıda yaşama geçirildi mi?

-Türkiye baştan sona maalesef demokratik ülkelerde olduğu gibi değil, Rusya, Çin, İran, Arap ülkelerinde olduğu gibi davrandı.

Demokratik ülkelerde WCIT gündemindeki konular toplumda tartışıldı, parlamentolarında görüşüldü, konsensus sağlandı ve açıkça dünya kamuoyuna duyuruldu. Türkiye'de ise, konunun yetkilisi olan Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nda ve BTK'da ya hiçbir hazırlık yapılmadı, ya da hazırlıklar tamamen gizli tutuldu.
Demokratik ülkelerin konferansa katılan heyetlerinde tüm paydaşlara yer verildi. Oysa Türkiye'yi temsil eden ve gizli tutulan heyet ise, belki 1-2 kişi dışında tamamen hükümet kontrolünde kişilerden oluştu. Ülkemizi temsil niteliği olmaması yanında, heyetin teknik niteliği de kuşkuludur. "Danışman" sıfatıyla heyette yer alan 3 kişinin üçünün de Türk Telekom'un sahibi olduğu Avea çalışanı olması, Delege sıfatıyla giden 12 kişinin yarısı, 6 kişinin TRT çalışanı olması açıklama gerektiren tuhaf bir durumdur.

Konferans sonucu ortaya çıkan yeni ITR'ye demokratik ülkeler genellikle red oyu verirken, Türkiye kabul oyu vermiştir. Kabul oyu veren tek Avrupa ülkesi olan Türkiye, Çin, İran, Arap ülkeleriyle aynı safta yer almıştır.
-İnternet'in gerçek sahibi kimdir, kim olmalı?
-İnternet'in gerçek sahibi kullanıcılarıdır. Ne ABD, ne Google gibi büyük firmalar ne de ITU veya hükümetler...

Şu anda ITU'ya karşı çıkan ABD, İngiltere gibi demokratik ülke hükümetlerinde bile, ya telif hakları gibi gerekçelerle İnternet'i sınırlayan veya siber güvenlik gibi gerekçelerle mahremiyeti ihlal eden politika hevesleri vardır.

Şu anda hem ITU'ya hem de demokratik ülkelerdeki sakıncalı heveslere karşı çıkan Google gibi dev firmalara da teslim edilemez İnternet.

İnternet'i kontrol hevesindeki siyasi ve ekonomik güç odakları karşısında, kullanıcıların İnternet'e sahip çıkabilmesi için çok güçlü sivil toplum kuruluşlarına (STK) ihtiyaç var.

- İnternet tehdit altında mı? İnternet bir tehdit mi?

-Sanayi devriminde endüstriyel üretim araçları toplumun hemen yer yönünü etkileyen en büyük güçtü. Onlara sahip olan, siyasi ve ekonomik güce de sahip oluyordu.
Şimdi de "Bilgi Çağı'nda İnternet benzer bir güç sağlıyor. Dolayısıyla, doğal olarak hem kullanıcılar elinde siyasi ve ekonomik güç odaklarını tehdit ediyor hem de bu odakların sahiplenip kontrol etme arzularının tehdidi altında.

-İnternet'e kısıtlama getirilmeli mi? Neden?

-Alışılmış anlamda, eskinin yöntemleriyle yasaklar, kısıtlamalar getirilmemeli. Çünkü, İnternet teknolojisinde kısıtlamalar hem geçersiz olabiliyor hem de yanlış sonuçlar verebiliyor.

Öte yandan, özgürlük başıboşluk demek değildir. Özgürlük, toplumsal olarak kabul gören ilkeler ve kurallar altında, bir disiplin içerisinde gerçekleşebilir. Ne var ki, İnternet'in tamamen değiştirdiği iş ve yaşam koşullarına, eskinin kural ve ilkelerini uygulamak hem yanlış hem de geçersiz olabiliyor. Yeni paradigmalar gerekiyor. Bunun en basit örneğini telif haklarında görüyoruz.

Eskinin yasakları uygulanamadıkça, yeni iş modelleri ortaya çıkmaya başladı. Sanayi çağının kutsal patent kavramı bile ciddi bir sorgulama altına alındı.

Daha çocukluk döneminde olan İnternet doğal olarak kaotik bir ortam yarattı. Bundan korkmamalı. Özgürce serpilip olgunlaşmasına engel olunmamalı. İnternet bu süreci siyasi veya ekonomik güç odaklarının hiyerarşik kontrolü altında değil, toplumun yatay denetimi altında geçirmeli. Olası sakıncalar hiyerarşik değil yatay denetimle giderilmeli. Bilinçli ve örgütlü toplumsal sahiplenme sonucu...

BİLİŞİM
BT Projelerinde Başarısızlık
SAYI
148
KASIM / 2012

ROBO SAPIENS

Simge

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

Ezberci eğitim sistemi ile öğrenciler robotlaşmakta iken pozitif bilimlere dayalı, deneysel eğitim ile yetişen öğrenciler ise robot yapmakta. Ankara Özel Tevfik Fikret Okulları Robot Takımı öğrencileri, teknik danışman öğretmenleri Müfit Alkaya liderliğinde geliştirdikleri robotları "Anadolu Kartalı 3390" ile, 21-24 Mart 2012 tarihleri arasında Seatlle (ABD) bölgesinde katılmış oldukları yarışmalarda yarı finallere kadar yükselmiş ve 50 takım içerisinde toplam 10 adet kupadan ikisini alarak, "Yaratıcılık" ile "Web Sitesi" kupalarını kazanmıştır.

Lise öğrencilerinin yaptıkları robot ile uluslararası arenada ülkemizi temsil edip iki kupa aldıklarını öğrenince 21-23 Kasım 2012 tarihlerinde düzenleyeceğimiz TBD 29. Ulusal Bilişim Kurultayı'nda bu Robot'u sergilemek gerektiğini belirttim.

Aralarında oğlunun da olduğu takımla buluşmak üzere gereken randevuyu alan Sayın Türksel Kaya Bensghir ile Tevfik Fikret Okulları'nda buluştuk. Takımın teknik lideri, öğretmenlerden Sayın Müfit Alkaya ve diğer öğretmenlerle birlikte robotun geliştirildiği ve yalnızca bu işe ayrılmış olan atölyede yaptıkları tanıtımı ve basket atmaya programlanmış "Anadolu Kartalı 3390" adını verdikleri robotun yeteneklerini izledim.
Takım 14 – 18 yaş öğrencilerinden oluşmakta. Öğrenciler, eski deyimle "eli tornavida tutan, becerikli" bir kuşak olarak yetişmekte. Bu çalışmalarının derslerini aksattığı düşünülmesin. Hepsi birbirinden başarılı, çalışkan bir takım olmuşlar.

Teknolojik gelişmelerin, yazılım ve özgün tasarım konularının giderek önem kazandığı bir dünyada, bilim ve teknoloji konusunda iyi yetişmiş ve tüm dünyadaki yaşıtlarıyla iletişim kurabilen bir neslin, önce kendisine-ailesine dolayısıyla da ülkemize önemli geri dönüşleri olacağı inancıyla 14 – 18 yaş grubu gençleri, bu nitelikleri aşama kaydeden olumlu bir aktivite dahilinde (FRC-First Robotics Competition) eşfetme ve geliştirme konusunda yüreklendirmek, onların öğrenmelerine, gelecekte ise bilim ve teknoloji

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
TBD Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

konusunda olumlu bir yaklaşım geliştirmelerini ve ABD üniversitelerindeki burs olanaklarından yararlanmaları hedeflenmekte.

Bu hedef, takımın çalışmalarının tanıtıldığı dokümandan alınmış olup kendisine, ailesine ve ülkesine yararlı, yaratıcı, pozitif bilimlerle ilgilenen ve bilimin ışığında ilerleyen bir neslin yetişmesini öngören, vizyon sahibi yöneticilerle uygulanan bir çalışmanın varacağı noktayı açıklamaktadır.
FIRST (Foundation for Inspiration and Recognition of Science and Technology) organizasyonu bilim ve teknoloji alanlarında öğrencileri geliştirmek ve geleceğin mühendislerini yetiştirmek amacıyla Dean Kamen tarafından 1989 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuştur. FIRST Robotik Yarışması (FRC) ilk defa 1992 yılında Manchester Memorial Lisesi spor salonunda gerçekleştirilmiştir.

FIRST Vakfı'nın kurucusu Dean Kamen, "Toplum kutladığı şeylerle özdeşleşir; bilim ve teknolojinin kutlandığı, gençlerin bilim ve teknoloji kahramanları olmayı hayal ettikleri bir dünya yaratmak istiyoruz." diyerek başlattığı akımın amacını özetlemiştir.
Robot dünyasının simge isimlerinden Isaac Asimov tarafından tanımlanan üç robot yasası, özetle, robotların insanlara ve kendine zarar vermeden insanların isteklerini yerine getirmesi olarak bilinir. Ezberden uzak, düşünen ve yorumlayan, takım çalışmasına yatkın bireylerin yetişmesinde de rol alan robotların yalnızca üç yasayla sınırlı olmaksızın insanları düşünmeye yöneltmesi de yeni bir kural mıdır? Teknolojik insan, "Homo Technologicus" ile düşündüren robotlar, "Robo Sapiens" eğitim alanında nasıl bir etkileşim içinde olacak?

TFL Robot Takımı'nın başarılarını kutluyor ve devamını diliyorum. Bu ve benzeri uygulamalı eğitim modellerinin yaygınlaşması ile çağdaş ve gönenç içinde bir toplum olma yolunda emin adımlarla ilerleyeceğimizden kuşkum yok.

Tevfik Fikret Okulları Robot Takımı

Vizyon:
Kültürümüzü, genç insanların bilim ve teknoloji liderleri olmayı hedeflediği, hedeflerine ulaştığı; bilim ve teknolojinin esas alındığı bir dünya yaratarak değiştirmek.

Misyon:
Gençleri eğitim bazlı bilim ve teknolojiyi gerçekleştiren programlarla buluşturarak; onlara, yaratıcılığa ilham veren mühendislik ve teknoloji yeteneklerini, kendine güven, iletişim ve liderlik özelliklerini de kapsayan çok yönlü yaşam tecrübeleri kazandırarak, bilim ve teknoloji liderleri olmaları için yüreklendirmek.

Amaçlar:
- Liderlik sorumluluğunu almak, takım ve geleceğimizi düşünerek yüksek teknoloji kullanarak rekabete açık olabilmek ve bunları paylaşıp okul, aile ve çevrenin olumlu katkılarıyla kendimize kişisel fırsatlar yaratmamızla beraber bunları eğlenerek yapmak
- Bir robot yaparak uluslararası bir platformda ülkemizi ve okulumuzu temsil etmek
- Yarışmaya katılıp yeni şeyler öğrenmek, kendimizi geliştirmek, yeni arkadaşlıklar kurabilmek
- Çalışarak zirveye çıkmak
- Takım çalışmasını öğrenerek, kendimizi diğerleri için birer örnek yapabilmek
- Kendimizi, robotlar ve kaliteli teknoloji alanına hakim hale getirmek, bu bilgileri hayatlarımıza yardımcı olabilecek şekilde kullanabilecek yeteneklere sahip olmak
- Robot teknolojisini herkese duyurmak ve paylaşmak
- Yaratıcı düşünceyi ön plana çıkarmak ve deneyim sahibi olmak
- Dünyayı, farklı kültürleri tanıyarak, kendi bilgi ve kültürümüzü tanıtmak

Pardus ekibi neden dağıtıldı?

TUBİTAK tarafından yazılımda dışa bağımlılığı ortadan kaldırmak amacıyla oluşturulan milli yazılım Pardus ekibinin dağıtılması bir soru önergesine konu oldu. CHP Genel Başkan Yardımcısı Umut Oran tarafından, Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanı Nihat Ergün'ün, yanıtlaması isteğiyle verilen önergede Milli Eğitim Bakanlığı'nın Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (FATİH) Projesi'nde Pardus yerine Android ve Windows tercih edilmesinin nedeni soruldu.

Oran'ın önergesinde yer alan sorular şöyle:

- Pilot uygulaması Şubat 2012'de başlatılan ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından tüm okullara yayılması planlanan FATİH Projesi kapsamında dağıtılan tablet bilgisayarda kullanılan, Google tarafından geliştirilen Linux temelli Android işletim sistemi için Google ve Microsoft firmalarına yapılan ödemelerin toplamı ne kadardır?
- Android işletim sistemi gibi Linux temelli olan ve TÜBİTAK tarafından ulusal olanaklarla geliştirilen yerli işletim sistemi PARDUS, niçin FATİH Projesi'nde kullanılmıyor?
- PARDUS ekibinin Ağustos 2011'de atanan TÜBİTAK yöneticileri tarafından dağıtılmasının ve projenin durdurulmasının gerekçesi nedir? FATİH Projesi kapsamında dağıtılan her bir tablet için yüklenen lisanslar dolayısıyla Android veya Windows işletim sistemlerinin Google ve Microsoft'tan satın alınabilmesi için mi PARDUS ekibi dağıtıldı?
- Bugüne dek ücretsiz dağıtılan milli işletim sistemi PARDUS'un geliştirilme ve destek süreci artık TÜBİTAK tarafından neden engellenmektedir PARDUS ekibinin dağıtılma gerekçesi nedir?
- Pardus projesinde Temmuz 2011 itibariyle kadrolu ve sözleşmeli olarak toplam kaç çalışan vardır? Bugün itibariyle bu personelin kaçı görevine devam etmektedir?
- Şu sıralarda PARDUS proje ekibindekiler hakkında bilgi toplanması, yeni TÜBİTAK yönetimi tarafından mülakatlara alınarak istifaya zorlanmalarının gerekçeleri nedir? Bu durum ulusal çıkarlara aykırılık teşkil etmiyor mu? PARDUS ekibinin dağıtılması yabancı yazılımcıların lehine bir ortam yaratmaz mı?

CHP, milli işletim sistemi Pardus'u geliştiren ekibin neden dağıtıldığını sordu.

BKM Genel Müdürü Canko:

Mobil ödemeler ve dijital cüzdan uygulamaları ödeme sistemlerinin geleceğini belirleyecek

Son üç yılda İnternet'ten ödeme hacminin dünyada yüzde 16, Türkiye'de ise 41 büyüme gösterdiğini anlatan Canko, Türkiye'de toplam 150 milyon kart bulunduğunu söyledi. Canko, 2013 sonunda BKM Express kullanıcı sayısının 1 milyona ulaşacağını duyurdu.

Aslıhan Bozkurt

BKM Express

Son yıllarda yaygınlaşan alternatif ve en yaygın ödeme yöntemlerinden biri olan mobil ödeme sistemleri, günümüzde neredeyse teknolojiyle çok az ilgilenenlerin bile gündeminde. GSM abonesi operatörler aracılığıyla alışveriş yapılmasını sağlayan sistem olan mobil-ödeme sistemi ile kredi kartı banka kartı kullanmadan cep telefonuz üzerinden ödeme yapılıyor. Bankalararası Kart Merkezi (BKM) Genel Müdürü Dr. Soner Canko ile elektronik ticarette ödeme sistemlerinin etkisi, BKM Express'in e-ticaret pazarındaki rolü, global ödeme pazarındaki değişimi yönlendiren trendler ve sektöre ilişkin öngörüler konusunda bir söyleşi gerçekleştirdik.

Türkiye'nin, oransal olarak dünyada en hızlı büyüyen ikinci e-ticaret pazarı olduğuna değinen Canko, global rekabette öne çıkmak için avantajları etkin kullanarak dijital toplumlar sıralamasında üst sıralarda yer alınabileceğine inanıyor.

56 milyon kredi kartı, 94 milyon banka kartı olmak üzere Türkiye'de toplam 150 milyon kart bulunduğunu belirten Canko, 2013 sonunda BKM Express kullanıcı sayısının 1 milyona ulaşmasını hedeflediklerini bildirdi. Türkiye'de nüfusun yarısının İnternet kullandığını, kullanıcıların 5'te 1'inin İnternet'ten alışveriş yaptığını anımsatan Canko, son üç yılda dünyada İnternet'ten ödeme hacmi yüzde 16 artarken, aynı dönemde Türkiye'de yüzde 41 büyüme gösterdiğini anlattı.

-E-ticarette ödeme sistemlerinin çoğalması sektöre nasıl bir etki yarattı?

-İnternet'ten yapılan kartlı ödemelerde Avrupa ülkeleriyle bir karşılaştırma yapıldığında, Türkiye en hızlı büyüyen ülkeler arasında yer alıyor. İngiltere'nin yüzde 14, Almanya'nın yüzde 13 büyüdüğü İnternet'ten ödeme liginde Türkiye'nin büyüme hızı yüzde 50. Bu sıralamada Türkiye'ye en yakın ülke olan Polonya'nın bile büyüme grafiği sadece yüzde 24'ü gösteriyor.
2012 yılı süresince, Türkiye genelinde İnternet üzerinden yapılan kartlı ödemelerin işlem tutarı 31 Milyar TL olarak gerçekleşti. Buna göre, internet üzerinden yapılan kartlı işlemlerin toplam kartlı ödemeler içindeki payı ise yüzde seviyesine geldi. İşlem başına tutarlar da 2012'de artış gösterdi. 2011'de internetten yapılan bir işlem ortalama 182 TL iken, 2012'de 189 TL'ye yükseldi.

-BKM Express olarak e-ticaret pazarında nasıl bir rolünüz var? Sistem nasıl işliyor?

-BKM olarak ulusal dijital cüzdanımız BKM Express ile, hızla büyüyen e-ticaret sektörünün gelişimine katkı sağlamaktan mutluluk duyuyoruz.
BKM Express, kredi kartı, banka kartı ve ön ödemeli kartları dijital ortamda tek bir cüzdanda bir araya getiriyor. www.bkmexpress.com.tr üzerinden BKM Express'e üye olan kart sahibi, internet alışverişlerini kart bilgilerini kullanmaya gerek kalmadan, cep telefonuna gelen tek kullanımlık şifreyle güvenli bir şekilde gerçekleştirebiliyor.
BKM Express üyesi olan kart sahibi, internet alışverişlerini kart bilgilerini kullanmaya gerek kalmadan, cep telefonuna gelen tek kullanımlık şifreyle güvenli bir şekilde gerçekleştiriyor. Üstelik kartı için geçerli olan puan/taksit avantajlarından da yararlanmaya devam ediyor. BKM Express hem kart sahiplerine hem de işyerlerine ücretsiz olarak sunuluyor. Bu sayede BKM Express, e-ticaret pazarının büyümesinde de önemli bir rol üstleniyor.

-BKM Express üzerinden başladığından bu yana ne kadar alışveriş yapıldı? Bu yıl için beklenti nedir?

-Anlaşmalı işyeri sayısı 100'e ulaşan BKM Express,1.000 üye işyerine ulaşmayı hedefliyor. 56 milyon kredi kartı, 94 milyon banka kartı olmak üzere Türkiye'de toplam 150 milyon kart bulunuyor. Türkiye'deki kart kullanıcılarının kartlarını BKM Express'e kaydedebildiğini göz önünde bulundurduğumuzda 2013 sonunda BKM Express kullanıcı sayısının 1 milyona ulaşmasını hedefliyoruz. Kullanıcı sayısındaki artışa paralel olarak işlem hacimlerinde de artış yaşanacağını öngörüyoruz.

-Türkiye'de kaç banka ile anlaşmanız bulunuyor?

-Ödeme sistemlerinde faaliyet gösteren 28 banka BKM'nin üyeleri arasında yer alıyor ve BKM'den hizmet alıyor. BKM Express'in ise 12 banka ile anlaşması bulunuyor.

-Yeni iş modelleri ve ödeme ürünleri sunacak mısınız?

-2012'de kullanıcılarla buluşturduğumuz ulusal dijital cüzdanımız "BKM Express", tamamen yepyeni bir iş modeli ile sunuldu.

BKM Express birçok özelliği ile diğer ödeme altyapılarından farklılaşıyor.
• Kart sahipleri BKM Express ile ödeme yaptığında kartı için geçerli olan puan/taksit avantajlarından yararlanmaya devam ediyor.
• Kartlar bir kere sisteme tanımlanıyor, sonraki alışverişlerde kart bilgisi paylaşılmıyor.
• Alışveriş esnasında kart sahibinin cep telefonuna gelen tek kullanımlık şifre ile işlem doğrulanıyor.
• BKM Express kullanımı için kart sahipleri ve işyerlerinden ücret alınmıyor.
• İşyerlerinin bankalarla yaptığı anlaşmalar BKM Express'te de olduğu gibi korunuyor.
• Tüm operatörlerin kullanıcıları sisteme dahil olabiliyor.

2013 yılında mobil platformlara da taşınacak. Bu sayede her yerden, herkes için cep telefonu kullanarak e-ticaret sitelerinden kolay, hızlı ve güvenli ödeme yapmak mümkün olacak. Mobil cihazlarda, BKM Express uygulaması üzerinden

7 gün 24 saat para transferi de yapılabilecek. Para göndermek istediğiniz kişinin cep telefonu numarasını bilmeniz yeterli olacak. BKM Express, tüm akıllı telefonlarda kullanılabilecek.
Ayrıca temassız ödemelerde yeni bir iş modeli ile oluşturduğumuz uygulamayı başlatacağız. Ulaşım ödemelerinin temassız olarak banka ve kredi kartlarıyla gerçekleştirilmesi ile ilgili bir süredir çalışmalarımıza devam ediyoruz. Kısa süre içinde projeyi büyük bir ilimizde hayata geçireceğiz.

-E-ticaret sektörü için beklenti ve öngörüleriniz nedir?

-Türkiye sahip olduğu güçlü ödeme sistemleri, gelişmiş bankacılık ürünleri, güvenlik altyapısı ve yaygın İnternet kullanımı gibi avantajlar sayesinde e-ticaret'te büyük başarılar yakalıyor. Türkiye, oransal olarak dünyada en hızlı büyüyen ikinci e-ticaret pazarı. Global rekabette öne çıkmak için avantajlarımızı daha etkin kullanarak dijital toplumlar sıralamasında daha üst sıralarda yer alabileceğimize inanıyoruz.
BKM olarak bu hedefleri desteklemek için ödeme sistemleri alanında tüm taraflara eşit mesafede açık iletişimi, bilgi paylaşımını ve e-ticaret sektörünün verimliliğini arttıracak altyapıları sunmaya devam edeceğiz.
BKM Express'in yaygınlığının artması ile birlikte önümüzdeki yıllarda İnternet üzerinden yapılan alışverişlerin daha çok tercih edileceğini öngörüyoruz.

-Global ödeme pazarındaki değişimi yönlendiren ana trendler nelerdir?

-Ödeme sistemleri sektöründe son dönemde yaşanan değişimlerin başında, e-ticarette güvenlik algısını geliştiren yeni teknolojiler, temassız kart uygulamaları, ön ödemeli kartlar, mobil ödemeler (Near Field Communication- NFC) ve toplu taşıma ile ilgili yapılan pilot uygulamalar geliyor. Kartlı ödemeler üzerinden geçen toplam işlem sayısındaki artışla beraber yeni teknolojilerin de hayatımızda daha fazla yer aldığını görüyoruz.

-Dünyada dijital ödemelerin yılda yüzde 20 oranında büyümesi beklenirken Türkiye'de yüzde 50 büyüme oluyor. Bunun nedeni nedir?

-İnternet kullanımının artması ile İnternet'in alışverişlerde kullanımı da yaygınlaşıyor. Özellikle gelişmiş ülkelerde nüfusun büyük çoğunluğu İnternet kullanırken, İnternet kullanıcılarının da büyük çoğunluğu İnternet'ten alışveriş yapıyor. Türkiye'de ise nüfusun yaklaşık yarısı İnternet kullanırken, İnternet kullanıcılarının yaklaşık 5'te 1'i İnternet'ten alışveriş yapıyor.
Türkiye sahip olduğu güçlü ödeme sistemleri, gelişmiş bankacılık ürünleri, güvenlik altyapısı ve yaygın İnternet kullanımı gibi avantajlar sayesinde e-ticaret'te büyük başarılar yakalıyor.
2009-2012 yılları arasında dünyada İnternetten ödeme hacmi yüzde 16 artarken, aynı dönemde Türkiye'de internet'ten kartlı ödeme hacmi yüzde 41 büyüme gösterdi.
Bugün Türkiye'de yılda 150 milyona yakın İnterne'tten kartlı ödeme yapılıyor. 2010 yılında bu işlem sayısı 75 milyondu. Yaklaşık 2,5 yılda işlem sayısını ikiye katladık. Bu sayede mevcut kredi kartlarının üçte birinden fazlası sanal POS'larda kullanıldı. Toplam 56 milyon kredi kartının yaklaşık 20 milyonu ile İnternet'ten ödeme yapıldı.
Türkiye'de İnternet'ten kartlı ödemeler içerisinde vergiler gibi kamu ödemelerinden dolayı hizmet sektörü en yüksek paya sahip. Hizmet ödemelerini seyahat, havayolu ve elektronik alışverişleri izliyor. Giyim ve market alışverişleri ise hızla artıyor ve yakın gelecekte daha büyük pay sahibi olacağını öngörüyoruz.

-Türkiye'nin ödeme sistemlerinde birçok ilke imza attığı söyleniyor. Bu ilkler nelerdir, sıralayabilir misiniz?

-Temmuz 2013 itibarıyla 56 milyon kredi kartı, 2,2 milyondan fazla POS terminali, 38 binin üzerinde ATM ve 94 milyonu aşkın banka kartı adedi ile Türkiye Ödeme Sistemleri Sektörü dünyada öncü konumdadır.

Türkiye, ödeme sistemleri sektöründe 20 yılda Avrupa'nın en büyük üçüncü pazarı konumuna gelerek, büyük bir başarıya imza attı. Türkiye Avrupa'da POS adedinde 1., kredi kartı adedinde 2., banka kartı adedinde ise 3. sırada yer alıyor ve birçok Avrupa ülkesine ödeme sistemleri konusunda örnek oluyor.

www.bilisimdergisi.org

Türkiye'de ödeme sistemleri sektörünün gelişmiş bir altyapısı bulunuyor. Bu altyapı ile birçok Avrupa ülkesinin ithal etmek istediği modeller geliştiriliyor. Türkiye, dünyanın takip ettiği bir ödeme sistemleri modeline sahiptir.
Türkiye ödeme sistemleri sektörü son teknoloji ile oluşturulan gelişmiş altyapısı, "dünyada ilk" özelliğini taşıyan taksitli ödemelerden nakit puan toplama fırsatlarına kadar uzanan birçok yenilikçi ürünleri, chip&PIN uygulaması ile Avrupa'nın en büyük pazarlarından biri konumuna geldi.
Ödeme sistemleri, yenilikçi ürünler, taksitli satış uygulamaları, sadakat uygulamaları gibi hizmetler, işyeri uygulamaları ve ileri teknoloji kullanımı ile tüketici ve işyerlerinin tercihi oldu. Bu da son yıllarda, sektörün büyük bir ivme kazanmasını sağladı.
Türkiye Avrupa'da chip&PIN geçişini tamamlayan 3. ülke oldu. Bugün kredi kartları, POS terminalleri ve ATM'lerin yüzde 100'e yakını chip&PIN'e uyumlu ve alışverişlerin yüzde 100'e yakını şifreli yapılıyor.

-Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD), 4-7 Nisan 2013 tarihleri arasında GloriaGolf Resort Hotel Belek-Antalya'da yapılan Bilgi İşlem Merkezi Yöneticileri (BİMY) Semineri'nin bu yılki ana teması, "Bilişim Nakittir" olmuştu. Seminerde katıldığınız bir oturumda "E-ticaret ile alışverişlerin çoğu on-line olacak ve mobil cüzdanlar ile cep telefonları kartların yerini alacak" dediniz. Bu değerlendirmenizin gerekçelerini biraz açabilir misiniz?

-Internet alışverişlerinin ve mobil teknolojilerin yaygınlığının artışına paralel olarak ödeme sistemleri sektörünün geleceğini belirleyecek en önemli iki trendin mobil ödemeler (NFC) ve dijital cüzdan uygulamaları olacağını öngörüyoruz. Mobil cihazların günlük hayat içerisinde giderek daha fazla yükselişine tanık oluyoruz. Mobil cihazlar her geçen gün daha fazla kullanılıyor.

Dijital cüzdanlara yönelik projeler de giderek artıyor. Kullanıcıların ister PC'lerinden ister mobil cihazlarından tüm kartlarına güvenli bir şekilde erişebildikleri, yönetebildikleri, ödemelerini yapabildikleri, indirim/kupon kullanımı ve fiyat karşılaştırmaları gibi pek çok işlemi aynı anda yapabildikleri cüzdanlar ön planda yer alıyor.

BKM Express 2013 yılında mobil platformlara da taşınacak. Bu sayede her yerden, herkes için cep telefonu kullanarak e-ticaret sitelerinden kolay, hızlı ve güvenli ödeme yapmak mümkün olacak. Mobil cihazlarda, BKM Express uygulaması üzerinden 7 gün 24 saat para transferi de yapılabilecek. Para göndermek istediğiniz kişinin cep telefonu numarasını bilmeniz yeterli olacak. BKM Express, tüm akıllı telefonlarda kullanılabilecek.

Eylem CÜLCÜLOĞLU

Ortak zihin çağına doğru...

İnsanların zihinlerinin birbirine bağlı olduğu bir dünyada yaşamak ister misiniz?

Tim Berners-Lee 1990 yılında HTML dilini geliştirdiğinde bugün geldiğimiz noktayı öngöremezdi. 1990 yılında internet sadece sayılı kişilerin kullandığı bir ağdı. Hayatımızda ne cep telefonu ne ADSL modem ne de kablosuz ağlar vardı. HTML dili ve web ile birlikte internet görsellikle tanıştı, daha önce sadece uzmanların kullandığı ağ katlanarak büyüdü ve günümüzde herkesin ağı haline geldi.

HTML'in bulunmasının üzerinden neredeyse çeyrek asır geçti ve büyük bir hızla internet sonrası çağa doğru ilerliyoruz. İnternet sonrası çağı çoğu kişi bilgi çağı olarak tanımlıyor. Ben bilgi çağının bir geçiş çağı olduğunu düşünüyorum. Bilgi çağı bizi ortak zihin çağına taşıyacak sadece bir geçiş süreci. Ortak zihin çağı daha önce yaşadığımız çağlardan çok daha farklı olacak. Çünkü elimizde zihinlerin ortak çalışmasına imkan tanıyan internet gibi önemli bir aracımız var. Sanayi çağı matbaanın bulunmasıyla başlamıştı, ortak zihin çağını başlatan ise internet olacak.

Ortak potada eriyen zihinler

Yapay zeka yazılımlarının öncülerinden, fütürist Ray Kurzweil 2045 yılında insanların zihinlerinin ortak bir ağa bağlanacağını öngörüyor. Kurzweil'e göre bilişim, genetik, nano-teknoloji ve yapay zeka alanındaki hızlı gelişmelerle öyle bir noktaya gelecek ki insanlar vücutlarını ve zihinlerini birbirinden ayırmaya başlayacaklar. Bu ayrışım ilerleyen yüzyılarda öyle bir hale gelecek ki insanların zihinleri ortak bir potada eriyecek ve bu ortak potadan ortaya çıkan sinerji tüm evrene yayılacak. Kurzweil bunu "Teklik" olarak tanımlıyor.

Her beyinin evrensel bir zihin içinde bir neron gibi görev aldığı bir sistem. Kurzweil bu aşamalara öncelikle beynin nasıl çalıştığının tam olarak anlaşılmasıyla başlanacağını düşünüyor. Günümüzde MRI teknolojilerindeki gelişmelerle beyinin çalışması hakkında çok fazla bilgiye sahip olmaya başladık. Kurzweil'in beynin duyu algılama ve bilinçli düşünme bölümü neo-korteks hakkında ilginç bir teorisi var:

Sentetik neo-korteks

"Neo-korteks, 300 milyon adet hiyerarşik olarak sıralanmış birbirinden farksız örnekleyiciden oluşur. Beynimiz bu modülleri daha çok küçük yaşlardan itibaren doldurmaya başlar. Bir çocuğun çok hızlı bir şekilde dil öğrenmesinin nedeni henüz modüllerin boş olmasındandır. Modüller doldukça öğrenme hızı azalır. 20 yaşına geldiğimizde bu modüllerin neredeyse tamamı doludur. Bu yüzden yeni

Endüstriden Haberler

şeyler öğrenirken eskilerini unuturuz.” Kurzweil gelecekte sentetik neo-korteksler geliştirileceğini ve bu sentekik neo-korteksle rin buluta ekleneceğini öngörüyor. Böylece insanoğlu sınırsız bir hafıza ve düşünce gücüne sahip olacak. Bulut üzerinde tüm insanların zihinlerinin birleşiminden oluşan ortak bir zihin olacak. Kurzweil’e göre 2045 yılında insanların zihinleri dijital ortama taşındığı için insanlar dijital ortamda ölümsüz olacaklar.

Kurzweil’in görüşleri çoğu kişi için ütopik ve bilim kurgu gibi gelebilir. Ama şu an yaşadığımız dünyaya bile baktığımızda ortak zihine doğru yol aldığımızı görebiliyoruz. Aynı hesap makinasının beyinin hesaplama görevini alması gibi Google da yavaş yavaş bizim hafızamızın yerini almaya başladı. Çoğu insan nasıl olursa istediğimde Google’da ararım diye çoğu bilgiyi hafızasına kaydetmiyor. Google ve tüm siber uzay istediğimiz zaman bize bilgi veren bir ekstra hafıza birimi olarak çalışmaya başladı bile. Beynimiz dış kaynak kullanmayı çok seviyor ve tembelliğe çok mehilli. Şu an siber uzaya aracılarla bağlıyız. Bilgisayarlar, internet ve Google gibi uygulamalar aslında bizi diğer zihinlerle ve bilgilerle bağlayan bir aracıdan başka bir şey değiller. Bir şeyi düşünüyoruz bunu bilgisayar klavyesi kullanarak dijital hale getiriyoruz ve daha sonra da siber uzaya gönderiyoruz. Kurzweil gelecekte bu aracıların ortadan kalkacağına inanıyor. İnsanlar belki implantlar belki daha gelişmiş teknolojilerle siber uzaya direkt olarak beyinleriyle bağlanacaklar. Beyin yapısı değişecek ve normalde tek olarak çalışmak için tasarlanmış insan beyini aynı bir ağdaki bilgisayarlar gibi çalışacak. Bunun sonucunda ortak farkındalık, ortak duygu paylaşımı ve en sonunda ortak zihin ortaya çıkacak.

Hayal değil gerçek

Kurzweil geçtiğimiz sene Google’a danışmanlık yapmaya başladı. Kurzweil Google arama motorunun daha zeki hale gelmesi için çalışıyor. Google geliştirme ekibiyle beraber çalışan Kurzweil, bir doğal dil tanımlama teknolojisi geliştiriyor. Mevcut Google arama motoru temel olarak anahtar kelimelerin aranması üzerine çalışıyor. Kurzweil bu motorun yeterli olmadığını ve içeriklerin anlamlarının da tanımlanması gerektiğini düşünüyor. Yeni geliştirlen arama motoru interetteki içerikleri anlayabilecek ve bu sayede kullanıcılar daha karmaşık sorulara cevap bulabilecekler. Kurzweil’in Google’da çalışmaya başlaması ortak zihinin sadece bir gelecek hayali olmadığının bir göstergesi.

Hayatın anlamı sorgulanacak

Kurzweil’in ortak zihin öngörüleri bir çok soru işareti taşıyor. Bu soruların başında bu ortak zihinin nasıl ve kim tarafından kontrol edileceği var. Çoğu düşünür böyle bir ortak zihin ortaya çıkarsa özgür iradenin ortadan kalkacağını düşünüyor. İnsanların makineleşmesi de bir diğer eleştiri konusu. Çoğu kişiye göre insanlar zaten cep telefonları, bilgisayarlar ve internet ile fazlasıyla makineleşmiş durumda. Beynin bir kısmının ortak bir ağa bağlanması insanları insan olmaktan çıkartıp yarı makine yarı insan haline getirecek. Diğer taraftan gerçekten böyle bir şeye ihtiyacımız var mı, doğal yaşamanın nesi kötü, sorularını da kendimize sormamız gerekiyor. İleriki yıllarda daha çok duyacağımız ortak zihin kavramıyla hayatın anlamını yeniden sorgulayacağız. İnsanoğlu binlerce yıldır neden yaşıyorum, hayatın anlamı nedir sorularının cevabını arıyor. Gelecekte bu soruların cevapları daha çok konuşulacak gibi gözüküyor.

Ray Kurzweil

İnternet Etiği: Sosyal Medya Ortamlarında İnternet İletişiminin Etik Kuralları

İvmesi çok hızlı bir dönüşümün içinde etik değerlerin yitip gitmesine göz yumamayız. Tersine belki de daha uygulanabilir bir duruma getirilmeleri gerekiyor. Yoksa etik değerler konusunda büyük bir boşluğa düşme tehlikesi görülmektedir.

Prof. Dr. Ersin Töreci

Gezi olaylarında ortaya çıkan kimilerince olumlu, kimilerince olumsuz biçimde algılanan İnternet'teki sosyal medya ortamlarının bireylerce kullanımı bu konuda etik kurallar gerektiği yorumlarını da beraberinde getirdi. Oysa bilişim sektörümüzün bütün katmanlarının katılımı ile yıllar önce özenli bir çalışma yapılmış ve "İnternet İletişiminin Kuralları" başlığını taşıyan bir metin ortaya konmuştu. Acaba adı "İnternet Etiği" olmadığı için mi "Sosyal Medya Etiği" gibi bir tanımın aranmasına yol açıldı?

"İnternet İletişiminin Kuralları" başlığını taşıyan metin, 1999'da tanımlandı ve 2000 yılında çeşitli biçimlerde duyurulmaya çalışıldı. Genelde etik değer ve kurallara duyarlığımız ölçüsünde önemsendi. "Yeterince önemsendi mi?" sorusuna sanıyorum olumlu bir yanıt vermek zor. Genel olarak etik değerler konusunda toplumumuz ne kadar duyarlıysa o kadar önem verildiği söylenebilir. Ancak belli bir rahatsızlık ortaya çıkınca ve başkaca akla gelen anlamlı bir düşünce olmayınca, kendi başına sanki bir çözüm olacakmış gibi "Sosyal medya etiğimiz yok" denebiliyor.

Bilişimciler olarak hepimiz günümüzde ilgili olduğumuz teknolojilerin çağımıza yepyeni bir devingenlik getirdiği, dünyayı küreselleştirdiği, her türlü işte yeni anlayışları ortaya çıkarttığının eminim bilincindeyiz. Bu yeni durumun ortaya çıkarttığı canlılık ile örtüşen uğraşıları göstermek zorunda olduğumuz çok açık. Duyarlığımızı etik konusunda arttırarak başka zamanlarda önemsenmeden yaklaşılan bir konuda sanıyorum daha verimli olabiliriz.

İnternet ortamının bireylere kazandırdığı özgürlük ortamında sansürsüz deyişlerin artması bireylerin etik değerlere duyarlığının da artması gerektiğini düşündürüyor.

İnternet kullanımı ile iyice küreselleşmiş yeni dünyada belirleyici etken, bireylerin bilincidir. Yeteneklerini İnternet gibi özgür ortamlarda ortaya koyan bireylerin yaratıcılıklarını arttırabilmeleri, bizce düşüncelerine sınırlama getirmeden söylemlerini rahatsızlık verici olmaktan çıkarmaya özen göstermelerinden de geçiyor.

İnternet etiği tanımlamanın amacı, özgür bir düşünce aktarma ortamı olan İnternet'te her düşünce rahatça sergilenirken her türlü olumlu fikrin ortaya çıkmasını sağlamaya yönelik olmalıdır. Kişilerin kendilerini geliştirici bir ortam olarak İnternet'ten yaralanabilmesi bu ortamın uygun kullanımını gerektiriyor. "İnternet Etiği" için yapılacak tanımların sosyal paylaşımı verimli ve etkin kılarken olumsuzlukları önleyici etken ise yine bireylerin kendi sağduyuları olacaktır. Umudumuz "İnternet Etiği" olarak anılan metnin herkesi olumlu yönde ikna edici olabilmesidir.

Bilişim teknolojileri ile birlikte yaşanmaya başlanan hızlı toplumsal değişimlerin kolayca sindirilememe tehlikesi var. Her alana aynı anda yansıyan dönüşümlerin olumlu olduğu kadar olumsuz yönleri de olabileceği görülüyor. Bu yüzden bir yerde insani değerlerin öne çıkarılması demek olan etik ilkelerin gelişmesi için daha çok uğraş vermek gerekiyor. İvmesi çok hızlı bir dönüşümün içinde etik değerlerin yitip gitmesine göz yumamayız. Tersine belki de daha uygulanabilir bir duruma getirilmeleri gerekiyor. Yoksa etik değerler konusunda büyük bir boşluğa düşme tehlikesi görülmektedir.

Günümüzde bilişim toplumuna giden yolda aykırılıkların giderilerek nasıl başarılı olunacağı geniş olarak araştırılmaktadır. İnsanoğlunun, değişen dünyadan kopmadan, kendisine de yabancılaşmadan düşüncesini yeni duruma nasıl ayarlayabileceği, insani duygularını nasıl geliştirebileceği merakla beklenmektedir. Etik değerlerin rolü belirleyici olacaktır diye düşünebiliriz.

Etik değerlerin pek fazla önemsenmediği ülkemizde sorunun evrensel standartlarda ele alınmasına devam etmeliyiz.

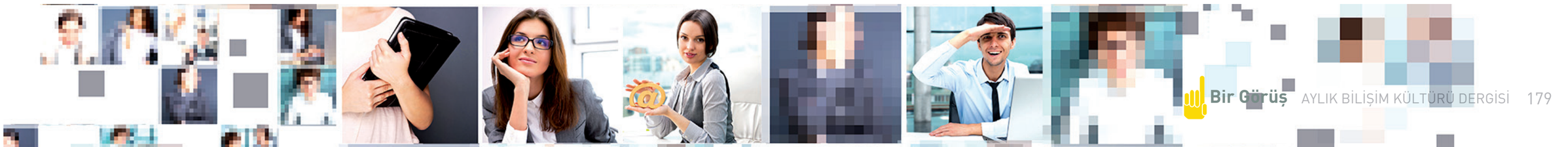

Etik değerlerin her bireye, her duruma uygun geliştirilebilmesinin güçlükleri olsa da yararlı bir girişim, yapılması gereken bir çalışma olduğu, sürdürülebilmesi gerektiği konusunda geniş bir görüş birliğinin sağlanabileceğini umuyoruz.
Aşağıda metni verilen "İnternet İletişim Kuralları" her ne kadar adında etik sözcüğü geçmese de özü olarak "İnternet Etiği" olarak nitelendirilebilecek bir içerik taşımaktadır. İlgili metne yüzeysel olarak bile göz atılsa bu durum kolayca anlaşılabilir. Önerimiz bu metnin başlığını öncelikle "İnternet Etiği: Sosyal Medya Ortamlarında İnternet İletişiminin Etik Kuralları" olarak değiştirmektir. Daha sonra bu gözle metnin bütününde yapılabilecek değişiklikler, başka bir deyişle ifadelerdeki düzeltmeler ve eklemelerin yapılmasıdır. Hiçbir değişiklik yapılmadan bile niyetler iyi olduğunda bu metnin geniş anlamda yeterli bir "İnternet Etiği" tanımladığına inanıyoruz.

İNTERNET ETİĞİ: Sosyal Medya Ortamlarında İnternet İletişiminin Etik Kuralları

Burada söz konusu edilen etik kuralların amacı İnternet gibi sınırsız ortak bir iletişim ve etkileşim ortamını kullanırken birey olarak rahatsız olmamak ve kimseyi de rahatsız etmemek için bireylere dönük sezgisel anımsatıcı uyarılarda bulunmaktır. Düzensizliklere düşülmeden İnternet ortamının etkin ve yararlı kullanımının bu uyarılara uyulması oranında artacağı inancını hepimizin paylaşacağını umuyoruz. Bu uyarıların ya da kuralların ezberlenmesi gerekmez, özenli bir okunuş ile elde edilecek izlenim uygun davranışların sergilenmesini sağlayacaktır. Akılda yer etmeyen ezberlenerek uygulanacak kurallar koymanın İnternet kullanımında bir yararı olmayacağı çok açıktır.

Pek çok kişinin katkıları ile derlenip sunulan aşağıdaki görüşlerin daha etkileyici başka biçimlerde dile getirilmesi her zaman olanaklıdır. Lütfen bu metinde amacı doğrultusunda eksik gördüğünüz önerilerinizi bildiriniz. İletilen önerilerin metnin geliştirilmiş bir sonraki sürümünde değerlendirilerek yer alacağından emin olabilirsiniz.

Başkalarına Karşı Saygı

1. Toplum karşısında kendinize yakıştırdığınız tavrı İnternet'in sanal ortamında da sürdürünüz, kimliğinizi saklayabileceğinizi umarak gerçek yaşamınızda benimsemediğiniz davranışları sergilemeyiniz.
2. Başkalarına karşı saygılı olunuz, bunun kendinize olan saygınızın ve size başkalarının göstereceği saygının ön koşulu olduğunu unutmayınız.
3. Düşüncelerinizi dile getirirken olumlu yaklaşmanın ve nazik bir ifade kullanmanın sağ duyunun gereği olduğunu hatırlayınız.
4. Tartışmaların özelleşmesine ve kişiselleşmesine yol açmayınız.
5. İnsanları duygusal yönden zedeleyici ve rahatsız edici iletilerin yayılmasına olanak vermeyiniz (örneğin amansız bir hastalığı olanların son isteği gibi sonuç alınması olasılığı çok kuşkulu iletilerin yayılmasına aracılık etmek ya da inançlar üzerinde yorumlar yapmak gibi).

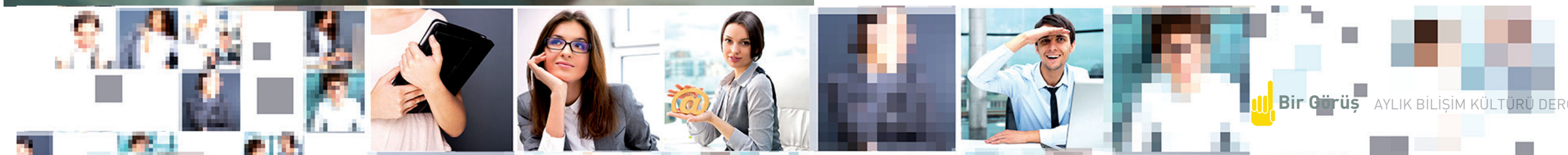

6. İstenmeden yapılan yanlışları hoşgörü ile karşılayıp, anlayışla yardımcı olmaya çalışınız.
7. Kişilerin istemleri dışında iletiler alarak rahatsız olmalarını elinizden geldiğince önleyiniz, buna neden olmayınız.
8. Size gelen bir iletiyi, başkasına aktarmak istediğinizde, bu iletiyi size gönderenin bunu isteyip istemediğinden emin olunuz.

Altyapı ve Zamanı Verimli Kullanma

9. İletişim kurarken anlamsız sayılacak gereksiz iletiler göndermeyiniz.
10. Hiç kimsenin zamanının küçük bir bölümünü bile boş yere almamaya özen gösteriniz.
11. Ulaşmadığı kaygısı ile olsa bile aynı iletileri ardı ardına göndermeyiniz.
12. Bilgilendirmek ve gelişmelerden haberdar etmek için sürekli bir elektronik bülten göndermek istediğinizde, gönderdiğiniz kişinin bu dağıtım ya da duyuru listesinde kalıp kalmama isteğini ilk duyurunuzda belirtebilmesini sağlayınız, kalma isteğini belirtmeyenleri bir daha rahatsız etmeyiniz.
13. Bir web sitesinde yer alan uzunca bir metin ya da belgeyi e-posta ekinde göndermeyiniz, bu metin ya da belgenin adresini ve konusunu belirtip, buraya erişilip bakılabilmesi için sanal adresini vermekle yetininiz, e-posta ekinde dolaştırmak istediğiniz bir metni de olanaklı ise önce bir web sitesine yerleştiriniz.
14. İleti trafiğini yoğunlaştıran gönderimlerde bulunanları uyarınız, ısrarcı olanlara karşı alınması gereken yasal önlemlerin oluşmasına katkı veriniz ve yaptırımların uygulanmasına destek olunuz, teknik yollarla alınabilecek önlemler konusunda da yardımcı olunuz.

Biçimsel Özen

15. Açık kimliğinizi geçerli bir gerekçeniz olmadıkça gizlemeyiniz, her iletinizde açık kimliğinizin net olarak belli olduğundan emin olunuz.
16. Kimliğin önem taşımadığı durumlarda görüş ve düşüncelerinizi anonim olarak açıklamayı uygun buluyorsanız bunu kötüye kullanmadan özenli yapınız.
17. Konu kısmı yeterince açık olan (iletinin içeriğini göz atıldığında belli eden açıklıkta), dili anlaşılır, özlü kısa iletiler ile iletişim kurmaya ve etkileşmeye özen gösteriniz.
18. Eğer herkesi değil de bir kişiyi ilgilendirdiğini düşündüğünüz bir ileti var ise genele hiç duyurmadan doğrudan ilgili kişiye iletilerinizi yönlendiriniz.
19. Her zaman yanıtladığınız iletinin konu başlığını koruyarak yanıt veriniz.

İçerik İle İlgili Özen

20. Ne demek istiyorsanız ona karşılık olan, yanlış anlaşılmalara yol açmayacak düz ve yalın deyişlerle düşüncelerinizi aktarmaya çalışınız.
21. İletilerinizin yalnızca eleştirici olmasından kaçınarak her zaman yapıcı ve ufuk açıcı olmasını gözetiniz.
22. İletileri yanıtlamadan önce bir kere daha özenle okuyunuz, verdiğiniz yanıtı da göndermeden önce aynı özenle bir kere daha gözden geçiriniz.
23. Özellikle tartışma listelerinde daha önce değinilmiş konuları ek bir katkıya yol açmayacaksa üstelemeyiniz, ortaya çıkmış bir sonucu görmemezliğe gelerek kendi düşüncenizi kabul ettirmede ısrarcı olmayınız.

24. Gereksiz yere büyük harfler ile yazışmaktan, sık sık özel simgeler kullanmaktan, esprili ya da alaycı anlatımlardan kaçınınız, jargon sayılacak farklı bir söyleşi biçimi ile herkese açık ortamlarda iletişimde bulunmayınız.
25. Olanaklı olduğunca uzun alıntılar yapmaktan ve ek göndermekten kaçınınız, gönderdiğiniz eklerin çok yer kaplamamasına, virus gibi alıcısının bilgisayar ortamını bozucu içerik taşımamasına özen gösteriniz.
26. Virüslü iletiler ile karşılaştığınızda en kısa zamanda kağnağını ve geçikmeden etkileneceğini umduğunuz kişileri uyarınız.

Öteki Konular

27. İyelik haklarını zedelememeye özen gösteriniz, başkasının veri kaynaklarını, düşüncelerini ve yazılımlarını kendinizinmiş gibi sahiplenmeye kalkışmayınız.
28. Başkalarının kişilik haklarına ve özel yaşamına saygılı olarak kişilerle ilgili karalayıcı yorumlarda bulunmayınız.
29. İnternet ortamının sağladığı olanakların yasa dışı biçimde insanlara zarar verme, başkalarının işlerini engelleme, gizli ve kişisel bilgilerini ele geçirip yararlanma, her türlü sahtekarlık, yolsuzluk, dolandırıcılık ya da hırsızlık gibi kötü amaçlı kullanımına yol açmayınız ve göz yummayınız.
30. Uygunsuz davranışlar sergilemekte ısrarlı olanları ölçülü bir tepki içinde elbirliği ile uyarmaya çalışınız.
31. Size gelen bir iletiyi başkalarına aktarırken ileti üzerindeki e-posta adres bilgilerinin gerekmiyorsa aktardığınız kişinin eline geçmemesine özen gösteriniz.
32. Kendinizin ya da temsilcisi olduğunuz ürün ve hizmetlerin reklamını yapmayınız.
33. Güvenlik zedeleyici ve bozucu girişimlere karşı alınması gereken önlemlere uymaya özen gösteriniz, bu konuda bir kuşku duyduğunuzda doğrudan İnternet servis sağlayıcınıza ya da kurum sorumlunuza durumu bildirerek önlem alınmasına yardımcı olunuz.
34. İnternet üzerinde denetim ve düzenleme yetkisi olanların konumlarını kötüye kullanmalarına karşı duyarlı olunuz ancak gerektiğinde de işlerini kolaylaştırıcı her türlü desteği veriniz.

Profesör Dr. Tuncer Ören:
Bilişimde Türkçenin doğru kullanılmasının anadili, kültür ve ulus olarak varlığımız bakımından yaşamsal önemi var

Üniversitelerimizde yapılan yabancı dille eğitimle, Türkçe terimleri öğrenmeden "eğitim" görmenin birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerin ortaya çıkmasına neden olabileceği uyarısında bulunan Ören, anadiline değer vermemenin hiçbir ulusu daha saygın yapmayacağını vurguladı.

Fatma Ağaç

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Özenli Türkçe Çalışma Grubu Başkanı Prof. Dr. Tuncer Ören,bilişimin Türkçede gereken özenle kullanılmasına dikkati çekeceklerini belirtip Türk üniversitelerinde yapılan İngilizce eğitimle, gençlerin Türkçe terimleri öğrenmeden "eğitim" görmelerinin, birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerin ortaya çıkmasına neden olabileceği uyarısında bulundu.

Ören, bilişim sektöründe 1963'te ve benzetim sektöründe 1965'te başlamış olan etkinliklerini, Kanada'nın başkenti Ottawa'daki Ottawa Üniversitesi Bilişim ve Elektrik Mühendisliği Okulu'nda emeritüs profesör olarak sürdürüyor. Ottawa Üniversitesi'nden erken emeklilikten sonra, 1996-2001 arasıTÜBİTAK-MAM Bilişim Teknolojileri Araştırma Enstitüsü'nde görev (Müdür Vekili) aldı. Bu yıllarda benzetim konusunda çeşitli NATO gruplarında Türkiye'yi temsil etmiş olan Ören, ABD'deki Uluslararası Benzetim Derneği'nin (Society for Modeling and Simulation International-SCS) etkin bir üyesi. M&SNet'in (McLeod Modeling and Simulation Network) kurucu direktörü olan Ören, MISS'in (McLeod Modeling and Simulation Institute) eski başkanlarından.480'den fazla yayını olan Ören, 30'dan fazla ülkede konferans ve seminere katkıda bulunmuştur.

Ören, Dil Derneği'nin "Onur Ödülü" (2012); T.C. Kültür Bakanlığı'nın "Bilgi Çağı ödülü" (1991); Gebze Sanayici ve İşadamları Derneği'nin "Gebze'de Başarılı İlim Adamı Ödülü" (1996) ve TÜBİTAK, Marmara Araştırma Merkezi'nin "Başarılı Proje Ödülü" (1998) sahibi. Ören, IBM Kanada'nın İleri Araştırma Merkezleri tarafından 2005'te seçilen "Kanada'nın Bilişim Öncüleri"arasındadır. Ören, ABD'de iki kuruluştan ödül almıştır.ACM'in (Association for Computing Machinery) "Hizmet Ödülü" (1982-1983'de Benzetim Özel İlgi Grubu 'SIGSIM'in Başkanı olarak katkıları için) ve SCS'den "Yaşam Boyu Başarı Ödülü" (2011) ve diğer ödüller.

Türk Genelkurmay Başkanlığı, NATO ve Kanada Atom Enerjisi kuruluşunun teşekkür plaketleri verdiği Ören, Birleşmiş Milletler, NATO ve 20'den fazla ülkeden çeşitli davet ve destek aldı.

"Başka kültürlere, özellikle İngilizceye özenti ve bazı kişilerin Türkçemizi haksız yere değersiz görme tutkularından Türkçe sözcükler bile daha başka türlü yazılmaya başlandı" diyen Ören, yabancı dili öğrenmek için anadilin ihmal edilmesi gerekmediğine değinip "Anadiline değer vermemek hiçbir ulusu daha saygın yapamaz" vurgusu yaptı.

Özenli Türkçe Çalışma Grubu'nun, bilişimin Türkçemizde gereken özenle kullanılmasına dikkati çekmek amacıyla kurulduğunu belirten Ören, terimlerin sistemli bir şekilde taranıp Türkçe karşılıklarının irdelenerek kullanıcıların beğenilerine sunmayı tasarladıklarını dile getirdi. Ören, TBD Bilişim Sözlüğü'nün birinci ve ikinci sürümlerini hazırlamış olan iki çalışma grubunun üyelerinin bir kısmının Özenli Türkçe Çalışma Grubu'nda da kurucu üye olmalarının çalışmalarda sürekliliği sağlayacağını bildirdi.

ilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılmasının anadilimiz, kültürümüz ve ulus olarak varlığımız bakımından yaşamsal önemi olduğunu vurgulayan Ören, Türkçe bilincinin önemi açıklanıp özenli Türkçe konusunda iyi örnekler verildiğinde, gençlerin kullandıkları dilde eski alışkanlıklarında ısrar etmeyeceklerini ümit ettiğini söyledi. "Terimler, iyi irdelenip dil zevkimize uygun olarak türetilmişlerse, anlaşılmaları dolayısıyla öğrenilmeleri sorun olmaz" diyen Ören, Bilişim Dergisi'nin sorularını şöyle yanıtladı:

-Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Özenli Türkçe Çalışma Grubu ne zaman kuruldu?

-Özenli Türkçe Çalışma Grubumuz (ÖTÇG) bu yıl (2013) 24 Temmuz'da kuruldu.

-Böyle bir grubun kurulmasına neden ihtiyaç duyuldu?

-İsterseniz nedenlere bazı örneklerle başlayalım. Türkçemizde olan pek çok sözcük yerine, günlük yaşamımızda çoğunlukla İngilizce sözcükleri kullanmaya zorlanıyoruz. Örneğin ödeme yaparken "money" kartımızın olup olmadığı soruluyor. Alışveriş merkezlerinin adları çoğunlukla İngilizce; dolayısıyla herkes o yabancı adları kullanmak zorunda bırakılıyor. Kule, merkez gibi sözcükler yerine, "tower", "center" gibi İngilizceleri kullanmaya zorlanıyoruz. Yapılmakta olan konutlar nedense Fransızca "residence" diye anılmaya başlandı. Bu örnekler ne yazık ki kolayca çoğaltılabilir. Başka kültürlere, özellikle İngilizceye özenti ve bazı kişilerin Türkçemizi haksız yere değersiz görme tutkularından Türkçe sözcükler bile daha başka türlü yazılmaya başlandı; örneğin "Çeşme" yerine "Chesme" yazılması. Bilgisayar konusundan bazı örnekler ise şöyle: Hâlâ "fare"ye "mouse", "yazıcı"ya "printer", "tarayıcı"ya "scanner" diyenler ve programlarını çalıştırmak yerine "koşturan"lar var.
Yabancı sözcük ve terimleri günlük yaşamda kullanmak zorunda kalmak, Türkçenin yanlış kullanılması, yabancı dillere olan özenti ve üstelik Türk üniversitelerinde İngilizce yapılan eğitimde gençlerin Türkçe terimleri öğrenmeden "eğitim" görmeleri birkaç kuşak sonra Türkçe bilmeyen gençlerimizin ortaya çıkmalarına neden olabilecektir. Oysaki yabancı dili öğrenmek için anadilini ihmal etmek gerekmediği gibi, anadiline değer vermemek hiçbir ulusu daha saygın yapamaz. Çalışma grubumuz yaşamımızın, doğal ve sosyal bilimlerin, mühendislik ve teknolojinin her yönünde etkin olan bilişimin, Türkçemizde gereken özenle kullanılmasına dikkati çekmek amacıyla kuruldu.

- Özenli Türkçe Çalışma Grubu neleri gerçekleştirmeyi ve hangi etkinliklere imza atmayı planlıyor?

-Bilgisunardaki (İnternet) kuruluş sayfamızda da belirtildiği gibi, çalışma grubu olarak ülkümüz, "Bilişim konusunda Türkçenin özenli bir şekilde kullanılması" ve görevimiz, "Türkçe bilişim dilinin varsıllaşmasına (zenginleşmesine) katkıda bulunmak olarak saptandı. Dolayısıyla etkinliklerimiz şunları kapsayacak:

- Ülkü ve görevin önemini açıklamak;ce bilişim terimlerinin doğru, tutarlı ve kullanılabilir olanlarını yayımlayarak bunlara uygun Türkçe karşılıklar bulmak;
- İngilizce bilişim terimlerinin doğru, tutarlı ve kullanılabilir olanlarını yayımlayarak bunlara uygun Türkçe karşılıklar bulmak;
- Türkçe bilişim terimlerinin öğrenilmelerini kolaylaştıracak yöntemler önermek;
- Bilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılması için gereken bilgileri yaymak ve konunun önemini açıklamak;
- Türkçe harflerin bilgisunarda, cep telefonlarında, genel olarak yazışma ve iletişim olanağı sağlayan tüm araç ve ortamlarda doğru ve kolayca kullanılması için ilgili kurum ve kuruluşları, kamuoyunu bilgilendirmek; bu doğrultudaki yasal düzenlemeler için önerilerde ve katkılarda bulunmak;
- Türkçe bilişim terimlerinin doğru ve özenli kullanımı için kullanıcıları, yazılı-görsel-işitsel kitle iletişim araçlarını, yayınevlerini bilgilendirmek ve özendirmek;
- Bilişim eğitim ve öğretiminin yapıldığı yerlerde (okullar, seminerler, çalıştaylar vb.) Türkçe bilişim terimlerinin tanıtılması, kullanımının özendirilmesi için bilgilendirici ve özendirici çalışmalar yapmak;
- Uygulama yazılımlarının kullanıcı arayüzlerinde doğru Türkçe kullanımı ve yabancı kaynaklı uygulama yazılımlarının kullanıcı arayüzleri ile sözlüklerinin Türkçe çevirilerinde özen gösterilmesi için yazılım üreticilerine çağrılar yapmak;
- Ülkü ve görevle örtüşen bilgiye erişimi kolaylaştırmak amacıyla bağlantıları topluca vermek;
- Özellikle bilişimle ilgili yaygın yapılan dil yanlışları konusunda aydınlatıcı çalışmalarda bulunmak.

- Özenli Türkçe Çalışma Grubu üyelerinin "Bilişim Türkçesi," "Özenli Türkçe" ve "Türkçe bilinci" konularında çalışmaları var mı?

-Çalışma grubumuzun altı kişilik yürütme kurulu, dört kişilik danışma kurulu ve kurucu üye olarak bunlardan başka dört uzmanı daha var. Kuruluş sayfamızda adları görülebilen ve birlikte çalışmaktan onur duyduğum bu on üç uzmanın her birinin,yıllar boyu süregelen çok değerli birikimleri var. Anasayfamızda, bu çalışmaların dizinlerine erişmeyi sağlamak amacıyla bağlantılar verilecek. Örneğin, benim bu konularda 1985'ten beri olan yazı, sunu ve diğer etkinliklerimin dizinine, anasayfamızdaki "Üyelerimizin 'Bilişim Türkçesi,' 'Özenli Türkçe' ve 'Türkçe bilinci' konulu çalışmaları" başlığı altında yer alan adımın üzerine tıklamakla erişilebilir.

- TBD Bilişim Sözlüğü'nün güncellenmesi gündemde mi? Bilişime hangi yeni terimler kazandırılacak?

-Devamlı gelişen bilişim bilimi, mühendisliği, teknikbilimi, uygulamaları ve kültürü ile ilgili yepyeni kavramlar ve bunları betimleyen terimler var. Bu terimlerin sistemli bir şekilde taranıp, Türkçe karşılıklarının irdelenip kullanıcıların beğenilerine sunulmaları tasarlanmaktadır. TBD

Bilişim Sözlüğü'nün birinci ve ikinci sürümlerini hazırlamış olan iki çalışma grubunun üyelerinin bir kısmının Özenli Türkçe Çalışma Grubumuzun da kurucu üyeleri olmaları çalışmalarda sürekliliği de sağlayacak.

- Bilişim dilinde Türkçenin doğru kullanılması için neler yapılabilir ve konunun önemi nedir?

-Anadilimiz, kültürümüzveulusolarakvarlığımızbak ımındankonununyaşamsalönemiolduğunainanıyor um. Bilgisunarsayesindeyararlıbilgilereerişmekço kkolaylaştı. Dolayısıylabutürbilgilerevekonununönemineilişkinbilgilereerişimiçingere kenbağlantılarsitemizdeverilecek. Anasayfamızda da belirtildiğigibiilg ilikurumvekuruluşlarlaişbirlikleri, BilişimDergisi'ndeçeşitliyazılarvef orumumuzdakiduyurularlailgililer eulaşabilmeyitasarlıyoruz.

- Bilişim konusunda Türkçenin özenli kullanılması ve Türkçe bilişim dilinin zenginleştirilmesi nasıl gerçekleştirilebilir?

-Bir yöntem, örnekler vermek ve örnek olanların eserlerine gönderme yapmak olabilir. Yürütme kurulu üyelerimizden Dr. Rifat Çölkesen'in özverisi ile 2006 yılında Papatya Yayıncılık "Türkiye Bilişim Ansiklopedisi"ni yayımlamıştı. Üç başeditör, 22 editör ve 200 civarında yazarın katkılarıyla hazırlanmış olan ve 2013'te hâlâ güncelliğini koruyan, gerek bilişimin evrensel konularında gerek Türkiye bilişiminde önemli konuları irdeleyen ansiklopedi yalnız Türkçe yazılarak anadilimizin böyle güncel ve önemli bir konuda bilim dili olduğunu da kanıtlamıştı. Ayrıca bu yazıları yazabilecek Türk uzmanların olduğunu da gözler önüne sermişti. Bilişimci olabilecek yeteneği olan gençlerimiz, Türkçe bilincinin önemine inandıklarında özenli Türkçeyi hiç kuşkusuz kullanabilirler. Üçüncü sorunun yanıtında tasarlanan başka etkinlikleri de saymıştım.

- Bilişimle ilgili yaygın yapılan dil yanlışları nelerdir? Bu yanlışlıkların giderilmesi mümkün mü? Bunun için neler yapılmalı?

-Çalışma grubu olarak çok önem verdiğimiz sorunuzun ayrıntılı yanıtını burada vermek yerine, Bilişim Dergisi'nde böyle bir yazı dizisinin başlayacağını belirtmek isterim. Ayrıca, Türkçemizde yapılan yaygın dil yanlışlarını gidermeden bilişim dilimizi bize yakışacak bir şekilde kullanamayacağımızı da düşünerek, Bilişim Dergisi'nde bu konuda da bir yazı dizisi başlayacak. Türkçe bilincinin önemi açıklanıp özenli Türkçe konusunda iyi örnekler verildiğinde, ilerlemenin baş koşulu olan kendini aşabilme özelliği olan gençlerimizin kullandıkları dilde eski alışkanlıklarında ısrar etmeyeceklerini ümit ediyorum.

- İngilizce bilişim terimlerine uygun Türkçe karşılıklar nasıl bulunabilir?

-İznizle, Türkiye Bilişim Ansiklopedisi'ndeki "Bilişimde özenli Türkçenin önemi" adlı yazımdan bir alıntı ile yanıt vereyim:
"Uğur Mumcu'nun 'bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olunmaz' özdeyişine uygun olarak (1) önce kavramları ve yakın kavramları ayırtıları ile anlamak, (2) yapabiliyorsak terimlerin karşılıklarını birden fazla yabancı dilde öğrenmek, (3) kültür farklarına gore aynı kavramın değişik dillerdeki karşılıklarını irdelemek ve (4) gerekli kaynakları kullanarak akıl ve beğeni süzgeçlerinden geçirip öneriler üretmek olumlu bir yaklaşım olur. Bunu yaparken de belleğimizde olmayanı yok saymamakta yarar var. Zekâ yalnız belleğe erişim yeteneği değildir; kabullenilmiş amacın sorgulanmasını ve amaca uygun olarak bilgi işlem yeteneğini de gerektirir. Bu da anlamak, öğrenmek ve ilişkileri görebilmek ya da saptayabilmek yeteneklerini gerektirir."

Varolan bilgiye erişim için zengin bir kaynak, her zaman yararlı olur. Örneğin sözlük çalışmalarım için Ottava'daki çalışma odamda, Türkçe 30 kadar, diğer dillerde (Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve İtalyanca) 60'dan fazla bilişim terimleri sözlüğü ve 200 kadar da Türkçe sözlük var. Ayrıca bilgisunardaTürkçe ve diğer dillerde genel ve bilişim alanlarında değerli sözlükler de var.

- Türkçe bilişim terimlerinin öğrenilmelerini kolaylaştıracak yöntemler nelerdir?

-Terimler iyi irdelenip dil zevkimize uygun olarak türetilmişlerse, anlaşılmaları dolayısıyla öğrenilmeleri zaten sorun olmaz. Atatürk'ün pek çok alanda iyi örnek olduğu gibi, 1936-1937'de yazmış olduğu "geometri" kitabında önermiş olduğu, üçgen, dörtgen terimleri bu tür iyi örnekler arasındadır.

-İnternet'te Türkçenin doğru kullanımı nasıl sağlanabilir? Bunun için neler yapılmalı?

-Türk olarak esnek bir kafa yapımızın olmasının çeşitli koşullara uyabilmemizi sağladığı bilinir. Bu esneklikle başlangıçta bilgisunarın harfleri göstermesindeki kısıt aşılmış ve Türkçe iletiler yalnız İngilizce harfler kullanılarak Türkçeymiş gibi yazılıp okunmaya başlanmıştı. Bilgisunarın başlangıçtaki bu kısıtı yıllar önce aşılmış durumda. Ancak, bazılarımız bilgisayarlarının ayarlarını yap(tır)mayı düşünmeden eski alışkanlıklarını sürdürmekte. Çalışma grubumuzun tasarlanan etkinlikleri arasında bu konuda da bir bilgilendirme kampanyası var.

- Türkçe bilişim terimlerinin doğru ve özenli bir şekilde kullanılması için yazılı ve görsel basına ne gibi görevler düşüyor?

-Uygar bir toplumun kişileri gibi yazılı, görsel ve işitsel basın kuruluşlarına da anadillerini doğru ve özenle kullanmak yakışır. Eğer Türkçe bilinçleri gelişmişse, çözümleri kendileri zaten üretebilirler. Kuruluş sayfamızda belirtilen ülkümüzü ve görevimizi benimseyen kuruluşlarla çalışma grubumuz işbirliği yapabilir.

SAYI
151
ŞUBAT / 2013

Harf Devriminin 84. Yılı ve Bilişim

N.Kaya KILAN
kkilan@baskent.edu.tr

Cumhuriyet 'in Türkçe Alfabesi ile yaratılan Harf Devriminin yasal kimlik kazanması 1 Kasım 1928 dır. " Mustafa Kemal Atatürk 1907 Yılında Selanik'te Vardar isimli kahvede Bulgar Türkolog İvan Manolov'a, ilerisi için görüşlerini anlatırken şunları söylüyor:
"... Batı uygarlığına girmemize engel olan yazıyı atarak Latin kökünden gelen bir alfabe seçmeli, kılık kıyafetimize kadar her şeyimizi de Batılılara uydurmalıyız. Emin olunuz bunların hepsi bir gün olacaktır. " (1)
Cumhuriyet "aydınlanmasının" en önemli devrimlerinden birisi kuşkusuz, Harf Devrimi ile geliştirilen yeni Türk Alfabesinin hayata geçirilmesidir. Türkler, tarih boyunca değişik alfabeler kullanmışlardır. Türklerin kullandığı ilk alfabe, Göktürk Alfabesi'dir. Bu alfabe aynı zamanda ilk millî alfabemizdir. Bundan sonra Uygur Türkleri kendilerine özgü bir alfabe kullanmışlardır. İslâmiyet'in kabulünden sonra Arap Alfabesi kullanılmaya başlanmış ve böylece dil, Osmanlı İmparatorluğu boyunca Arap ve Fars dilleri ve kültürünün etkisine girmiştir. Giderek medrese eğitiminde Arapça, edebiyatta Farsça ağırlık kazanmış. Arap alfabesi halkın kolay öğrenemeyeceği ve kullanamayacağı güçlük ve uyumsuzluklar içerdiğinden okuma yazma oranı binde birlerde kalmış. Türkçe Dili, Arapça ve Farsça sözcüklerin günlük hayatta bile kullanıldığı, yoz bir dil olmaya yönelmiştir.

Çoğunluğu Türk kökenli olduğunu bilmese de, Anadolu topraklarında yaşayan halk Türkçe konuşmaktadır. Örneğin 1277 yılında Konya'yı ele geçiren Karamanoğlu Mehmet Bey'in "Bugünden sonra divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmaya!" buyruğunu vermesi anımsanmalıdır..(2)

Osmanlı toplumunun yönetim merkezi olan İstanbul'un saray ve sözde aydın kesimi Arapça ve Farsçayı yazı ve edebiyat dilini öne çıkarırken, medrese eğitiminde de söz sahibi olan din adamları Kuran'ın dili Arapçadır diye sanki Arap dilinin kendisi kutsalmış ya da onda büyülü bir güç varmış, anlamadan da Kuran'ı ya da hadisi Arapça olarak söylemek din sahibi olmaya yetermiş gibi dine de, akla da aykırı bir tutum, yüzyıllarca sürdürülmüştür. (2)

1 Atatürk ve Yazı Devrimi, Yaşar Öztürk. Bütün Dünya sayı 2012/8 1 Ağustos 2012
2 www.serenti.org/latin-alfabesine-neden-gectik

Dil ve Alfabe

Toplumları birbirinden ayıran, toplumun içselleştirdiği ve yaşadığı; aile, eğitim, bilim, iletişim, devlet, din, dil... bir toplumun sosyal varlık kurumlarıdır. Her toplumda var olan benzer ya da çok farklı özellikler gösteren bu sosyal kurumların tümü, toplumsal kültürü ve kimliği oluşturur. Tüm bu sosyal kurumlar içinde dilin önemli ayrıcalığı vardır. Çünkü dil, iletişimi ve etkileşimi sağlayan, tüm toplumun yaşamını, geleneğini ve bilimini yaşatan ve kuşaklara taşıyan tek araçtır.

Dil, her ne kadar bir iletişim aracı olarak tanımlansa da, milletlerin gelişmesine öncülük eden, geçmişiyle geleceği arasında köprü görevi gören bir kültür mirasıdır. Ayrıca dil, tüm teknik, ekonomik ve toplumsal bilim dallarında bilimsel düşüncenin taşıyıcısı ve eğitimin aracıdır. Dilin bir işlevi de, kuşkusuz düşünmenin yaratıcılık aracı olmasıdır. Tüm toplumsal bilimler ve teknik bilimler insan zihninin düşünebilirliğinden gelişe gelmiştir. İnsanı diğer yaratıklardan ayıran düşünebilme yeteneğidir ancak sonuçları, sözcüklerle dile dönüşmediği sürece bir işleklik kazanamaz, üretemez, iletilemez. (3)

Cumhuriyet Devrimi Alfabe ve Dil

Cumhuriyet ile yönünü gelişmiş batının olanaklarından yararlanma ve gelişimine ayak uydurabilmek için, Türk Diline hiç uygun olmayan Arap alfabesini terk etme gereğini ancak, Ata'nın ileri görüşü ve yönlendirmesi ile gerçekleştirebilmiştir.
Latin alfabesinden esinlenerek Türkçe söz ve ses dizimine uygun ve kolayca öğrenilebilir bir alfabe Harf Devrimi ile kazanılmıştır. Konuşulan dilin seslerini tanımlayan harfler dizisi olan yeni alfabe, Türk toplumunu millet yapan özgün dilinin yeniden kazanmasını sağlayan değişimin, temel araçı olmuştur.
Harf Devriminin gerçekleştirilmesi diğer devrimler gibi kolay olmamıştır. Ancak bunu zorunlu kılan Atanın kesin kararlılığıdır. İnsanlığı yeni bir çağa götüren "Sanayi Devrimini" yakalayamamış olmanın, Osmanlı İmparatorluğunu küçük bir kasaba yapan "Montrö Analaşmasını" imzalamaya boyun eğdiren etmenlerin arasında kuşkusuz, teknik, bilim ve ekonomik alanda batıya yetişememenin payında dil ve dil kültürünün payı yadsınamaz.

Batının bilim ve teknolojisinde olduğu kadar, insan değerlerini de özümseyememiş olan toplumu değiştirmenin gereğini, yazı ve dil devrimini hızla gerçekleştirme ve yaygınlaştırmada gören Atatürk, bu kararlılığını şöyle özetliyor. ". Eğer bugün beyinlerimizi demir çerçeve içinde bulunduran bu kıskacı parçalayamassak, bütün ihtilal ve devrim başarılarının mutlu sonuçlarına karşın parçalanırız... Ulusu bilgisizlikten kurtarmak için, kendi diline uymayan Arap harflerini bırakıp Latin kökünden Türk harflerini almaktan başka çıkar yol yoktur!" (4).

Dilin yaygınlaşmasının getireceği çağdaş olanaklardan öncelikle yararlanabil-mek ve milli bir kültür kazanabilmek için; yeni Türk harfleri ile başlayan dil devrimi Türkiye Türkçesi sözcüklerini kaynak edinecek bir Türkçe sözlüğünü yaşatmak, geliştirmek ve "dilimizi yabancı diller boyunduruğundan kurtarmak" amacı ile 1932 de "Türk Dili Tetkik Cemiyeti " adı ile kurulan "Türk Dil Kurumu" bu değişimin gereklerini yerine getirmekle görevlendirilmiştir.
"Dilin yeni Alfabe" ile doğru öğrenimini, düzgün kullanımını, yalnışsız yazılmasını sağlayacak ana yapıtları ortaya kayma sorumluluğu taşıyan tek kuruluş olmuştur Türk Dil Kurumu. (5)

Kuşkusuz, harf devrimi yazı dilinin yeni alfabe ile gelişmesini beraberinde getirdi. Yeni alfabe ve yazı dilini tanıtmak ve öğretmek için yurt çapında yoğun çalışmalar başlatıldı. Örneğin ta 1925'lerde, bir kurul ilaçlara verilecek Türkçe isimler ve kutuların üstüne halkın anlayacağı açıklamaların yazılması, bir başka kurulun, sokak isimlerinin Türkçeleştirilmesi çalışmaları çarpıcı örneklerdendir.

Dilin zenginliği ya da yoksulluğu dilin her alanda özgünce kullanılabilirliğinin ölçüsüdür. Hayatın her alanında yeni olgular ve uygulamalar genişledikçe, yeni problemler ortaya çıktıkça ancak "kendinden" çözümler üretme çabası içerisinde dil zenginleşecektir.

3 Kaynak: http://www.forumlord.net/komposizyon-ornek-arsivi/121746-turk-dilinin-onemi-ile-ilgili-kompozisyon.html#ixzz2EHTMRkjy., http://www.forumlord.net/sorular-cevaplar/100279-turk-dilinin-korunmasinda-turk-kulturunun-onemi-nedir.html#ixzz2EHSMtSzT
4 Bütün Dünya sayı 2012/8 1 Ağustos 2012
5 Ne yazık ki, 1980'lerde Kurumun amacı devletin amacı olmaktan çıkarılmış ve toplumun bir kesiminin eskide kalma eğilimi kurumu işlevsiz bırakılmıştır

Türkçe Bir Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dili de Olmalıydı.

Görülmektedir ki, halkın inancını bilerek oluşturup kendi dilinde, bilim ve değer üretmesi, uzun yıllar olanaksız olmuştur. Bu koşullar altında bilim dilinin de kısa zamanda Türkçe olması düşünülemezdi. Bu konu eğitim kurumlarına ve başta üniversitelere düşen bir sorumluluktu...
Batıya açılan Türkiye bir ölçüde eğitim devrimi de yaparak bilim ve teknik kaynakları ve yenilikleri batıdan aktarmaya da koyuldu. Yeni alfabe ile özellikle Orta ve Yüksek Eğitimde ilişkili konularda kaynak ve ders kitapları hızla Türkçeye çevrilerek uygulamaya açıldı. Ne yazık ki bunlar yapılırken Teknik ve Bilimsel terim ve sözcükler ya Türkçe okunuşu ile ya da bozulmuş Türkçe yazımı ile aktarıldı. Her bilim ve uygulama dalında Türkçe sözcük ve terim yaratılarak "bizden yapılmasına" özen gösterilmedi. Ulu önderin "Geometri Kitabı " olmasaydı belki dörtgene "kuadratur, üçgene "triangular", ya da "müselles " demeye devam" diyecektik...

Genç Bilişimcilerin Katkısı

21. Yüzyıla geçerken yaşanan yüzyılın büyük devrimi kuşkusuz yeni toplumları oluşturan "Bilişim" Devrimidir. Endüstri devriminden daha etkili öğeleri ile yeni bir yaşam, uygulama, bilim ve teknik olgular dizgeleri getiren Bilişim Devriminin ayak sesleri "Bilgisayar" adı verilen, insan zekasının son ürünü olan, özdevimli programlanabilir araçla 1960'larda duyulmuştur. Bu yeni teknolojiye bugün bir de sınır ve coğrafya tanımayan "iletişim"eklenince Bilişim- Bilgi toplumu adı ile gelişen yeni bir yüz yıl açılmıştır. Beraberinde yeni bir teknik mühendislik bilimini de yaratan bu yeni, çok amaçlı uygulamalı bilim, "Bilişimi en çok geliştiren ve üreten ülkenin dilinde- İngilizce Dilinde", bize göre yabancı dilde, bir dizi özel kavram, kural, terim ve sözcük de oluşturarak, yeni bir ortam, konuşma ve yazı dilini bozan yeni bir oluşumu da kaçınılmaz olarak beraberinde getiriştir. Kimi ülkelerin bu konuda yasal önlemler aldığını biliyoruz.
Hepimizin bilip heyecanla söylediğimiz Onuncu yıl marşının; "On Yılda On Beş Milyon Genç Yetiştirdik" dizeleri aynı zamanda Cumhuriyetin Aydınlanma devriminin yetiştirdiği genç, dinamik, çağdaş bilgili insanları "Bilgisayarı" en gelişmiş çağdaş ülkelerle beraber ülkemizde de kullanıma koyarken; bu bilim ve teknolojinin dile getirdiği terim ve sözcükleri "kendi dilinde" herkesin kolaylıkla kullanabileceği, seslendirebileceği Türkçe konuşma ve Bilim Dili yapmayı ilke edinmişlerdir.
Bu girişimin el ile tutulur ilk çıktıları konunun baş mimarı ve terim üreticisi Dr. Aydın Köksal olmuştur. Diğer taraftan bir avuç bilişimcinin, kısaca "...alanında çalışanları bir araya getirmek, yeni teknolojiyi yurt kalkınmasına katkı ile ve verimliliği arttıracak biçimde kullanılmasını sağlamak..." gibi amaçlarla 1971 Yılında kurduğu Türkiye Bilişim Derneği-TBD' nin ilk çalışma Gruplarından biri, "Terim Kolu Çalışma Grubudur. İlk yıllardan başlayarak, Bilişim Terimleri Üretme ve Yayma" görevini üstlenmiş olan Terim Kolu, 4 yıllık bir çalışma ile, 1996 da üç bini aşkın Yabancı Bilişim Terim ve Sözcüğüne Türkçe karşılık oluşturmuş ve bu çalışmayı içeren "Bilişim Terimleri Sözlüğü" kitapçığını Mayıs 1996 da yayınlamıştır.

TBD Terim kolu bu konudaki ikinci büyük hamlesini beş yıllık bir çalışmadan sonra, 2000 yılında 12.000 den çok Türkçe karşılık içeren sözlüğü www.tbd/sozluk web sitesinden kullanıma açmıştır.
Özellikle İngilizce bilişim terim ve sözcüklerine Türkçe karşılık bulma ve kullanma konusunda ülkede bilişim teknolojisi pazarlayan yerli ve yabancı kökenli şirketlerdeki kimi bilişimcilerin çalışma ve destekleri de konunun yaygınlaşmasına etkili olmuştur. Örneğin, TBD tarafından yayımlanan ilk Bilişim Terimleri Sözlüğünün çalışma grubunda Bilkom, Simens, IBM, Microsoft şirketlerinin "terim" ilgilileri katkıda bulunmuşlardır.
TBD Çalışmalarında çeşitli bilişim katmanlarında çalışan yirmiden çok TBD Üyesi görev almıştır. Bu arada Türkiye Bilişim Vakfı çatısı altında Dr.Tuncer Ören öncülüğünde kurulan Terim Çalışma Grubu ve özellikle Ören tarafından Bilişimin içi ve yakın komşuları için, süregelen Türkçe karşılık üretme çalışmaları önemlidir.(6) TBD Sözlüğünün ayrıcalığı alanında uzman geniş bir kurul tarafından geliştirilip onaylanarak hazırlanmış olmasıdır.

TBD Dışında Bilişim Terimleri Sözlüğü geliştiren önemli çalışmalarda konuyu "kendinden etme" çabasına katkı vermektedir. Bu çalışmalar gösteriyor ki, bu gelişime gereksinme doğmuştur ve vardır.

Türkçe Alfabe ve Bilişim

Endüstri devriminden sonra 21. yüzyıl aşamasının bilim ve teknolojiye getirdiği bilgisayar türleri ve ona bağlı iletişim yapısı teknolojilerini kullanma ve yararlanma düzeyleri bugün çağdaş olmanın temelini oluşturmaktadır. Devletlerin, küçük büyük şirketlerin ve bilimin her alandaki yarışında temel kurgu bilişim teknolojileri olarak karşımıza çıkıyor.
Ülkelerin gelişmişliği; gerek yönetimsel gerekse teknolojik başarımları bu teknolojinin geliştirdiği yöntemlerin kullanılması ya da bilimsel ve uygulama ölçütleri ile büyüyor.

Ülkelerin gelişmişlik ölçülerinden biri olan okuma yazma oranı yerini bilgisayar ve iletişim teknolojilerini "yararlı" kullanabilme becerisi ile ölçülüyor. Bilgisayar ağları aracılığı ile sınır tanımayan bir birliktelik ve iletişim geliştikçe gelişiyor. Bu alanın gerek ön yüzüne gerekse arka yüzüne baktığımızda yürütümün temeldeki ilk yapısı sayısal tanımlamayı da içine alan Latin Alfabesi olarak karşımıza çıkıyor. Türkiye'miz Arap Harfleri alfabesi ile bu ortama ve çağa nasıl katılabilir ya da yeni teknolojiye paralel ayak uydurabilirdi? Bu açıdan bakıldığında Cumhuriyet Devrimlerinden biri olan, yeni Türkçe Alfabesinin çağdaşlığı getiren ne kadar önemli ve katkılı olduğu ispata gerek olmayacak açıklıkta ortadadır.

Bu Gün

Bugün Türk Dili, temel sözlüklerini geliştirmiş, biçim bilgisi yeterince incelenmiş, sözcük yapım ekleri işlerlik kazanmış, sözcük dağarcığı yeterine büyümüştür. Gelişen Türkçe, en gelişmiş dillerden her tür çeviri yapılabilen yetkin bir içerik kazanmıştır. Ana dilin kök ve eklerinden yeni bir kavramı tanımlayan "terim" ya da "sözcük" türetmek olanaklıdır. Bu oluşumda yerel ağızlardan, eski betiklerden kalmış isim ve fiillerden yeni kök ve köklere ulaşılabilir. Ayrıca, Türk Dil Kurumunun Derleme ve Tarama Sözlükleri kaynak olabilir zenginliktedir(7).

Göreve Devam ve Öneri

Bu yazı ile bilişimcileri son Onikibin'lik "Bilişim Terimleri Sözlüğü"nü güncelleştirmek için, yaklaşık iki yıl sürecek bir çalışmaya davet etmek istiyorum. Çalışma programı, çalışmaya katılacak alanında uzman kişi ve kuruluşların çokluğuna, kimi katılımcılardan gelecek önerilere göre daha sonra saptanabilir. Örneğin, çalışmanın süreci; öncelikle Türkçe karşılık aranması ön görülen sözcük ve terim havuzunu belirlemek, ilgi alanlarına göre sınıflamak ve ilgi çalışma alt gruplarını saptamak ve ön çalışma için ilgi alanlarına ayrılmış terim ve sözcükleri ilgi alt gruplarına dağıtmak ve belirli süre çalışacak alt grupların belirleyecekleri en az ikişer karşılıktan oluşacak alt grup listelerini toplanacak alt gruplar karma grubunda incelemek ve olanaklı ise bir karşılığa indirgemek ve sonuçta İngilizce Türkçe karşılıklar listesini hazırlamak ve olanaklı görülürse listeyi tüm TBD Üyelerinin görüşüne sunmak, Türkçe ve Türk Diline uygunluk yönünden Dil Derneği ilgililerinin incelemesine sunmak ve sonuçta oluşturulacak, sonuç karşılıklar dizgisini kullanılmakta olan sözlüğümüze eklemek şeklinde bir süreç izlenebilir.
Terim Çalışma Grubu üyeliği ve önerileriniz için 2013 yılının ilk ayının sonuna kadar tbdterimkolu@tbd.org.tr adresine ya da kkilan@baskent.edu.tr adresine gönderebilirsiniz.

20 Aralık 2012 Ankara

6 Dr. T.Ören'nin hazırladığı "Veriable" sözcüğünü içeren tamlamalar sözlüğü Bilişim Dergisinin 143 ve 144. sayısında bulabilirsiniz. Örneğin: "Lead variable-Öncü değişken", "Sentential variable-tümcesel değişken" gibi
7 Örneğin, "client" sözcüğüne bir karşılık ararken, tanımın temel işlevi "istemek-bir şeyin kendisine verilmesini ya da yapılmasını söylemek, dilemek.." anlamını içeren fiili ile örtüşmektedir. ismin son hecesindeki "ci" takısı Yapan, yerine getiren, mesleği o olan anlamını ekler. Böylece "client" sözcüğüne Türkçe karşılıkta "istemci" sözcüğü yeterince anlamlı ve Türkçe söz dizimine uygun olarak türetilmiştir.

SAYI
157
EYLÜL / 2013
www.bilisimdergisi.org/s157

Eskiden nasıl gözleniyorduk şimdi nasıl?

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

George Orwell, 1947 yılında yazdığı "1984" adlı romanında, insanların 1984 yılına gelindiğinde nasıl bir biçimde izleneceğini kurgulamıştı. 2010'larda ise 1984'ün yansımasını şöyle anlatabiliriz:

Burada anlatılan olayların tamamı kurgusal olup kahramanlar da roman, öykü ya da masal kahramanlarıdır.

George Orwell

Yıl İki Bin On,
2010 yılının ocak ayının ortasında kongre ve seyahat organizasyonu yapmak amacıyla kurduğum şirkete "Suomi" adlı ülkede faaliyet gösteren, bizim dilimize adını "Özgür ve Vahşi" olarak çevirebileceğimiz bir şirketten bir haftalık davet aldım. Kışın tam ortasındaydık ve kuzey kutbuna en yakın ülkelerden birine bu mevsimde yolculuk yapmanın akıl kârı olmadığına yönelik çevremden gelen uyarıları önemsemeyerek yanıma Justin Murozzi'nin Timurlenk adlı kitabını aldığım gibi kendimi uçağa attım.

Noel babanın oturduğu dönenceden yüzlerce kilometre kuzeyde bulunan havaalanına indiğimde gece saat on ikiyi geçmişti. Yaz günleri bizim ülkemizin güney ve güneydoğu illerine gidenler bilirler, uçağın kapısı açıldığına fırının kapağı açılmış gibi olur. Burada da soğuk, uçağın kapısı açıldığında at terbiyecisinin kırbacı gibi yüzümde şaklamıştı. Aşağı indiğimde" Özgür ve Vahşi" şirketinin yetkilileri beni "husky" adı verilen altı tane kurt köpeğinin çektiği bir kızağın içine atıp üzerime geyik postlarını örttükten sonra hızla kalacağımız yere götürdüler.

Gecenin ortasında kurt ulumalarının dağlarda yankıları ve kızaklardan çıkan ıslık seslerinden başka hiçbir şey duymadan ve yüzümüze çarpan buz kırıntılarının ağzıma yakın olanlarını dilimin ucu ile tırtıklayarak yaklaşık bir saat yol aldıktan sonra altmış beş, yetmiş yaşlarında bir koca ile yüzündeki derin yara izinden ve çöküntüden dolayı yaşını pek kestiremediğim karısının işlettiği bir otele ulaştık.

Otel sahibi her biri bir zorluğun nişanesi olan yüzündeki kırışıklarla, feleğin çemberinden geçmiş birine benziyordu, . Adam, yaşı oldukça ilerlemiş olmasına karşın bavulumu okul çantasıymış gibi kaldırmıştı. Yanımda bulunan "Vahşi ve Özgür" şirketinin temsilcisi Akka da benim gibi şaşkınlık içindeydi. Bu arada otel sahibinin eşi araya girerek kendini tanıttı, kadının adını tam anlayamadım ama saçlarını yüzünün sağ yanını kapatır biçimde taraması ilgimi çekmişti.

Kadın, "yerel konuklarımız ve Nippon'dan gelen üç misafirle birlikte siz son konuğumuzsunuz" dedi.

Kendimi önce odadan içeri sonra da banyo ya attım. Sıcak bir duş yaptım. Aklım ev sahibi kadına takılmıştı. Onu tanıyordum ama nereden? Saçı yüzündeki bir yara izini kapıyordu ve sanki ben bu yaranın nasıl olduğunu anımsıyordum. Uyuyamadım. Adı neydi?

Uyuyakalmışım. Cep telefonumun avaz avaz öten sesiyle uyandım. Kahvaltı için yeni yapılmış çörekleri ağzımıza atıp jet skilerin bulunduğu yere giderken İngiliz vurgusu ile İngilizce konuşan otel sahibinin bizi "Akşama görüşürüz" anlamına gelmiş olabileceğini düşündüğüm cümleyi tek bir sözcükle ifade ettiğini fark ettim ("seylunç" gibi bir şey söylemişti). Tuhaf bir İngilizceydi bu.

Jet skiler ile yola çıkacak ekip sekiz kişiden oluşuyordu: Ekip başı Heikkonen, ben, Nippon'dan gelen mühendisler ve Soumi'den de üç kişi.

Heikkonen Jet Ski'nin üzerinde bulunan hız ve yön belirleyicilerin acil bir durumda aracın kontrolünü ele alacağını, eğer düştüysek duracağını düşmediysek uydu kontrolü ile başlangıç noktasına kadar geri getireceğini anlattı. Yolda birbirimizle yan yana gelmek ve işaretli alandan dışarı çıkmamız yasaktı. Tanımlanması olanaksız güzellikler arasında başlayan yolculuğumuza iki buçuk saatin ardından ara verip patatesli geyik eti haşlaması yedikten sonra mola verdiğimiz yerden ayrılacaktık. Bu arada bir şey dikkatimi çekti Nippon'lular Soumi'ler sandığımdan daha samimiydiler. "Ne var bunda?" diye düşünsem de bu kadar kısa süredeki samimiyeti artırmalarına şaşırmıştım. Şaşırmam boşa değilmiş. Yeniden yola çıkdıktan beş dakika sonra birden önümüze kayaklı polisler çıktı ve bir Soumili'yle iki Nippon'luyu ülkenin Ar-Ge birikimini yurtdışına kaçırmaktan dolayı tutukladılar. Heikkonnen'e polisin bunu nasıl belirlemiş olabileceğini sorduğumda aldığım yanıt çok çarpıcıydı. Uydu bağlantılı yön gösterme birimleri size yolu gösterirken sizin görüntünüzü ve konuşmalarınızı da denetim merkezine aktarır. Meğer yolculuk sırasında arkada kalan Soumi'li mühendis, ıssız sandıkları bir noktada Nipponlulardan birine küçük bir chip verirken teknik takibe takılmıştı.

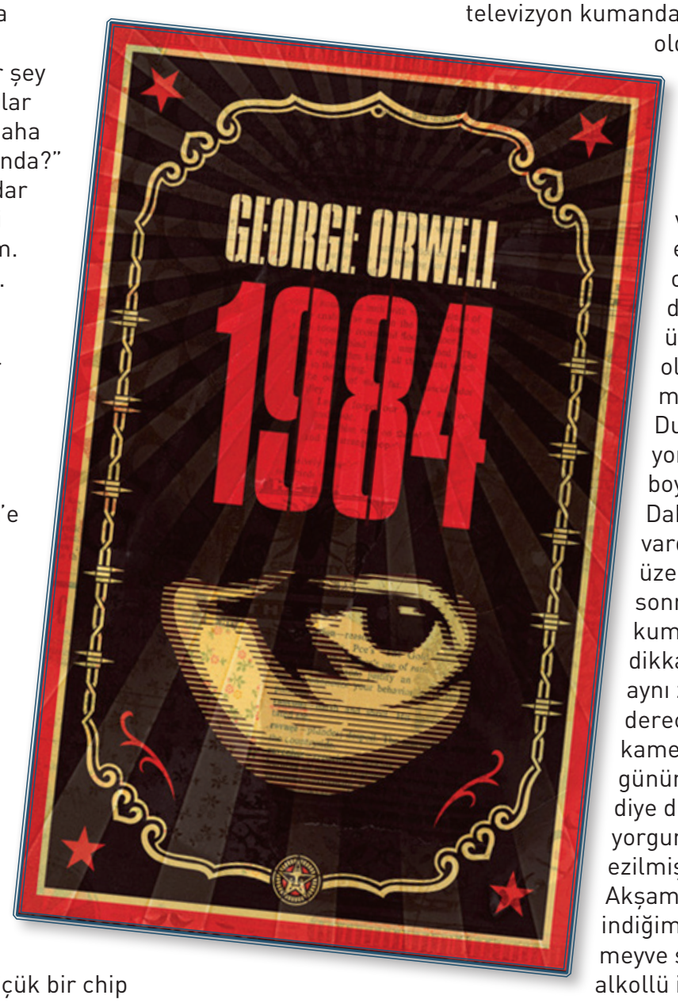

Akşam otele döndüğümüzde herkes olayın kendisinden çok olaya karışanların nasıl böyle tedbirsizlik yaptıklarını konuşuyordu. Açık alanlar artık kapalı yerlerden çok daha kolay izleniyordu ve cep telefonunun kodu ile her an nerede olduğunuz bilinmekle kalmıyor istendiği an telefon alıcıları çalışır hale bile getirilebiliyordu.

Yemekte buluşmak üzere odama çıkarken merdiven altından otel sahibi karı-kocanın mutfaktaki koşuşturmalarını izledim. Yok, bunları tanıyordum ben... Odama geldiğimde televizyon kumandasının masamın üzerinde olduğunu fark ettim ama televizyon ortada yoktu. Kumandayı elime alıp aç düğmesine bastığımda duvarın bir bölümünde aydınlık bir kare belirdi ve yayın başladı. İlk fark ettiğim tek bir televizyonun olmayışıydı; televizyonlar duvara gömülüydüler ve üzerleri duvarın rengi olan ama ışığı geçiren bir malzemeyle kaplanmıştı. Duş yapıp yatağa uzandığımda yorgunluğumun dayanılmaz boyuta ulaştığını hissettim. Daha yemeğe bir saat vardı televizyon kumandası üzerindeki alarmı bir saat sonraya ayarlayıp yatıyordum ki kumandanın ucundaki mercek dikkatimi çekti kumanda aynı zamanda üç yüz altmış derece çekim yapabilen bir kameraydı. "Uyurken de izlenmek günümüzün modası olsa gerek" diye düşünürken göz kapaklarım yorgunluğumun ağırlığı altında ezilmişti.

Akşam yemeği için aşağıya indiğimde masanın üzerinde meyve suyu olmayan çok renkli alkollü içecekler vardı. Masa on kişilik olarak hazırlanmıştı. Saat tutulmuş gibi herkes bir anda masanın başında beliriverdi.

Tutuklananlardan geri kalan Nippon'lu mühendis ve Soumi'li iki mühendis sabahki olayın etkisi ile masanın iki ayrı ucunda oturmayı yeğlediler.

Ben ve Akka, masanın tam ortasına oturduk. Ev sahipleri de bizimle birlikte yiyeceklerdi. Nereden tanıdığımı hâlâ çözemediğim otel sahibinin eşi, bize o zamana kadar görmediğimiz bayan Anneli'yi tanıştırdı. Bayan Anneli, kırk yaşları civarında, bizim oralarda kendisine "Osmanlı" dediğimiz türden bir kadındı. "Tanrı" olarak doğayı tanıyor, her türlü meyve ve sebzeden alkollü içki üretiyordu. Şamanist olduğunu anlattı bize, onlar da bin yıl önce Ural dağlarından gelip buralara yerleşmişlerdi. Yüzündeki sevecen ifade sanki doğduğu günden beri ordaymış gibi duruyordu. Asıl dikkatimi çeken ise, ev sahibi kadının onun elini hiç bırakmayacakmış gibi tutması, bayan Anneli'nin de ona büyük bir şefkat göstermesiydi.

Bu akşam mutlaka bu sırı çözecek ev sahiplerimizin kim olduğunu anlayacaktım ki bayan Anneli hevesimi kursağımda bırakarak, daha yemeğin başında merak ettiğim kişilerin adlarını tekrar söylerken nereden tanımış olabileceğimi de açıkladı: Bayan Anelli söze şöyle başladı:

"Değerli konuklarımız, sizlere hoş geldiniz demekten büyük bir haz duyuyorum. Ben buranın yerel yöneticisiyim, otel sahibi olan yakın arkadaşlarım, beni de bu akşam sizlerle birlikte olmam için davet ettiler. Onlar buraya yirmi altı yıl önce Okyanusya'dan kaçarak geldiklerinden bu yana büyük bir uyum içerisinde yaşıyoruz, bu güzel akşamı bize hazırladıkları için Winston ve Julia Simith'e teşekkür ediyorum."

İçimden "Olamaz" diye düşündüm Winston ve Julia Simith öldürülmemiş miydi? George Orwell öldürülecekleri konusunda emindi ama öldürüldüklerini söylememişti. Dünya mı durmuştu yoksa ben mi öyle hissediyordum ama yaşamımdaki en önemli anın içinde olduğumu duyumsuyordum. Evet o kadın, Julia idi farelerin açtığı yarayı saçları kapatmak için elinden geleni yapıyordu bunu nasıl fark edememiştim.

Hızla yerimi değiştirdim ve Winston Simith'in yanına oturdum, gece oldukça uzun olacağa benziyordu.

Herkes açılış için verilen kızılcıktan yapıldığını

zannettiğim karpi adı verilen meyve likörünü yudumluyordu ama ben kadehi aldığımda heyecandan titreyen elimi yönetemeyeceğimden korkuyordum. Winston Simith, yirmi altı yıl geçmiş olmasına rağmen çelik gibiydi ve acının bilediği gözlerle bana bakıyordu. Sorumu sormadım, sözcükler dudaklarımdan fışkırdı.
"Nasıl kaçmayı başardınız, evet imkânsızı nasıl başardınız?"
Winston Simith gözlerimin içine baktığında "Hiç anlatmayacak ve ben de bu tarihi bilgiden yoksun kalacağım" diye düşündüm. Neredeyse yalvarır bir ifadeyle gözlerine bakıyordum ki bir evet ışığı yakaladım. Anlatacaktı...
"Aslında şansımız yaver gitti. Kestane Ağacı kahvesinden çıktığımda artık birkaç gün içerisinde öldürüleceğimden emindim son bir kez Julia da alıp Proleterlerin mahallesine giderek onlar gibi sızana kadar içmeye karar verdik. Julia ile birlikte gittiğimiz barda Doğu Asyalı oldukları söylenen ama sonradan sizin oradan olduklarını öğrendiğimiz bir kaptan ve dört mürettebatı içiyorlardı. Kaptanın adı Süleyman'dı soyadı çok zor söyleniyordu Abuzeroğlu'ydu sanıyorum çok yiğit neşeli bir adamdı. Kaptan, ülkedeki rejimden kaçan bazı kişileri de gemiyle Okyanusya'ya götüreceğini söyleyince beni de gemisine almasını istedim. 'Nereye?' diye sorduğunda yanıtım 'Sizin ülkenize götür' oldu. Gülmek istedi ama gülemedi. Şansıma bak ki meğer sizde, 'Netekim' diye söze başlayan büyük birader ülkeyi öyle bir duruma getirmiş ki insanlar Okyanusya'ya kaçıyorlarmış."
"Doğru en büyük suç evde kitap bulunmasıydı ve çok sayıda insan yurt dışına kaçtı, birçoğu da hâlâ kayıp, mezarları bile yok."
Bu arada pontika servisi yapılmaya başlanmıştı. Servisin bir an önce bitmesi için içim içimi yerken göz ucu ile baktığım Soumi'li mühendisin elinde tuttuğu saç telini yanındakilere yeni teknoloji bir kamera olarak anlatıyordu. Mühendise göre aslında en son teknoloji bu değildi ve zaten en son teknolojiyi açıklaması da yasaktı. Sondan bir önceki teknoloji buydu ve kimsenin göremeyeceği kadar ince kamera hiç şarj etme gereksemesi duymadan bir hafta boyunca sesli görüntü kaydı yapabiliyordu. İnanması imkânsız ama gerçek bu diye düşündüm ama aklım hâlâ konuşmadaydı. Winston'un gözlerine baktım. O da yarım kalan yerden devam etti.
"Kaptan bana dedi ki: Bak ben zaten hapishane, işkence haşır-neşir biriyim ve kelleyi koltuğa alıp iki yazar, bir film yönetmeni bir de müzisyeni buraya kaçırdım. Seni de buradan kaçıralım ama nereye? Aslında en uygunu bizim orası. Orada İngilizce bilmen zaten aç kalmamanı sağlar. Ama Okyanusya, Doğu Asya ile şimdi dost oldu, seni geri gönderebilirler. Belki bir Avrasya ülkesine gitmen daha iyi olur. Ama orada da Atlas Okyanusu'na bakan ülkelerde parlamento yok. Hoş merkezde var ama orada da bir karı-koca tarafından kurulan örgütün yöneticilerini mahkeme yapmadan hapishanede bir gece ansızın öldürdüler. Yani günümüzde dünyanın diğer yarısı da Okyanusya'dan pek farklı değil. Ayrıca yeni aldığımız yük nedeniyle biz de buradan önce Avrasya federasyonundaki Soumi'ye gideceğiz."
Burada uzun bir süre düşündü.

"O arada gemi mürettebatı proleterlerle eğlenceye dalmış Julia ise merakla beni izliyordu. Birden durdu "Soumi olur" dedi "Orda da İngilizce çok iş yapar ayrıca Karlar Diyarı denilen bölgeye gidersen çevre ile de pek bir ilişkin olmaz ortalık durulana kadar sen de kendine bir yol bulursun". Bundan sonrası maceralı bir yolculuktan başka bir şey değildi. Kaçtık buraya geldik, gerçekten benim gibi birisine hem "eski söylemi", hem de "yeni söylemi" çok iyi derecede bilen birisine burada da gerekseme vardı ve on iki yıl sonra biriktirdiğimiz paralarla bu oteli kurabilecek duruma geldik. Julia hâlâ yüzünde fareler tarafından açılmış olan yaranın acısını hissediyor ben de onu satmış olmanın ıstırabını. Ama yaşam devam ediyor işte. Boş veer."

Ama benim boş vermeye niyetim yoktu. Her şeyi ama her şeyi bu canlı tarih ile tartışmak istiyordum.
"Winston sana bir şey sormak istiyorum o günden bu yana dünyada ileriye doğru giden demokratik bir gelişme olduğu iddia ediliyor, sen insan özgürlüklerinin kısıtlanmasını en acı şekilde yaşayanlardan birisin, bu konuda ne düşündüğünü öğrenmek isterim."

"Önce dünyaya bakalım istersen bin dokuz seksen dört ten bu yana ne değişti. Evet askerlerin hakimiyetinde ciddi bir azalma var ama hâlâ Afrika Okyanusya, Avrasya ve Doğu Asya birliklerinin hakimiyet kurmak için beş parası olmayan uluslara silah satıp onları birbiri ile savaş ettirdikleri yer değil mi?"

"Değişen ne peki?"

"Ben Okyanusya'da haberleşme dalında teknik bir elemandım biliyorsun, dolayısıyla teknoloji ile ilişkim hiç kopmadı. Bilişim Devrimi olarak adlandırılan büyük teknolojik değişim büyük biraderlerin 'kör gözüm parmağına' biçiminde yaptıkları izleme işini 'yağdan kıl çeker' hale dönüştürdü."

"Bakıyorum bizim deyimleri çok iyi biliyorsun."

"Yoo, burada da bu deyimler aynı, ama asıl belirtmek istediğim bu değil. En önemli değişiklik şu: Okyanusya tüm dünyayı izleyen büyük bir organizma artık. Bilişim dünyasının haberleşme ile bütünleşmesinin sonucu Okyanusya önce Internet denilen altyapıyı kurdu. Başlangıçta amaç akademisyenleri izleyip bilimsel gelişmelerden anında haberdar olmaktı. Sonra bu iş öyle gelişti ki dünyadaki yazışmaların büyük çoğunluğunu izler oldular. Şu anda bile yapılan yazışmaların tamamı binlerce anahtar sözcüğe göre önce tasnif edilip sonra saklanıyor ve mili saniyeler düzeyinde, kimin, hangi konuda, kime ne mesaj verdiğini izleme olanağına sahipler. Örneğin eskiden insanlara suç unsuru kitap devlet tarafından satılır ya da verilir sonra suç unsuru taşıyan kitabı alan, ajanlar tarafından izlenirdi. Şimdi bu çok daha teknik bir biçimde yapılıyor."

"Nasıl?"
"Mesela sen kitapçıya gidiyorsun üzerinde de cep telefonu var iktidar tarafından beğenilmeyen kitapların bulunduğu rafın önüne geldin diyelim ki orada harcanması gereken zamandan daha fazla zaman harcadın. Bu senin bu kitaplara ilgi gösterdiğin anlamına geleceği için orada

harcadığın süre olumsuz bir not olarak kayıtlarına işlenebilir."
"O kadar da değil!"

"Bak şimdi sana bir şey söyleyeyim genç adam, bir şeyin teknolojik olarak yapılma olasılığı varsa o işin yapılmaması diye bir şey söz konusu değildir. Sadece ve sadece ne zaman yapılacağı söz konusudur. Gel şimdi bir adım daha ileri gidelim istersen."

"Evet."

"Şimdi diyelim ki iktidarın istemediği kitaplardan birini satın aldın ve kredi kartınla parayı ödedin. O kitabın numarası ve senin banka kredi kartının numarası eşleşmiş bir biçimde önce senin bankana sonra sana kitabı satanın bankasına gidecek. Bir kopyası da satın aldığın kitap mağazasının genel müdürlüğüne gidecek. Bu işlemlerin tamamı da Internet üzerinden yapılacak, yani senin ne okuduğunu biliyorlar artık. Bir başka açıdan olaya bakmanı istiyorum, bin dokuz yüz seksen dörtün üzerinden yirmi altı yıl geçti ama halen biz suç unsuru olarak kitabı örnek vermeye devam ediyoruz. Kimlere ne yazdığını da biliyorlar ve eskiden olduğu gibi sürekli ekranın açık tutulmasına ihtiyaç yok. Hatta bizim Julia ile buluştuğumuz kırlar bile artık bizim değil. "

"Neden "

"Bir kere casus uyduları artık insanın saçının telini çekecek kadar net görüntü alma duyarlılığına eriştiler. Hele cep telefonun yanındaysa, seni bulmaları saniye bile sürmez, öyle kırda bayırda bile sevişemezsin, birden fotoğrafların günlük gazetelerin ana sayfalarına çıkar, ne olduğunu anlayamazsın."

"Özel hayatın kutsallığı ilkesi nasıl korunacak o zaman? Okyanusya'dan kaçtığına memnun değil misin yani?"

"O başka bir şey, orada kalsaydım kesin öldürülecektim. Buraya geldim, herkes uzman olduğu işi yapar. Bana da istihbarat toplama işini verdiler. Gelen teknik heyetleri gezdiriyor onlardan aldığım bilgileri yeni ülkemin hizmetine sunuyordum. Ama sana bir şey söyleyeyim mi tam beni devreden çıkartacak bir buluş yapıldığında ben de oteli yapacak kadar para biriktirmiştim."

"Ne bulunmuştu?.."

"Kısa mesafeden kablosuz kayıt sistemi. Ekip elemanlarını elli metre içerisinde yaptıkları tüm konuşma, onları izleyen bir araç tarafından otomatik olarak kayıt altına alınıyordu ve artık bana gerekseme kalmamıştı. Bu yıl Okyanusya'daki Doğu Asya ajanlarının nasıl yakalandığını gazetelerden okudun değil mi?"
"Okudum da tekniği ile ilgilenmemiştim."

"Kablosuz ağların izlenmesi. Kadın bir ajan bir kafede bilgisayarıyla oynar gibi yaparak bilgileri biraz ilerdeki otomobilde bulunan Doğu Asya ajanlarına aktarıyorken tarayıcılar tarafından belirlenmiş. Havadan kablosuz olarak gönderdiğini sandığın bir bilgi bile her an izlenmekte yani."

"Peki, sence aşka ne oldu? Sen ve Julia, insanlığı ileriye taşıyacak en yüce duygunun aşk olduğuna inanıyor ve Büyük Biraderin aşkı insanların gönlünden silerek onları mekanik birer emir kulu durumuna getirmeye çalıştığını söylüyordunuz. Bu düşüncelerinize ne oldu?"

"Aşk'ı rezil ettiler. Bizim zamanımızda 'erişilmez' olan kadınları aşağılayan her türlü film, yüzlerce kanallı televizyonlarda gösterildi. Internet'te vıcık, vıcık bir dünya yarattılar. Artık 'Aşk için ölmeli aşk o zaman aşk' diyenlere deli gözü ile bakılıyor. Dahası var, televizyon kanallarında her gün kocası tarafından öldürülen bir kadının haberi çıkıyor karşımıza. Aşk kendisine ulaşan tüm suyolları kesilmiş bir ağaç gibi. Hedeflerine eriştiler, aşk ölmediyse bile sürgünde ama porno her yerde. Büyük birader artık Küresel Birader oldu. Ama sonuç buluşların yaratığından çok daha vahim biliyor musun?"

"Biraz açıklar mısın?"

"Önemli olan teknolojik gelişme ile meydana gelen her an izlenebilme olasılığının artması değil her an izleniyorum diye düşünerek hiçbir aykırı düşünce geliştirmemeye çalışmak sorun. Eğer güçlü karşı düşünce geliştiremezsen doğru olduğuna inanılan görüş bir süre sonra zayıf bir görüş haline gelir. Bu söylediğim bir felsefe değil sportmen birisi olarak düşün, örneğin tenisçisin, en fazla, en iyi rakibinden daha iyi oynayabilirsin. Okyanusya, geçen yirmi altı yılda rakiplerine karşı büyük bir üstünlük sağladı ama dünyadaki sorunların azaldığını söylemen mümkün mü? "

Söyleyecek hiçbir şey bulamamıştım, uzun bir sessizlik etrafında bir süre oturduk. Gece ilerlemiş ve masanın diğer tarafından kopmuştuk. Fakat mühendislerin dikkatli bir biçimde bayaz masa örtüsüne baktıklarını ve birbirlerine "Evet haklısın kesinlikle görünmüyor" dediklerini duydum.
Yeni telefonlarda kullanılacak olan mercek o kadar küçülmüştü ki bembeyaz masa örtüsüne bile koyduğunuzda görülmüyordu. Bir başka özelliği daha vardı merceğin, üzerine herhangi bir madde yapışmıyordu. Yani duvar boyası ile duvarınıza sürüldüğünde siz onu göremeyecektiniz ama o sizi her an görebilecekti. İzlenmek artık her yerdeydi.

Birden saatin gecenin üçü olduğunu fark ettik. Sabah "Husky" adı verilen kurt kırması köpeklerin çektiği kızaklarla buz tutmuş göllerde balık avlamaya gidecektik. İçimdeki mutluluğu yeniden yeşertebilecek miyim acaba diye düşünmeden edemedim.

BT pazarı, 2013'te 11,6 milyar ABD dolarına ulaşacak

e-Dönüşüm Türkiye Projesi ve Bilgi Toplumu Stratejisi'yle uyumlu projelere ağırlık verilecek. Türkiye'ye uygun Teknoloji Transfer Ofisi modelinin pilot uygulaması başlatılacak. Kamunun BİT yatırım projelerinde sanallaştırma, bulut bilişim, yeşil bilişim ve mobil uygulama eğilimleri dikkate alınacak.

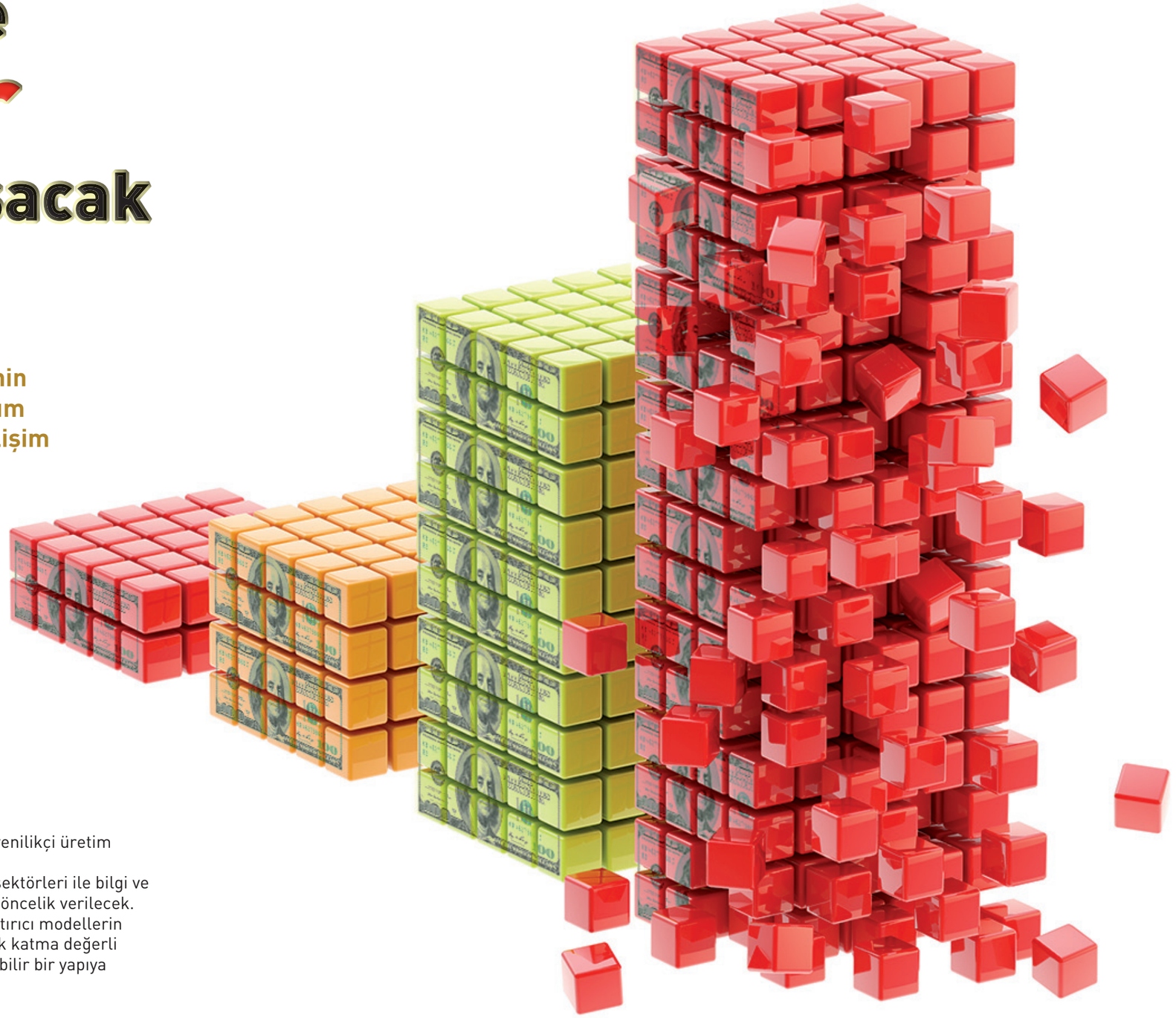

Hükümetin 2013 yılı programı yayınlandı. 18 Ekim 2012 tarihli ve 28445 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 Ekim 2012 Tarihli ve 2012/3839 Sayılı 2013 yılı programının uygulanması, koordinasyonu ve izlenmesine dair Bakanlar Kurulu Kararı'na göre, yurtiçi tasarrufların artırılması için tüketimin gelirle dengeli bir şekilde büyümesini sağlayıcı politikalar uygulanacak. Büyümenin sürdürülebilirliğini sağlamak ve yeni istihdam olanakları yaratmak için ihracatı artıracak ve ithalata bağımlılığı azaltacak yerli ve uluslararası yatırımlar desteklenmeye devam edilecek. Rekabet gücünün artırılması için daha verimli, Ar-Ge tabanlı ve yenilikçi üretim yapısına geçişi destekleyecek politikalar izlenecek.
Eğitim, sağlık, teknolojik araştırma, ulaştırma, içme suyu, adalet hizmeti sektörleri ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) geliştirilmesine yönelik altyapı yatırımlarına öncelik verilecek. Kamu altyapı yatırımlarının gerçekleştirilmesinde özel sektör katılımını artırıcı modellerin kullanımı yaygınlaştırılacak. Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesine, yüksek katma değerli ürünler geliştirilerek ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulmasına yönelik vergi politikası uygulamalarına devam edilecek.

Türkiye, Dünya Ekonomik Forumu'nun küresel rekabet gücü endeksine göre yapılan sıralamada 2011 yılında 142 ülke arasında 59. sırada iken, 2012'de önemli bir ilerleme kaydederek 144 ülke arasında 43. sıraya yükseldi.
2013 yılında, sektörel ve bölgesel önceliklerin yanı sıra devam eden projelerden;
e-Dönüşüm Türkiye Projesi ve Bilgi Toplumu Stratejisi'yle uyumlu projelere ağırlık verilecek.
Araştırma sonuçlarının fikri mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecek. Ülkemiz için uygun Teknoloji Transfer Ofisi modeli tamamlanarak pilot ölçekte uygulaması başlatılacak.
Kamu kurum ve kuruluşları, 8 Aralık 2010 tarihli ve 2010/25 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle usul ve esaslar belirlenen yeni nesil İnternet protokolü IPv6'ya geçişi sağlayacak, İnternet üzerinden sundukları kamuya açık tüm hizmetleri 31 Ağustos 2013'e kadar IPv6'yı destekleyecek hale getirecekler.
2013'te elektronik haberleşme pazarının 2012'ye göre yüzde 6 oranında büyüyerek 18 milyar ABD dolarına ulaşması, aynı yıl içerisinde bilgi teknolojileri pazarının da yüzde 10 oranında büyüyerek 11,6 milyar ABD dolarına ulaşması bekleniyor. 2013 yılında mobil telefon abone yoğunluğunun yüzde 90, genişbant abone yoğunluğunun ise yüzde 45 olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor.
e-Devlet proje ve uygulamaları bütünsel bir yaklaşımla ele alınacak, kamuya ait BİT yatırım projeleri kurumlararası koordinasyon ve güvenli elektronik ortamlarda bilgi paylaşımını esas alan bir anlayışla; sanallaştırma, bulut bilişim, yeşil bilişim ve mobil uygulama eğilimleri dikkate alınarak yürütülecek.

F. Ar-Ge ve yeniliğin geliştirilmesi

Günümüzde bilim, teknoloji ve yenilik yeteneği, rekabet üstünlüğünün ve sürdürülebilir sosyo-ekonomik gelişmenin belirleyici unsurlarından biri haline geldi. Ar-Ge insan kaynağı bir ülkenin Ar-Ge ve yeniliğe olan arz ve talebini belirleyen en önemli unsurlardan biri. Ar-Ge insan kaynağının gerek nitelik gerekse de nicelik olarak iyileştirilmeye ihtiyacı var.
Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisi Eylem Planı güncellenecek. Ulusal yenilik sistemindeki aktörler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi, özel kesimin sistem içerisindeki etkinliğinin artırılması ve uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesi amaçlarını da kapsayan Bilim, Teknoloji ve Yenilik Stratejisinin 2013 yılı eylem planı ilgili tarafların katılımıyla hazırlanacak.
Bilim, araştırma, teknoloji ve yenilik alanlarında toplumsal farkındalık artırılacak. Bilim Merkezleri ve müzeleri kurulması çalışmaları devam ettirilecek, yazılı ve görsel basın aracılığıyla toplumsal farkındalık artırılacak, yarışma, burs ve bilim şenlikleriyle gençler ve çocuklar teşvik edilecek. Ayrıca eğitim müfredatlarında yenilik kültürü ve farkındalığını artırıcı programlara yer verilecek.
KOBİ'lerin Ar-Ge finansmanına destek olmak üzere başlangıç ve risk sermayesi uygulamaları etkinleştirilecek ve yaygınlaştırılacak. Özel sektör ile üniversiteler arasında Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik işbirliğinin yaygınlaştırılması sağlanacak, KOBİ'ler ve girişimcilerin Ar-Ge, yenilik ve endüstriyel uygulamaya yönelik projeleri desteklenecek.
Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TÜBİTAK ve KOSGEB tarafından verilen yenilik tabanlı girişimcilik destekleri bütünsellik sağlayacak şekilde geliştirilecek ve bu alanda koordinasyon, izleme ve değerlendirme mekanizması kurulacak.
TGB'lerde Ar-Ge firması, personeli ve faaliyetleri artırılarak daha fazla katma değer üretilmesi sağlanacak. Bu amaçla performans izleme ve değerlendirme sistemi kurulacak.
Araştırma sonuçlarının fikri mülkiyet haklarına ilişkin mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecek. Ülkemiz için uygun Teknoloji Transfer Ofisi modeli tamamlanarak pilot ölçekte uygulaması başlatılacak. Kuluçka merkezleri desteklenecek.
Girişimci ve yenilikçi üniversite endekslerinin oluşturulması ve akademik terfi ölçütlerinin girişimcilik ve yenilikçiliği teşvik edecek şekilde yeniden tasarımı sağlanacak.
İleri teknoloji içeren ve yurtdışında rekabet üstünlüğü yaratabilecek güvenlik sistemleri geliştirilecek. Ülkemizin ihtiyaç duyduğu uydu sistemlerini üretebilir bir yeteneğe erişmesi ve fırlatma konusunda gerekli kabiliyetleri kazanması için altyapı, insan kaynağı ve bilgi birikimi geliştirilecek.

G. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaştırılması

Kamu kurum ve kuruluşları, 8 Kamu kurum ve kuruluşları, 8 Aralık 2010 tarihli ve 2010/25 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle usul ve esaslar belirlenen yeni nesil İnternet protokolü IPv6'ya geçişi sağlayacak, İnternet üzerinden sundukları kamuya açık tüm hizmetleri 31 Ağustos 2013'e kadar IPv6'yı destekleyecek hale getirecekler.
BT sektörü, GSYH'ya sağlayabileceği doğrudan katkının yanı sıra, ekonominin genelinde getirdiği verimlilik artışı ve istihdam yaratma potansiyeliyle ülkemizin bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde kritik bir öneme sahip. Özellikle bu sektör içerisinde yer alan yazılım ve hizmetler alanı, yenilikçi ve katma değeri yüksek yapısı, düşük sabit sermaye yatırımı ve ara malı ihtiyacıyla stratejik bir önem kazanıyor.
BİT hizmetlerinin ortak kullanılan kaynaklar üzerinde, ölçeklenebilen bir yapı içerisinde sunumunu ifade eden bulut bilişim; veri depolama ve işleme için gerekli sermaye harcamaları ve istihdam ihtiyacında tasarruf imkânı yaratıyor. Özellikle genişbant İnternet'in yaygınlaşmasıyla birlikte, ülkemizdeki ticari bulut hizmetleri son yıllarda artış gösteriyor. Benzer şekilde, BİT'in çevresel sorunlarla mücadelede önemli bir araç olarak ortaya çıktığı ve yeşil bilişim konusundaki çalışmaların dünyada ve ülkemizde arttığı gözleniyor.

BİT'in yaygınlaştırılması ve etkin kullanılmasıyla bilgi toplumuna dönüşüm sürecinin hızlandırılması ve bu yolla ülkemizin rekabet gücünün ve refah düzeyinin artırılmasına katkı sağlanması temel amaçtır. Ülkemizin bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde, önümüzdeki dönemde hayata geçirilecek politika, strateji ve uygulamaların belirleneceği yeni Bilgi Toplumu Stratejisi hazırlanacak.
Elektronik haberleşme sektörünün hizmet yeteneğinin rekabetçi bir ortamda küresel düzeyde geliştirilmesi hedefi doğrultusunda; devletin düzenleyici rolü etkinleştirilecek, yapılan düzenlemeler etkin şekilde uygulanacak,

TABLO IV: 24- Bilgi ve İletişim Teknolojilerine İlişkin Temel Göstergeler

	2010	2011	2012(1)
Mobil Telefon Abone Sayısı (Bin)	61 800	65 300	67 000
Mobil Telefon Abone Yoğunluğu (Yüzde)	85,1	88,6	89
Genişbant Abone Sayısı (Bin)	8 562	14 046	22 000
Genişbant Abone Yoğunluğu (Yüzde)	11,6	19	30
Kablo Tv Abone Sayısı (Bin)	1 439	1 261	1 275
Bilgisayar Kullanan Bireylerin Oranı (Yüzde)(2)	43,2	46,4	48,7
İnternet Kullanan Bireylerin Oranı (Yüzde)(2)	41,6	45	47,4
İnternet Erişimine Sahip Hane Oranı (Yüzde)	41,6	42,9	47,2
Bilgisayar Kullanılan Girişimlerin Oranı (Yüzde)(3)	92,3	94	--
İnternet Erişimine Sahip Girişimlerin Oranı (Yüzde)(3)	90,9	92,4	--
BİT Pazar Büyüklüğü (Milyar ABD doları)	25,8	25,4	27,5
- Telekomünikasyon	17,8	16,5	17
- Bilgi Teknolojileri	8,0	8,9	10,5

Kaynak: BTK, TÜİK, Kalkınma Bakanlığı, IDC

(1) Gerçekleşme tahmini
(2) 16-74 yaş arası nüfus bazındadır.
(3) Seçilmiş sektörlerde 10 ve daha fazla çalışanı olan girişimler bazındadır.

alternatif altyapı ve hizmetlerin devreye girmesi sağlanacak, pazarın potansiyel gelişimi ve bilgi toplumu hizmetlerinin yaygınlaşmasını etkileyen sorunlara çözümler geliştirilecek.

Bilgi teknolojileri sektöründe yazılım ve hizmetler pazarının aldığı payın artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecek. Kamu alımları, sektörün gelişimini destekleyecek ve yerli katma değeri artıracak bir politika aracı olarak kullanılacak.

FATİH Projesi kapsamında, gerek kullanılacak donanımların azami düzeyde yerli katkıyla üretilmesi gerekse iletişim ve yazılım hizmetleri ile içerik sektörünün gelişmesi için çalışmalar yürütülecek.
Karasal vericiler üzerinden sayısal yayıncılığa geçiş amacıyla sıralama ihalesinin 2013 yılı başında gerçekleştirilmesi ve sayısal yayın lisanslarının verilmesi planlanıyor. Analog ve sayısal karasal yayınlar paralel olarak sürdürülecek ve analog karasal yayınlar en geç 2015 yılında sonlandırılacak.
18 Aralık 2008'de müzakereye açılan Bilgi Toplumu ve Medya Faslı çerçevesinde AB Müktesebatı uyumuna yönelik düzenleme çalışmalarına devam edilecek.
2013'te elektronik haberleşme pazarının 2012'ye göre yüzde 6 oranında büyüyerek 18 milyar ABD dolarına ulaşması, aynı yıl içerisinde bilgi teknolojileri pazarının da yüzde 10 oranında büyüyerek 11,6 milyar ABD dolarına ulaşması bekleniyor. 2013'te mobil telefon abone yoğunluğunun yüzde 90, genişbant abone yoğunluğunun ise yüzde 45 olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Ç. e-Devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması ve etkinleştirilmesi

e-Devlet, kamu hizmet sunumunda kalite ve etkinliğin artırılmasına yönelik çalışmaların odağında yer alıyor. Ülkemizde e-devlet çalışmalarıyla kullanıcıların elektronik ortamda sunulacak kamu hizmetlerine farklı platformlardan, güvenilir şekilde ve tek noktadan erişebilecekleri, vatandaş ve iş dünyasının ihtiyaçlarına odaklanmış, birlikte işler ve bütünleşik hizmetlerin sunulacağı, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir devlet yapısının oluşturulması amaçlanıyor.

Vatandaşların ve iş dünyasının ihtiyaçları doğrultusunda, çeşitli kanallardan bütünleşik hizmet sunumunun sağlanacağı bir e-devlet yapısının oluşturulması ve e-devlet hizmetlerinin kullanımının artırılması amacıyla, e-devlete ilişkin politika ve stratejiler, yenilenecek bilgi toplumu politika ve stratejileri çerçevesinde yeniden ele alınacak.

e-Devlet proje ve uygulamaları bütünsel bir yaklaşımla ele alınacak, kamuya ait BİT yatırım projeleri kurumlararası koordinasyon ve güvenli elektronik ortamlarda bilgi paylaşımını esas alan bir anlayışla; sanallaştırma, bulut bilişim, yeşil bilişim ve mobil uygulama eğilimleri dikkate alınarak yürütülecek.
e-Devlet proje ve uygulamalarında hizmet verimliliğinin artırılması esas olacak, ortak altyapı ve hizmetler ile temel bilgi sistemlerinden henüz tamamlanamayanlara öncelik verilecek, mükerrerliklerin giderilmesi ve birlikte çalışabilirliğin sağlanması yönünde çalışmalara devam edilecek.

Kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunumunda; vatandaş ve iş dünyasının ihtiyaçları temel alınacak, kamu iş süreçleri bu anlayış çerçevesinde basitleştirilecek ve iyileştirilecek, kamuda karar alma süreçleri BİT aracılığıyla etkinleştirilecek.

e-Devlet uygulamaları ile kamu hizmetlerinde vatandaş beyanı esas olacak, mükerrer bilgi talep edilmeyecek, kullanıcı odaklılık, kullanıcı memnuniyeti, kişisel bilgi mahremiyeti, bilgi güvenliği, katılımcılık ve şeffaflık gözetilecek.

Kamu kaynağı kullanılarak üretilen kamu bilgisinin kamu kuruluşları, işletmeler ve vatandaşlar tarafından ticari veya ticari amaç dışında katma değer sağlayacak şekilde tekrar kullanılmasına yönelik politikalar geliştirilecek.

e-Devlet uygulamalarında etkinliğin sağlanması için gerekli mevzuat düzenlemeleri gerçekleştirilecek. Ayrıca, kamu kurumlarının BİT projelerine ilişkin hizmet alımlarının çerçevesi gözden geçirilecek, tespit edilen aksaklıklar ve ihtiyaçlar çerçevesinde gerekli önlemler alınacak.

Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik / Tedbir	Sorumlu Kuruluş / İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 1. Bilgi toplumu politika ve stratejileri yenilenecek, bunların etkin bir şekilde koordinasyonu, uygulanması ve sonuçlarının izlenmesi sağlanacaktır.			
Tedbir 1. Yeni bir bilgi toplumu stratejisi hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktır.	Kalkınma Bakanlığı (S); İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili Sivil Toplum Kuruluşları	Aralık Sonu	2010 yılı sonunda tamamlanan Bilgi Toplumu Stratejisi uygulama sonuçları değerlendirilerek yeni bir bilgi toplumu stratejisi hazırlanacak ve uygulamaya konulacaktır.
Öncelik 2. Elektronik haberleşme sektörüne ilişkin düzenlemeler değişen teknoloji ve pazar yapısının ortaya çıkardığı ihtiyaçlar doğrultusunda güncellenecek, düzenlemelerin zamanında ve etkin şekilde uygulanması sağlanacaktır.			
Tedbir 2. Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü için ulusal piyasa gözetimi ve denetimi sisteminin geliştirilmesi ve e-piyasa gözetimi ve denetimi sistemi oluşturma çalışmalarına devam edilecektir.	BTK (S); İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları, İlgili Sektör Kuruluşları	Aralık Sonu	Bilgi ve iletişim teknolojileri sektörü için ulusal piyasa gözetimi ve denetimi sisteminin geliştirilmesi ve e-piyasa gözetimi ve denetimi sisteminin uygulanmasına yönelik AB projesi kapsamında yapılacak ihaleyle gerekli donanım ve yazılımlar temin edilecektir.
Öncelik 3. Fiber optik şebeke altyapısının geliştirilmesi amacıyla yerel yönetimler ile şebeke altyapısı kuran ve işleten kuruluşların desteklenmesi yönünde çalışmalar yürütülecektir.			
Tedbir 3. Fiber optik şebeke altyapılarının kurulmasını kolaylaştırmak amacıyla, yerel yönetimleri ve şebeke endüstrilerinde faaliyet gösteren kamu kuruluşlarını bu yönde teşvik edecek mekanizmalar tasarlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S); Kalkınma Bakanlığı, BTK, İlgili Kamu Kuruluşları, Yerel Yönetimler	Aralık Sonu	Fiber optik şebeke altyapılarının kurulmasını kolaylaştırmak ve maliyetini azaltmak üzere, yerel yönetimler ve şebeke altyapısı kurup işleten kamu kuruluşlarını fiber optik kablo altyapısı oluşturma ve/veya bu altyapıların kurulmasını kolaylaştırma yönünde teşvik edecek finansal ve idari tedbirler konusunda öneriler geliştirilecektir.
Öncelik 4. Bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısındaki bölgesel farklılıklar azaltılarak, toplumun tüm kesimlerinin genişbant teknolojileri başta olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerine uygun maliyetlerle erişimi artırılacaktır.			
Tedbir 4. Elektronik Haberleşme Altyapısı Olmayan Köy, Mezra ve Benzeri Yerleşim Yerlerine Telefon ve İnternet Altyapısının Kurulması ve İşletilmesi Projesi kapsamında, 2013 yılı içerisinde 900 civarında yerleşim yerine telefon ve internet altyapısının kurulması sağlanacaktır.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S); BTK	Aralık Sonu	2015 yılına kadar, büyük kısmı Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde olmak üzere, yaklaşık 2.500 yerleşim yerinde telefon ve internet altyapısının faaliyete geçmesi sağlanacaktır. 2013 yılı içerisinde 900 civarında yerleşim yerine telefon ve internet altyapısı kurulacaktır.
Öncelik 5. Posta sektörü kalite, güvenilirlik ve erişilebilirlik esasları çerçevesinde ve rekabetçi bir anlayışla yeniden yapılandırılacak ve sektörde etkin düzenleme ve denetim sağlanacaktır.			
Tedbir 5.			
Öncelik 6. Yayıncılık sektörü uluslararası yükümlülükler de dikkate alınarak geliştirilecektir.			
Tedbir 6. Karasal sayısal yayıncılık için gerekli mevzuat tamamlanacak ve teknik altyapı çalışmalarına devam edilecektir.	RTÜK (S); BTK, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, TRT	Aralık Sonu	Karasal sayısal televizyon yayınlarına yönelik sıralama ihalesi gerçekleştirilecek ve sayısal yayın lisansları verilecektir.

Politika Öncelikleri ve Tedbirler

Öncelik/Tedbir	Sorumlu / İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Öncelik 7. e-Devlet politika ve stratejileri, yenilenecek Bilgi Toplumu Stratejisi çerçevesinde şekillendirilecektir.			
Tedbir 7. Bilgi toplumu stratejileri çerçevesinde; e-devlet hizmetlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenecektir.	Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı (S), Başbakanlık, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Yenilenecek bilgi toplumu politika, hedef ve stratejileri çerçevesinde; e-devlet hizmetlerinin kapsamı ve yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar belirlenecek, bu hizmetlere ilişkin eylem planları hazırlanacak ve gerekli koordinasyon faaliyetleri yürütülecektir.
Öncelik 8. e-Devlet proje ve uygulamaları bütünsel ve bilgi paylaşımını esas alan bir anlayışla koordine edilecektir.			
Tedbir 8. e-Yazışma Projesi hayata geçirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı (S), Başbakanlık, TÜBİTAK, PTT, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Kamu kurumları arasındaki resmi yazışmaların elektronik ortamda yürütülmesini amaçlayan e-Yazışma Projesi tamamlanacaktır.
Öncelik 9. e-Devlet uygulamalarının hayata geçirilmesi için gerekli temel bilgi sistemleri ile ortak altyapı ve hizmetler geliştirilecektir.			
Tedbir 9. e-Devlet Kapısı üzerinden sunulan hizmet sayısı artırılacaktır.	TÜRKSAT (S), Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Yerel yönetim hizmetleri de dahil, kamu hizmetlerinin e-Devlet Kapısına entegrasyonuna devam edilecektir.
Tedbir 10. T.C. Kimlik Kartı Projesinin yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecek, 2013 yılı sonuna kadar yaklaşık 10 milyon vatandaşa T.C. Kimlik Kartı dağıtılacaktır.	İçişleri Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, TÜBİTAK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Kamu hizmetlerine erişimde kimlik doğrulama amacıyla kullanılacak, temel kimlik bilgilerini ve biyometrik unsurları da içeren elektronik kimlik kartının yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilecektir.
Tedbir 11. Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) tamamlanacaktır.	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü (S), İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	TAKBİS kapsamında, kadastro bileşeni tamamlanacak ve yaygınlaştırılacak, tapu ve kadastro kayıtlarının diğer bilgi sistemleriyle entegrasyonu sağlanacaktır.
Tedbir 12. Çerçeve anlaşmalar yoluyla yapılan kamu alımlarının Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinden gerçekleştirilmesi sağlanacaktır.	Kamu İhale Kurumu (S), İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Çerçeve anlaşmalar yoluyla yapılan kamu alımlarının münferit alım süreçleri, tekliflerin gönderilmesi ve değerlendirilmesi de dahil olmak üzere, tamamen Elektronik Kamu Alımları Platformu üzerinden gerçekleştirilecektir.
Öncelik 10. e-Devlet uygulamalarında kullanıcı odaklılık, kullanıcı memnuniyeti, kişisel bilgi mahremiyeti, bilgi güvenliği, katılımcılık ve şeffaflık gözetilecektir.			
Tedbir 13. Ulusal bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin yasal düzenleme yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı (S), Milli Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, TÜBİTAK, BTK, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Ulusal bilgi güvenliğinin sağlanması ve korunması amacına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır.
Tedbir 14. Kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır.	Adalet Bakanlığı (S); İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Anayasada kişisel verilerin korunmasına ilişkin getirilen düzenleme çerçevesinde, kişilerin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı ile temel hak ve özgürlüklerinin korunması temin edilerek, elektronik sistemler aracılığıyla veya diğer yollarla yollarla işlenen kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenleme yapılacaktır.
Tedbir 15. Avrupa Konseyinin 185 sayılı Siber Suç Sözleşmesi ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin 108 ve 181 sayılı sözleşmelerinin onaylanması çalışmaları başlatılacaktır.	Adalet Bakanlığı (S), Dışişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü	Aralık Sonu	2010 yılında taraf olunan siber suçla etkili mücadelede uluslararası işbirliğini sağlamaya yönelik olarak Avrupa Konseyinin 185 sayılı Siber Suç Sözleşmesi ile kişisel verilerin korunmasına yönelik yasal düzenleme yapılmasını müteakip, bu verilerin otomatik işleme tabi tutulması durumunda kişilerin korunmasına ilişkin 108 ve 181 sayılı sözleşmelerin onay çalışmaları başlatılacaktır.
Öncelik 11. Kamu bilgisinin paylaşımı ve yeniden kullanımına ilişkin politikalar geliştirilecektir.			
Tedbir 16. Yenilenecek Bilgi Toplumu Stratejisi kapsamında, kamu bilgisinin paylaşımı ve yeniden kullanımına ilişkin yeni politikalar geliştirilecektir.	Kalkınma Bakanlığı (S), Başbakanlık, İlgili Kamu Kurum ve Kuruluşları	Aralık Sonu	Kamu bilgisinin kamu kurumları, işletmeler ve vatandaşlar tarafından ticari veya ticari amaç dışında katma değer sağlayacak şekilde paylaşılmasına ve tekrar kullanılmasına yönelik stratejiler belirlenecektir.

SAYI
153
NİSAN / 2013
www.bilisimdergisi.org/s153

E-Devlet, E-Ticaret, E-Dergi ve Yasal Düzenlemeler Üzerine Düşünceler

Uzunca bir süredir, bilgisayarlar aracılığı ile üretilen yazılı belgeler kağıt aklığına düşen mürekkep ile amansız bir savaş içersinde. Bürokrasinin en fazla hissedildiği ülkemiz Adalet sistemi dahi 2013 yılı itibariyle UYAP (Ulusal Yargı Ağı Projesi) üzerinden dava ve icra takibi açılması, açılan dava ve takiplerin yine, sistem üzerinden cevaplanması konusunda yönlendirmede bulunuyor . Öyle ki; tecrübe ettiğimiz kadarıyla mahkeme dosyasına girmek üzere hazırlanan her türlü evrak öncelikle adliyelerde bulunan tarama merkezlerinde sanal ortama aktarılmakta, takiben fiziken dosyasına yerleştirilmekte. Kağıtsız ortama geçiş sürecinin sancıları bir yana bırakılacak olursa, Devletimizin kağıtsız ortama verdiği destek ortada.

Kağıt bürokrasinin en büyük dostu olmuş, geride bıraktığımız yıllarda. Yazılan ancak bir türlü cevabı dönmeyen müzekkereler, yollarda kaybolan muhabere evrakı ve daha nice sıkıntılar, bugün UYAP sistemi üzerinden birkaç dakika içersinde ortadan kalkmakta. Evrak sanallaştıkça süreçler hızlanmakta ve (şimdilik) daha güvenli saklandığı kabul olmakta.

Bizim tecrübe ettiğimiz kağıtsızlık sendromunu bir yana bırakalım, bugün sanal ve fiziki evrak rekabetine, biraz da dergi yayıncılığı açısından bakalım istiyorum. 2012 yılının son günlerinde Amerika'nın ünlü haber dergisi Newsweek, 2013 yılından itibaren yalnızca elektronik ortamda yayın yapacağını açıkladı. Bu kararın iktisadi açıdan olumlu, olumsuz sonuçlarını ilerleyen zamanda tecrübe edeceğimiz muhakkak, ancak yayıncılık sektörü açısından bakıldığında; fiziki olarak satılan gazete sayısı ile internet üzerinden gazete sitelerinin tıklanma oranları karşılaştırıldığında da, terazi kefesinin hızlı bir şekilde ters yönde ağırlaştığı görülmekte . Bir grup muhalif; 'ne dokunuşu ne kokusundan vazgeçerim; hissetmek gerek' diye dursun, genç nesil dergiyi kitabı tablet bilgisayarlarda aramaya çoktan alışmış durumda.

Gelelim konunun hukuki boyutuna, Türkiye'de dergi çıkartacağınız zaman Basın Kanunu mevzuatı kapsamında hareket etmek ve Cumhuriyet Başsavcılığı'na bildirimde bulunmak gibi bir takım yükümlülüklere tabisiniz. Tek derdiniz tabi ki bu değil, dergileri reklam gibi önemli bir destekten yoksun bırakmak da mümkün olmayacağına göre; basılı mecranın reklam yayını açısından tabi olduğu mevzuat ile de yakından ilgili olacağınızı söylemek yanlış olmaz.
Öte yandan, dergi nevinden yayını tamamen ticari amaçla düşünüyorsanız sadece mal/hizmet satım/sağlama gayesi ile bu tür bir işe girişiyorsanız, bu fikrinizi bir kez daha gözden geçirmenizde yarar olabilir. Çünkü, ticari metanın satım ve pazarlaması gayesine özgülenmiş bir yayından bahsettiğinizde; Ticaret Kanunu, Fikri ve Sınai Eserler Hakkında Kanun, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Rekabet ve diğer bağlı mevzuata da uygun hareket etmeniz gereği gündeme gelecektir.

Konuyu biraz daha karmaşık hale getirecek bir örnek üzerinden değerlendirelim. Diyelim ki; siz e-ticaret piyasasına taze kan olmak istiyorsunuz, yatırım, tedarik, bağlantı sıkıntılarınız yok. Web sitenizin tasarımı hazırlandı, elektronik ortamda para transferi süreciniz hazır. Türk Ticaret Kanunu (TTK) yeni düzenlemeleri gereği tek kişiden teşekkül dahi olsa şirketiniz kuruldu , gerekli bildirimler ve vergi açılışı yapıldı. Yine, TTK gereği web sitesi kurma zorunluluğuna bağlı bilgiler kamuyla paylaşıma açık hale getirildi , hatta kayıtlı elektronik posta başvurusunda bile bulunuldu artık genel düzenlemelerle tamamen uyumlu, nur topu gibi bir e-ticaret şirketiniz var. Satışı yapılacak ürünlerin fiyat, adet, marka bildirimlerini rekabet hukuku ve tüketici hukuku düzenlemeleri ile uyumlu hale getirdiniz, sitenizde yer alan görselleri de fikri haklar hukuku kapsamında ihlal yaratmayacak şekilde yayınlamaktasınız. Hatta sitenizde yer alan içerik de 5651 sayılı Kanun ile de uyumlu. Buraya kadar her şey yasal düzenlemelere uygun ancak hemen sevinmeyin. İçerik arttıkça, ticaretin boyutunu büyüdükçe tabi olduğunuz düzenlemeler de aynı oranda artmakta.

Örneğin; sayfanız üzerinden satışa sunduğunuz ürünleri sadece görselleri ve fiyatları ile duyurmanın ötesinde; röportajlarla süsleyerek, reklam alarak ve belki biraz da güncel ve faydalı bilgi ile süsleyerek yani aslında dergi aracılığı ile duyurmak istiyorsunuz. Bu durumda az evvel bahsettiğimiz düzenlenmeleri de göz önüne almanız gerekecek.
Ancak bu dergiyi takipçileriniz/müşterileriniz ile sanal ortamda paylaşmak, sitenize kayıtlı e-posta adreslerine iletmek ya da sayfanızdan indirilebilir hale getirmek isterseniz; yakın zamanda yasalaşması beklenen mevzuat ile de uyumlu şekilde hareket etmek ve e-posta adres bilgilerini izin ile toplayıp, bu verileri uygun ve güvenli şekilde saklayıp, talep halinde silmek konusunda da hassas davranmanız akılcı olacaktır.

Ayrıca, site içersinde indirilebilir hale getirdiğiniz derginin başlı başına 5651 sayılı kanun düzenlemelerine uygun olmasına da özen göstermeniz gerekecektir. Zira, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yaynların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mü-cadele Edilmesi Hakkında Kanun' yürürlüğe girdiği 2007 yılı itibariyle on binlerce internet yayınına erişimin engellenmesine sebebiyet vermiş, altı yıl gibi kısa bir sürede ifade özgürlüğüne dokunan (yoruma açık 8. madde düzenlemesi) boyutu ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nden 'Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırıdır.' tescili almaya layık görülmüştür .
Fikir ve ifade özgürlüğünün filizlendiği son topraklar da, aslında görünmez tellerle çevrelenmekte. Değil internet, fezaya dahi gidilse beyinde sınır durdukça yenilik ve buluşların da o algının gölgesinde şekilleneceği muhakkak.
Bu yüzden, ifade hürriyetini engellemeyen, ekonomik ve kişisel gelişimi destekleyen, herkesin sahip olduğu, engellenemez bir insan hakkı olarak interneti algılamak, kesintisiz ve ücretsiz erişimi mümkün kılmak gerekmekte.
Yoksa, düzenlemelere boğmak, kalıplara sokmak ve bu kalıpların dışına çıkan her tür yeniliği yadırgayıp, önüne geçmek, öngörülemez halleri cezalandırarak hareket etmek, çağın en büyük icadını, beynin algsına ve yer yer göreceli adap kurallarına hapsetmek anlamına gelir ki; bu da ne yazık ki bir çağa daha seyirci kalmamız anlamına gelir.

1-UYAP vatandaş portalına bu uzantıdan ulaşabilirsiniz: http://bit.ly/1552sH8
2-Newsweek internet üzerinden yayın hayatına devam edeceğini duyurdu: http://bit.ly/YeEF1Z
3-Bilişim Dergisi 126. sayı s. 88- 93 konuya ilişkin istatistik bilgilere yer alıyor.
4-Zorunlu bilgiler başlıklı m. 4: "Her basılmış eserde, basıldığı yer ve tarih, basımcının ve varsa yayımcının adları, varsa ticarî unvanları ve işyeri adresleri gösterilir... Haber ajansı yayınları hariç her türlü süreli yayında, ayrıca yönetim yeri, sahibinin, varsa temsilcisinin, sorumlu müdürün adları ve yayının türü gösterilir." Sorumlu müdür başlıklı m. 5: "Her süreli yayının bir sorumlu müdürü bulunur... " Beyanname verilmesi başlıklı m. 7: " Süreli yayınların çıkarılması için, kaydedilmek üzere yönetim yerinin bulunduğu yer Cumhuriyet Başsavcılığına bir beyanname verilmesi yeterlidir...."
5-TTK m. 338: 'Anonim şirketin kurulabilmesi için pay sahibi olan bir veya daha fazla kurucunun varlığı şarttır.'
6-TTK m. 1524: 'Her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına özgülemek zorundadır.....'
7-Uzun yıllardır yasalaşması beklenen Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında değerlendirildiğinde izinli pazarlama sistemi ile kişilerin elektronik posta adresleri saklanabilir ve talepleri ile silinebilir. Bu nedenle tüketicinin aydınlatılmış onamı olmaksızın ya da üyelikten ayrılması için gerekli kolaylık sağlanmaksızın kurulacak bir pazarlama sistemi, ilgili tasarıların kanunlaşması ile batıl kalacaktır.
8-5651 m. 8: 'İnternet ortamında yapılan ve içeriği aşağıdaki suçları oluşturduğu hususunda yeterli şüphe sebebi bulunan yayınlarla ilgili olarak erişimin engellenmesine karar verilir:
a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;
1) İntihara yönlendirme (madde 84),
2) Çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra),
3) Uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190),
4) Sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194),
5) Müstehcenlik (madde 226),
6) Fuhuş (madde 227),
7) Kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları.
b) 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar...'
9-İlgili haberin ayrıntılı yorumuna http://bit.ly/ZtBX8z adresinden ulaşabilirsiniz.

SAYI
153
NİSAN / 2013

Başarsoft CEO'su Alim Küçükpehlivan:

Haritaların düzenli güncellenmesi maalesef neredeyse tamamen özel sektöre düşüyor

Başarsoft
BAŞAR BİLGİSAYAR SİSTEMLERİ LTD. ŞTİ.
www.basarsoft.com.tr

Türkiye'de çeşitli zorluklar nedeniyle "nirengi noktaları" sayılan bilgilerin girildiği navigasyon haritalarının başarılı olduğunu belirten Küçükpehlivan, 1 milyondan fazla ticari ve sosyal noktayı haritalara işlediklerini söyledi. Dünyada 30 milyon satılan navigasyon cihazının Türkiye'de 500 bin satılmasını Küçükpehlivan, "ortalamanın gerisinde" buldu.

Türkiye'deki navigasyon pazarının durumunu incelediğimiz dosya sayfalarına, bu alanda faaliyet gösteren yerli bilişim firması Başarsoft (Başar Bilgisayar Sistemleri Ltd. Şti) CEO'su Alim Küçükpehlivan ile Satış Yöneticisi Yasin Bodurlar katkı verdiler.

1997'de yerel yönetimlerin kâğıt üzerindeki haritalarını bilgisayar ortamına taşıyarak yola çıkan Başarsoft, Türk Telekom'dan Tedaş'a, Turkcell'den Avea'ya Türkiye'nin en büyük firmaları için projeler geliştirdi. Türkiye'yi karış karış gezerek, en kapsamlı ve en kaliteli yol haritasını üretmeye, güncellemeye çalışan Başarsoft, Türkiye'nin alt yapısını sayısallaştırıyor. 81 il, 957 ilçe ve şehir nüfusunun tamamını, toplam nüfusun yüzde 85'inin yaşadığı alanları, araçla gezip haritalandırdı. Küçükpehlivan, 1 milyondan fazla ticari ve sosyal noktayı haritalara işlediklerini açıkladı.

Ticari kullanıcılarca navigasyon sistemlerinin kabul görüp yaygın kullanıldığını belirten Küçükpehlivan, yetersiz tanıtım ve kalitesiz ürünler nedeniyle sistemlerin, son kullanıcı piyasasında tam yaygınlaşmadığına işaret etti. Küçükpehlivan, dünyada daha çok sokak adresi ve bina kapı numarası bazında çalışılırken Türkiye'de çeşitli zorluklardan dolayı özellikle "nirengi noktaları" denilen bilgilerin girildiği ve böylesi navigasyon haritalarının başarılı kullanım deneyimi yaşattıklarını söyledi.

Navigasyon sektörünün Türkiye'de yabancılarla değil, yerli firmalarla büyüdüğünü belirten Küçükpehlivan,
özel ve yerel yönetimlerde, tüm verilerin alınabileceği bir merci, toplu bir veri bankası olmadığını, bütün işin harita firmalarına düştüğünü anlattı. Kamu ve yerel yönetimlerin ellerindeki verileri tedarikçilerle geçmişe göre daha açık bir şekilde paylaştıklarına değinen Küçükpehlivan, kamunun elinde önemli bilgilerin toplu ve güncel bir şekilde olmadığını bu verilerin sahadan mutlaka özel ekipmanlarla toplanması gerektiğini vurguladı.

"Emniyet, 112 vb. gibi projelerinde neredeyse resmi haritacısı konumuna gelirken birçok kamu kurumuna bu haritaları tedarik eder pozisyon kazandık" diyen Küçükpehlivan, haritaların düzenli güncellenmesinin tamamen özel sektöre düştüğüne dikkat çekti. Küçükpehlivan, Ulaştırma Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, belediyelerin altyapı koordinasyon merkezlerinin yol ve ulaşımla ilgili bilgilerini harita firmaları ile daha yakın işbirliğinde olmasını istedi.

Dünyada 30 milyon navigasyon cihazının satıldığını kaydeden Küçükpehlivan, bu sayının Türkiye'de 500 bin olduğunu bunun araç sayısı ile karşılaştırıldığında ortalamanın gerisinde kaldığının altını çizdi. 2012'de 2011'e göre ciddi bir gerileme yaşandığı, 250 bin navigasyon cihazının son kullanıcıya ulaştığını söyleyen Küçükpehlivan, kaybedilen pazar payının 2013'te yeniden oluşacağı, toplam satışın artmasını bekliyor.

-Dünya ve Türkiye'deki navigasyon cihazı ve geliştirme pazarına ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz? Navigasyon uygulamaları kullanıcıların hangi ihtiyaç ve beklentisini ne ölçüde karşılıyor? Ne kadar sıklıkta kullanıldığına ilişkin istatistiki veriler varsa bizimle paylaşır mısınız?

-Dünyada çok ciddi bir kullanım alanı var. Almanya'da yıllık 4 milyon cihaz satılıyor! Özellikle Trafik Mesajlaşma Sistemi dediğimiz (Traffic Message Channel- TMC) teknolojinin varlığı sistemin yaygınlaşmasında çok büyük önem arz ediyor. Bu sayede kullanıcılar sadece yol ve adres bulmak için değil, günlük kullandıkları rotalarda trafiğin az olduğu yolları bulmak için de kullanıyorlar.
TMC Türkiye'de 2012'nin sonlarında devreye girdi ve büyük şehirlerde çalışıyor. Navigasyon cihazına ekstra veya özel bir kablo ile şirketlerin sunduğu radyo yayınlarının içine gizlenmiş trafik bilgileri otomatik olarak indiriliyor. Sadece cihaz ilk satın alındığında parası ödendiğinden, aylık yıllık abonelik ve GSM gibi hat ücreti vb. istemediğinden çok hesaplı bir sistem.

Navigasyon sistemleri ticari kullanıcılar tarafından kabul görmekle ve yaygın kullanılmakla birlikte, maalesef yeterince tanıtılmadığından, ucuz Çin malı kötü kalite ürünlerinde piyasaya girmesi yüzünden genel son kullanıcı piyasasına henüz tam yaygınlaşmamış durumda.

Türkiye'de yıllık en az 1 milyon taşınabilir navigasyon cihazı (Portable Navigation Device- PND), satılması beklenirken, bu rakam 500 binlere ancak ulaştı. Rusya'da bu rakam 2.2 milyondur.

-Navigasyon cihaz ve uygulamalarının yararları nelerdir?

-Navigasyon cihaz ve uygulamaları, hiç bilmediğiniz bir yere, adres tarifi almadan, yolda sık sık telefon etme, yoldaki kişilere sorma ve yanlış yönlendirilme gibi risklere hiç girmeden gidilmek istenen yere gidilmesini sağlayan mükemmel bir yol asistanıdır.
Özellikle gece veya güvensiz diyebileceğiniz alanlarda yaptığınız yolculuklarda yolu, etrafı bilmenize gerek kalmadan ulaşım güvenliğinizi sağlar.

TMC veya on-line (GPRS-3G) veri hattı ile trafik verilerinin de kullanıma girmesiyle, ulaşımın daha çabuk olmasını da sağlıyor.

Örneğin günde 3-4 noktaya servis yapabilen bir dağıtım veya müşteri hizmeti aracı, bu sayede günlük 5-6 servis yapabiliyor, verimlilik ve işgücü kullanımında çok büyük yararlar sunuyor.
Ayrıca, trafikte daha az kalan araçlar, daha az yakıt tüketilmekte, daha az karbondioksit salınımı yapmakta ve yollarda kaybolan zamanlar azaltılarak ekonomiye de büyük katkılar sağlıyor.

-Sizce Türkiye'de navigasyon cihaz ve uygulamaları en çok hangi amaç ve ne sıklıkta kullanılıyor? Sistemde kullanılan haritalar dünyada nasıl üretiliyor? Nasıl bir işbirliği söz konusu? Özellikle kamu ve yerel yönetimler, sistemin geliştirilmesi ve güncellemesine nasıl katkı veriyor?

-Dünya ile aynı mantıkta kullanılmakta navigasyon cihaz ve uygulamaları. Dünyada daha çok sokak adresi ve bina kapı numarası bazında çalışmakta iken, Türkiye'de hem kültürel sebepler, hem de fiziksel olarak yaşanan zorluklardan dolayı (sokak adlarının çok sık değişmesi, tabelaların eksik veya yanlış olması gibi) Türkiye'de özellikle "nirengi noktaları" diyebileceğimiz tarife özel ticari veya sosyal noktaların (Point of Interest- POI) bilgilerin girilmesi gerekiyor. POI noktaları güncel ve sayısı fazla olan navigasyon haritaları daha başarılı kullanım tecrübesi yaşatıyor.

Kamu ve yerel yönetimler, Google Maps partneri de olmamız ve lider navigasyon haritacısı olmamız sebebiyle, ellerindeki verileri biz harita tedarikçileri ile geçmişe göre daha açık bir şekilde paylaşabiliyor. Bununla birlikte

kamunun elinde maalesef özellikle sivil kullanım diyebileceğimiz, araç kullanımı için önem arz eden yol ve ihtiyaç duyulan önemli yer bilgileri (eczane, lokanta, atm vb), toplu veya güncel bir şekilde bir kurumda bulunmadığından, bu verilerin sahadan mutlaka özel ekipmanlar ile toplanılması gerekiyor. Hatta Başarsoft, Emniyet, 112 vb. gibi projelerinde neredeyse resmi haritacısı konumuna gelirken birçok kamu kurumuna bu haritaları tedarik eder pozisyonu kazandı.
-Haritaların güvenli, düzenli ve güncel bir şekilde çalışması, ürünlerin katma değerli servisleri, cihazların kullanım kolaylığı sistemin yaygınlaşması için önem taşıyor. Türkiye'de piyasaya sunulan ürünlerde özellikle haritaların güvenli, düzenli ve güncel bir şekilde çalışması nasıl sağlanıyor? Bunun için ulusal ve uluslar arası hangi kurum ve firmalarla çalışılıyor?

-Haritaların düzenli güncellenmesi maalesef neredeyse tamamen özel sektöre, yani bizlere düşüyor. Kamunun, Ulaştırma Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, belediyelerin altyapı koordinasyon merkezlerinin yol ve ulaşımla ilgili değişiklik/kapanma/inşaat/ yön değişikliği vb bilgilerini biz harita firmaları ile daha yakın işbirliğinde olması gerekiyor. Bugün navigasyon cihazları ve haritalarına işlenmemiş yeni yollar, kullanıcılar tarafından tam olarak etkin bir şekilde kullanılamama ihtimali içinde.

-Türkiye'de navigasyon sektörünün yabancılarla büyüdüğü saptaması var. Bu saptama doğru mu? Yerli firmaların pazara katkısı ve payı nedir? Türkiye'de kamu (Harita Genel Komutanlığı vb), özel ve yerel yönetimler navigasyon sistemi geliştiren, cihazı satan firmalar arasında nasıl bir işbirliği var? Türkiye'de ne kadar merkez (mesken, resmi daire, okul, hastane, park, bahçe, köprü, otel, turistik ve tarihi yerler) navigasyon sistemine aktarıldı?

-Türkiye'de navigasyon sektörü yabancılarla değil, yerli firmalarla büyüyor. Pazarın yüzde 85'i, neredeyse yazılımları yabancı olmakla birlikte, üretimlerini Çin'de yaptırtıp markaları altında Türkiye'de satıyor. TomTom son zamanlarda agresif bir yapı ile pazar payı arttırmaya çalışmakla birlikte, toplam pazarı büyütmek yerine diğer markalardan pay alarak büyümekte.

Özel ve yerel yönetimlerde, maalesef toplu bir veri bankası bulunmuyor. Örneğin Türkiye'deki tüm restoranları, tüm eczaneleri veya bir il merkezindeki tüm marketleri vb. alabileceğiniz bir merci yok. Dolayısı ile iş harita firmalarına düşüyor.

Başarsoft olarak kapsama alanımız: 81 il merkezi, 957 ilçe merkezi ve toplam nüfusun yüzde 85'inin yaşadığı alanlar haritalandırılmış olup, yüzde 80'inin yaşadığı alan, araçla gezildi. (Türkiye nüfusunun yüzde 78'i kentlerde yaşıyor). 1 milyondan fazla ticari ve sosyal nokta, haritalara gözle toplanarak işlendi.

-Ülkemizde en çok hangi tip navigasyon cihaz ve uygulamaları kullanılıyor? Ve Türkiye, dünyada navigasyon cihaz ve uygulama kullanan ülke sıralamasında kaçıncı sıradadır?

-On-line kullanıcı sayısı dünya üzerinde Amerika ve Avrupa'daki mobil akıllı telefon sayısı çok hızla arttığı için orada hızla artmakta olduğu için on-line sayı hakkında bilgi vermek kolay değil. Ama tüm dünyada 30 milyon navigasyon cihazı satılmakta olup, Türkiye'deki 500 bin adedi, araç sayısı ile karşılaştırıldığında bile ortalamanın gerisinde kalıyor.

Offline harita yani cihaza yüklü harita kullanan cihazlarda ana ağırlık yüzde 90 civarında taşınabilir, yüzde 10 civarında da araç içi eğlence sistemi şeklinde. Dünya üzerinde bu oran hızlı bir şekilde taşınabilir cihazlardan araç içi eğlence sistemleri yönüne kayıyor. Yavaşta olsa Türkiye'de de bu sistemin oturacağı öngörülüyor.

-Türkiye'de 2012 sonu itibariyle navigasyon cihaz ve uygulama pazarının cirosu/büyüklüğü ne oldu? Navigasyon pazarının Türkiye potansiyeli nedir, 2013'te nasıl gelişecek?

-2012 yılında 2011'e göre ciddi bir gerileme yaşanarak yaklaşık 250 bin navigasyon cihazının son kullanıcıya ulaştığını söyleyebiliriz. Bu da yaklaşık 40-45 milyon TL'lik bir ciro anlamına geliyor. Daha önce de belirttiğim gibi Türkiye'nin yıllık navigasyon satış potansiyelinin 1 milyon civarında olması öngörülüyor. 2012 yılında 2011'e göre kaybedilen pazar payını 2013'te yeniden oluşturmaya yönelik hareketleri yaşayacağımız, yani toplam satış adedinin artacağı yönde bir beklentimiz var.

-Navigasyon cihaz ve uygulamaları geliştiricilerin önündeki en önemli sıkıntıları sıralayabilir misiniz? Türkiye, navigasyon cihaz ve uygulama pazarında pay alabilmek için neler yapmalı? Türkiye, neden navigasyon cihaz ve uygulamalarını önemseyip geliştirmeli. Bu nasıl bir strateji gerektiriyor? Türk geliştiriciler için bu alan bir fırsat olabilir mi?

-Navigasyon uygulamaları, normal uygulamalardan farklı olarak donanım ve harita ihtiyacından dolayı geliştirmesi çok daha zahmetli ve pahalı uygulamalar. Bunun için ciddi personel ve sermaye yatırımı gerekiyor. Bugün dünyanın en büyük navigasyon programı üreticisi olarak kabul edilen NNG-IGO'nun personel sayısı 400. Yine kendi uygulamasını geliştirmiş olan Tomtom ve Garmin dünya navigasyon cihaz pazarının yüzde 80'ine hitap ediyor. Bu da yeni geliştiricilerin mücadele edeceği kurumların büyüklüğünü göstermek açısından önemli göstergeler.

Dünyada her şeyin mobil ve konuma bağlı olarak hızla geliştiği gerçeğinden hareketle, yerli üreticilerin Türk toplumunun eğilim ve alışkanlıklarına göre ürün geliştirmesi onlara pazarda ciddi avantaj sağlayacak.

Goldmaster Genel Müdürü Sinan Bora:

TMC donanımlı model ve bilinirliliği artırmaya çalışıyoruz

On-line donanımların pahalı olması nedeniyle kullanıcıların bazı bilgilerden mahrum kalmasının önüne geçmek için TMC donanımlı model ve bilinirliği artırmaya çalıştıklarını açıklayan Bora, yakında istediğimizi anlayacak sistemler geleceğine inanıyor. Bora, bağlı navigasyona geçildiğinde geliştiriciler için birçok fırsat çıkacağını düşünüyor.

Dosya sayfaları için yönelttiğimiz soruları her türlü tüketici elektroniği üreten, en güçlü yerel oyunculardan biri olan GoldMaster Genel Müdürü Sinan Bora da yanıtladı. Uydu cihazları üreticisi olarak bilinen GoldMaster, 37 yıllık tecrübesiyle her yaşa hitap eden tüketici elektroniğine odaklanıyor ve ilk navigasyon cihazını 2010'da piyasaya sundu.

Goldmaster Genel Müdürü Bora, Türkiye'de navigasyon sektörünün yabancılarla büyüdüğü saptamasını doğru bulmuyor. Yerel firmaların, hem harita üretimi hem de cihaz sağlanması konusunda çalıştıklarını söyleyen Bora, yakında istediğimizi anlayacak sistemlerin geleceğine inandığını belirtti.

Akıllı telefon ve tabletlerdeki navigasyon hizmetlerinin, PND pazarını düşürme yönünde etkilese de genelde navigasyon pazarının büyüme yönünde geliştiğine dikkat çeken Bora, connected navigasyona (bağlı navigasyon) geçildiğinde geliştiriciler için birçok fırsat çıkacağına işaret etti.

Bora, on-line navigasyon hizmet ve donanımlarının pahalı olmasının navigasyon alanında yapılabilecek birçok yeniliği etkilediğini bildirdi.

-Dünya ve Türkiye'deki navigasyon cihazı ve geliştirme pazarına ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz?

-Uzun yıllardır Avrupa ülkelerinde gelişen navigasyon yazılımı, gelişen ve kullanıcının isteğini daha çok karşılamaya çabalar bir pozisyonda. Yakın zamanda isteğinizi anlayacak sistemlerin geleceğini tahmin ediyoruz. Paralelinde ise donanımın da gelişerek, İnternet bağlantılı ve farklı kabiliyetleri de olan cihazlar olacağını düşünüyoruz.

-Navigasyon cihaz ve uygulamalarının yararları nelerdir?

-Kullanıcının en tasarruflu şekilde gideceği adrese ulaştıran navigasyon trafikten kaçınmasını sağlar. Yakında hava durumunu da gösteren cihazlar olacak. Büyük olasılıkla yüksek hızda veya ters yöne girildiğinde uyarıda bulunacaklar.

-Türkiye'de navigasyon sektörünün yabancılarla büyüdüğü saptaması var. Bu saptama doğru mu? Yerli firmaların pazara katkı ve payı nedir? Türkiye'de kamu (Harita Genel Komutanlığı vb), özel ve yerel yönetimler navigasyon sistemi geliştiren, cihazı satan firmalar arasında nasıl bir işbirliği var? Türkiye'de ne kadar merkez (mesken, resmi daire, okul, hastane, park, bahçe, köprü, otel, turistik ve tarihi yerler) navigasyon sistemine aktarıldı?

-Bu saptama doğru sayılmaz; eskiden beri yerel firmalar, hem harita üretimi hem de buna cihaz sağlanması konusunda çalışıyorlar. Yabancı firmalarında oyuna dahil olması ile bu payda büyüdü. Türkiye'de, Başarsoft, TeleAtlas,.. gibi firmalar, Harita Genel Komutanlığı ve yerel yönetimlerle işbirliği yaparak haritalarını her geçen gün daha kapsamlı hale getiriyorlar.

Ayrıca POI olarak adlandırabilen ihtiyaç noktası (mesken, resmi daire, okul, hastane, park, bahçe, köprü, otel, turistik ve tarihi yerler) yerlerin sayısı şu anda 1 milyona yaklaştı.

-Ülkemizde en çok hangi tip navigasyon cihaz ve uygulamaları kullanılıyor? Ve Türkiye, dünyada navigasyon cihaz ve uygulama kullanan ülke sıralamasında kaçıncı sıradadır?

-Ülkemizde kullanılan cihazları, araç içi PND; araç içi eğlence 2 DIN; marin-deniz ve outdoor-motorsiklet olarak sıralayabiliriz. Bunlar off-line ve on-line (SIM kartlı) olarak kullanılabiliyor. Dünyadaki yerimize bakıldığında en yakın Avrupa'ya göre bizim pazarımız daha geç büyümeye başladı. Avrupa'da pazar doyma noktasına ulaştı.

-Türkiye'de 2012 sonu itibariyle navigasyon cihaz ve uygulama pazarının cirosu/büyüklüğü ne oldu?Navigasyon pazarının Türkiye potansiyeli nedir?

-Araç içi navigasyon cihazlarının 2012'deki ulaştığı sayı yaklaşık 250 bindir. Dünyadaki ekonomik gelişmelere paralel 2011'e göre pazarda bir küçülme meydana geldi. Bunun yanı sıra iyi ürün ve hizmet sunamayan bazı markalar, tüketicide olumsuz tecrübeleri oluşturması tüketicinin bu ürüne çekimser yaklaşmasına neden oldu.
Biz 37 yıllık tecrübemizle tüketicilerimize hep iyi ürün ve iyi hizmeti ilke edindiğimiz için ürünlerimize 3 yıl garanti ve Ömür Boyu Ücretsiz Harita Güncelleme vererek pazardaki bu olumsuz havayı kırmaya çalışıyoruz. Tüm bunların yanı sıra akıllı telefonlar ve tabletlerdeki navigasyon hizmetleri, PND pazarını düşürme yönünde etkilesede genelde navigasyon pazarı büyüme yönünde gelişiyor.

-Türk geliştiriciler için bu alan birfırsatolabilir mi?

-İletişim, hayatımızın her alanına yayılmış bulunuyor. Navigasyon cihazlarının da diğer tüm cihazlarla (aracımız, ofisteki bilgisayarımız, evdeki klimamız olabilir) haberleşmesi için, SIM kartı içerisinde bulundurması iyi bir adım olacak. Ancak bunun için gerek operatörlerin gerekse tüketicilerin biraz daha talep oluşturması ve maliyetlerin uygun seviyelere ulaşması gerekiyor. Connected navigasyona (bağlı navigasyon) geçildiğinde geliştiriciler için birçok fırsat çıkacak.

-İlk navigasyon cihaz ve uygulamanızı ne zaman geliştirdiniz, nasıl bir tasarım gerçekleştirdiniz? Ürününüz hakkında bilgi verir misiniz?

-İlk navigasyon cihazımızı 2010 yılında piyasaya sunduk, ilk olarak araç içi PND ürünlerimizle başladık.
Cihaz navigasyon hizmeti dışında dahili bataryası nedeni ile birçok ortamda farklı amaçlarla kullanılabiliyor. Ürünümüzde multimedia özelliği bulunuyor, video izlenebiliyor, müzik dinlenebiliyor vs.
Bunların yanı sıra 2012 yılında navigayon cihazına Table PC özelliği ekledik. Tüketicilerimiz, bu ürünlerimizi araç dışında da çok farklı uygulamalar (İnternet'te gezinme, mail alıp verme, sosyal ağlara girebilme, oyun oynayabilme vs.) için kullanabiliyor.
Biz navigasyon ürünlerinde oldukça iddialıyız. Sektörde de pek çok navigasyon ürünü var. Ancak biz farklı bir şeyler daha yapmak istedik. Böylece hem tablet hem de navigasyon olan bir ürün geliştirdik. GPS Pad ismindeki bu ürünümüz aslında bir navigasyon cihazı. Aracınıza taktığınızda doğrudan iGo yazılımı açılıyor ve başarılı bir navigasyon cihazı olarak kullanıyorsunuz. Ancak dilerseniz Android tabanlı bir tablet olarak da kullanabilirsiniz. Yani tek cihazda iki farklı konsepti birleştirmiş olduk.

Ayrıca, Türkiye'de ilk kez İnternet'e erişebilen uydu cihazları da geliştirip üretimini yapıyoruz. SIM kartlı navigasyon cihazları üzerinde çalışıyoruz. Bu yıl pazara sunacağımız cihaz ile canlı trafik bilgileri öğrenilirken, elektronik posta kontrolü ve hızlı mesajlaşma da yapılabilecek.

-Türkiye navigasyon pazarının ne kadarına sahipsiniz?

-Pazarın yüzde 22 si sahibiz, 2013'te bu oranı artırmayı hedefliyoruz.

-Navigasyon sisteminizin aylık/yıllık ücreti nedir? Sisteminiz Türkiye'de hangi illeri kapsıyor?

-Sistemimiz tüm Türkiye haritasını içeriyor. Devamlı gelişen bir haritamız var. Ayrıca kullanıcıya cihazın ömrü boyunca ücretsiz güncelleme ve sadece ürünü aldığı zaman ücret ödeterek büyük ölçüde tasarruf yapmasını sağlıyoruz. Ürünlerimizde aylık veya yıllık bir ilave ücret ödenmesi gerekmiyor.

- Cihaz ve uygulamanız ne gibi özelliklere sahip?

-Uygulamalarımızdaki TMC özelliği sayesinde trafik varsa daha da artmasını engelleyerek sosyal sorumluluğa katkıda bulunduğumuza inanıyoruz. On-line donanımların henüz pahalı olması kullanıcının Trafik yoğunluğu gibi önemli bir bilgiden mahrum kalmasının önüne geçmek için TMC donanımlı modellerimizi artırmaya ve TMC'nin bilinirliğinin artması, kullanıcının faydaların farkında olması için çalışıyoruz. Yolda kaybedilen 20 dakikanın bile neler kazandırdığını en iyi bilenlerdeniz.

- Cihaz satışı ve uygulama geliştirmede kimlerle birlikte çalışıyorsunuz? Harita desteğini ne kadar süre ile veriyorsunuz? Güncellemeleri ne sıklıkta yapıyorsunuz?

-Başarsoft haritası ve iGonavigasyon yazılımı kullanıyoruz. Tüketicilerimize ömür boyu harita güncelleme, TMC hizmeti sunuyoruz. Harita güncellemeleri yılda 3-4 defa yapılıyor.

- Navigasyon uygulama geliştirenlerin karşılaştığı zorluklar neler?

-On-line navigasyonhizmet ve donanımlarının pahalı olması navigasyon alanında yapılabilecek birçok yeniliği etkiliyor.

-Ürün ve cihazınız Türkçe içerikli mi? Türkiye karayolları ve trafik koşullarına uyumlu olarak tüketiciye ulaşması için nasıl bir çalışma yaptınız?

-Ürün içerisindeki yollar ve yönlendirmelerin tamamı Türkçedir.Türkiye için en kapsamlı harita tedarikçisi ile çalışıyoruz.

-Kullanıcı ihtiyacı olan en doğru ürünü hangi kriterlere göre belirleyebilir? Bir navigasyon cihazı satın alırken dikkat edilmesi gereken kriterler (şarz süresi, harita güncelleme sıklığı, güncellemelerin ücretleri, ekstra özellikler, ne kadar bütçe ayırmak gerektiği...) nelerdir?

-Navigasyon cihazı aslında dinamik bir cihazdır bu anlamda harita sürekli değişiklik ve güncelleme gerektiren bir parametredir. Müşterilerin bir navigasyon cihazı alırken alacağı ekran boyutunun yanısıra harita ve yazılım sağlayıcısına, markanın güvenilir ve kaliteli

satış sonrası hizmet vermesine öncelikle dikkat etmeleri gerekir.
Farklılık yapacak başlıklar ise öncelik sıralamasına göreTMC trafik bilgisi (trafik yoğunluk bilgisine göre rota hesaplama); Harita güncelliği (Ücretsiz Ömür Boyu Harita güncellemesi); Blueooth (cep telefonu ile eller serbest konumunda telefon görüşmesi); FM transmitter (Aracın ses sisteminden navigasyon cihazındaki müziklerin dinlenebilmesi) ve Ekran (yansıma oranı ve parlaklık) olarak sıralanabilir.

Bu özelliklerden müşteri ihtiyacı olanı seçtiğinde ekran boyutuna göre çeşitli fiyat seçeneklerine sahip olur. Örneğin 5" navigasyon cihazları, 150 TL- 300 TL aralığında ilave servis ve özelliklerine göre alınabilir.

Eylem CÜLCÜLOĞLU

Polis devletinin gizli piramiti

Amerikan Ulusal Güvenlik Teşkilatı'nın dünyadaki herkesi dinlediği ortaya çıktı

Geçtiğimiz ay Amerika birleşik devletleti NSA'in (Ulusal Güvenlik Teşkilatı) dinleme skandalıyla çalkalandı. NSA'in eski çalışanlarından Edward Snowden, Guardian gazetesine Amerikan hükümetinin yaptığı dinlemelerin tüm sırlarını ifşa etti.

Fiber optiklere kanca

NSA'in uzun yıllardır e-postaları ve telefon görüşmelerini dinlediği tahmin ediliyor ama bu konuda herhangi bir kanıt bulunmuyordu. Snowden'in itiraflarıyla dinlemenin nasıl yapıldığı tüm ayrıntılarıyla ortaya çıktı. Associated Press PRISM'in tüm çalışma prensibini açıkladı. Buna göre NSA, 2007 yılından bu yana PRISM kod adlı bir dinleme sistemi kullanıyor. Sistem ABD'de fiber optik kablolar üzerinden geçen tüm verileri süzerek merkezi bir noktada topluyor. Veriler belli kriterlere göre sınıflandırılıyor, insanların diğer kişilerle bağlantıları ilişkilendiriliyor ve gerektiği takdirde şifrelenmiş SSL paketleri dahil olmak üzere tüm veriler çözülüp izleniyor. Bu sayede kişilerin hem iletişimi izleniyor ve kişiler hakkında detaylı raporlar hazırlanabiliyor. Bir kişinin bağlantıda olduğu tüm kişiler kolayca tanımlanabiliyor.
PRISM sadece fiber optik dinlemeleri ile de sınırlı değil. Snowden'in itiraflarıyla NSA'in Microsoft, Facebook, Google ve Yahoo gibi internet devleriyle de çok yakın ilişkiler içinde olduğu ve bu şirketlerin NSA'ye kullanıcı verilerini servis ettikleri iddiaları ortaya çıktı. İnternet şirketleri NSA ile direkt bir bağlantılarının olduğunu yalanlasalar da devletten gelen istekler doğrultusunda veri paylaşımında bulunduklarını açıkladılar.

NSA'in savunması

Dinleme skandalıyla çalkalanan ABD hükümeti PRISM'in varlığını kabul etmek zorunda kaldı. NSA Direktörü Keith Alexander yaptığı açıklamada PRISM sayesinde ABD'de 11 dünyada ise ellinin üzerinde potansiyel terörist saldırının engellediğini iddia etti. Kişisel verilerin sadece ulusal güvenlik konusunda bir gerek görüldüğü zaman okunduğunu açıklayan Alexander, verileri sakladıklarını ama bunların içeriğinin

Endüstriden Haberler

kimse tarafından okunmasının mümkün olmadığını savundu.
Amerika 11 Eylül saldırılarından sonra hızlı bir şekilde bir polis devleti olma yolunda ilerlemeye başladı. Snowden sayesinde ortaya çıkan PRISM de bunun bir göstergesi. ABD terörizm paranoyası ile herkesi izliyor, fişliyor ve gelişmiş teknolojiler kullanarak analiz ediyor. İşin kötü tarafı da ABD'de çoğunluğun bu dinlemeleri normal bulup kabul etmesi. CNN/ORC'nin yaptığı bir kamuoyu araştırmasına göre ABD toplumunun yüzde 66'sı yapılan e-posta dinlemelerin doğru olduğuna inanıyor. Telefonların dinlenmesine onay verenlerin oranı ise yüzde 51. 11 Eylül'den bu yana terörizm paranoyası pompalanan ABD halkı, güvenlik uğruna temel özgürlüklerinden vazgeçmiş durumda.

Terörist zaten internet kullanmıyor
İnternet dinlemelerinin suçu engelleme konusunda ne kadar etkili olduğu da bir tartışma konusu. İletişimin dinlendiğini bilen suç örgütlerinin çoğu zaten interneti hiç kullanmıyor. Bin Ladin operasyonunda, El-Kaide'nin telefon bile kullanmadığı ortaya çıkmıştı. Dinleme sistemleri milyonlarca kişiyi dinliyor ama bu dinlemenin hangi amaçlarla yapıldığı bilinmiyor. Ticari sırlardan tutun, kişisel sırlara kadar herşey internette fiber kabloların üzerinden geçiyor ve "'Büyük Birader" tüm bu verileri dinliyor. İnsanlar neden diye sorduğu zaman tek cevap ise; "'güvenlik" oluyor. Bu dinlemeler sayesinde daha güvenli bir dünyada yaşadığımız kuşkulu ama iletişimimizin güvensiz olduğu apaçık.

İnternet mimarisi gereği dinlemelere olanak tanıyan bir yapıya sahip. Bir veri bir noktadan diğer noktaya giderken başka noktaların üzerinden geçiyor. İnternet üzerinde milyonlarca atlama noktası bulunsa da internet omurgasını taşıyan şirketler az sayıda. Birinci katman olarak tanımlanan ve ülkeler arasındaki veri trafiğini taşıyan sadece 13 firma var. Bu firmaların sekizi ABD'de bulunuyor. NSA sadece bu sekiz firmanın trafiğini bile dinlese internet trafiğinin yüzde doksanından fazlasını dinleme olanağına sahip durumda. Facebook, Google, Microsoft ve Yahoo'nun sağladığı veri akışı da eklenince iletişimin neredeyse tamamına yakını NSA sunucularına akıyor.

Güvenli iletişim hayal değil
İletişimimizin dinlenmesini istemiyorsak son kullanıcı olarak bazı adımlar atabiliriz. VPN (Sanal Özel Ağ) teknolojileri yerel dinlemelere karşı kullanılabilecek en etkin çözümlerden birisi. VPN sayesinde noktadan noktaya veri akışını şifrelenmiş bir tünel üzerinden yapmak mümkün. Örnek vermek gerekirse ABD'de New York'ta yaşayan bir kullanıcı VPN kullanarak şifrelenmiş bir ağ üzerinden Hollanda'ya bağlanıp internete oradaymış gibi girebiliyor. Bu sayede kullanıcının hem iletişimi şifrelenmiş hem de kimliği gizlenmiş oluyor. Yerel servis sağlayıcı kullanıcının internette ne yaptığını göremiyor. İletişimi güvenli kılmanın bir diğer etkin yolu da şifrelenmiş eposta ve anlık mesajlaşma kullanmak. E-posta şifrelemede açık kaynak kodlu bir yazılım olan ve patentli bir algoritma kullanmayan GnuPG (www.gnupg.org) oldukça başarılı. GnuPG ile 4096 hatta 8192 bitlik şifreleme algoritmaları kullanmak mümkün. 8192 bitlik bir şifre algoritmasını NSA bile çözemiyor. Diğer taraftan 128 bit, 256 bit hatta 1024 bit şifreler bile NSA'in süper bilgisayarları tarafından, uzun bir zaman alsa da kırılabiliyor. Şifreleme yaparken yüksek bitler ve açık kaynak kodlu algoritmalar kullanmak bu yüzden çok önemli.

Anlık mesajlaşmada ise CryptoCat adlı açık kaynak kodlu yazılım yüksek seviyede güvenlik sunuyor. Çok kolay kullanıma sahip olan bu yazılım hem mobil cihazlarda hem de masaüstünde çalışıyor. Şifreleme, kullanıcı bilgisayarında gerçekleştiği ve her anlık mesajda yeni bir anahtar oluşturulduğu için sistem oldukça güvenli. CryptoCat'in geliştiricisi Nadim Kobeissi 2012 yılında ABD'ye giriş yaptığında gözaltına alınmış ve sorgulanmıştı. Kobeissi serbest bırakıldıktan sonra bu olayı Twitter'da paylaştı ve CryptoCat bir anda popüler oldu. CryptoCat'in ağı WikiLeaks ve Pirate Bay'e de servis veren İsveçli Bahnhof tarafından barındırılıyor. CrtyptoCat şu an sadece masaüstü bilgisayarlarda çalışıyor ama bu sene içinde Android ve IOS versiyonlarının da çıkması planlanıyor. CryptoCat'i www.crypto.cat adresinden indirilebilirsiniz.

Günümüzde devletlerin bir çoğu maalesef halkları kontrol etmeyi ve belli bir şablona sokmayı kendilerine görev edinmiş durumda. ABD'de patlayan skandal bu gerçeğin gözler önüne serilmesini sağladı. Büyük Birader'in sadece bir kitap fantezisi olmadığı elle tutulur bir gerçek olduğu gün ışığına çıktı. İletişim ve düşünce özgürlüğü evrensel hakkımızdır. Bu hakkımızı sonuna kadar korumamız ve büyük biraderlere karşı dur demenin zamanı gelmiştir.

"Sosyopat" mı, o da ne?

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Değerli okurlar,
Bir aylık bir aranın ardından tekrardan buradayız. Ramazan ve bayram tatili derken zaman çok çabuk geçti. Umarım herkesin bayramı ve yaz dönemi güzel geçmiştir. Bu ay sizlere Türkiye'de çok az bilinen ve nadir karşılaşılan bir kişilik bozukluğu hakkında bilgi vereceğim. Anti sosyal kişilik bozukluğu bir diğer adıyla sosyopati. Bu psikolojik rahatsızlığı daha önce duymuş muydunuz?

Yoksa bir sosyopatla mı birliktesiniz?
Çevremizde hayatımızı zor hale getiren o kadar çok insan ve olay var ki... Hayatımızı zehir eden kişiler genellikle bazı kişilik bozukluklarına sahipler. Bunların içinde en kötüsü anti sosyal kişilik bozukluğu yani sosyopatlık. Hastalıklarını fark edemediğimiz bu sosyopatlar, son derece tehlikeli olabiliyorlar. Sosyopatların en temel özellikleri; şiddet eğilimli olan bu kişilerde vicdan yok, empati yok, suçluluk duygusu yok. Zengin ve güçlü olmak için her yolu deniyor, sosyal normlara uyum sağlamıyor, çok kolay yalan söylüyorlar. Etkileyici ve güzel konuşuyorlar, asla özür dilemiyor, taklit yapıyor, mutlu görünüyor, kindar ve her şeyi içlerine atıyorlar.

Sosyopatlığın birçok nedeni olabilir; genetik faktörler, biyolojik yapı, bireyin yaşadığı aile ve çevresi, şiddet ve alkolizm.
Uzmanlara göre dünya ve ülkemizdeki kan donduran seri katillerin birçoğu sosyapat. Örneğin korkunç bir şekilde öldürülen Münevver Karabulut cinayetini işleyen Cem Garipoğlu'nun bir sosyopat olduğu söylendi.
Sosyopatlık bir kişilik bozukluğu olduğu için ceza indirimi de yok.
Anti sosyal kişilik bozukluğu olan sosyopatlarla ilgili Madalyon Psikiyatri Merkezi'nden Uzman Psikolog Bahar Özkan'la görüştüm.
Bu arada sosyopatlıkla ilgili ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler, Dr. Martha Stout'un "Yanı Başınızdaki Sosyopat" isimli kitabını okuyabilirler.

Keyifli okumalar dilerim ☺

Suçluluk duymuyor, ahlak değerlerinden yoksun

Kesin olarak neyin yol açtığı bilinmeyen, psikopati ile ilgili bir psikolojik bozukluk olan sosyopati, ceza muafiyet veya indirimini gerektiren bir akıl hastalığı değil. Sadakat, dürüstlük, onur gibi duygu derinliklerini bilmeyen sosyopatlar, aşağılık davranışlarından rahatsız olmuyor, zeki, eğitimli, kariyerli, karşı cins tarafından seviliyor ve aldatmaya meyilli.

- Toplumda çok fazla bilinmeyen bir kişilik bozukluğu olan Sosyopat nedir? Bu kişilik bozukluğuna neler yol açmaktadır?

-Anti sosyal kişilik bozukluğu veya diğer adıyla sosyopati, psikopati ile alâkalı bir psikolojik bozukluktur (düzensizliktir). Bir sosyopatı, psikopattan ayıran özellik, semptom farklılığıdır. Sosyopatiye sosyal çevrenin sebep olduğu düşünülüyor.

Sosyopatlara ceza indirimi yok

Anti sosyal kişilik bozukluğuna (ASKB) sahip olan insanlar, halk arasında yaygın olarak "sosyopat" olarak adlandırılırlar. Yürürlükteki 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 32. maddesine göre, anti sosyal kişilik bozukluğu, ceza muafiyet veya indirimini gerektiren bir akıl hastalığı değil. Zira ASKB, bir kişilik bozukluğudur ama bir akıl hastalığı değildir. TCK. madde 32, akıl hastalığı sebebiyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme kabiliyeti önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmeyeceğini, davranışlarını yönlendirme kabiliyeti önemli olmayan derecede azalmış olan kimsenin de ceza indiriminden faydalanacağı hükmünü getiriyor.

-Çevremizdeki sosyopatları nasıl tanırız? Belirtileri nelerdir?

-Korku, kızgınlık, endişe, üzüntü duygusu olmayan psikopatların aksine, sosyopatlarda bu duygular var ama suçluluk olarak tanımlanan duyguyu hissetme yeteneği, sosyopatlarda da yok.

Suçluluk duygusundan uzak oldukları için, bir eylemi yapıp yapmama konusunda bilgi sahibi değiller; doğru ve yanlış kavramlarını hissedemedikleri için öğrenmeleri gerekir; ama çoğu zaman bu bile onları yapacaklarından vazgeçirmeye yetmez. Toplumun ortak değerlerine dâhil olamayan yani ahlak değerlerinden yoksun olan sosyopatlar, yaptıklarını ahlaksızlık olarak görmezler. Başkalarına zarar verecek davranışlarda bulunmayı da normal görürler ve vicdan duyguları gelişmediği için de rahatlıkla suç işlemeye devam edebilirler.

Sosyopatlar, içlerinde biriken öfke ve şiddet duygusunu saklayabilirler, bastırabilirler ve bu nedenle hepsi şiddete meyilli olmayabilir; ama şiddet uyguladıklarında, insanlara zarar verdiklerinde ise empati (duygudaşlık) kuramadıkları için bu durumda bir vicdan azabı duymazlar, iç hesaplaşma yaşamazlar. Ve bu durum, psikopatlarınki gibi bir zevk kaynağı değildir.

Zekidir, çok güzel konuşur ve yalan söyler

Sosyopat, insanları araç olarak görürler; sadakat, dürüstlük, onur gibi duygu derinliklerinden yoksundur ve yaptıkları kötü şeyler ile aralarında bir bağ kurmazlar, aşağılık davranışlarından rahatsız olmaz. Çok zeki, eğitimli, kariyerli, karşı cins tarafından sevilen insanlar olabilirler. Sosyopatlar (evli ya da bekâr fark etmez) çoğu zaman birden fazla kişiyle ilişki sürdürebilirler, aldatmaya meyillidirler. Evlilikleri çok problemli olur ve üstesinden gelemeyince de alınan psikolojik yardım sırasında tesadüfen keşfedilir durumları.

Genelde zeki olan sosyopatların en belirgin özelliklerinden biri de, her türlü dış faktörü kontrol edebilme yetenekleri sayesinde kendilerini güvenceye alabilecekleri bir çevre yaratma becerileridir ki buna çok ihtiyaç duyarlar. Örneğin: sosyopatlar bir tehlike sezdiklerinde, kendilerine yönelik tehlike olasılığını azaltmak amacıyla çevrelerindeki tüm insanları belirli bir şekilde davranmaya iterler. Çevresindekileri kendi istedikleri şeyi yapmaya inandırmak, ikna etmek, zorlamak için uygun sözcük kombinasyonlarını bulmada (laf ebeliği ya da laf cambazlığı da diyebiliriz) ustadırlar ve yedi adım ötesini düşünüp detaylı planlar yapabilirler.
Anti sosyal kişilik bozukluğu olan şahısların ortak özelliklerinin bir kısmı şunlardır:

- Hırsızlık,
- Yalan söyleme,
- Diğer şahısların hak veya sınırlarını ihlâl etme,
- Alkol,
- Uyuşturucu,
- Saldırganca, şiddetli davranış, kavgaya karışma eğilimi,
- Endişe,
- Sinirlilik

ASKB'nin sebepleri bilinmiyor, biyolojik ve genetik faktörlerin rol oynayabileceği sanılıyor. Anti sosyal ebeveyne sahip olma gibi ailevî bir hikâye, hastalığı geliştirme şansını artırıyor. Mayo Kliniği'nin web sitesine göre, çocukluktaki ev (yuva), okul ve sosyal çevredeki (meselâ mahalledeki) birtakım çevre faktörleri de katkı yapabilir. Meselâ aşırı cezalandırıcı bir ev veya okul ortamı gibi.
Robins (1966), anti sosyal kişilik bozukluğuna sahip fertlerin babalarında, diğer fertlerin babalarına kıyasla, daha fazla sosyopatik özellikler ve alkolizm vakası bulmuştur. Böyle bir ailede, diğer ailelere kıyasen, erkeklerin daha fazla antisosyal kişilik bozukluğu vakasına sahip oldukları, kadınların ise daha fazla somatizasyon bozukluğu (somatization disorder) sergileme eğiliminde oldukları belirlenmiş.

Annelerin rolü büyük

Bowlby (1944), antisosyal kişilik bozukluğu ile hayatın ilk beş yılındaki ana mahrumiyeti arasında bir bağlantı görmüştür. Glueck and Glueck (1968), bu kişilik bozukluğunu geliştiren çocukların analarının tutarlı disiplin uygulamama ve şefkat göstermeme eğiliminde olduklarının işaretlerini ve alkolizm ve fevrîliğe yönelik anormal bir eğilim bildirmiştir. Bu faktörlerin tamamı, tutarlı yapıya ve davranış sınırlarına sahip istikrarlı ve fonksiyonel bir ev oluşturma hususundaki başarısızlığa katkıda bulunmaktadır.

Evlât edinme konusundaki araştırmalar, hem genetik hem de çevre katkılarının hastalığın gelişmesindeki rolünü destekliyor. İkizler hakkındaki araştırmalar da, yetişkinlerdeki antisosyal davranışın irsen intikal edebilirliği konusuna işaret etmektedirler ve genetik faktörlerin yetişkinlerde antisosyal çocuklar veya ergenlerden daha önemli olduğunu göstermiş. Zira bu son kategori araştırmalara göre, antisosyal çocuklar veya ergenlerde, paylaşılan çevre faktörleri daha önemlidir. (Lyons ve diğ., 1995).

-Sosyopatlık tedavi edilebilen bir rahatsızlık mı? Tedavi süreçleri nelerdir?

-DSM-IV-TR anti sosyal kişililik bozukluğu (AKB) tanı kriteri iki bileşen içerir; bu iki bileşen ise şöyle: Birinci bileşende 15 yaşından itibaren başkalarını önemsememek yaygın bir örüntü olmakla beraber aşağıdakilerden en az üç tanesinin bulunması gerekir. (American Psikiyatri Birliği, 2000)

- Tekrarlanan yas ihlali,
- Sahtekârlık, yalan,
- Dürtüsellik,

- Sinirlilik ve saldırganlık,
- Başkalarının ve kendinin güvenliğini umursamamak,
- Mali açıdan tutarsız istihdam, sorumsuzluk,
- Pişmanlık yoksunluğu.

İkinci bileşen ise, 15 yaşından önce bir davranış bozukluluğunun bulunmasıdır. Evden kaçma, sık sık yalan söyleme, hırsızlık ve mala zarar verme davranış bozukluklarının başlıca belirtileridir. Kişi, AKB tanısı için en az 18 yaşında olmalıdır. Newman ve arkadaşlarına göre AKB tanısı olan insanların dörtte üçü başka bir bozukluğun tanı kriterine de uymaktadır ve en çok rastlanan komorbid ise madde bağımlılığı.

Teşhis için, aşağıdakilerden en az üçünün bir şahısta toplanması gerekir:

- Mükerreren gözaltına alınmayı gerektiren fiilleri işlemek suretiyle belirlenmiş, hukuka uygun davranışları tespit eden sosyal kurallara uymamak,
- Mükerreren yalan söylemek, takma isimler kullanmak veya şahsî menfaat yahut zevk için diğer insanları kandırmak fiilleri ile belirlenen hilekârlık,
- Fevrîlik (ânî tepki gösterme) veya ileriyi (geleceği) plânlayamamak,
- Mükerrer fizikî dövüşmeler ve saldırılar ile belirlenen sinirlilik ve saldırganlık,
- Kendisinin veya başkalarının emniyetine yönelik ihmalî (tedbirsiz) umursamazlık,
- Tutarlı iş davranışını devam ettirme (aynı işte uzun süre çalışma) veya malî mükellefiyetlerini ifada mükerrer başarısızlık tarafından belirlenen daimî sorumsuzluk,
- Başka bir kimseye zarar verme, kötü davranma veya malını çalma hususunda umursamaz olmak yahut bu fiilleri mantıklılaştırmak tarafından belirlenen merhametsizlik,
- Anti sosyal davranış, sadece "şizofreni" nöbeti veya "manik nöbet" esnasında meydana gelen türden olmamalıdır.

Yatak ıslatma, hayvanlara eziyet ve yangın çıkarmak

Her ne kadar, anti sosyal kişilik bozukluğu 18 yaşından önce resmen teşhis edilemese de, bu hastalığın, MacDonald Üçlüsü olarak bilinen üç işaretçisi, bazı çocuklarda bulunabilir. Bunlar; normalden uzun bir süre devam eden yatak ıslatma, hayvanlara eziyet ve piromani (yangın çıkarma hastalığı, yani yangın çıkarma hususunda kontrol edilemez bir isteğe sebep olan akıl hastalığı).Bu işaretleri sergileyen çocukların ne kadarının büyüyünce anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirecekleri bilinmiyor. Fakat bu işaretler, teşhis konulmuş yetişkinlerin hayat hikâyelerinde sıklıkla bulunuyor. Kaç sayıda çocuğun, bu semptomlara sahip olduğu hâlde anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirmediği bilinmediği için, tahminî değer (diğer bir ifadeyle, bu semptomların gelecekteki anti sosyal kişilik bozukluğunu tahmindeki faydası) net değil. Bu üç özellik, Akıl Hastalıkları IV–TR Teşhis ve İstatistik Rehberi'nde (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV-TR) "davranış bozukluğu" ismi altında yer alıyor.

Anti sosyal kişilik bozukluğunun işaretlerini sergileyen bir çocuğa, ya "davranış bozukluğu" veya "ihtilâfî husumet bozukluğu" (oppositional defiant disorder) teşhisi konulabilir. Fakat bu çocukların tamamının yetişkinliklerinde anti sosyal kişilik bozukluğu geliştirecekleri söylenemez.

Tedavide en önemli adım uyuşturucu ve alkol kullanımını önlemek

Anti sosyal kişilik bozukluğu olan kişiler, genelde çevrelerinde ki kişilerin zoru ile psikologa ya da psikiyatriste gelirler. Eğer kişi sorunlarının nedenini başkalarında görmeye devam ederse ve sorumluluk almayı reddederse tedavinin süresi uzayabilir. Kişilik hastalıklarının erken yaşlarda gelişiyor olması ve insanların kendilerini bu hastalık ile tanımlıyor olması tedavinin çözümünü zorlaştırıyor. Tedavinin başarılı olabilmesi için kökleşmiş davranış şekillerine, yaklaşımlara, bakış açılarına, ilişki yapılarına ve kişinin kapasitesine bakılması gerekir.

Bu hastalarda dikkat edilmesi gereken en önemli etken, uyuşturucu ve alkol kullanımıdır. Bazı durumlarda madde bağımlılığı ve kullanımı kişilerin anti sosyal davranışlar geliştirmelerinde temel etken olabilir. Bu durumda kişinin madde bağımlılığını bırakması kişinin iyileşmesinde önemli bir adımdır.
Anti sosyal davranış bozukluğunda kullanılabilecek herhangi bir ilaç bulunmuyor. Fakat bazı semptom ve davranışlar için doktor gözetiminde ilaç kullanımı önerilebilir. Örneğin saldırgan davranışlar için anti depresan kullanımı gibi. Fakat hatırlatmak gerek, anti sosyal kişiler ilaç kullanımına sıcak bakmayabilir ve ilaç almayı reddedebilirler.

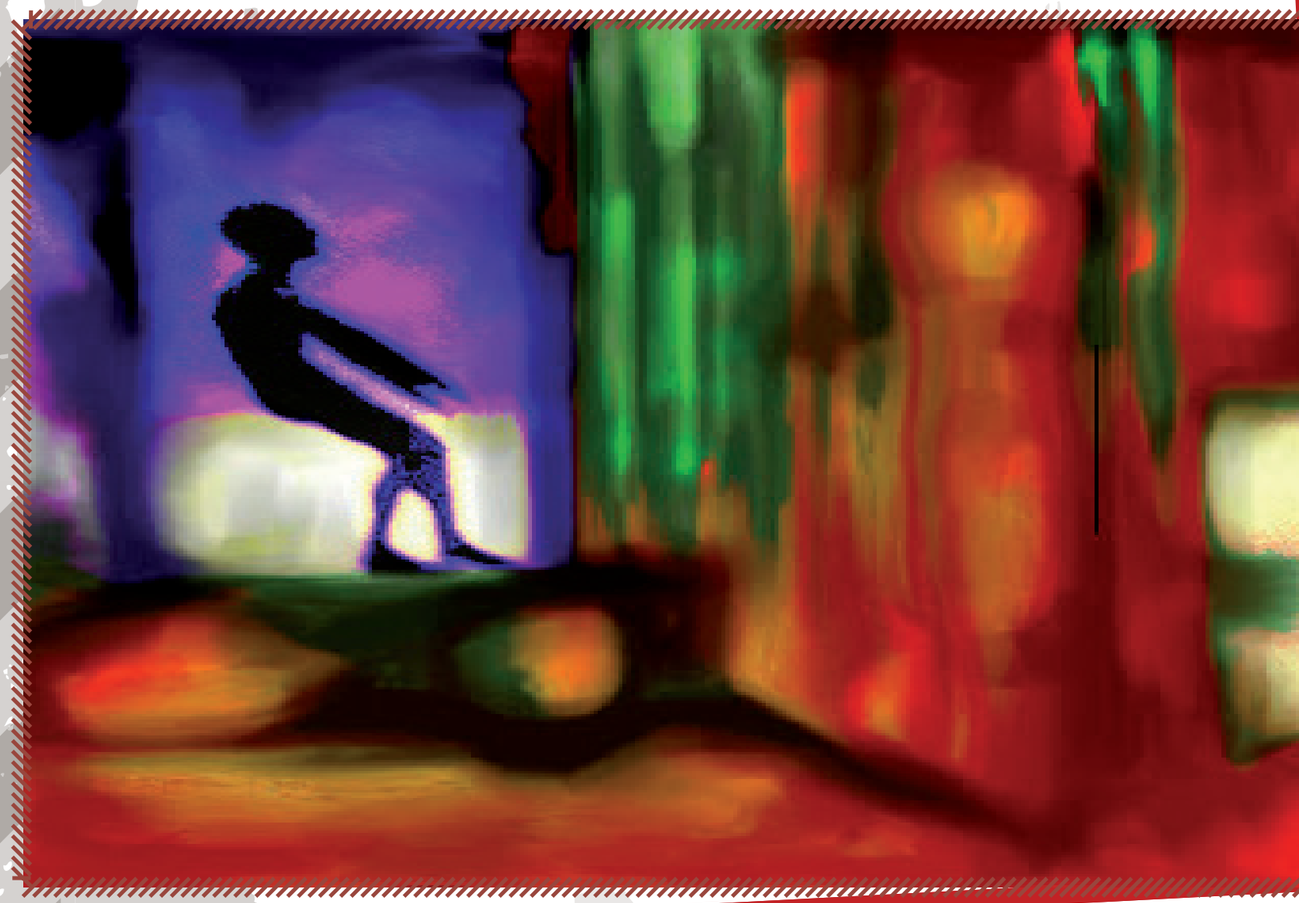

TÜİK Başkanı Aydemir:
Kusursuz bir endeksin varlığından söz etmek doğru olmaz

TÜRKİYE İSTATİSTİK KURUMU

Her endeksin artıları ve eksileri olduğuna işaret eden Aydemir, endekslerin doğruluğunu sorgulamak yerine neler ifade ettiğine bakmak, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan durumu sorgulamak ve sorunların çözümüne çabalamanın daha önemli olduğunu vurguladı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Başkanı Birol Aydemir, e-Devlet Endeksleri açısından bakıldığında bilgi toplumu alanını temel olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımı, altyapı yeterliliği ve BİT üretiminin kapsadığını belirterek, e-devlet uygulamalarının da bilgi toplumu alanının bir parçası olduğunu söyledi.

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nin, devlet yönetiminin vatandaşlarına kamu hizmetlerini sunmak için kullandığı BİT'in gücünü ortaya koyduğuna değinen Aydemir, "Güvenilir bir endeks için; mesleki bağımsızlık, kalite taahhüdü, tarafsızlık, gizlilik, güvenilir metodoloji, uygun istatistiki süreçler, zamanlılık, tutarlılık, karşılaştırılabilirlik, erişilebilirlik ve açıklık kriterleri çok önemli yapıtaşlarıdır" dedi.

Uluslararası endekslerin ülke ya da uluslar arası kuruluşlardan derlenen verilerin çeşitli ağırlıklarla eklenmesi ve sayısal bir değere dönüştürülmesi yoluyla hesaplandığını belirten Aydemir, ulusal istatistiki gösterge ve endekslerin ülkemizin resmi istatistiklerinin üreticisi ve koordinatörü olan TÜİK koordinasyonunda üretildiğini bildirdi.

Endeksleri, "karmaşık olayların tek bir rakama indirgenmesini sağlayan araçlar" olarak tanımlayan Aydemir, bu nedenle endeksin, incelenmek istenen olayı doğru temsil etmesi gerektiğinin altını çizdi. Endekslere güvenilirliğin, "özü itibariyle istatistiki kalite değerleri ile" örtüştürüldüğünü kaydeden Aydemir, "Sonuç olarak kusursuz bir endeksin varlığından söz etmek doğru olmaz. Elbette her endeksin artıları ve eksileri vardır. Endekslerin doğruluğunu sorgulamak yerine neler ifade ettiğine bakmak, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan durumu sorgulamak ve sorunların çözümüne gayret sarf etmek bence daha önemlidir" diye konuştu.

Bilişim endekslerini "BT'nin yaygınlığı, erişilebilirliği, kullanımı ve etkinliğini ölçmek, zaman içerisinde meydana gelen gelişmeleri ortaya koymak ve ülkeleri mukayese etmek amacıyla oluşturulan gösterge setleri" şeklinde değerlendiren Aydemir, BİT'te meydana gelen gelişmelerin uluslararası rekabetin niteliğini de değiştirmeye başladığı, ulusal ekonomileri dönüşüme zorladığını vurguladı.

BM e-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nde önemli yollar kat etmesine karşın henüz tam arzu edilen seviyeye ulaşmadığını vurgulayan Aydemir, Türkiye'nin 2012 yılı E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'ne göre, 193 ülke arasında 80. sırada yer aldığını söyledi. ITU'nun yayımladığı Bilişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi verilerine göre ise Türkiye, 155 ülke arasında 69. sırada yer alıyor.

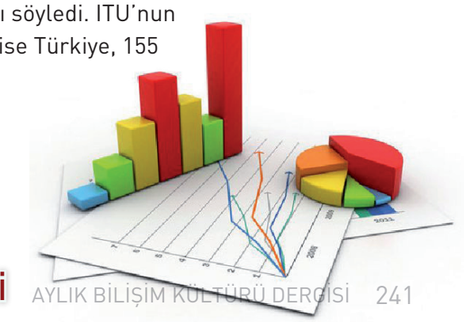

- Gelişmişlik Göstergeleri ve E-Devlet Endeksleri ne anlama geliyor? Bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanı, bilgi toplumu ve e-devlet konusunda uluslararası ve ulusal ne gibi endeksler yayınlanıyor?

- Öncelikle söze isterseniz endeksin tanımıyla başlayalım. Endeks; belirli bir olaya ait değerlerin zaman veya mekân itibariyle gösterdiği oransal değişimin ölçüsüdür. Ülkelerin uluslararası karşılaştırılabilirliğinin sağlanması amacıyla ortak tanım, sınıflama ve metodolojiler kullanılarak İnsani Gelişme Endeksi, Küresel Rekabet Endeksi gibi pek çok endeks hesaplanıyor.
Esas itibariyle ülkelerin gelişmişlik düzeylerini birbiriyle kıyaslayan çeşitli göstergeler bulunmakla birlikte bunlar arasında en önemlilerinden biri İnsani Gelişme Endeksi'dir. İlk İnsani Kalkınma Raporu, yaşam beklentisi, eğitime erişim ve gelir göstergelerini birleştirerek bileşik insani gelişme endeksi üreterek yeni bir kalkınma ölçüm yolu geliştirmiş. Bu endeks kalkınmanın gelirin ötesinde daha basit ama daha güçlü olan bir gelişme olduğu düşüncesini ortaya çıkarmış. İnsani Gelişme Endeksi'ndeki ilerleme hem sosyal hem ekonomik kalkınma için referans olan tek bir istatistiğin yaratılmasıdır. Sağlık, eğitim ve yaşam standardı gibi üç ana tema ve bunlara bağlı doğumda yaşam beklentisi, ortalama okullaşma yılı, kişi başına gayri safi gelir, beklenen okullaşma yılı gibi dört göstergeden oluşan İnsani Gelişme Endeksi'nin çok yönlülüğünü artırabilmesi ülkelerin kendi öncelik ve problemlerini yansıtacak ya da kalkınma düzeylerine hassas olan bileşenlerini ortaya koyacak göstergelerin seçilmesinden geçiyor.

E-Devlet Endeksleri açısından bakacak olursak bilgi toplumu alanı temel olarak bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımı, altyapı yeterliliği, BİT üretimini kapsıyor. e-Devlet uygulamaları da bilgi toplumu alanının bir parçasıdır. Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yayımlanan E-Devlet Gelişmişlik Endeksi ise çok temel olarak ulusal yönetimlerin kamu hizmetlerini sunmak için kullandığı BİT'in gücü ve kapasitesini ölçen kompozit bir gösterge.

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi, Online Hizmetler Endeksi, Telekomünikasyon Endeksi ve Beşeri Sermaye Endeksi olmak üzere üç endeksin hesaplanması ile ortaya çıkıyor.

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi, matematiksel olarak sözünü ettiğim en önemli üç alandaki derecelerin normalleştirilmiş ağırlıklı ortalamasından oluşmaktadır. Endeksi oluşturan üç bileşenin normalleştirilmesinden önce her bir bileşene "Z-Değeri" standardizasyon prosedürü uygulanıyor. Her bileşenin değeri 0 ile 1 arasında bir değere indirilmek suretiyle standardize ediliyor, genel E-Devlet Gelişmişlik Endeksi üç parçanın aritmetik ortalaması alınarak oluşturuluyor.

Bu üç alt endeksten ilki Online Hizmetler Endeksidir. Online Hizmetler Endeksi, değerlerini elde etmek için araştırmacılar her ülkenin ulusal web sitesini, ulusal merkezi portalı, e-hizmet ve e-katılım portallarını, ayrıca eğitim, istihdam, sosyal hizmetler, sağlık, maliye ve çevreyle ilgili bakanlıkların web sitelerini değerlendiriyorlar. İkincisi endeks olan telekomünikasyon altyapı endeksi ise 100 kişi başına düşen tahmini İnternet kullanıcısı sayısı, sabit telefon hattı sayısı, mobil abonelik sayısı, sabit İnternet aboneliği sayısı, sabit genişbant İnternet erişim imkânı sayısı şeklindeki 5 göstergenin aritmetik ortalamasından oluşuyor. Yetişkin okur-yazar oranı ve ilk, orta ve yüksekokul brüt okullaşma (okula kayıt olma) oranı üzerinden ise E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nin son bileşeni olan Beşeri Sermaye Endeksi elde ediliyor.

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi, e-devlet hizmetlerini

"arz" tarafından ölçen bir endekstir. Bunun yanında söz konusu hizmetleri "kullanım" tarafından ölçen göstergeler de üretiliyor. Örneğin TÜİK tarafından AB İstatistik Ofisi metodolojisine uygun olarak gerçekleştirilen Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırmaları ile hem girişimlerin hem de hanehalklarının e-devlet kullanımları ölçülüyor ve sonuçlar ulusal ve uluslar arası düzeyde yayımlanıyor. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, hanelerde ve bireylerde sahip olunan BİT ile bunların kullanımları hakkında bilgi derlemek amacıyla 2004'ten itibaren yıllık olarak uygulanmakta olup, söz konusu teknolojilerin kullanımı hakkında bilgi veren temel veri kaynağı.

Bu araştırma ile hanelerde bulunan BİT, bireylerin bilgisayar kullanımı, sıklığı, hanelerde İnternet erişimi sahipliği, bağlantı tipleri, bağlı araçlar, bireylerin İnternet kullanım sıklığı, kullanım amaçları, e-ticaret, e-devlet uygulamaları ve bilişim güvenliği gibi alanlarda veri derleniyor. Hizmetler Endeksi, Telekomünikasyon Endeksi ve Beşeri Sermaye Endeksi olmak üzere üç endeksin hesaplanması ile ortaya çıkıyor.

Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması ise girişimlerin bilgisayar, İnternet ve diğer bilişim teknolojileri kullanımları, teknolojik yeterlilik ve entegrasyonları hakkında bilgi derlemek amacıyla 2005 yılından itibaren yine Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması gibi yıllık olarak uygulanmakta olup, girişimlerde söz konusu teknolojilerin kullanımı hakkında bilgi veren temel veri kaynağıdır. Bilişim teknolojileri ve bunların girişimlerde kullanımı, kullanımın önündeki engeller, İnternet kullanımı, genişbant bağlantı, Web siteler, e-Ticaret, e-İş, e-Devlet uygulamaları ve bu alandaki gelişmeler, girişimlerin bilişim teknolojilerine entegrasyonları ve bunun etkileri, bilişim güvenliği konuları araştırma kapsamında veri derlenen alanlardır.

Bu konuda Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (International Telecommunications Union-ITU) tarafından yayımlanan Bilişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi de örnek olarak verilebilir. Erişim, kullanım ve yetenek olmak üzere yine üç alt endeksten oluşuyor. Birlik, endeks hesaplamalarını yaparken altlık olarak Kurumumuzca gerçekleştirilen Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın bilgisayar kullanılan hane oranı, İnternet erişimi olan hane oranı ve İnternet kullanan birey oranı verilerini kullanıyor.

-Belirli bir zaman diliminde birtakım verileri elde etmek amacıyla oluşturulan bu göstergeler, hangi amaçlarla oluşturuluyor? Nasıl hazırlanıyor, hangi hesaplama metodu/ metodolojiler kullanılıyor?

-Bir ülkede milli gelir artışının yüksek oluşu o ülkenin gelişmiş bir ülke olarak adlandırılabilmesi için yeterli değildir. Ekonomik açıdan kalkınmış birçok ülkede sosyal sorunların çözülemediğinin görülmesi üzerine ekonomik ve sosyal büyüme arasında daha iyi bir göstergenin ortaya konulması ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle ülkelerarası sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeylerinin karşılaştırılabildiği İnsani Gelişmişlik Endeksi (HDI) geliştirilmiş ve ilk kez 1990 yılında yayımlanmış. İfade ettiğim üzere üç ana temadan meydana gelen endekste refah standardı kişi başına düşen milli gelirin Satınalma Gücü Paritesi (SGP) ile hesaplanması ile elde ediliyor. Eğitim standardı ise Ortalama Eğitim Görülen Yıl Sayısı (Mean years of schooling index) ve Beklenen Eğitim Süresi dikkate alınarak hesaplanıyor. Son bileşen olan sağlık standardı ise endekste uzun ömür sağlık standardını belirlemekte ve yaşam süresi beklentisi ile ölçülüyor.

E-Devlet Gelişmişlik Endeksi ise daha önce

sözünü ettiğim gibi aslında ülkelerin bu alandaki rekabetçi gücünü saptamayı amaçlıyor. Diğer bir ifadeyle devlet yönetiminin vatandaşlarına kamu hizmetlerini sunmak için kullandığı BİT'in gücünü ortaya koyuyor.

Ulusal istatistiki göstergeler ve endeksler, TÜİK tarafından veya Resmi İstatistik Programı kapsamında diğer kurumlar tarafından TÜİK koordinasyonunda üretiliyor. Üretim sürecindeki en önemli husus, üretilen verinin uluslar arası karşılaştırılabilirliğinin sağlanmasıdır. Bunun için ortak tanım, sınıflama ve ortak metodoloji kullanımı ve kalite kriterlerine (uygunluk, doğruluk ve güvenilirlilik, zamanlılık ve dakiklik, tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik, erişilebilirlik ve açıklık) uygunluk gerektiriyor. Bu açıdan TÜİK ülkemizin resmi istatistiklerinin üreticisi ve koordinatörü olarak, ulusal ve uluslararası kullanıcıların ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alarak, kaliteli, güncel, güvenilir, tarafsız ve uluslararası standartlara uygun istatistikleri üretmek ve kullanıma sunmak misyonu ile hareket ediyor.

Uluslararası endeksler ise ülkelerden ya da diğer uluslar arası kuruluşlardan derlenen verilerin çeşitli ağırlıklarla eklenmesi ve sayısal bir değere dönüştürülmesi yoluyla hesaplanıyor.

Örneğin E-Devlet Gelişmişlik Endeksi üç alt endeksin ağırlıklı ortalamasıdır. Alt endekslerin içerisinde ise farklı bileşenler yer alıyor. Örneğin telekomünikasyon altyapı endeksi hesaplanırken, endekse dâhil olan beş bileşenin (100 kişi başına düşen tahmini İnternet kullanıcısı sayısı, sabit telefon hattı sayısı, mobil abonelik sayısı, sabit İnternet aboneliği sayısı, sabit genişbant İnternet erişim imkânı sayısı) aritmetik ortalaması alınmakta ve değer normalleştirilmektedir. Bunun için hesaplanan değerden tüm ülkeler içerisindeki en küçük değer çıkarılarak ve en büyük değere bölünerek endeks değeri hesaplanıyor.

- Açıklanan gelişmişlik göstergeleri ve e-devlet endeksleri doğruluğu ve güvenilirliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

-Endeksler, karmaşık olayların tek bir rakama indirgenmesini sağlayan araçlardır. Bu açıdan doğruluk ölçütüne karar verebilmek için kapsam, temsil yeteneği, hesaplama yöntemi ve sıklığı, avantajları, dezavantajları ve endeks üzerine yansımayan özelliklerin neler olduğu iyi bilinmelidir. Zaman içinde bir süreklilik ve dolayısıyla karşılaştırılabilme imkânı sağlamaları endekslerin en önemli özelliklerinden biridir. Böylece endekse konu olan değişken veya değişkenlerin yönü, değişimi veya gidişi belirlenebilir. Söz konusu kritik yapısından dolayı endeksin, incelenmek istenen olayı doğru temsil etmesi gerekiyor.

Endekslere güvenilirlik özü itibariyle istatistiki kalite değerleri ile örtüştürülebilir. Bu bağlamda birtakım kurumsal, süreç ve çıktı bazlı kalite ilkelerine uyum önem kazanıyor. Güvenilir bir endeks için mesleki bağımsızlık, kalite taahhüdü, tarafsızlık, gizlilik, güvenilir metodoloji, uygun istatistiki süreçler, zamanlılık, tutarlılık,

karşılaştırılabilirlik, erişilebilirlik ve açıklık kriterleri gibi temel ilkeler çok önemli yapıtaşları. Endeks çalışmaları eğer bir ülkenin öncelikli temel sorunlarını, sosyo-ekonomik hassasiyetlerini gözler önüne seren bir yapıyla ve istatistiksel kalite ilkelerine bağlı kalınarak gerçekleştiriliyorsa gerek karar alıcılar gerekse araştırmacılar açısından oldukça dikkate değer bir kimliğe sahiptirler.

Sonuç olarak kusursuz bir endeksin varlığından söz etmek doğru olmaz. Elbette her endeksin artıları ve eksileri vardır. Ancak burada önemli olan husus esas itibariyle endekse nasıl bakıldığı, onun nasıl okunduğuyla ilişkilidir. Endekslerin doğruluğunu sorgulamak yerine neler ifade ettiğine bakmak, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ortaya çıkan durumu sorgulamak ve sorunların çözümüne gayret sarf etmek bence daha önemlidir.

- E-Devlet endeks değerleri ile ekonomik ve sosyal göstergeler arasında nasıl bir ilişki vardır, sektörel endekslerin sağladığı avantajlar nelerdir ve bir ülkenin gelişmişliğini ne yönde ve nasıl etkilerler?

-Söz konusu endeks daha önce belirttiğim gibi üç farklı endeksin aritmetik ortalamasından oluşmaktadır ve bu üç endeksin yalnızca bir tanesi, Online Hizmetler Endeksi tekniktir. Diğer iki endeksten Telekomünikasyon Altyapı Endeksi, ülkelerin iletişim altyapılarının yaygınlığı ve kalitesini ölçerken, Beşeri Sermaye Endeksi ise tamamen sosyal bir göstergedir. Bu açıdan, E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nde üst sıralarda yer almak için yalnızca devletin e-devlet uygulamalarını geliştirmesi ve Online Hizmetler Endeksinde yükselmesi yetmemekte, iletişim altyapısı ile eğitim göstergelerinin de iyileştirilmesi gerekmektedir. Kısaca ifade etmek gerekirse devletler kendilerini söz konusu alanlarda geliştirdikçe ilgili endekslerdeki konumları da gelişecektir.

Benzer biçimde Bilişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi'nde de BİT'e yönelik altyapının hazır edilmesi yeterli olmamakta, bu teknolojilerin kullanımı ve kullanım kapasitesinin eğitim yoluyla artırılması da endekste üst sıralarda yer alma koşulu olarak görülmektedir. Bilişim endeksleri, bilişim teknolojilerinin yaygınlığı, erişilebilirliği, kullanımı ve etkinliğini ölçmek, zaman içerisinde meydana gelen gelişmeleri ortaya koymak ve ülkeleri mukayese etmek amacıyla oluşturulan gösterge setleridir.
BİT'te meydana gelen gelişmeler uluslararası rekabetin niteliğini de değiştirmeye başlamış ve ulusal ekonomileri dönüşüme zorlamıştır. Örneğin Avrupa Birliği'nin Lizbon Stratejisi, bilgi tabanlı ekonomiye dönerek dinamik ve rekabet gücü yüksek bir ekonomi haline gelme stratejisinin en kapsamlı örneklerinden biridir.

Diğer yandan, ortaya konulan stratejilerin ve planların başarıya ulaşması, bu süreçlerin doğru ölçütlerle izlenmesi ve uygulamaların yakından takibi ile mümkün olabilir. Stratejinin uygulanmasını ve hedeflere ne ölçüde yaklaşıldığını izlemek amacıyla geliştirilen ölçümleme kriterleri, uygulayıcılar ve karar alıcıların dönüşüm sürecindeki ilerlemeleri değerlendirebilmeleri için temel araçlardan birisidir. Bu açıdan göstergelerin hesaplanarak, varsa gecikme ve hedeften sapmaların ve nedenlerinin anlaşılarak gerekli önlemlerin alınabilmesi stratejinin başarıya ulaşmasında kritik öneme sahiptir.

- Endekslerin hesaplanma ilkeleri ne olmalı?

Endeksin ilk etapta amacı, başka bir ifadeyle tam olarak temsil etmesi hedeflenen değişkenler iyi tanımlanmalıdır. Endekslerden zaman içinde süreklilik imkânı sağlaması beklendiğinden, hesaplamada kullanılacak verilerin sürekliliği ve karşılaştırılabilirliğine özen gösterilmelidir. Serideki değişimleri doğru göstermesi bakımından kullanılacak olan hesaplanma yöntemi, endeksin başarısını etkiler. Unutulmaması gereken diğer bir

husus ise endeksi oluşturan değerlere verilmesi gereken ağırlıkların seçiminin ve zaman içinde değiştirilmesinin veya sabitliğinin de önemli olduğudur.

-Bilgi toplumu ve e-devlet konusunda yayınlanan hangi endeks, sektörel ve genel olarak hangi performansları ölçüyor?

-E-Devlet Gelişmişlik Endeksi, temel olarak İnternet ve telekomünikasyon altyapısıyla eğitim sektörünün okullaşma ve eğitim seviyesi açısından konumunu gözler önüne sermektedir. ITU tarafından yayımlanan Bilişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi ise özetle, bir ülkedeki mobil telefon abonelik sayısını ve penetrasyon oranını, İnternet erişimi olan hane sayısını, İnternet'i kullanan nüfus yüzdesini, sabit telefon abonesi sayısını ve penetrasyon oranını, aktif mobil geniş band kullanıcı sayısını ve aktif sabit geniş bant kullanıcı sayısını değerlendirmeye aldığından yine E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'ndeki sektörlere benzer bir altyapıyı ölçüyor.

- Gelişmişlik Göstergeleri ve E-Devlet Endeksleri'nde Türkiye, nerede? Son yıllarda düzenli olarak açıklanan E-Devlet Hazırlık Endeksi ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Endekslerinde Türkiye hangi sırada yer aldı?

-BM İnsani Gelişme Endeksi 2012 verilerine göre Türkiye, endekse dahil olan 186 ülke arasında 90. sıradadır.
Ülkemiz, BM e-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nde önemli yollar katetmesine karşın henüz tam arzu edilen seviyeye ulaşmamıştır. 2012 yılı E-Devlet Gelişmişlik Endeksi verilerine göre, endeksin tatbik edildiği 193 ülke arasında 80. sırada yer almaktadır. ITU tarafından yayımlanan Bilişim Teknolojileri Gelişmişlik Endeksi verilerine göre ise Türkiye, 155 ülke arasında 69. sırada yer alıyor.

2023 için büyük Ar-Ge projeleri gerekiyor

Atilla Yardımcı
atilla.yardimci@tobb.org.tr

Ar-Ge harcamalarının arttırılması ve çıktılarının üretime yansıması için mevcut ilerleme hızında sıçrama yapılması amacıyla uluslararası şirketlerin, Ar-Ge araştırmalarını ülkemize yönlendirmelerinin yanında, büyük çaptaki Ar-Ge projeleri desteklenmeli ve gerekirse kamu tarafından kurgulanmalıdır.

Uluslararası yönetim danışmanlığı şirketi Booz & Company tarafından 2012 yılının sonunda yayımlanan, Global İnovasyon Araştırması'na göre, 2011 yılında dünya genelinde Ar-Ge harcamaları yüzde 9,6 artarak 603 milyar dolara ulaşmış. Bu oran, Ar-Ge harcamalarında bugüne kadar ulaşılan en yüksek seviye olması açısından dikkat çekici. Dikkati çeken bir diğer nokta da, dünyada en çok Ar-Ge harcamasının bilgisayar/elektronik, sağlık ve otomotiv sektörlerinde yapılmış olmasıdır. Araştırma sonuç raporunda, 2011 yılında en çok Ar-Ge harcaması yapan ilk 20 şirket de listeleniyor. Listede en çok harcama yapan şirket olan Toyota'nın, Ar-Ge'ye harcadığı yıllık 9,9 milyar dolar kaynak üzerinde ayrıca düşünmek gerekiyor. TÜİK tarafından 2012 yılının Kasım ayında açıklanan "Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması 2011" sonuçlarına göre, 2011 yılında Türkiye'de Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcaması bir önceki yıla göre yüzde 20,4 artarak 6,6 milyar dolar (yaklaşık 11,2 milyar TL) olarak hesaplanmış. Buna göre, Türkiye'de ki Ar-Ge harcamalarının dünya geneline oranı yaklaşık yüzde 1 düzeyinde olduğu görülüyor. Bunun yanında Ar-Ge harcamalarının yüzde 45,8'i özel kesim, yüzde 29,2'si kamu kesimi, yüzde 20,8'i yükseköğretim kesimi, yüzde 3,4'ü yurtiçi diğer kaynaklar ve yüzde 0,7'si yurtdışı kaynaklar tarafından finanse edilmiş. Başka bir deyişle, Türkiye'deki Ar-Ge harcamalarının yarısına yakın bir kısmı, özel sektör tarafından karşılanıyor. Bu sonuçlara bakıldığında, dünya genelinde bir şirketin, yıllık yaptığı Ar-Ge harcamasının ancak üçte ikisine denk gelen bir miktarın Türkiye'de özel sektöre tarafından yapılıyor olması, bazı politika değişikliklerine ihtiyaç olduğu biçiminde yorumlanabilir. Her ne kadar Ar-Ge harcamalarının yıllık artış oranı yüksek olsa da, harcamaların ancak yüzde 0,7'sinin yurtdışı kaynaklardan finanse edilmiş olması dünyadaki pastadan yeterince pay alamadığımızın bir diğer göstergesi olarak yorumlanabilir.

Büyük Ar-Ge projeleri özendirilmeli

Son yıllarda Türkiye'de Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesi için ayrılan kaynakların miktarı ve çeşitliği giderek artıyor. Örneğin 2002 yılında (2010 yılı sabit fiyatları ile) 12 milyon liralık bütçeye sahip olan TÜBİTAK'a, 2013 yılında yaklaşık olarak 1 milyar 745 milyon lira kaynak ayrılmış durumda. Ayrılan bu kaynakların dağıtımında ve yönetiminde, strateji belgelerinde ki öncelikli alanların dikkate alınıyor olması, 2023 hedeflerine ulaşmak için önemli. Ancak Ar-Ge kültürünün yaygınlaştırılması anlamında, adet olarak mümkün olduğunca çok projenin desteklenmesi yaklaşımının, belirlenen hedeflere ulaşmada yetersiz kalacağı görülüyor. Bunun yerine, büyük çaptaki Ar-Ge projelerinin desteklenmesi ve gerekirse kamu tarafından kurgulanması, yarışmacı bir ortam yaratılarak özel sektörün bu projelerde aktif yer alması, belki de sahiplenmesi gerekiyor. Özellikle savunma sanayinde olduğu gibi ulusal ihtiyaçların yanında, dünyadaki gelişmeleri de dikkate alarak geliştirilen projelerde yer alan yerli firmaların, kısa sürede üretim ve ihracat kapasitelerini arttırdıkları görülüyor. Bu açıdan bakıldığında bilişim, ilaç ve enerji konularında kurgulanacak büyük Ar-Ge projelerin, sektörel gelişme yanında istihdam, ihracat ve teknolojik rekabet edebilme konularında olumlu gelişmeleri sağlayacağı göz önüne alınmalı. Aslında, Ar-Ge harcamalarının arttırılması ve çıktılarının üretime yansıması için mevcut ilerleme hızında sıçrama yapılması gerektiği ortada. Bu nedenle özel sektörün gündeminde büyük ölçekli Ar-Ge projelerinin yer almasının sağlanması için kamu ve üniversiteler tarafından gerekli yönlendirme faaliyetleri yapılmasında yarar var. Bu amaçla, dünyada ortaya çıkan yeni teknolojilerin öğrenilmesi, bunların ülkemize transfer edilerek ilerletilmesi ve iyileştirilmesi için stratejiler oluşturulabilir. Bunun yanında, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) tarafından belirlenen öncelikli alanlardaki öncü teknolojilerin belirlenmesi ve bunların gerekirse kamu tarafından transfer edilmesi, sonrasında da özel sektöre yarışma kuralları çerçevesinde devredilmesi bir diğer yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

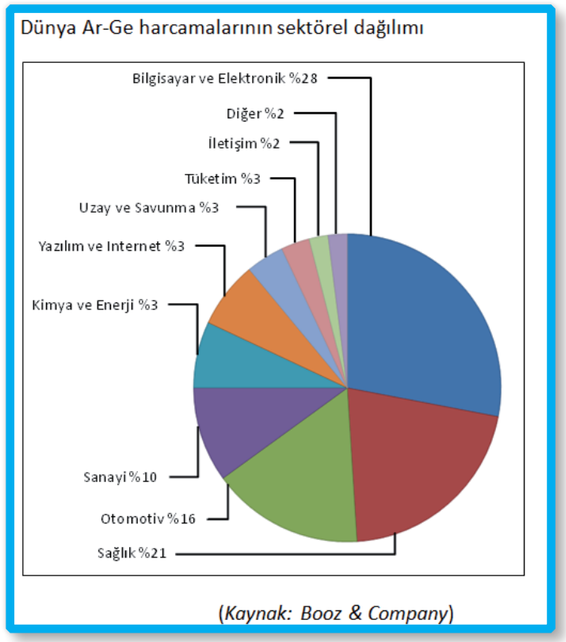

Yabancı Ar-Ge yatırımları desteklenmeli

Büyük Ar-Ge projelerinin kurgulanması, Türk özel sektörünün bu konudaki faaliyetlerinin arttırılması amacıyla, öncelikle uluslararası şirketlerin mevcut Ar-Ge araştırmalarının bir kısmının ülkemize yönlendirmeleri sağlanmalı. Bunun yanında, projelerin hedeflenen çıktılarının üretim süreçlerinde kullanılması ya da ürüne dönüşmesi için destek mekanizmaları önemli oluyor. Bu amaçla TÜBİTAK tarafından "1509-Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı" devreye alındı. Bu destek programı kapsamında TÜBİTAK tarafından, 2008-2012 yılları arasında 162 projeye toplam 38,06 milyon TL hibe desteği verildi. Ancak dünya genelinde yapılan büyük bilimsel faaliyetlerin konuları ve maliyetlerine baktığımızda, bu desteğin çok az olduğunu görüyoruz. Bu nedenle, dünya genelinde en çok Ar-Ge harcaması yapan şirketler üzerinde, Türkiye Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı yoğunlaşmalı, bunun sonucunda devlet desteklerinin sadece üretim amaçlı olmaması, Ar-Ge konularını da kapsaması gerekiyor. Son yıllarda ülkemize yatırım yapma kararı alan global şirket sayısındaki artış umut verici olmasına karşın, Ar-Ge faaliyetlerinin ülkemize kaydırılması konusunda henüz istenen düzeyde olmadığımız açık.

Uluslararası çapta yapılan Ar-Ge faaliyetlerinde görev alacak araştırmacılarımızın, belli süre sonra yeni fikirler üretmeleri ve bunları hayata geçirecek ulusal şirketlerde çalışabileceklerini dikkate almak gerekiyor.

Uzun süreli ve çok sayıda bilim insanı ile araştırmacıların yer aldığı projelerin hedeflenen çıktıları yanında, bu boyuttaki projelerin kurgulanması, toplumun her kesimi tarafından desteklenmesi ve başarılı biçimde sonlandırılması sonucunda, teknolojik ve ekonomik gelişmelerin hızlanacağı ortadadır. Bu anlamda özellikle yerli ve yabancı paydaşların birlikte çalışma alışkanlığı kazanması, proje çıktılarının patentleşerek üretim süreçlerine yansıması sonucunda Türkiye'de teknoloji üreten, kullanan, yaygınlaştıran ve geliştiren Ar-Ge yaşam döngüsünün kurgulanması mümkün olacaktır. Büyük projelerin risklerinin de bulunduğu ancak başarılı biçimde yönetildiğinde elde edilen çıktıların etkisi ve sağladığı enerji sayesinde firmaların Ar-Ge yatırımlarının da artacağını unutmamak gerekiyor.

2011 yılında en çok Ar-Ge harcaması yapan ilk 20 şirket

Sıra 2011	Sıra 2010	Şirket	Ar-Ge Harcaması (milyar dolar)	2010 Yılına göre Yüzde Değişim	Sektör
1	6	Toyota	9,9	16,5	Otomotiv
2	3	Novartis	9,6	5,5	Sağlık
3	1	Roche Holding	9,4	-2,1	Sağlık
4	2	Pfizer	9,1	-3,2	Sağlık
5	4	Microsoft	9,0	3,4	Yazılım ve İnternet
6	7	Samsung	9,0	13,9	Bilgisayar ve Elektronik
7	5	Merck	8,5	-1,2	Sağlık
8	11	Intel	8,4	27,3	Bilgisayar ve Elektronik
9	9	General Motors	8,1	15,7	Otomotiv
10	8	Nokia	7,8	0	Bilgisayar ve Elektronik
11	14	Volkswagen	7,7	26,2	Otomotiv
12	10	Johnson & Johnson	7,5	10,3	Sağlık
13	16	Sanofi	6,7	15,5	Sağlık
14	12	Panasonic	6,6	6,5	Bilgisayar ve Elektronik
15	17	Honda	6,6	15,8	Otomotiv
16	13	GlaxoSmithKline	6,3	3,3	Sağlık
17	15	IBM	6,3	5,0	Bilgisayar ve Elektronik
18	19	Cisco Systems	5,8	9,4	Bilgisayar ve Elektronik
19	26	Daimler	5,8	26,1	Otomotiv
20	18	AstraZeneca	5,5	3,8	Sağlık

(*Kaynak: Booz & Company*)

Kaynaklar
1. Ar-Ge Harcamalarında Tarihi Rekor, Dünya Gazetesi, 12.11.2012. (http://www.dunya.com/ar-ge-harcamalarinda-tarihi-rekor-171038h.htm)
2. Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri Araştırması, TÜİK, Sayı:10931,09.11.2012.
3. The Global Innovation 1000, Booz & Company, forthcoming in issue 69, 2012, (http://www.booz.com/media/uploads/BoozCo_The-2012-Global-Innovation-1000-Study.pdf)
4. Küresel Rekabet İçin Ar-Ge ve İnovasyon, MÜSİAD Araştırma Raporları, 2012.

Türkiye'ye AİHM'den, erişim engelleme cezası

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, hosting servisi Web Google Sites'a erişimi engelleyen Türkiye'yi "ifade özgürlüğünü ihlal ettiği" gerekçesiyle tazminata mahkûm etti. Alternatif Bilişim Derneği, karar nedeniyle, İnternet kullanıcılarını devlet sansürüne karşı çıkmaya çağırdı.

Alternatif Bilişim Derneği'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) taşıdığı "sites.google.com" davasında karar, 18 Aralık 2012'de açıklandı. Site, 5651 nolu "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun"a dayanılarak erişime engellenmişti. "Google Sites" bloğu üzerinde açılan "Kemalizmin Karın Ağrısı" başlıklı makale nedeniyle Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) söz konusu bloğa erişimin yasaklanması için tüm Google Site''a erişimin yasaklanması gerektiğini belirtmişti. Denizli mahkemeleri de, 24 Haziran 2009'da TİB'nin talebi ve İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesiyle ilgili kanunun 8'inci maddesini temel alarak Google Sites'a erişimin tamamen engellenmesini kararlaştırmıştı. Böylelikle sadece bir kişiyi hedef alan karar yüzünden binlerce kişi İnternet'e erişimden mahrum bırakılmıştı.

Makaleyi gerekçe göstererek, tüm "Google Sites" bloglarının kapanmasıyla akademik bloğuna da ulaşılamayan bilgisayar mühendisliğinde okuyan araştırmacı-öğrenci Ahmet Yıldırım, bu yasağı Alternatif Bilişim Derneği aracılığıyla, AİHM'e taşımıştı. Yasaktan dolayı Google Sites'da bulunan ve akademik çalışmalarını yayınladığı sitesine erişemediği şikâyetinde bulunan Yıldırım, AİHM önünde yaptığı savunmada yöneticisi olduğu internet sitesine getirilen yasağın "dolaylı sansür" olduğunu dile getirmişti. Davaya Strasbourg Mahkemesi önünde müdahil olan "The Open Society Justice Initiative" adlı sivil toplum kuruluşu da, Türkiye'de daha önce "YouTube", "GeoCities", "Dailymotion" gibi İnternet siteleri ile Google'ın çok sayıda hizmetine erişime aylar hatta yıllar boyu yasak getirildiğini anımsatıp Türk yasal mevzuatının İnternet'e erişimde keyfi yasaklamalara karşı yeterli güvenceye sahip olmadığına vurguda bulunmuştu.

Davacı ve müdahil tarafların görüşlerine tamamen hak veren AİHM, bu erişim engelleme kararının ifade özgürlüğüne açıkça aykırı olduğuna karar verdi. Oybirliğiyle alınan kararıyla AİHM, Ankara tarafından alınan tedbirin "keyfi etkilere" yol açtığı ve "suiistimallerin önüne geçmek için hukuksal erişim koşullarının yeterli olmadığına" hükmetti. Kararda, İnternet ortamında yapılan yayınların düzenlenmesiyle ilgili kanunun erişimin engellenmesi kararını içeren 8'inci maddesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ifade özgürlüğüyle ilgili 10'uncu maddesiyle uyuşmadığı belirtildi. AİHM'in gerekçeli kararında büyük ölçüde Türkiye'nin 2010 yılında imzaladığı ancak henüz onaylamadığı Avrupa Siber Suçlar Sözleşmesi ile konuyla ilgili Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi kararları temel alındı. Oy birliği alınan karar gereği Türk hükümeti davacıya 7 bin 500 Euro manevi tazminat, bin Euro da mahkeme masrafı ödeyecek. Alternatif Bilişim Derneği, AİHM'in kararı nedeniyle bir basın duyurusu yayınladı.

Duyuruda, "Bu karar sadece Türkiye değil Avrupa açısından da büyük önem taşıyor, çünkü hem erişim engellemeler hem de web 2.0 platformları hakkında verilen ilk karar olduğu için, tüm Avrupa Konseyi üyesi ülkeler açısından büyük bir emsal karar değeri taşıyor" denildi.

Kararın 5651 nolu yasa ve sansür uygulamalarını yeniden gündeme getirdiğine işaret eden basın duyurusunda, İnternet kullanıcıları, sivil toplum kuruluşları, konuyla yakından ilgilenen uzman ve hukukçuların eleştirdiği 5651'in hâlâ yerinde durduğu, hükümet ve BTK bu eleştirileri dikkate almadığı belirtildi. Derneğin duyurusu şu şekilde tamamlandı:

"Türkiyeli İnternet kullanıcıları, 5651 nolu kanunu istemiyor ve hak etmiyor. Bu yasa derhal iptal edilmelidir. İfade özgürlüğünü önceleyen/garantileyen, erişim engellemesi gibi gerçek bir yaptırımı olmayan, İnternet'in dağıtık yapısına ve ruhuna uymayan metotları kesinlikle içermeyen, İnternet'i tüm yurttaşlar için temel bir hak olarak gören bir düzenlemeye acilen ihtiyacımız vardır. Tüm İnternet kullanıcılarını devlet sansürüne karşı çıkmaya, İnternetlerine sahip çıkmaya çağırıyoruz."

Türkiye, dünyada İnternet sitelerine yönelik yasakların en fazla uygulandığı ülkeler arasında yer alıyor. AİHM'deki mahkûmiyetlerde birinci sırada yer alan Türkiye, İHD 2011 raporuna göre bir yıl içinde en az 6 bin 320 İnternet sitesini yasakladı veya engelledi.

Bilişim Hizmet Ödülleri'ni Bakan Ergün, verdi

TBD Bilişim Hizmet Ödülleri'nde dereceye girenler, ödüllerini 29'uncu Ulusal Bilişim Kurultayı'nda Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Ergün'ün elinden aldı.

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Nihat Ergün, JW Marriott Oteli'nde Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) 21 Kasım 2012'de düzenlediği 29'uncu Ulusal Bilişim Kurultayı'nda verilen "TBD 2012 Bilişim Hizmet Ödülleri" törenine katıldı. TBD Bilişim Hizmet Ödülleri'nde dereceye girenlere, ödülleri Bakan Ergün tarafından verildi.

Törende bir konuşma yapan Bakan Ergün, Türkiye'nin bilişim alanında son yıllarda çok büyük bir atılım içerisinde olduğunu belirterek, ilerleyen 10 yıllık süreçte şimdikinden daha fazlasını yapmak zorunda olunduğunu söyledi.

Bilişim sektörünün içinde olmadığı bir alan kalmadığını anlatan Ergün, "Bilişim sektörü, çok muhteşem yeniliklere hizmet eden bir sektördür. Buna karşın bizim milli gelirimizin içindeki payı, özellikle yazılımın yüzde 1'ler seviyesinde olduğunu görüyoruz" dedi.

Bakan Ergün, teknoloji alanında sıçrama yapan firmaların özellikle yazılım alanında şirketler kurduğuna dikkat çekti. Bilişim sektöründe bazı firmaların geride kalmasına karşın, bazı firmaların ise yeni atılımlarla bir adım öne geçtiğini dile getiren Ergün, "Bilgi ve iletişim teknolojileri alanı, yarın kimi kimi geçeceği belli olmayan bir alandır. Her an birisi, çok önde olan bir başkasını geçme imkânına sahiptir. Çünkü insan beyninin kıvrımlarında neler olduğunu, onun neler yapabileceğini kimse tam olarak idrak edemez. İnsanın bu alanı, sonsuz sayılabilecek bir imkâna sahiptir. Çünkü insana bu sonsuzluktan önemli bir fırsat sunulmuştur. Bizim genç ve dinamik nüfusumuz bu fırsatı iyi değerlendirebilirse bu alanda çok büyük mesafeler alacaktır" diye konuştu.

TBD Başkanı Turhan Menteş ise, verilen ödülleri anlatarak, önceki ödül törenlerinden farklı olarak bu yıl Ankara'da 30 gencin "Atılım İçin Bilişim" ana temasıyla ile 21-23 Kasım tarihleri arasında gece-gündüz demeden proje ürettiklerini kaydetti.

Konuşmalarının ardından Bakan Ergün'e, TBD Başkanı Menteş, plaket takdim etti. Daha sonra "TBD 2012 Bilişim Hizmet Ödülleri"nde dereceye girenler, ödüllerini Bakan Ergün'ün elinden aldı.

"Bilişim politikaları belirlenirken, bilgisayar mühendisleri sürecin dışında bırakıldı"

"Jüri Özel Ödülü" alan Bilgisayar Mühendisleri Odası (BMO) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Serdar Çiftçi, yaptığı konuşmada, TBD'nin, Türkiye'de bilişim kültürünün oluşması, gelişmesi anlamında değerli çalışmalar yaptığı ve bu çalışmalarının devam edeceğine olan inançlarının tam olduğunu belirtti. Çiftçi, Türkiye'nin bilişim alanında; kendi kendine yeter, dışa bağımlılıktan kurtulmuş, güvenilir, şeffaf, dünyada söz sahibi, trendi belirleyen bir ülke olmasını arzuladıklarını vurguladı.
2 Haziran 2012 TMMOB Genel Kurulu kararı ile tüzel kimliğine kavuşan BMO'nun; Bilişim Hukuku ve Bilirkişilik, E-Devlet, Bilgi Güvenliği, İnternet ve Sosyal Medya, Yazılım, Özgür Yazılım, AR-GE ve Yeni Teknolojiler, Standartlar, Mühendislik Eğitimi, Meslekiçi Eğitim, Sistem ve Donanım, Ağlar ve Veri İletişimi, Bilişim Çalışanları, Bilişim Etiği, Bilişim ve Toplum gibi komisyonlarıyla kendisine saydığı görevleri yerine getireceğini anlattı.
İlk olarak 1981'de mezunlar veren bilgisayar mühendislerinin bugün 40 bine ulaştığını, bugün neredeyse her ilde Bilgisayar Mühendisliği Bölümü açıldığını ve her yıl 6 bine yakın mezun verdiğini bildiren Çiftçi, mesleğin sorunlarına ilişkin bilgiler aktardı. Çiftçi, "Ülkemizin bilişim politikaları belirlenirken, Bilgisayar Mühendisleri sürecin dışında bırakılmıştır. Bitmeyen, teknoloji süresi geçip vazgeçilen, sağlıklı çalışmayan kamu projelerinin kontrolünden, bilgi-güvenliği noktasına kadar birçok alanda söz hakkı bulunan Bilgisayar Mühendisleri Odası üzerindeki sorumluluğu bilerek çalışmalarına başlamıştı" diye konuştu.

Jüri Özel Ödülleri, BMO, Güven İslamoğlu ve "Kariye Müzesi"ne

"Kamu Uygulama Ödülü" kategorisinde birincilik ödülünü Milli Kütüphane, "Görme Engellilere Sunulan Konuşan Kitap Hizmeti" projesiyle aldı. Aynı kategoride ikincilik ödülünü Adalet Bakanlığı "Kurum Portal" uygulamasıyla alırken, üçüncülük ödülü ise "Çevirimiçi İşlemler" uygulamasıyla Türk Patent Enstitüsü'ne verildi. "Sektörel Yayınevi Ödülü" kategorisinde Pusula Yayıncılık birinci olurken, Arkadaş Yayınevi ikinci, Nobel Yayınevi ise üçüncülük ödülüne layık görüldü.
"Eğitim Sitesi Ödülü" kategorisinde birincilik ödülü "Açık Sınıf", ikincilik "Bilim Şenliği", üçüncülük "TÜBA Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü", dördüncülük ise "TÜBİTAK BİLGEM" sitelerine verildi. "Yenilikçi Uygulama Ödülü"nde birincilik "UYAP Editör" uygulamasıyla Adalet Bakanlığı'na verildi. İkincilik, "Sisopmi-Sisopacs Sisoft Sağlık Bilgi Sistemleri"ne, üçüncülük de "Web Checkup" sitelerine verildi. "Mobil Uygulama Ödülü"nde birincilik "İşcep Paracod"e, ikincilik "Benim Belediyem Mobil Uygulama"ya, üçüncülük "HepsiBurada Mobil Uygulama"ya layık görüldü.

"Jüri Özel Ödülleri" ise Bilgisayar Mühendisleri Odası (BMO), Güven İslamoğlu ve "Kariye Müzesi"ne verildi.

BİLİŞİM 12 Etkinliği

19. TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması sonuçlandı

Merhum halk ozanı Neşet Ertaş'a ithaf edilen 19. TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması'nın birincisi Kalaycıoğlu'na ödülünü Kılıçdaroğlu ve Ecevit birlikte verdi.

Ağustos başlarında duyurularına başlanan ve amatör-profesyonel tüm bestecilere açık elektronik müzik tarihinde kısa, ama ülkemizde bu alanda uzun ve güçlü bir geçmişi olan TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması'nın final gecesi ve ödül töreni, 22 Kasım 2012'de Ankara JW Marriott Otel'de yapıldı. 19. TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması halk ozanı Neşat Ertaş'a atfedildi. Yarışmacılar, elektronik müzik aletleriyle birlikte Ertaş'ın müziklerini farklı müzik tarzlarıyla yeniden yorumladı. Bu temayla başvuran besteler arasından finale kalan 9 yarışmacı, jüri ve davetliler önünde performanslarını sergiledi. Bilgisayarla beste yarışmasında finale kalan eserleri, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, Rahşan Ecevit, CHP Genel Başkan Yardımcısı Sencer Ayata, Sezgin Tarıkulu ve çok sayıda CHP milletvekili de dinledi.

29.Ulusal Bilişim Kurultayı Bilişim 2012 kapsamında düzenlenen ve amatör-profesyonel tüm bestecilere açık olan yarışmasının final gecesi ve ödül törenine CHP Genel Başkan Yardımcısı Emrehan Halıcı'nın açılış konuşmasıyla başlandı.

Birbirinden güzel ve özgün 9 eserin canlı performansla sergilendiği TBD-Halıcı 19. Bilgisayarla Beste Yarışması Finali'nde birinci klavye-bağlama-egitar enstürümanlarıyla Neşet Ertaş'ın "Samyeli" parçasını yorumlayan Evren Kalaycıoğlu oldu. Kalaycıoğlu ödülünü, Rahşan Ecevit ve Kemal Kılıçdaroğlu'dan aldı. Yarışmanın ikincisi, "Selam" parçasını yorumlayan Gökay Özcanlar olurken, üçüncü "Dede" isimli parçayı yorumlayan Zülfükar Semiz oldu.

Etkinlikte, CHP Muğla Milletvekili Tolga Çandar, Neşet Ertaş'tan "Zahidem" ve "Yazımı Kışa Çevirdin Leylam" türkülerini seslendirdi. Derece alan yarışmacılara bilgisayar, akıllı telefon, müzik yazılımları ve teknolojik aletler ödül olarak verildi.

1995'ten bu yana aralıksız olarak her yıl gerçekleştirilen TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışmasının artık gelenekselleşmiş olan jürisi Attila Özdemiroğlu (jüri başkanı), Garo Mafyan, İzzet Öz, Borga Parlar, Hakan Özer, Şeref Oğuz, Mehmet Okonşar, Faruk Eczacıbaşı, Artun Ertürk ve Emrehan Halıcı gibi müzik, kültür ve teknoloji alanlarına yayılan geniş ilgi alanlarına sahip uzman isimlerden oluşuyor.

Bilişim teknolojilerinin sağladığı olanaklarla müziğin bir araya gelişini, bir yarışma heyecanıyla güçlendiren ve ülkemizde elektronik müzik yaratıcılarının ortaya çıkmasına olanak sağlayan TBD-Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması, bilgi çağının tanımlarına uyan; teknolojiyi kullanan ve üreten; yaratıcılığı ve sanatı eyleme dönüştürebilen insanlara, ticari kaygılardan uzak, kaliteli ve özgür bir üretim olanağı sunmayı amaçlıyor.

14. Bilimkurgu Öykü Yarışması Ödülleri verildi

TBD'nin düzenlediği 14. Bilimkurgu Öykü Yarışması'nda SOSYAL (ve ilahi) (ko)MEDYA" birinci oldu.

Günümüzde iletişimin en önemli araçlarından biri sosyal medya. Bu ortamda edebiyat yapıtları da zaman, kişi ve yer sınırlaması olmadan kolayca paylaşılabiliyor ve üretilebiliyor. Öyküler de sosyal medyada paylaşılması en kolay edebiyat ürünlerinden biri.

TBD Bilişim Derneği'nin (TBD) düzenlediği bu yıl on dördüncüsü düzenlediği, Bilimkurgu Öykü Yarışması, bu yıl "10 tvit'lik bilimkurgu öyküleri" slogan ile yola çıktı. Sosyal medyanın etkili araçlarından biri olan Twitter'da bilindiği gibi bir defada en fazla 140 karakterlik bir metin, tvit (tweet, İng. cıvıldama) paylaşılabiliyor. En fazla karakter kullanılarak yazılmış 10 tvit'te toplam 1.400 karakter bulunuyor. TBD, klavyesine güvenen yazarları en fazla 1.400 karakterden oluşan kısa ya da çok kısa bilimkurgu öyküleriyle yarışmaya katılmaya davet etti

2012 TBD Bilimkurgu Öykü Yarışması:
"10 Tvit'lik Bilimkurgu Öyküleri"

14. Bilimkurgu Öykü Yarışması'nda birinciliği Murat Başekim'in "SOSYAL (ve ilahi) (ko)MEDYA" adlı öyküsü kazandı.

Yarışmaya iki yüz elli yedi öykü katıldı ve ön jüri tarafından altmış sekiz öykü belirlendi. Nazlı Eray, Özcan Karabulut, Sibel K. Türker, Sadık Yemni, Meltem Vural, Nezih Kulleyin, Ali Özenci ve Koray Özer'den oluşan jüri, gelecek zamanda İnternet ve sosyal medya teknolojilerinin insanları "sözün bittiği" yeni bir çağa taşıyacağını eğlenceli, yaratıcı ve eleştirel bir dille anlatan Murat Başekim'in "SOSYAL (ve ilahi) (ko)MEDYA" adlı öyküsünü birinci seçti.
Şartname gereği bin dört yüz karakteri geçmeyen çok kısa öykülerin değerlendirildiği yarışmada jüri, ikinciliğe Tevfik Uyar'ın "Son Mektup" ve Bülent Özgün'ün "SSSZ" adlı öykülerini aynı anda değer buldu.
Yarışmada üçüncülük derecesini de Özgür Hünel'in "Olmak ya da Olmamak" ve Emrah Koçak'ın "Çember" adlı öyküleri paylaştı.

TBD Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı Belgin Tezcan Aksu:

Türk dünyası, bilişim alanında ortak terimler kullanmalı

TBD Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu, Türk Dünyası'nın kültürel, ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilebilmesi için ortak iletişim dilinin oluşturulması gerekliliğine inandığını açıkladı.

Fatma Ağaç

Çağımızın en önemli alanlarından biri olan bilişim alanında Türk dünyasında ortak terimlerin kullanılabilmesi için bugüne kadar yapılan çalışmaların belirlenmesi, bundan sonra yapılacak işlerin düzenlenmesi amacıyla çeşitli bilimsel araştırmalar yapıldı.
Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı Belgin Tezcan Aksu, Türk dünyasında kültürel, ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilebilmesi için ortak iletişim dilinin oluşturulması gerekliliğine inandıklarını söyledi. Aksu, bilişimle ilgili terimlerin altı Türk yazı dilinde (Azerbaycan Türkçesi, Kazakistan Türkçesi, Kırgızistan Türkçesi, Özbekistan Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkmenistan Türkçesi) karşılıklarının bilimsel bir ortamda bir araya getirilmesi ve her biri üzerinde tartışılarak önerilerin kamuoyuna duyurulması ihtiyacıyla Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu'nun kurulduğunun altını çizdi.
Bugün bilişim alanında birkaç bin terimin dilimizin söz varlığına kazandırıldığını vurgulayan Aksu, "Türk dili kökenli bu terimlerin bütün Türk dünyasında kullanılması, ortak iletişim dilinin kurulmasına katkıda bulunacağı gibi ekonomik, teknolojik ilişkilerin geliştirilmesini de sağlayacaktır" dedi. Aksu, Türk dünyası ile yapılan ortak toplantılarda, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye'den katılan bilim adamlarının yabancı kökenli 1200 bilişim terimine Azerbaycan Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde karşılıklar önerdiğini belirtti. Aksu, Bilişim Dergisi'nin sorularını şöyle yanıtladı:

-Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu ne zaman ne amaçla kuruldu?

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu, bu adla 2013 yılında kuruldu. Ancak bu grubun temeli, Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesinde kurulan Türk Dünyası Bilgi Teknolojileri Çalışma Grubu görevini tamamladıktan sonra Türkiye Bilişim Derneği (TBD) çatısı altına geçen ve 2009 yılında kurulan "Türk Cumhuriyetleri Bilgi Teknolojileri Çalışma Grubu" içinde atılmıştır. Sözü edilen çalışma grubu, çok genel hatlarıyla bilişim teknolojileri alanındaki son gelişmeleri Türk dünyasına aktararak iş birliği arayışlarını geliştirmek ve ortak bir iletişim dili kurmak üzere çalışmalarını bu yıla kadar sürdürmüştür.
Türk dünyasında bilişim teknolojilerini geliştirme, tanıtma ve yaygınlaştırma ile ortak iletişim dili kurma işlerinin aynı grup içerisinde yürütülemeyecek kadar geniş kapsamlı oldukları anlaşıldığında TBD Yönetim Kurulu'nda iki ayrı grup kurulması kararı alındı ve böylece Çalışma Grubumuz "Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu" adıyla çalışmalarını sürdürmeye devam etti.
Çalışma grubumuz, Türk dünyası içerisinde ortak iletişim dilinin kurulmasını, bu alandaki ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilmesini sağlamak üzere dilimizin söz varlığına kazandırılan bilişim, bilgisayar, yazılım, donanım gibi Türkiye Türkçesine ait bilişim terimleri ile diğer Türk Cumhuriyetlerinde kullanılan Türk dili kökenli bilişim terimlerinin ortak bir zeminde belirlenmesi ve belirlenen terimlerin bütün Türk dünyasında ortak olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla kurulmuştur.

-Böyle bir grubun kurulmasına neden ihtiyaç duyuldu?

-Gelişen bilim ve teknoloji alanlarında Türkçe kökenli terimlerin kullanılması yolunda yapılan çalışmalarda özellikle bilişim alanında son yıllarda önemli başarılar elde edilmiştir. Bugün bu alanda birkaç bin terim, dilimizin söz varlığına kazandırılmıştır. Türk dili kökenli bu terimlerin bütün Türk dünyasında kullanılması, ortak iletişim dilinin kurulmasına katkıda bulunacağı gibi ekonomik, teknolojik ilişkilerin geliştirilmesini de sağlayacaktır.
Alanla ilgili terimlerin altı Türk yazı dilinde (Azerbaycan Türkçesi, Kazakistan Türkçesi, Kırgızistan Türkçesi, Özbekistan Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkmenistan Türkçesi) karşılıklarının bilimsel bir ortamda bir araya getirilmesi ve her biri üzerinde tartışılarak önerilerin kamuoyuna duyurulması ihtiyacıyla bu Çalışma Grubu kurulmuştur.

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu neleri gerçekleştirmeyi ve hangi etkinliklere imza atmayı planlıyor?

-Çalışma Grubumuz kültürel, ekonomik ve teknolojik ilişkilerin geliştirilebilmesi için ortak iletişim dilinin oluşturulması gerekliliğine inanmaktadır. Bu inançla:
Türk Cumhuriyetlerinde (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkiye, Türkmenistan) dil bilimciler ile bilişimcilerin bir araya gelmelerini sağlamak,
Türk Cumhuriyetlerindeki bilişim ile dil bilimi alanındaki terim çalışmalarını takip etmek,
Ortak terimlerin gözler önüne serilebilmesi için 6 dilde terimlerin bir arada bulunduğu kılavuzun/sözlüğün hazırlanması amacıyla çalışma toplantıları yapmak,
Kılavuzun/Sözlüğün hazırlanabilmesi için ilkeleri belirlemek,
Belirlenen ilkeler doğrultusunda 6 dilde bilişim terimlerini bir araya getirmek,
Hazırlanan kılavuzun/sözlüğün sayısal ortamda kullanılabilmesi için özel bir yazılım hazırlamak,

Hazırlanan kılavuzu/sözlüğü önce Genel Ağ (İnternet) ortamında daha sonra kitap olarak yayımlamak,
Gelecekte yapılabilecek çalışmalar konusunda görüş alışverişinde bulunmak,
Ortak bilişim terimlerinin kullanıldığı bilişim ders kitapları hazırlamak veya hazırlatmak görevlerini yerine getirecektir.

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu'nun Türk Dünyası ile yaptığı ortak çalışmalar var mı?

-Çağımızın en önemli alanlarından biri olan bilişim alanında Türk dünyasında ortak terimlerin kullanılabilmesi için bugüne kadar yapılan çalışmaların belirlenmesi, bundan sonra yapılacak işlerin düzenlenmesi amacıyla bilimsel araştırmaların yanı sıra 2004-2011 yılları arasında forumlar düzenlenmiştir. Bu forumlarda; sürdürülebilir kalkınmada bölgesel kaynaklar, bilişim teknolojilerinin ekonomik kalkınmadaki önemi ve iş birliği modelleri, teknoloji geliştirme olanakları, e-eğitimde ortak çalışmalar, ortak dil ve kültür, bilgisayar destekli sözlük, derlem, çeviri ve diğer alt yapı çalışmaları, ortak kültürel mirasın e-ortama aktarılması, bölge ülkelerde İnternet'in yaygınlaştırılması, ortak bilişim terimleri, Ar-Ge, teknoparklar ve KOBİ'lere sunulacak hizmetlerin

aktarılması vb. konular alanın uzmanı kişi ve bilim adamlarınca tartışılmış, bilgi alışverişinde bulunulmuş ve çözümler üretilmiştir.
Ayrıca dil bilimciler ile bilişimcilerin bir araya gelmelerini sağlayarak bilişim ile dil bilimi alanında gelişmelere kısaca göz atmak, çalışmaları irdelemek ve gelecekte yapılabilecek çalışmalar konusunda görüş alışverişinde bulunmak, yeni projeler ortaya koymak amacıyla 2005 ve 2006 yıllarında iki çalıştay düzenlenmiştir.

Son iki yılda çalışmaların biçimi değiştirilmiş ve 2012'de Bakü'de, 2013'te Taşkent, Hiva, Buhara ve Semerkant'ta Türk Cumhuriyetleri Ortak Bilişim Terimleri Kılavuzu/Sözlüğü toplantıları gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye'den katılan bilim adamları yabancı kökenli 1200 bilişim terimine Azerbaycan Türkçesi, Kazak Türkçesi, Kırgız Türkçesi, Özbek Türkçesi, Türkmen Türkçesi ve Türkiye Türkçesinde karşılıklar önermiştir.

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri nelerdir?

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubunun son iki yılda yapmış olduğu toplantılarda 1200 bilişim terimine Azerbaycan Türkçesi, Kazakistan Türkçesi, Kırgızistan Türkçesi, Özbekistan Türkçesi, Türkiye Türkçesi ve Türkmenistan Türkçesi olmak üzere 6 yazı dilinde terimler önerilmiştir.

-Türk Dünyası Ortak Bilişim Terimleri Çalışma Grubu'nun yapısından söz eder misiniz? Grup üyeleri kimler?

-Çalışma Grubunun üyeleri; Türkiye'den Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın, Türk Dil Kurumu Sözlük Uzmanı Belgin Tezcan Aksu, Nezih Kuleyin, çalışma grubundan sorumlu TBD YK temsilcisi Koray Özer, Türkmenistan'dan Şahruz Akatabay, Özbekistan'dan Taşkent Devlet Şarkşinaslık Enstitüsü Türkoloji Bölümü'nden Dr. Shahina İbrahimova, Kırgızistan'dan Devlet Üniversitesi Bilgisayarlı Dil Bilimi Bölüm Başkanı Doç. Dr. Sonunbubu Karabayeva, Kazakistan'dan Ahmet Baytursınulı Dil Bilimi Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Sherubay Kurmanbayuli, Azerbaycan'dan Dr. İsmayıl Sadıqov, Türkmenistan'dan şu anda Dil Tarih, Coğrafya Fakültesi (DTCF) Çağdaş Türk Lehçeleri Bölümü'nde öğretim görevlisi Doç. Dr. Berdi Sarıyev'dir. Bu üyelerim izden Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın, Belgin Tezcan Aksu, Nezih Kuleyin, Koray Özer kurucu üyelerimiz; Nezih Kuleyin başkanımız, Belgin Tezcan Aksu ise Başkan Yardımcımızdır.

-Eklemek istediğiniz konular var mı?

-Çalışma Grubumuz hakkında ayrıntılı bilgileri okuyucularınızla buluşturma düşünceniz için teşekkür ediyor, çalışmalarınızda kolaylıklar diliyorum.

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	open-source software	açık kaynak yazılım	açıq qaynaq program təminatı	jalpyga ḳoljetimdi bagdarlamalyḳ	negizgi achyk kod	ochiq kodli dastur	açyk çeşmeli ýumşak gurallar
	clear-text password	açık sırsöz	açıq parol	ashyk sırsöz	achık sırcöz	ochig parol	açyk syrsöz
	pop up message	açılır ileti	açıq messaj	jyldam şygatyn habarlama	paida boluuchu bildirme	xabar	açylýan sargyt
	namespace	ad boşluğu	ad boşluğu	atau keńistigi	meikindik aty, boshtuk	bo'sh nom	at boşlugy
	named pipe	adlandırılmış geçit	adlandırılmış boru	ataulı arna	atalısh kanal	atalgan kanal	atlandyrylan geçelge
	net, network, web	ağ	açıq şebeke	jeli	tarmak, set, veb-	tarmoq, ishchi tarmoq, web	ulgamtory
	gateway	ağ geçidi	açıq yol	jol silteuiş	shluz	tarmoq shlyuzi, shluz	ulgamtorunyň girelgesi
	gateway	ağ geçidi	şəbəkə keçidi	tor ötkel	tor ötmögü, tor ötköl	bog'lanuv	tor girelge ýoly
	web browser	ağ gözatıcısı, ağ tarayıcısı	axtarıcı	Web-brauzer	veb-brauzer	web kuzatuvchi, kuzatuvchi	ulgamtorunyň gözegçisi
	online	ağ içi	şebeke içi	ağ içi	cyrtky	tizimda ichki	çatyga girme
	smart card	akıllı kart	ağıllı kart	intellektualdy kartishke	akıl kart	smart karta	bilgir kart / akylly kart

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	area, field, domain	alan	sahə	oblys, domen, öris, alan	aiantcha, talaa, domen	maydon	meýdan
	bottom margin	alt boşluk	alt boşluq	tömengi öris	aldynky talaacha	ostki	aşak gyra boşlugy
	transceiver	alverci	ötürücü	ḳabyldauşy-jiberuşi	kabyl algych jana taratkych (Transiver)	o'tkazgich	äbergiç
	master domain	ana etki alanı	ana alanı	negizgi aimagy	negizgi aimagy	boshqaruv maydoni	esasy çygyr
	card, board	ana kart	kart, lövhə	karta	ötkörüü, bort (tosmo)	karta	kart
	home page	anasayfa	başlanğıc səhifə	bas bet	ui barakchası	uy sahifasi	baş sahypa
	semantic web	anlamsal ağ	məna şebekesi	semantikalyḳ örmek	maanilik tarmak, semantikalyk set	semantik tarmaq	üşükli ulgamtory
	live web data	anlık ağ verisi (Nezih Kuleyin)	canlı veb verilənləri	canlı web malımetter	web berilishter jashoosu	jonli web ma'lumotnoma	janly tor berigi
	buffer	arabellek	aralıq yaddaş	bufer	bufer	cho'ntak	araňtaw
	search engine	arama motoru	axtarış mühərriki	izdenis juiesi	izdoo sistemasy	qidiruv tizimi	gözleg motory
	adapter	bağdaştırıcı	bağlaşdırıcı	beimdeuish	adapter	adapter	badaşdyrgyç
	link	bağlantı	qoşma /bağlantı	jalgap ḳosu	shilteme	bog'lovchi	baglanty
	port	bağlantı noktası	port	port	port	port	girelge
	title bars	başlık çubukları	başlıq zolaqları	takyryptyk jol	tereze bashkı taktası	sarlavhalar, sarlavhalar plitkasi	serhat golaňlary
	Document Management System	Belge Yönetim Sistemi	sənəd yönətim sistemi	ḳujattardy baskaru juiesi	dokumentterdi bashkaruu tizimi	xujjat boshqaruv tizimi	dokument dolandyryş ulgamy
	format	biçimleme	biçimləmə	pişim	kalyp	bichim	galyplama
	kiosk	bilgisayar köşkü	bilgisayar köşkü	komputer dungirşegi	komputerdik burch	ko'shk	bilgisanar öýjügi
	informatics	bilişim	informasiya, bilişim	informatika, bilişim	informatika	axborot	bildirgiç
	concatenated field	bitiştirilmiş alan	bitişdirilmiş sahə	kaskadty alan	birikken talaa	biriktirilgan maydon	birikdirilen meýdan
	cloud computing	bulut bilişim	haber alınması, bilişim	bulyńgyr esep	buluttuk eseptoo	havoyi xabar	bulut hasaplamsy
	associative memory	çağrışımlı bellek	assosiativ yaddaş	assotsıatıvtı jad	associativdik es	kirishimlilik xotirasi	arabaglanyşykly ýat / arabaglanyşykly küýlük
	traverse checking	çapraz denetim	çarpaz yoxlama	aikas tekseruler	kaichılash teksheruu	to'siqli tekshiruv	çapraz derňew / keseleýin gözden geçirme
	core (memory)	çekirdek (bellek), ana bellek	özək (yaddaş)	yadro (jad)	iadro(es), eske tutuu tuzulushu	yadro	özen (ýat)
	cookies	çerezler	çərəzlər	kukter	kuki(Cookie)	maxsus fayllar	külçeler
	assembler	çevirici	assembler	sanauysh	toptoochu	to`plovchi, tartiblovchi	dönderiji, terjimeçi
	output, printout	çıktı	çap sənədi	shygu, basylma	chıguu, basıp chıgaruu	bosıb chiqarilgan, chop etilgan	çykarty

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	copy	çoğaltma	kopya	köshıru	köchürmö	nusxa	surat nusga
	multimedia	çoklu ortam	multimedia	multimedia	multimedia	multimediya	köpli ulgam
	character set	damga kümesi	simvollar yığını	tonbalar zhiyntygy	tamgalar tobu (jıındısı)	ko'rinishlar to'plami	tagmalar toplumy, harplar ýygyndysy
	compiler	derleyici	toplayıcı	kompilyator	toptoo	compiler	toplaýyjy
	external variable	dış değişken	xarici dəyişən	syrtky aınımaly	sırtkı özgörmö	tashqı o`zgaruvchan	daşky üýtgeýiji
	index	dizin	dizin, gösterici	index	indeks, işarat	index, popka	görkezgiç
	laptop computer	dizüstü bilgisayar	dizüstü bilgisayar	tizeüstü	tizeüstü bilgisayar	yon kompyuter	göterme bilisanar
	Naturel Language Processing (NLP)	doğal dil işleme	təbii dil prosesi	tabigi tildi öńdeu	kadimki tilde teksti ishtetuu, tabigyi tilde teksti ishtetuu	tillashuvni tabiiy jarayoni	tebigy dil işleme
	touch screen	dokunmalı ekran	ekran	sensorlyk ekran	sensorduk ekran	sezgir oyna	elleme ekran
	hardware	donanım	teçhizat	kurylgylyk ḳamtamasyz etu	aparattyk karajat	qattiq	gaty-gural
	File Transfer Protocol	Dosya Aktarma Protokolü	dosya ötürmə protokolu	faildar tasymaldau hattamasy	faildardy kaira jonotuu protokolu	fayllarni uzatish protokoli	Bukjany yükleme ylalaşygy
	download	dosya indirmek	bilgisayara yükləmə	tusiru	juktop (zhuktop) aluu	yuklab olish	bukjany kabul etmek
	upload	dosya yüklemek	dosya yükləmək	jukteu	juktoo (zhuktoo)	xujjatni yuklamoq	bukjany ibermek
	slash	eğik çizgi	əyik cizgi	kölbeu syzyk (slesh)	kıigash sızık	yotıq chiziq, egri chiziq	egri çyzyk
	add-in	eklenti	əlavə etmə	ḳos	koshulmacha	biriktirish	goşundy
	screen	ekran	ekran	ekran	ekran	ekran	ekran
	e-mail	e-posta	elektron poçt	elektrondy poşta	e-pochta, e-kutucha	elektron guti	e-hat
	postmaster	e-posta yöneticisi	e-poçtmeyster	e-poshta basshısı	e-pochta jonotkuchu	e-pochta masteri	e-poçta dolandyryjysy (hat-petek dolandyryjysy)
	access	erişim	erişim	jetilim	jetuu	ijozat	elgeriş
	access control list	erişim denetim listesi (EDL)	erişimə nəzarət siyahısı	jetilimdi bakylau tızımı	jetuunu kosomoldoochu tizme	kirish nazorati ro'yxati	elgeriş derñew sanawy
	access point	erişim noktası	erişim nöqtəsi	punkt	punkt, chekit	access nuqtası	harp ölçegi
	domain	etki alanı	domen	alan, aymak	aimak	domen, maydon	çygyr, erk meýdany
	mouse	fare	siçan (maus)	tintuir	chychkan	sichqoncha	syçanjyk
	save as	farklı kaydetmek	fərqli saxlamaq	kalaı saktau (saktau turı)	kandai caktoo	farqli saqlash	başgaça ýazgylamak
	current directory	geçerli dizin	cari kataloq	agımdagı katalog	agımdagı katalog	joriy katalog	ähtibarly görkezgiç
	inbox	gelen kutusu	gəlmə qutusu	kiris koraby	kirish kutusy	qabul qutisi	gelen gutusy
	Internet	Genel Ağ	genəl şebeke / İnternet	galamtor	galamtor	internet, xalqaro tarmoq	ara ulgamtory
	outbox	giden kutusu	göndərmə qutusu	chygys kutysy	chygysh kutysu	chiqish qutisi	giden gutusy
	indent	girinti	girinti	sheginis	abzas (bashkı kemtik)	hat boshı	kertikleşdirme
	send	göndermek	göndərmək	jiberu	jönötuu	jo`natmoq	ibermek / ýollamak
	image processing	görüntü işleme	görüntü	keskindi öndeu	surottu ishtetuu	ko'rinish jarayoni	surat-sudur işleme

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	display	görüntülemek	göstərmək	beineleu	köruntmök (Monitor)	ekran, ko`rsatmoq	sergilemek
	collate	harmanlamak	birləşdirmək	tertipteu	tandoo, tartuptöö	tartiblamoq	çugdamlamak / tertiplemek
	clipart	hazır çizim	klipart	dayın suret	süröt önörkanası, daiar cüröt	rasmlar to`plami	taýýar çyzgylar, kesme surat, kesme şekil
	account	hesap	hesab	esep	esep	hisob	hasap
	speeddial	hızlı arama		zhedel teru	tez tilkesi	tezkor qidiruv, tezkor qidirish	tiz arama
	hypertext	hipermetin	hipermətn	gipermatin	giper metn	gipermatn	hetdenaşa tekst
	align	hizalamak	düzləndirmək	tuzetu	tüzdöö (tegizdoo)	saralash, tuzatuv	mizanlamak
	opacity	ışık geçirmezlik	tutqunluq	anyk emestik (anyktalmagandyk)	anık emestik, büdömük, kümön	tiniqlik, shaffoflik	tutuklyk / yşyk geçirmezlik
	grid, raster	ızgara, kareli sayfa	rastr toru, rastr şəbəkəsi	tor, rastrlyk	torcho, raster	panjara	kese-dik / eriş-argaç
	import	içeri aktarım, içeri aktarmak	import, idxal	importtau	import	import	içeri almak
	message	ileti	məlumat (mesaj)	habarlama	bildiruu	xabar	sargyt
	communication network	iletişim ağı	rabitə şəbəkəsi	baılanys jelısı	bailanısh jelesi (torchosu)	aloqa tarmog'i	aragatnaşyk tory
	cursor	imleç	göstergeç	meńzer	korsotmo	ko'rsatkich	belleýiji
	website	İnternet sitesi, ağ yeri	texniki təminat/İnternet səhifəsi	veb sait	veb-barakcha	internet sahifasi	ornalga
	Internet worm	İnternet solucanı	internet soxulcanı	galamtor ķurty	internet kurttary, virustary, internet virustary	internet virusu	internet gurçugy
	cancel	iptal	vazkeç	àrekettı boldyrmau	bash tartuu	bekor (bekor qilish)	ýaýma
	client	istemci	masaüstü xidmət	klient	kardar	mijoz	alarman
	spam	istenmeyen	spam	kereksiz	kereksiz	spam,ahamiyatsiz, keraksiz	dereksiz
	toner	karartıcı	toner	toner	toner	toner	garaltgyç
	layer	katman	kat	kabat, katman	katmar, kat, kabat	qatlam	gatlag
	save	kaydetmek	saxlamaq	saktau	saktoo	saqlamoq, saqlash	ýazgylamak / ýazgy sanawyna almak
	cut	kesmek	kəsmək	kesıp tastau	kesuu	kesmoq, kesish	kesmek
	shortcut	kısayol	qısa yol	töte jol	iarlyk	yorliq	gysga ýol
	command	komut, buyruk	komanda, buyruq	parmen	buiruk	buyruq	buýruk / perman
	bridge	köprü	körpü	köpir	köpüröö	ko`prik	köpri
	malware (malicious software)	kötü amaçlı yazılım, kötücül yazılım	zararlı təminat	keri aseri bar bagdarlamalyķ ķamtamasyz etu	zyian keltiruuchu kod	zararli dastur	erbet-gural
	Enterprise Resource Planning (ERP)	Kurumsal Kaynak Planlama (KKY)	kurum içi planlaşdırma	kasiporyn resurstaryn josparlau	Mekemelik resurstardy plandoo (MRP)	umumiy rajalashtirish boshqaruvi	Guramaçyl çeşme planlamasy

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	laser printer	lazer yazıcı	lazerli printer	lazer printer	laser printer	lazerli printer	lazer ýazdyrgyç
	list	liste	siyahı	tızım	tizme	sahifa, ro`yxat	sanaw
	macro	makro (ulu)	makro	makro-	macro	makro	makro
	desktop	masaüstü, ekran yüzü	masaüstü	jumys usteli	jumush ustolu, stolu	ish stoli	ekran ýüzi
	filters text	metinsüzer		màtinder suzgısı	süzgü tekst	matn filtri	tekst süzgüç, süzülen metin
	micro	mikro (küçük)	mikro	mıkro-	micro	mikro	mikro
	modem	modem	modem	modem	modem	modem	modem
	object packager	nesne paketleyicisi	obyekt paketləyicisi	obektı zhınaktaushy	object paketi	obyekt joylashtiruvchisi, obyekt aniqlashtiruvchisi	närse bogdaklaýyjy / närse gapgaryjy
	object oriented programming	nesne yönelimli programlama	obyektə yönəlikli planlaşma	obiektige bagyttalgan bagdarlamalau	objektke-bagyttalgan programaloo	mo'ljaldagi dastur	obýekt ýönelişli programmalama
	qualifier	niteleyici	dəqiqləşdirici	sıpattama	anıktagıch,sıpattagıch	aniqlovchi,sifatlovchi	aýyklaýyjy
	dot matrix printer, matrix printer	nokta vuruşlu yazıcı	matrisli printer	matrıtsalyk (uyashyktyk) prınter	matricalık printer	nuqta matritsali printer, matrisali printer	nokatlama ýazdyrgyç / dürtükleme çap etdirgiç
	dot matrix printer	nokta vuruşlu yazıcı	matrisli printer	matritsalyk printer	matrisalık printer (matricalık basıp chygargıch tuzulush)	nuqta matritsali printer	dürtgüçli ýazdyrgyç, iňňeli ýazdyrgyç
	notepad	not defteri	qeyd dəftəri	kıtapsha	koiun depter	qayd daftari	bellik depderçesi
	arrow key	ok tuşu	açar ox	domen	bagyt syzygy, ok syzygy	yo'naltiruvchi tugma	ok düwmesi
	repair	onarmak	təmir (etmək)	zhöndeu	jöndöö, kalıbına keltiruu	tuzatmoq, tamirlamoq	oňarmak
	confirmation	onay	təsdiq	rastau	ırastoo, makuldoo	tasdiqlamoq, tasdiqlash	makullama
	optical character recognition (OCR)	optik damga tanıma	simvolların optik tanınması	optikalyk tambanı tanu	optikalık tamganı taanuu	optik tamg'a aniqlovchi, simvollarni optik aniqlovchi	optik karakter tanama / görmeçe tagma saýgaryş
	proportional font	orantılı yazıyüzü	proporsional şrift	oraylas shrıft	chamalash arip, chamalash shrift	chamalash shrifti	görälendirme ýazuw görnüşi / görälendirme ýazuw tipi
	media, medium, platform	ortam	ortam	media	media	media	meýdan
	media player	ortam yürütücüsü, ortam oynatıcısı	media pleyer	mediapleer	media pleer	mediya pleyer	media oýnadyjy
	login	oturum başlatmak	girmə,loqin	juiege kiru	login	nom, login	ýazylyşygy açma
	log off, log out	oturum kapamak	çıxma	şygu, juieden şygu	chyguu, ochuruu	chiqish	ýazylyşygy baglama
	gamification	oyunlaştırma	oyunlaşdırma	oiyndastyrma	oiundashtyruu, geimifikacia, geimozacia	geymizatsiya ?	oýunlaşdyrmak
	block	öbek	blok	bugattau	blok, tiregich, bögöt	blok	topbak / üýşmek / ýygyn
	element, item	öge	element	element, punkt	element, bölük	qism, element	element

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	scaling	ölçekleme	miqyaslama	ölşemdeü	ölchömdöö	o'lcham bermoq	ölçeglendirme
	preprocessor	ön işlemci	prosessor	preprotsessor	aldyn ala ishtetkich	kirish prossesoru	öň işleýiji
	caching	önbelleğe alma	keşləmə	kàshteu	keshtöö	vaqtinchalik saqlash xotirasi	öňýada alma
	junk mail	önemsiz posta	önəmsiz poçt	qajetsiz poşta	maanisiz pochta	keraksiz xatlar	peýdasyz hat
	clipbook viewer	pano defteri görüntüleyicisi	--	karap shygu kapshygy	papka aralık körüchüsü	vaqtincha saqlovchi daftar	tagta (klip) depderi görkezgiji
	sharename	paylaşım adı	paylaşma adı	jeli atauy	bolushturuu aty	umumiy kirish nomi	paýlaşma ady
	programming language	programlama dili	proqram dili	bagdarlamalau tili	programaloo tili	dasturlash tili	programmalama dili
	ink jet printer	püskürtmeli yazıcı	şırnaqlı printer	börikkish printer	bürkküch printer	purkovchi printer	pürkürme ýazdyrgyç
	random	rastgele	rast gələn	kezdeisoq	kokus	tasodifiy	tötänlik
	adware (Advertising Supported Software)	reklam destekli yazılım	reklam təminatı	qoldanylgan bagdarlamalyq önimdi jarnamalau	jarnama programmalyk kamsyzdoo	chorlovchi dastur	reklama arkalanýan ýumşak-gural
	color map	renk haritası	rəng xəritəsi	tustık karta	tüz kartası	ranglar xaritasi	reňk kartasy
	picture element, pixel	resim hücresi, piksel	rəsm elementi, piksel	beineleu elementi, piksel	süröttördün elementi, piksel	rasm qismi, piksel	surat elementi / piksel
	hard disk, fixed disk	sabit disk	sərt disk	katkyl diski	katuu disk	qattiq disk	durnukly tabakça
	read only	saltokunur	yalnız oxumaq üçün	tek oqu	okuu uchun gana	faqat o'qishga	diňe okalar
	virtual, imaginary	sanal	virtual	virtualdy, oidagy	virtualdyk	virtual ?	sanmaça
	cyber world	sanal alem	virtual aləm	kiber alemi	virtuakdyk duino	xayoliy olam	sanmaça dünýä
	digital	sayısal	rəqəmsal	sandyq	sanariptik	raqamli	sanawçyl
	digital video disk (DVD)	sayısal görüntü diski (SGD)	rəqəmsal görüntü diski (DVD)	sandyq beine disk	sanariptik video disk	raqamli video disk	sanawçyl teswir diski
	digital literacy	sayısal okuryazarlık	rəqəmsal yazı savadı	sandyq sauattylyq	sanariptik sabattuuluk	raqamli o'qib yozish	sanawçyl sowat
	select	seçmek	seçmək	tandau	tandoo	tanlov, tanlash, tanlamoq	saýlamak
	byte	sekizikil	bayt	bait	bait	bayt	baýt
	favorites	sık kullanılanlar	en üzde olanlar	tańdamaly	kop koldonulgandar	saylanmalar	halananlar
	limit	sınır	limit	shekteu	chek	chegara	çäk
	hierarchy	sıradüzen	hierarxiya	ierarhya	iearhia	ketma-ketlik	orun tertibi
	delete	silmek	uzaqlaşdırmaq	joyu	öchürüü	o`chirmoq	bozmak
	social media	sosyal medya	sosial media	aleumettik media	socialdyk-media	ijtimoiy media	köpçülikleýin habar serişdesi
	chat	söyleşi	söhbətləşmə	söilesu, çat	suiloshuu	so'zlashuv	gürrüňleşme
	server	sunucu	server	server	server	Server	hödürleýiji
	cipher	şifre, gizleç	şifr	shifr	shifr	shifr	gizgeç
	plug and play	takçalıştır, takişlet	koş və işlət	jalga jane kos	ornot jana ishte	o'rnatma, o'rnat ishlat	dakişlet
	pluggable	takçıkar	çıxarılıb taxılan	kosylatyn	alınma, salınma	o'rnat-chiqar	dakçykar
	nickname	takma ad	ayama	lakap	bashka at	laqab	dakma at / lakam
	diagnose	tanılama	diaqnoz qoyma	aikyndamalau	anıktap taanuu	tashhis, tekshirmoq	aýyklama

Sa	İngilizce	Türkçe	Azerbaycan Türkcesi	Kazak Türkçesi	Kırgız Türkçesi	Özbek Türkçesi	Türkmen Türkçesi
	logo	tanıtaç, ayırmaç	loqo	logotip	logotip	logotip	bellem
	driver	tanıtıcı	drayver	tanitqych	taanıtkich	tanituvchi	tanytgyç
	scanner	tarayıcı	skaner, tarayıcı	skaner	scaner	skaner, iz oluvchi	suduralgyç, sudurçekme
	draft	taslak	ilkin nüsxə	joba, jumys paragy	dolboor jobo	?	taslama
	monospaced font	tek ara damga	birenli şrift	karıp - barlık belgileri birdei endi	birdei aralık arip	bir hil o`lchamli tamg`a (shrif	täk aralyk tagma
	triggered update	tetiklenmiş günleme	başladılmış yeniləmə	zhanartudy shakyru	janırtıp ishtetüü, kairadan ishtetüü	yangilash dastagi	özgerdiş dessegi
	drop-down	tıkaçılır	aşağı salma	tomenge tusiru	achyluuchu	bos ochar ? (yazılışından emin değilim)	basaçar, tıkaçar
	click	tıklamak	basma	şertu	chykyldatuuchu	bosish	tyklamak, tyrkyldatmak
	hyphenate	tirelemek	defisləmək	syzykshamen zhazu, syzyksha zhazylgan	tire koiu	tire qo`ymoq	kese çyzyklamak
	keyboard	tuş takımı	klaviatura	pernetakta	baskıchtar taktası	klaviatura	düwme tagta / düwmelik
	keystroke	tuş vuruşu, düğme vuruşu	klavişin basılması	pernenı basu	baskıchtı basuu	tugma bosish	tuş urgusy
	integrated	tümleşik	tərkibinə daxil olan	integraldangan	integraldashtyrylgan	integrallashtirildan	tutuşlaýyn
	terminal	uçbirim, en sonuncu	en sonuncu	songu	okyrky jol	terminal	soňkutarp
	satellite	uydu	uydu	jer serigi	sputnik	sputnik, suniy yo'ldosh orqali uzatish	emeli hemra
	downlink	uydu bağlantısı	peyk bağlantısı	azaimaly, basendeitin, tömen tusetin, zherserikpen, sputnikpen baylanıs	ıldıidan kiruu (aldıdan kiruu), sputnikten bailanısh	sputnikdan bog`lanish,	aýçardan baglanma
	data	veri	xəbər, informasiya	derekter	berilishter	ma'lumot	berik
	data mining	veri madenciliği	?	derekter jinau	berilishterdi tabuu	ma'lumotni o'rganish	berikden peýdalanma
	data compression	veri sıkıştırma	informasiyanın sıxılması	derekterdi sygu	berilishterdi kysuu	ma'lumotni ixchamlashtirish	berigi gysyşdyrma
	database	veri tabanı	məlumat bazası	derekter bazasy	berilishter bazasy, maalymattar bazasy	ma'lumotlar bazasi	berik ojagy
	impact printer	vuruşlu yazıcı	vuruşlu printer	matrtsalky printer	matrisalık printer	bosma printer	urguly ýazdyrgyç
	error alert	yanlış uyarısı	xəta xəbərdarlığı	katelık turaly habarlama	katanı bildiruu(eskertuu)	xato ogohlantiruvi	ýalňyşlyk duýduryşy / nädogrulyk habary
	artificialintelligence	yapay zekâ	suni zəka	jasandy ziyat	jasalma oichulduk	yasama aql, sun'iy fikr	ýasama huş
	paste	yapıştırmak	yapışdırmaq	koyu, salu	kıstıruu, koiuu	qo'shish, qistirish, joylashtirish, yopishtirish	ýapşyrmak
	utility	yardımcı yazılım	utilit	kömekşı bagdarlama	kömökchü programma	yordamchi dastur, ko`makchi dastur	kömekçi programma
	font	yazı tipi	şrift	karıp	arip	yozuv ko`rinishi	ýazuw görnüşi
	printer	yazıcı	çapçı)	printer, yazdırga	printer	printer, çapçı	ýazdyrgyç
	backup	yedekleme	ehtiyat	rezervti koşirme	rezervdik kochuruu	saqlama	zapas saklama, gortutma
	Inovasyon	yenileşim	yeniləşmə	janachil	janylama	yangilik	täzeçillik
	local network	yerel ağ	yerli şəbəkə	jelilik bailanys (JB)	lokaldyk set, tarmaktyk set	mahalliy tarmoq	ýerli ulgamtory
	local area network (LAN)	yerel alan ağı (YAA)	lokal sahə şəbəkəsi	jeli alańymen bailanys (JAB)	içgi tarmaktyk set	mahalliy tarmoq hududi	ýerli öri ulgamtory
	compact disc (CD)	yoğun disk (YD)	kompakt disk (CD)	kompakt disk (KD)	kompakt disk	optik disk	syk-ýygjam disk/ tabakça
	chip	yonga	çip, yonga	çip	chip	chip	ýontgy
	governance	yönetişim	idarəetmə	baskaru	bashkaruu	boshqaruv	dolandyrma, agalyk etme
	schedule	zaman çizelgesi	zaman cədvəli	keste	ish tartip	jadval	wagt hasabat belligi
	rich text format (RTF)	zengin metin biçimi (ZMB)	zəngin mətn formatı	Rich Text Format (RTF)	keneitilgen tekstik format (kalın)	keng matn formati	baý tekst şekili

söyleyecek sözü bitmemiş kitaplardan,

Ayfer Niğdelioğlu
ayfer.nigdeli@gmail.com

Çocuk olsam yeniden...
Bir tek düştüğüm için acısa içim
Ve kalbim...
Çok koştuğum için çarpsa
sadece
Cemal Süreyya

Koca yaz tatili bitti. Kimi çocuklar tavşan deliklerini keşfe çıktı, kimisi Kaptan Nemo'ya tayfa yazıldı. Bir kısmı da belki bir çölde Küçük Prens'le tura çıktı.

Sadece çocuklukta okunması yazık olan kitaplardan söz etmek istiyorum bugün. Beyazperdeyle imtihan edilmeden, bilgisayar oyununa, çizgi romana dönüştürülmeden önceki zamanlarından.

Bu romanlar Dünyanın 200 haneli bir köye dönmediği yıllarda yazıldı. Gulliver, Jules Verne'in bütün kahramanları, Alice merakla önlerine çıkan yola düştüler. Kimi de kader kurbanı oldu Robinson Crusoe gibi, Dorothy gibi.

Modern bir masala benzeyen Gulliver'in gezileri ile başlayalım: Yazar Jonathan Swift, muhalif gönlünden geçenleri gayet başarılı bir dille kitabına uydurmuş. Kahramanı Gulliver'i, adeta bir Odysseus misali tuhaf toplumlar, acayip yaratıklarla buluşturmuş. Ancak okuru her zaman gülümseten bu ironik anlatım, çağının yöneticilerini, ulemayı ve memur-akademisyenlerini çok kızdırmış. Ne gam!
Romanı bugünün kavram diline çevirirsek:

Küçük Lilliputluların görkemli adasına, şatafatlı krallığına kuşbakışı bakan Gulliver, ada halkının/insanlığın bütün defolarını geniş bir çerçevede görebiliyor. Brobdingnag'da ise devlerin hayatına küçük bir pencereden bakmakta ve bu defa bize detayları fark ettiriyor.

Guliver'in, İngiliz Sarayı'nı ve bürokrasiyi hicvettiği şu satırları okuyalım: *"Büyük memurlardan birinin ölmesi veya gözden düşmesiyle -ki bu, sık sık oluyor- yerine beş ya da altı aday çıkıyor. Bu adaylar İmparator hazretlerini ip üzerinde cambazlık ederek eğlendirmek istediklerini dilekçe ile bildiriyorlar. İpin üzerinde yere düşmeden en fazla sıçrayan o memuriyete geçiyor."* Ne tuhaf değil mi?

Toplumlardaki fikir ayrılıkları traji-komik örneklerle anlatılmış. Söz gelimi, yumurtaların üstten mi yoksa alttan mı kırılacağının kutsal kitaplarda yer alması ve bunun toplumu iki ayrı kesime ayırması gibi.. Bu durum insanoğlunu 21. yüzyılda bile şaşırtmıyor ne yazık ki!

Bu adaları anlatırken Swift'in, insanların birbirlerini "ötekileştirmesi"ne gönderme yaptığını

görüyoruz. Ne fiziksel özelliklerimiz ne düşünce yapımız ne de yaşam biçimimizle bir diğerinden üstün olduğumuzu iddia edebilir miyiz? Farklı olmak ayrıcalıklı olmak değildir, sadece farklı olmaktır.

Yolculuğu devam ettikçe, giderek insanoğluna olan güveni azalan, insanlığından utanan Gulliver'e Freud da hak vermekte: *"İnsanlar yavaş yavaş inanmamayı, güvenmemeyi, sevmemeyi ve kronik şüpheci olmayı öğrenir. Bu gerçekleştiğinde artık ne yazık ki çok geçtir. İnsanların "Tecrübe" dediği şey budur. Kalbiyle bağlantısını kaybetmiş bir insana "Tecrübeli" denir."*

Devler ve cücelerden sonra Japonya'ya doğru yola çıkan kahramanımız yine bir kazaya uğrar. Tek başına Balnipardi adasına çıkar. Bir yüzen ada devletinin sömürgesi olan Balnipardi, Laputalılar tarafından şiddet kullanılarak sindirilmiştir.

Laputa, salatalıktan güneş ışığı üretmeye çalışan bilim adamlarının yaşadığı, pratik zekanın küçümsendiği bir diyardır. Ada halkının fiziksel farklılıkları yoktur ama düşünce tarzları değişiktir; sadece matematik ve müzik üzerine kuramsal çalışma yaparlar. İşte bu bölüm, anlamsız teorik çalışmalarla uğraşan İngiliz İlim Akademisi'ni dürtmüş. Eh, yarası olan gocunur!

Gulliver, daha sonra büyücüleri ile meşhur Glubbudrid adasına geçer. Burada, dünya tarihinde iz bırakmış şahsiyetlerin hayaletleri ile karşılaşır. Onların anlattığı ile kendisine öğretilen tarihin örtüşmediğini görür. Her ulusun tarihini ve kimliğini kendi yorumuyla ifade ettiğini anlar. Üstelik gittiği her adada, ada halkı evrenin en medeni, en gelişmiş topluluğu olarak kendisini gö mektedir.

"Kurduğumuz tüm hayallere rağmen değişmeyen Dünyanın şerefine!" diye araya girer bir film repliği...

Bir sonraki durak, ölümsüz insanların yaşadığı Luggnag adasıdır. Ne var ki uzun yaşamak da mutluluk getirmemiştir insanlara. Aksine, yaşlanıp yorgun düşmüş, amaçları kalmamış adalılar için ölüm neredeyse bir umut olmuştur.

Kıssadan hisse: Ömür uzamaz, yaşlılık uzar...

Gezginimiz talihin önüne çıkardığı yeni kara parçasında önce Yahoo'larla karşılaşır. Bunlar, maymuna benzeyen bir insan türüdür. Adayı ise Houyhnhnm adı verilen atlar yönetmektedir. Houyhnhnm'lar, Gulliver'in bütün gezileri içerisinde karşılaştığı en bilge, hayatı çözmüş canlılardır. Görünüm olarak Yahoo'lara benzeyen Gulliver'in, onlara beslediği hayranlık karşılık bulmaz. Bir türlü güvenemedikleri Gulliver'den adayı terk etmesi ister atlar.

Bu serüvendeki bütün adalarda bir tür efendi-köle ilişkisi var. Çağdaşı Defoe'nun aksine, Swift kahramanını hep kölelerin yanında resmetmiş; halkların yönetimler tarafından her daim köleleştirildiğini, özgür iradenin hiçe sayıldığını vurgulamış inceden. Robinson Crusoe ise, o tarihlerde yeni başlayan batı sömürgeciliğini destekleyen bir bakış

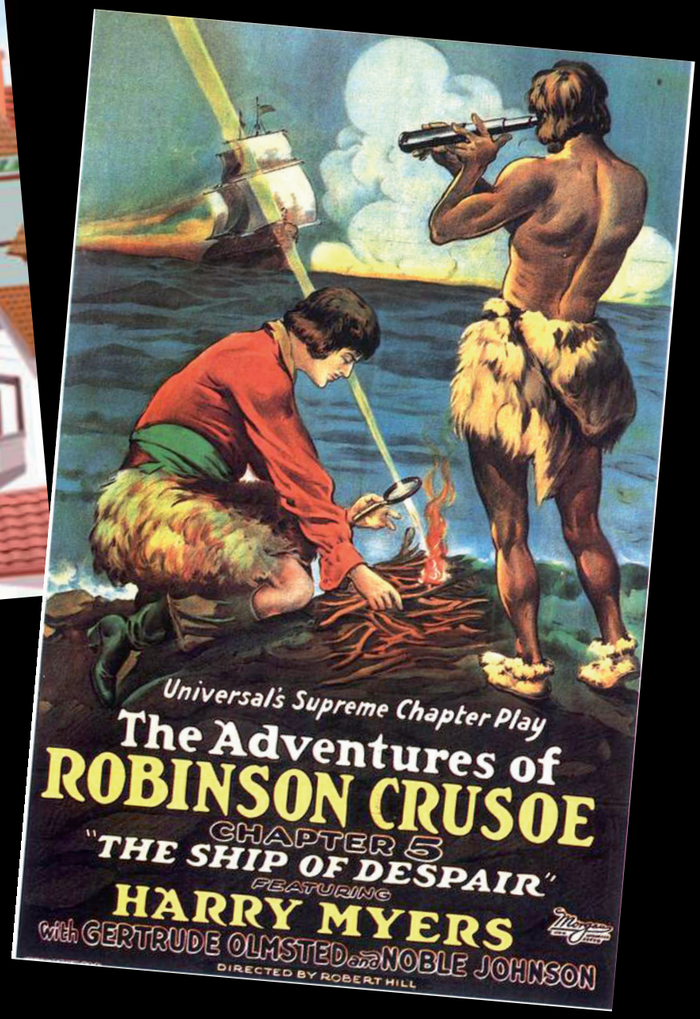

açısına sahiptir. Eğitimli, alet yapan ve kullanan becerikli bir karakter olan Crusoe, Batılıların diğer toplumlara medeniyet getirdiklerini, ekonomik, dini ve ahlaki değerlerinin daha yüksek olduğunu anlatır.

Crusoe, adada yamyamlardan kurtardığı yerliyi bir arkadaş değil de köle olarak tanımlar. Okur da, Cuma olarak adlandırılan yerli de bunu yadırgamaz. Crusoe'nun, kendisinde doğuştan gördüğü üstünlük, siyah adamı kendisinden daha aşağı görmesi

çağının sömürgeci anlayışına uygunluk gösteriyor.

Issız adada Crusoe'nun yanında üç şey vardır: Bir çakı, bir pipo ve birazcık tütün! Robinson Crusoe'nun ıssız bir adada yaşayabilmek için o adanın kaynaklarını ve orada bulduğu tek yerliyi sonuna dek sömürmesi kimi Marxist ekonomistler tarafından pre-kapitalizm olarak yorumlanmakta.

Robinson Crusoe romanının orijinal adını paylaşmadan geçmek istemiyorum: Yazar romanın başlığında bile sınırsız kelime kullanma özgürlüğünün tadını çıkarmış:

York'lu Bir Denizcinin, Kendi Kaleminden, Deniz Kazası ile Düştüğü Amerika Sahillerindeki Oroonoque Nehri Ağzındaki Issız Bir Adada 28 Yılını Geçirirken Yaşadığı Serüvenler ve Korsanlar Tarafından Kurtarılması.

Sıcak bir bardak adaçayı içtikten sonra karaya çıkabiliriz. "Yaşamak değil beni bu telaş öldürecek." dedi şair. Alice de "Geç kaldım, geç kaldım" diye koşan telaşlı tavşanın peşinden tavşan deliğine atladı. Vee küçük kız kendini bir anda Britanyalı matematikçi Lewis Caroll'un kurguladığı Harikalar Diyarında buldu. Yazar bu fantastik dünyada Cheshire Kedisi aracılığıyla Alice'in ve okurun sınırlarını mantık kavramlarıyla zorlar. Nasıl mı?

Alice: "Lütfen söyler misin bana, burada ne yana gidebilirim?"
"Bu gitmek istediğin yere bağlı," dedi Kedi.
"Neresi olursa, önemi yok," dedi Alice.
"O zaman ne yana gitsen olur," dedi Kedi.

Alice, sözünü açıklamak amacıyla, "Yeter ki bir yere varayım," diye ekledi.
"Tabii varırsın," dedi Kedi, "Yürümekten yılmazsan, bir yere varırsın elbet."

"Çay partilerinde zaman çabuk geçer." diyen tavşanın "Sevgiliyle zaman çabuk geçer." diyen Einstein'den ne farkı var? Ya da "Sensiz her günüm üç aydır" diye türkü yakan halk ozanından?

Ne dilediğimize dikkat edelim, gerçekleşebilir! Evinden sıkılan ve başka bir yere gitmek için sızlanan Dorothy'yi biliriz. Fırtınada bir hortuma kapılır ve evinden çook uzağa düşer. Beyin isteyen Korkuluk, kalp arayan Teneke Adam ve cesaretsiz Aslan'la Oz Büyücüsü'ne doğru yola düşer; beğenmediği evine yeniden kavuşabilmek için.

Bu yolda cahil eğitimciler, adaletsiz hukukçular, Tanrı inancını kaybetmiş din adamları ile hep birlikte yürümüyor muyuz aslında? Oz Büyücüsü var mı bilmem ama günümüzde hayatın sırrını bizimle paylaşan bir tek Oz var: Dr. Mehmet Oz

Çoluk çocuk masalları yazısını Küçük Prens'ten bir alıntı ile bitireyim en iyisi! Bundan sonra yine ciddi konulara döneriz.

"Büyükler sayılardan hoşlanır. Onlara yeni bir dostunuzdan söz açtınız mı, hiçbir zaman size önemli şeyler sormazlar. Hiçbir zaman: " Sesi nasıl? Hangi oyunu sever? Kelebek toplar mı?" diye sormazlar. "Kaç yaşındadır? Kaç kardeşi var? Kaç kilodur? Babası kaç para kazanır?" diye sorarlar. Ancak o zaman tanıdıklarını sanırlar onu. Büyüklere: "Pembe kiremitten bir ev gördüm, pencerelerinden sardunyalar, damında güvercinler vardı" derseniz, o evi bir türlü gözlerinin önüne getiremezler. Onlara: "Yüz bin franklık bir ev gördüm" demeniz gerek. O zaman: "Aman ne güzel!" diye bağırırlar."

BİLİŞİM
SAYI
149
ARALIK / 2012

Müziğin Teknolojiyle İmtihanı

Hezar Yokuş

Tarih boyunca yapılan pek çok icat, insanlığın hayatını değiştirirken, ruhumuzun gıdası olan müzik de bu gelişmelerden payına düşeni aldı. Teknolojik gelişmelerin müziğe yansımasını incelerken yolu ikiye ayırıp, kayıt ve depolama yöntemleri ile müzik yayınlama yöntemlerinin tarihsel sürecine bakmak gerekir. Yolun ikiye ayrılması karşımıza birbirinden bağımsız iki yol çıkması demek değildir. Müziğin tarihsel gelişimini bir yol olarak düşünürsek, bu yolun sağ tarafında bir kaldırım olan kayıt ve depolama yöntemlerinin, sol tarafında ise diğer kaldırım olan müzik yayınlama yöntemlerinin olduğunu düşünebiliriz. Bir kaldırımdaki aksaklık veya gelişme diğer kaldırımı da etkiler. Birbirleriyle etkileşim içinde olan, yolu devam ettiren kaldırımlardır bunlar. Bu kaldırımları oluşturan öyle taşlar vardır ki, zamanla yerini yenisine bırakmak zorunda kalabilir.

Eski taşlara özlem duyarak, kimi zaman nostalji yapıp, arkamıza dönüp o kaldırımdan tekrar yürümek istediğimiz zamanlar olsa da, çoğu zaman yeninin bize getirdiği avantajları tercih ederiz. Müziğin teknolojiyle olan bu imtihanı sonucu yola devam edenlerle, sınıfta kalan taşlar vardır müzik kaldırımlarında.

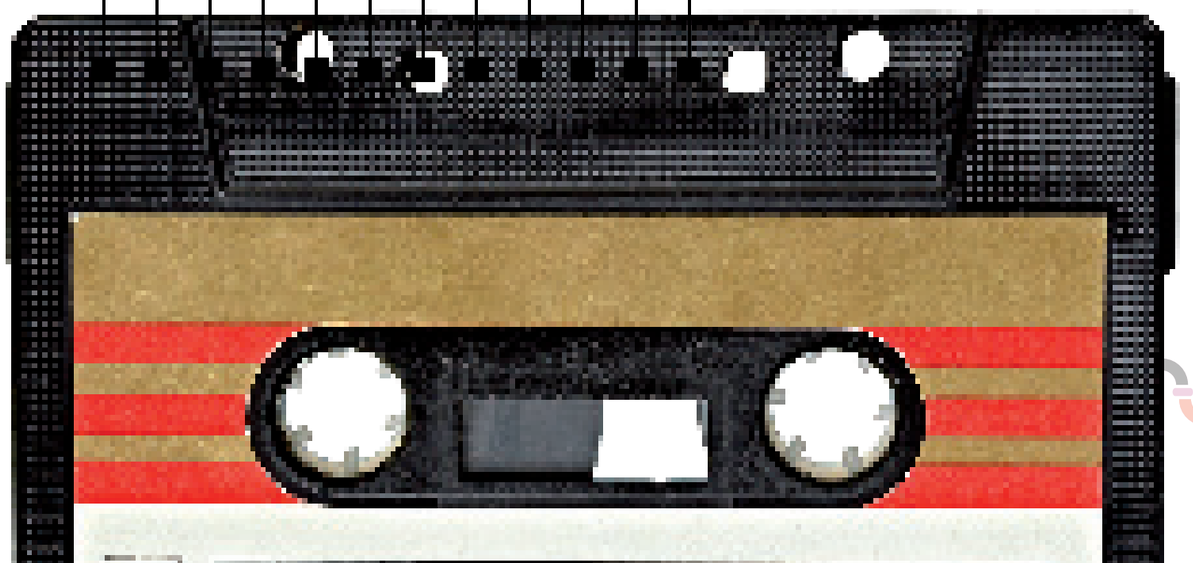

Müzik kayıt ve depolama yöntemlerinin tarihsel gelişimi: Plaktan CD'ye giden yolda hüküm süren krallar...
Tarihteki ilk ses kaydı 1860 yılında, ses dalgalarının gaz lambasının isiyle karartılmış kâğıda işlenmesiyle oluşturulan bir Fransız halk şarkısıydı.

Müzik kayıt sisteminin en önemli kilometre taşı ise, 1877 yılında Thomas Edison'un ses titreşimlerini, silindire sarılmış ince kalay bir levhaya işleyerek kaydedip, sesleri dinlemek için silindiri ters yönde çevirmesiyle beraber "konuşan makine" adını verdiği fonografı icat etmesiydi.

Ses kaydında kullanılan silindir, zamanla değişikliğe uğrayarak plak şeklini almış ve 1887'de gramofonun icadıyla birlikte günümüzde hala koleksiyoncuların ilgisini kaybetmemiş taş plak dönemi başlamış oldu.
Thomas Edison'un fonografı icat etmesinin ardından, 1887'de Alman Emile Berliner tarafından gramofonun patentinin alınıp, üretilmesiyle, plak ve gramofon ticareti de başlamış oldu. Bizim gramofonla tanışmamız ise 1896-1897 yıllarında Abdülhamit döneminde İstanbul'a gelmesiyle başladı. O dönemin yazılı kaynaklarında, ilk gelen gramofonların İstanbul'un belirli yerlerine konulduğu ve belli bir ücret karşılığında plakların dinlendiği belirtilmiştir. İlerleyen yıllarda plak şirketleri kurulmaya başlamış, gramofon ve plak kullanımı yaygınlaşmıştır.

1960'lara gelindiğinde, manyetik ses kayıt cihazlarıyla beraber Fransızca'dan dilimize geçmiş "küçük kutu" anlamına gelen kasetler ortaya çıktı. Böylece 1960'lardan 1990'lara kadar hükmünü sürecek bir kral tahta oturmuş oldu.

Kaset dönemi beraberinde pek çok ritüeli de yanında getirdi. 45'lik, 60'lık, 90'lık kasetler, kasetçalar, walkman, salonumuzun baş köşesinde duran saat kulesi büyüklüğünde müzik setleri, karışık kaset hazırlayıp satan kişiler, radyoda çalan şarkıyı kasede çekmeye çalışan insanlar çıktı ortaya. Bugünlerde, sosyal medyada bir fotoğraf paylaşılmakta; bir kaset ve bir kalem var fotoğrafta. Yeni neslin bu ikili arasındaki ilişkiyi hiçbir zaman anlayamayacağı yazmakta fotoğrafın altında.
Kalemle ileri geri kaset saran bir kuşak olarak, çok da sadık ve vefakâr olamadığımız bir gerçek bu küçük kutulara. Oysaki plak severler, tüm teknolojik ilerlemelere karşı "plak kültürü"nü yaşattılar ve plaktan çıkan sesin tadını hiçbir dijital sistemden alamadıklarını savundular. Haksız da sayılmazlar. Çünkü plaklar, sesin analog olarak kaydedilmesiyle oluşturulur ve en yüksek ses kalitesine sahiptirler. Ses dalgası plak üzerine kulağımızın duyduğu gibi aktarılır.

Dijital sistemler ise sesin kopyasını kaydeder. Bu yüzden hiçbir zaman aslının aynısı olamaz. Dijital sesler için "daha pürüzsüz, daha net" diyebilirsiniz ama asla kulağımızın duyduğu sesle aynı değildir. O halde, neden plak yerine kaseti tercih ettiğimizi sorgularsak, cevabı tamamen "duygusal" sebeplere dayanır. Kaset, plaklara göre hem daha ucuz hem de daha küçüktür. Bu yüzden kaset kullanımı, plağın yerine hızla geçmiş ve uzun bir süre hüküm sürmüştür.

Müzik ruhun gıdasıydı ve teknolojiye ayak uydurmaya çalışan bizler dijital çağın müziğe aç obezleriydik. Madem ilk eşimizi aldatıp, kaset için plaktan boşandık, o zaman kaseti de daha güzeli ve daha iyisi için terk etme ruh haline sahiptik.

İki önemli dönem arasına sıkışan kasetler, plakları tahtından etse de, CD'ler karşısında aynı başarıyı gösteremedi. 1990'lı yılların sonuna kadar hükmünü süren kaset, tahtından inip yerini CD'ye bıraktı.

"Compact Disk"in kısaltması olarak dilimize geçmiş CD, sesi sayısal bir formatta saklayıp, kasete göre daha fazla müzik depolayabilmemiz anlamına geliyordu müzik dünyasında.

Gelecek nesil
bu ikisi arasındaki
ilişkiyi asla anlamayacak.

Plaktan kasete geçişte, analog ses kayıtlarının yerini dijital ses kayıtlarına bırakmasıyla kaliteyi ikinci plana atmıştık zaten. Bu yüzden önemli olan ne kadar az yer kapladığı ya da diğer bir deyişle bir CD içine ne kadar fazla şarkı kaydedebildiğimizdi. Bu ihtiyacımız, sıkıştırılmış dosya formatıyla ses kalitesini bozmadan, müzik dosyasını 20 kat daha küçük dosya boyutuna çekmesini sağlayan MP3 formatının doğmasına neden oldu.

Genişbant internetin yaygınlaşması, paylaşım programları ve müzik indirebilen internet sitelerinin çoğalmasıyla beraber en çok kullanılan müzik formatı MP3 oldu.
Türk Dil Kurumu'nun "Yabancı Sözcüklere Türkçe Karşılıklar" bölümünde CD için önerilen "yoğun tekerlek"lerimiz hızla dönmeye devam etti ve bu tekerlek döne döne DVD(Digital Versatile Disc)'ye Türkçe karşılığıyla "Çok Amaçlı Sayısal Disk"e dönüştü. Ardından standart DVD'lerin üç katına kadar veri depolayabilen, 25-50 GB'lık ses dosyalarını depolamayı sağlayan "Blue Ray Disc" ve "High Definition DVD" kayıt ortamları kullanılmaya başlandı.

Plak, kaset, CD, DVD derken, her dönemin hüküm süren kralları tahtlarından bir bir düştü. Analog kayıt dönemleri tamamen kapandı ve nostaljik oldu.
Plaktan kasete geçiş yaklaşık 100 yıl, kasetten CD'ye geçiş yaklaşık 30 yıl sürerken, 2000'li yıllarda CD'den sonraki değişimler çok daha kısa sürede ve daha hızlı yaşandı. Günümüzde ise bir yıl kullanılan teknoloji neredeyse bir sonraki yıl yerini yenisine bırakmakta.

Müzik yayınlama yöntemlerinin tarihsel gelişimi: Müziğin kraliçesi radyolar...
Müzik kayıt ve depolama yöntemlerinde dönem dönem değişiklikler yaşanmış, bir kral tahtını diğer krala devrederek sahneyi terk etmiştir. Ancak müzik yayınlama yöntemlerinde tahta öyle bir kraliçe oturdu ki, yıllar yıllar boyu onu koltuğundan kimse indiremedi.

Müziğin yayınlanmasında en etkili aktörlerden biri olan müziğin kraliçesi radyolardır.

Türkiye'deki radyo yayıncılığı 1927 yılında başlamıştır. İlk radyo yayını Telsiz Telefon Türk A.Ş. tarafından İstanbul ve Ankara'da yapılmıştır. 1936 yılında beklenen başarı sağlanamadığı için çıkarılan bir kararname ile şirket dönemi radyo yayıncılığı kapatılarak, yayınlar devlet kanalıyla devam etmiştir. Türkiye'deki radyoları tek çatı altına toplayacak bir yayın kurumunun oluşturulmasına karar verilmiş ve 1 Mayıs 1964'te Türkiye Radyo Televizyon Kurumu kurulmuştur.

1990'lara kadar sadece TRT'nin tekelinde olan radyo yayıncılığı, FM verici sayısının arttırılmasıyla beraber 1992 yılında kurulan iki özel radyo ile yayına başladı. Çok kısa sürede, şehirde, köyde, mahallede, aşağı sokakta, dört bir yanımızda küçük bir vericiyle yayın yapan özel radyo sayılarındaki artış dikkat çekiciydi. Arabayla köprünün altından geçerken kesilen TRT FM yayını yerine, hiç kesintiye uğramayan özel radyolar dinlenmeye başlandı.
O güne kadar "TRT Türkçesi" ile konuşan "spiker"leri dinleyerek esen kalan dinleyiciler, ilk defa gündelik konuşma dilliyle program yapan "DJ"lerle tanışınca özel radyoların dinlenme oranı TRT yayınlarının önüne geçti. Ancak Türkiye'de radyo yayını yapma hakkı sadece TRT'ye aitti ve bu sebeple 15 Nisan 1992'de korsan radyo olduğu gerekçesiyle, kalbimizi fetheden tüm özel radyolar bir anda kapatıldı. "Radyomu İstiyorum" sloganıyla, arabaların antenlerine siyah kurdele bağlayarak özel radyoların tekrar açılması için kampanya düzenlendi ve siyasi destek de alınınca özel radyolar 1994'te tekrar yayına başladı. Benim için 90'lı yıllara damgasını vuran en önemli müzik olayı bu halk direnişiydi.

Müzik saklama ve depolama yöntemlerinde kaç kral deviren teknolojik ilerlemelere karşın, müzik yayınlama yöntemi olan radyo bir kraliçenin tırnaklarıyla tutundu tahtına. Plaktan, kasete, kasetten CD'ye olan tüm dönemlerde başucumuzdaydı sihirli kutu radyolar.
İnternetin hayatımızda yaygın bir şekilde bulunmadığı o yıllar en etkin iletişim aracıydı radyolar. Sokaktan eve girdiğimiz an telefonun dışında, başka evlerdeki, başka kişilerle iletişim kurma şansımız yoktu o dönemler. Evimizin duvarları kalın mı kalın, kapılarımız ise çeliktendi ve tüm bunları delip geçebilen tek sesti radyolar. Sabah uyandığımızda, işe giderken yolda, iş yerinde çalışırken, yemek yaparken, kitap okurken, ders çalışırken ve hatta uyurken bile fonda dinlerdik radyoları. İstek şarkı çalması ve yayına telefon bağlantısı ile katılıp, sadece devlet büyüklerinin elinde olan "halka sesleniş" hakkını bize tanıması ise paha biçilemezdi. İnternetin olmadığı, sadece karasal yayının yapıldığı zamanlardı o zamanlar...
2000'li yıllara doğru, internetin yaygınlaşmasıyla radyo kraliçemizin, koltuğu sallanmaya başladı. Çünkü internette istediğimiz şarkıyı anında bulup, dinleyip, istediğimizi bilgisayara kaydetmemizi sağlayan teknolojiler ortaya çıktı. Kablosuz bağlantıların ve mobil aletlerin kullanımı arttıkça insanlar başucumuzda duran radyo yerine, akıllı telefonlarından ya da tablet bilgisayarlarından müziğe erişmeye başladılar.
Ama koltuğunu seven kraliçemiz hemen

teknolojiye ayak uydurup karasal yayından, internet radyo yayınına geçti. Böylece sihirli kutu radyomuzu, zamanımızın büyük çoğunluğunu karşısında geçirdiğimiz bilgisayarımızın içine çekebildik.

Akıllı cep telefonları ve mobil cihazlarla gittiğimiz her yerde radyomuzu dinleme şansımız oldu.

Karasal radyo yayınında sadece bölgesel yayınları dinleyebiliyorken, internet radyoculuğunda, dünyanın diğer ucundan yayın yapan birini bile kesintisiz olarak dinleyebilmekteyiz. Ayrıca radyo yayınlarının kayıtları alınarak oluşturulan podcast'ler ile istediğimiz radyo programını istediğimiz saatte tekrar dinleyebilme şansını da sahibiz.

İnternet radyoculuğu maliyetleri düşük olarak yayın yapmayı kolaylaştırdığı için hem daha az reklamla yayın akışını bölmeden müziğin keyfine varmamızı sağladı, hem de bir bilgisayar ve kullanılması kolay bir programla isteyen herkesin kendi radyo yayını yapabilme özgürlüğünü kazandırdı.

İnternet radyoculuğunun getirdiği bu faydalar, ulusal ölçüde karasal yayın yapan pek çok radyonun da internet radyoculuğuna doğru geçmesine sebep oldu.

Küçücük kutunun içinden gelen sesleri duydukça, içinde birinin olduğunu düşündüğümüz hayalperest çocukluk yıllarımızdan, saat başı ajans haberleri, radyo tiyatrosu, arkası yarın'ları dinleyerek geçirdiğimiz TRT FM günlerine,
özel radyolarla çeşitliliğin artmasından, tüm sınırları ortadan kaldıran dünyanın öbür ucunda yayın yapan bir ecnebinin müzik seçimlerini diyebildiğimiz, hatta eğer istersek, radyo yayını yapabileceğimiz internet radyoculuğunun yaşandığı bu günlere kadar hayatımızın her döneminde olan radyolar, değişen teknolojiyle ölmemiş, bilakis teknolojiye ayak uydurarak hep genç kalmayı başaran bir kraliçe gibidir.

Pop-art akımının mimari Amerikalı sanatçı Andy Warhol, 1968'de "Bir gün herkes 15 dakikalığına meşhur olacak" derken, bugünleri öngörebilmiş miydi acaba?
Youtube, Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri ve internet yoktu o zamanlar. Ama şimdi isteyen herkesin meşhur olmaya bir tık uzağında olduğumuz günleri yaşıyoruz. Hatta gelişen teknoloji ile internet üzerinden radyo yayını bile yapabiliyoruz.

Müziğin teknolojiyle olan imtihanında, sınavdan sorumlu olduğu bölümler; kayıt, depolama ve yayınlama yöntemleriydi.

Teknoloji, teknik anlamda müzik için sadece araç olacaktır. Plak, kaset, CD ve bunları dinleyebileceğimiz gramofon, kasetçalar, CD çalar dönemlerini yaşayan kuşaklar olarak, yüzyıllar öncesinde bestelenmiş klasikleri hala büyük bir zevkle ve hayranlıkla dinliyorsak, teknolojinin, yapısal anlamda müziğin içeriğini etkileyip etkilemediği, başlı başına yeni bir konu olarak araştırılmalıdır.
Teknoloji, gıda sektörünü içerik olarak ne kadar etkilediyse, ruhumuzun gıdası olan müziği de ancak o kadar etkileyebilir. Teknolojik alet edevatla, çok daha kısa sürede, çok çeşitli yemekler yapıp, daha çok kişinin bu yemekleri yemesini sağlayabiliriz. Ancak teknolojinin, yemeklerin tadını tuzunu değiştirmediğini de biliyoruz. Müziğin teknolojiyle olan imtihanında ise kazanan hep müzik olacak, teknolojinin ilerlemesi müziğe sadece araç olarak yansıyacaktır.

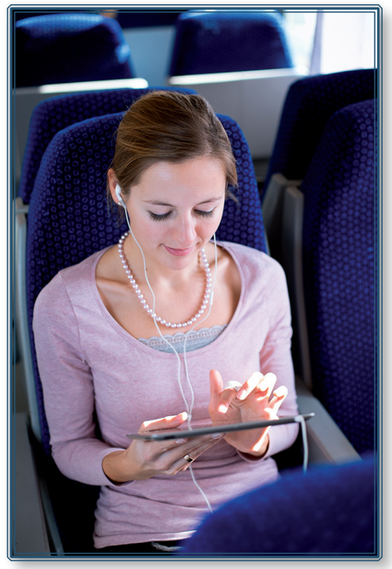

Ses ve sessizliğin değişik ölçülerde birleşmesi ile oluşan müzik, teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, tadını değiştirmeyecek ve teknolojiyle 8. nota icat edilmeyecektir.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
BİLİŞİM
AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ
YIL 41 • SAYI 151
Mobil Uygulama Geliştiricileri ve
SEKTÖRÜN TALEPLERİ
Türkiye'de
Coğrafi bilgi sistemleri
Kesf@
Bilinçli İnternet Hareketi
Türk
Cumhuriyetleri'nde BİT kullanımı
Gezi Parkı eylemlerinde
SOSYAL MEDYA
TİKA, 5 kitayi kapsayan iş
bilgi ve deneyimleri paylaş
BKM Genel Müdürü Canko
Mobil ödemeler ve dijital cüzdan uygulamaları
sistemlerinin geleceğini belirleyecek
Akdeniz Oyunları
YIL 41 • SAYI 157
Kişisel verilerimiz
uzursuz...
Birileri
bizi
izetliyor
YIL 41 • SAYI 152
imcinin ilk 5 Bilimkurgu filmi
INCEPTION
STAR TREK
STAR WARS
MATRIX
YIL 41 • SAYI 158
Moda Tekstil ve Bilişim
Barbaros Şansal
Erdem Eren
Yrd. Doç. Dr. Vedat Özyazgan
Prof. Dr.
YIL 41 • SAYI 159
Senaryo 1: % 4,5 Büyüme hızı Bilişim/GSYİH oranı % 2,5
Senaryo 2: % 6,5 Büyüme hızı Bilişim/GSYİH oranı % 5
Senaryo 3: % 8,5 Büyüme hızı Bilişim/GSYİH oranı % 9
2023
23 Ulusal Bilişim Kurultayı
6. İstanbul Bilişim Kurultayı
e-terapi
etkin bir yöntem mi?
- Adınız?
- M.T.
- Yaşınız?
- 28
- Sıkıntınız?
- Doktor bey, ben internet bağımlısıyım.
- İnternetten...
- Bizi nasıl buldunuz?
- Anlatın o halde, sıkıntınız nasıl başladı?
- Bir gün babam eve bilgisayar getirdi...
BİLİŞİM
Sektörel Beklentiler
2013
YIL 41 • SAYI 154
SOSYAL SORUMLULUK PROJE
2.5 m
2.0 m
1.5 m
1.0 m
0.5 m
BİLİŞİM NAKLİYAT
SOSYAL MEDYA DEVLETLERİ ŞEKİLLENDİRİYOR